

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM BİLİM DALI

WIKIPEDIA, ÖĞRENCİ ANDI VE AYASOFYA KARARLARI
ÖZELİNDE ÜLKE İTİBARININ ÇEVİRİM İÇİ HABERLER
EKSENİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nesteren Dilan ÇAYDAŞI KARTAL

KOCAELİ 2021

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM BİLİM DALI

WIKIPEDIA, ÖĞRENCİ ANDI VE AYASOFYA KARARLARI
ÖZELİNDE ÜLKE İTİBARININ ÇEVİRİM İÇİ HABERLER EKSENİNDE
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nesteren Dilan ÇAYDAŞI KARTAL

Prof. Dr. Mustafa YILMAZ

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 27.10.2021/22

KOCAELİ 2021

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans eğitimim boyunca hem ders hem de tez aşamasında sabrı ve bilgi birikimiyle yol gösteren saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Mustafa Yılmaz'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca her zaman yanımda olan, tüm güçlükleri beraber aştığım, tüm güzellikleri beraber keşfettiğim annem Gevher Çaydaşı'ya, babam Mehmet Çaydaşı'ya, kardeşim Doğu Çaydaşı'ya, sevgili eşim Serhat Kartal'a ve dostum Kübra Özkul'a en gönülden hislerimle teşekkür ediyorum.

2021

Nesteren Dilan ÇAYDAŞI KARTAL

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xi
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.HUKUK VE HALKLA İLİŞKİLER ÇERÇEVESİNDE ÜLKE İTİBARI KAVRAMI.....	3
1.1.HAK VE HUKUK KAVRAMI	3
1.1.1.Hak Kavramı	3
1.1.2.Hukuk Kavramı.....	4
1.1.3.Hukuk Devleti Kavramı	7
1.1.4.İnsan Hakları Kavramı	8
1.1.4.1.Dünyada İnsan Hakları.....	9
1.1.4.2.Türkiye’de İnsan Hakları	11
1.1.5.Yargı Yolları ve Hukuk Sistemi.....	14
1.1.5.1.Türkiye’de Hukuk Sistemi	14
1.1.5.2.Türkiye’de Yargı Yolları.....	16
1.1.6.Türkiye Hukuk Sistemi’nde Uluslararası Yargının Yeri	19
1.1.6.1.İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi	19
1.1.6.2.Birleşmiş Milletler Sözleşmeleri.....	20
1.1.6.2.1.Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi.....	20
1.1.6.2.2.Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi.....	21
1.1.6.3.Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.....	21
1.1.6.4.Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM).....	22
1.1.6.5.Uluslararası Sözleşmelerin Kanunlarla İlişkisi.....	23

1.2.HALKLA İLİŞKİLER VE İTİBAR YÖNETİMİ.....	24
1.2.1.Halkla İlişkiler Kavramı.....	24
1.2.2.Halkla İlişkilerin Tarihsel Gelişimi.....	26
1.2.2.1.Yeşerme Dönemi.....	26
1.2.2.2. I. Dünya Savaşı Dönemi	27
1.2.2.3.Kükreyen Yirmiler Çağı.....	27
1.2.2.4. II. Dünya Savaşı ve Roosevelt Dönemi	27
1.2.2.5. Savaş Sonrası Dönem.....	28
1.2.2.6.Protesto ve Yetkilendirme Dönemi	28
1.2.2.7.Dijital İletişim ve Küreselleşme Çağı	28
1.2.3.Türkiye’de Halkla İlişkiler.....	28
1.2.4.İtibar Kavramı	30
1.2.4.1.Kurumsal İtibar Kavramı	31
1.2.4.2.Kurumsal İtibar Yönetimi	34
1.2.4.3.Kurumsal İtibarın Ölçümlenmesi.....	36
1.2.4.4.Türkiye’de Kurumsal İtibarın Ölçümlenmesi	39
1.2.4.5.Ülke İtibarı Kavramı	41
1.2.4.6.Ülke İtibarının Yönetimi	42
1.2.4.7.Ülke İtibarının Ölçümlenmesi.....	43
1.2.5.Hukuk, Toplum, Medya ve Ülke İtibarı İlişkisi.....	44
İKİNCİ BÖLÜM	
2.YÜKSEK MAHKEME KARARLARI VE YAŞANAN SÜREÇLER.....	46
2.1.WIKIPEDIA’YA ERİŞİMİN ENGELLENMESİ	46
2.1.1.Wikipedia’nın Kuruluşu ve Gelişimi	46
2.1.2.Türkiye’de Wikipedia’ya Erişim Engeli Kararının Alınması	46
2.2.AYASOFYA’NIN CAMİ OLARAK İBADETE AÇILMASI.....	54
2.2.1.Ayasofya ve Ayasofya’nın Tarihsel Gelişimi	54
2.2.2.Ayasofya Camisi’nin Müzeye Dönüştürülme Süreci ve Kararı.....	57
2.2.3.Ayasofya Müzesi’nin Cami Olarak İbadete Açılması Süreci ve Kararı	61
2.2.4.Ayasofya ve Kılıç Hakkı.....	68
2.3.Öğrenci Andı’nın Kaldırılması ve Kaldırılmasının İptali	70
2.3.1.Öğrenci Andı ve Ulus Kimlik İnşası.....	70
2.3.2.Öğrenci Andı’nın Yazılması ve Öğrenci Andı’nda Yapılan Değişiklikler ...	72
2.3.3.Öğrenci Andı’nın Kaldırılması Kararının ve Kararın İptali Kararının Süreci	74

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÜKSEK MAHKEME KARARLARINA YÖNELİK ÇEVİRİM İÇİ HABERLERİN ÜLKE İTİBARI EKSENİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	79
3.1.ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	79
3.2.ALT PROBLEMLER	80
3.3.ARAŞTIRMANIN KONUSU	80
3.4.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	80
3.4.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	81
3.5.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	81
3.6.ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	83
3.7.ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ.....	84
3.8.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	84
3.9.KAVRAMLAR.....	84
3.10.BULGULAR.....	85
3.10.1.Yabancı Basında (ABD-İngiltere-Almanya) Türkiye'nin Wikipedia Erişim Engeline ve Engelin Kaldırılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber Sayısının Değerlendirilmesi.....	85
3.10.2.Yabancı Basında (ABD-İngiltere-Almanya) Türkiye'nin Wikipedia Erişim Engeline ve Engelin Kaldırılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber Aktörlerinin Değerlendirilmesi.....	90
3.10.3.Yabancı Basında (ABD-İngiltere-Almanya) Türkiye'nin Wikipedia Erişim Engeline ve Engelin Kaldırılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber İçeriklerinin Değerlendirilmesi.....	93
3.10.4.Türk Basınında Türkiye'nin Wikipedia Erişim Engeline ve Engelin Kaldırılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber Sayısının Değerlendirilmesi.....	97
3.10.5.Türk Basınında Türkiye'nin Wikipedia Erişim Engeline ve Engelin Kaldırılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber Aktörlerinin Değerlendirilmesi....	101
3.10.6.Türk Basınında Türkiye'nin Wikipedia Erişim Engeline ve Engelin Kaldırılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber İçeriklerinin Değerlendirilmesi....	104
3.10.7.Yabancı Basında Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin (ABD-İngiltere-Almanya) Çevrim İçi Haber Sayısının Değerlendirilmesi..	109
3.10.8.Yabancı Basında Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin (ABD-İngiltere-Almanya) Çevrim İçi Haber Aktörlerinin Değerlendirilmesi	112
3.10.9.Yabancı Basında Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haberlerin İçerik Bakımından Değerlendirilmesi	119
3.10.10.Türk Basınında Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber Sayısının Değerlendirilmesi.....	124
3.10.11.Türk Basınında Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber Aktörlerinin Değerlendirilmesi.....	126

3.10.12.Türk Basınında Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haberlerin İçerik Bakımından Değerlendirilmesi	143
3.10.13.Türk Basınında Öğrenci Andı'nın Uygulamadan Kaldırılması Kararına ve Kararın İptali Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber Sayısının Değerlendirilmesi	147
3.10.14.Türk Basınında Öğrenci Andı'nın Uygulamadan Kaldırılması Kararı ve Kararın İptali Kararına İlişkin Yerli Basındaki Çevrim İçi Haber Aktörlerinin Değerlendirilmesi	150
3.10.15.Türk Basınında Öğrenci Andı'nın Uygulamadan Kaldırılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haberlerin İçerik Bakımından Değerlendirilmesi	157
3.11.YÜKSEK MAHKEME KARARLARININ ÜLKE İTİBARI KRİTERLERİ AÇISINDAN ANALİZİ.....	161
SONUÇ	163
KAYNAKÇA.....	169
EKLER.....	187
ÖZGEÇMİŞ.....	268

ÖZET

Bu çalışmayla Wikipedia, Öğrenci Andı ve Ayasofya hakkında verilen Yüksek Mahkeme kararlarının süreç içerisinde konu olduğu çevrim içi haberler incelenerek yargıya güven ve ülke itibarı ilişkisi değerlendirilmiştir.

“*Wikipedia, Öğrenci Andı ve Ayasofya Kararları Özelinde Ülke İtibarının Çevrim İçi Haberler Ekseninde Değerlendirilmesi*” isimli bu çalışmada içerik analizi kullanılmıştır. I. bölümde hukuk ve Türkiye’deki hukuk sistemine yönelik kavramsal ve temel bilgiler; halkla ilişkiler, itibar, ülke itibarı gibi kavramlar; hukuk, medya, toplum ve ülke itibarı ilişkileri yer almıştır. II. bölümde, çalışmada incelenen Wikipedia, Öğrenci Andı ve Ayasofya hakkında verilen Yüksek Mahkeme kararlarının alındığı süreçlerin öncesi ve sonrası yer almaktadır. Bu karar alma süreçlerini etkileyen tarihsel, siyasal ve toplumsal gelişmelere de yer verilmiştir. III. bölümdeyse, araştırmanın temel unsurlarına ve metodolojisine yönelik başlıklar yer almıştır. Bulgular başlığı altında incelenen çevrim içi haberlere ilişkin oluşturulan kategoriler sonucundaki değerlendirmelere de bu bölümde yer verilmiştir.

Türkiye’nin ABD, İngiltere ve Almanya çevrim içi haberlerinde Wikipedia ve Ayasofya kararları insan hakları çerçevesinde konu olmuştur. Bu ülkelerin çevrim içi haberlerinde, ülkeye ve lidere yönelik kötü bir itibar oluşturabilecek tabirlere yer verilmiştir. ABD, İngiltere ve Almanya çevrimiçi haberlerinde “Öğrenci Andı” gündem olmamıştır. Türk gazetelerinin çevrim içi haberlerinde ise, kararlar sıklıkla yargıya güven ekseninde yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Yüksek Mahkeme kararları, yargıya güven, itibar yönetimi, ülke itibarı, çevrim içi haberler

ABSTRACT

The study has examined Wikipedia, Student Oath and Hagia Sophia online news and the relationship between trust in the judiciary and country reputation.

Content analysis was used in this study titled “*Evaluation of the country’s reputation on the axis of online news, in particular Wikipedia, student oath and Hagia Sophia decisions*”. The first chapter covers conceptual and basic information about the law and the legal system in Turkey; public relations, reputation, country reputation, law, media, society and country reputation relations. Second Chapter, includes the evaluation of the Supreme Court decisions regarding Wikipedia, the Student’s Oath and Hagia Sophia before and after the processes. Additionally, Historical, political and social developments that affect these decision-making processes are also included in the chapter. The third chapter encompasses headings regarding the basic elements and methodology of the research. Also, the online news was analyzed under the headings of findings where the results are presented in categories.

In the USA, UK and Germany online news of Turkey, Wikipedia and Hagia Sophia decisions have been the subject of human rights. In the online news of these countries, some terms can create a bad reputation for the country and the leaders. The "Student Oath" has not been on the agenda in the USA, UK and Germany online news. In the online news of Turkish newspapers, the decisions were frequently placed on the axis of trust in the judiciary.

Keywords: Supreme Court decisions, trust in the judiciary, reputation management, country reputation, online news

KISALTMALAR LİSTESİ

AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AKP	Adalet ve Kalkınma Partisi
AYM	Anayasa Mahkemesi
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
BM	Birleşmiş Milletler
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
İHEB	İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
IPRA	Uluslararası Halkla İlişkiler Birliği
PRSA	Amerika Halkla İlişkiler Topluluğu
TBV	Türkiye Bilişim Vakfı
TİE	Türkiye İtibar Endeksi

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL 1: Küresel RepTrak 100 İtibar Puanları 2015-2021	38
ŞEKİL 2: 2021 KÜRESEL REPTRAK 100- İLK 10'DAKİ ŞİRKETLER	39
ŞEKİL 3: Türkiye İtibar Endeksi- Rep İtibar Modeli.....	40
ŞEKİL 4: Turkey Blocks'un Wikipedia yasağını duyurduğu tweeti	47
ŞEKİL 5: Wikipedia yasağına dair BTK'nın resmî açıklaması	48
ŞEKİL 6: Jimmy Walles'ın Wikipedia yasağına yönelik tweeti	49
ŞEKİL 7: Wikipedia yasağı hakkındaki karar	49
ŞEKİL 8: İBB'nin Jimmy Walles davetini geri çektiğini duyuran tweeti	50
ŞEKİL 9: Wikipedia'nın yasağına tepki olarak değiştirdiği logosu	51
ŞEKİL 10: Wikipedia'nın dava sürecine yönelik bilgilendirme tweeti	52
ŞEKİL 11: Wikipedia'nın yasağına yönelik tepki kampanyası paylaşımı.....	52
ŞEKİL 12: WeMissTurkey isimli kampanya videosundan açılış görüntüsü... 53	
ŞEKİL 13: WeMissTurkey isimli kampanya videosundan görüntü.....	53
ŞEKİL 14: Ayasofya mimarisinin dış-üst açıdan görünümü.....	55
ŞEKİL 15: Whittmore'un Ayasofya'yı restore etmesine izin verildiğini gösteren belge	59
ŞEKİL 16: Ayasofya'nın müze olmadan önceki araştırmalara izin verildiğini ve Ayasofya'nın müze olarak açılacağını gösteren belge	60
ŞEKİL 17: Ayasofya'nın müze olması kararının iptalini ve camiye dönüşüp Diyanet Başkanlığı'nın yönetiminde olacağını Resmî Gazete'deki ilanı	63
ŞEKİL 18: Ayasofya'daki fresklerin görüntüsü	66
ŞEKİL 19: Ayasofya'daki fresklerin perdeleme yöntemiyle kapatıldığını gösteren görsel	67
ŞEKİL 20: Yunanistan'da gerçekleşen protestolara karşı Millî Savunma Bakanlığı'nın tweeti.....	68
ŞEKİL 21: Öğrenci Andı'nın uygulanmasına yönelik ilk düzenleme	73
ŞEKİL 22: Öğrenci Andı'nda yapılan değişikliğin Resmî Gazete'deki ilanı... 73	
ŞEKİL 23: Öğrenci Andı'nın uygulamadan kaldırılmasına yönelik Resmî Gazete'deki ilan	75

ŞEKİL 24: MEB'in Danıştay kararını uygulamamasına yönelik araştırma yapılmasını belirten önerge metni..... 78

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLO 1: RepTrak Sistemi, Boyutlar ve Nitelikler.....	37
TABLO 2: Harris ve Fombrun İtibar Katsayısı ile Ülke İtibar Endeksi boyutlarının karşılaştırılması.....	43
TABLO 3: Araştırmanın Kategorileri ve Alt Kategorileri	83
TABLO 4: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 tarihleri ve 26 Aralık 2019 ile 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararı ve kararın iptaline ilişkin yabancı basın yayınladığı çevrim içi haberlerin ülkelere göre sayıları	85
TABLO 5: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararına ilişkin yabancı basın yayınladığı çevrim içi haberlerin gazetelere göre sayıları	86
TABLO 6: 26 Aralık 2019 ile 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararının iptali kararına ilişkin yabancı basın yayınladığı çevrim içi haberlerin gazetelere göre sayıları	87
TABLO 7: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 ile 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararı ve kararın iptal edilmesi kararına ilişkin yabancı basın yayınladığı çevrim içi haberlerdeki haber aktörleri	90
TABLO 8: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 ile 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararı ve kararın iptaline ilişkin yabancı basın yayınladığı çevrim içi haber içerikleri	93
TABLO 9: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 ile 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararına ilişkin yerli basın yayınladığı çevrim içi haberlerin sayıları.....	97
TABLO 10: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararına ilişkin yerli basın yayınladığı çevrim içi haberlerin sayıları.....	98
TABLO 11: 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararının iptali kararına ilişkin yerli basın yayınladığı çevrim içi haberlerin sayıları.....	99

TABLO 12: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 ile 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararı ve kararın iptali kararına ilişkin yerli basının yayınladığı çevrim içi haber aktörleri	101
TABLO 13: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 ile 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararı ve kararın iptali kararına ilişkin yerli basının yayınladığı çevrim içi haberlerin içerikleri	104
TABLO 14: Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Yabancı Basındaki Çevrim İçi Haber Sayısının Ülkelere Göre Dağılımı.....	109
TABLO 15: Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Yabancı Basındaki Çevrim İçi Haber Sayısının Gazetelere Göre Dağılımı	110
TABLO 16: Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Yabancı Basındaki Çevrim İçi Haber Aktörleri.....	112
TABLO 17: Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Yabancı Basındaki Çevrim İçi Haber İçerikleri.....	119
TABLO 18: Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Yerli Basındaki Çevrim İçi Haber Sayısı	125
TABLO 19: Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Yerli Basındaki Çevrim İçi Haber Aktörleri	126
TABLO 20: Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Yerli Basındaki Çevrim İçi Haber İçerikleri	144
TABLO 21: 8 Ekim – 8 Kasım 2013 tarihleri arasında Öğrenci Andı'nın Uygulamadan Kaldırılması Kararına İlişkin Türk Basınının Çevrim İçi Sayısı	147
TABLO 22: 19 Ekim – 19 Kasım 2018 tarihleri arasında Öğrenci Andı'nın Uygulamadan Kaldırılması Kararının İptali Kararına İlişkin Türk Basınının Çevrim İçi Sayısı.....	148
TABLO 23: 8 Ekim – 8 Kasım 2013 ve 19 Ekim-19 Kasım 2018 tarihleri arasında Öğrenci Andı'nın Uygulamadan Kaldırılması Kararına ve Kararın İptali Kararına İlişkin Türk Basınının Çevrim İçi Haber Aktörleri.....	150
TABLO 24: 8 Ekim – 8 Kasım 2013 ve 19 Ekim-19 Kasım 2018 tarihleri arasında Öğrenci Andı'nın Uygulamadan Kaldırılması Kararına ve Kararın İptali Kararına İlişkin Türk Basınının Çevrim İçi Haber İçerikleri.....	157

GRAFİKLER LİSTESİ

GRAFİK 1: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 tarihleri ve 26 aralık 2019 ile 26 ocak 2020 tarihleri arasında, türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararı ve kararın iptaline ilişkin yabancı basının yayınladığı çevrim içi haberlerin yüzdelik dağılımı 86

GRAFİK 2: 29 nisan – 29 mayıs 2017 tarihleri arasında, türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararına ilişkin yabancı basının yayınladığı çevrim içi haberlerin gazetelere göre yüzdelik dağılımı 87

GRAFİK 3: 26 aralık 2019 ile 26 ocak 2020 tarihleri arasında türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararının iptaline ilişkin yabancı basının yayınladığı çevrim içi haberlerin gazetelere göre yüzdelik dağılımı 88

GRAFİK 4: 29 nisan – 29 mayıs 2017 ile 26 aralık 2019- 26 ocak 2020 tarihleri arasında, türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararına ilişkin yerli basının yayınladığı çevrim içi haber sayılarının yüzdelik dağılımı 98

GRAFİK 5: 29 nisan – 29 mayıs 2017 tarihleri arasında, türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararına ilişkin yerli basının yayınladığı çevrim içi haberlerin sayıları 99

GRAFİK 6: 26 aralık 2019- 26 ocak 2020 tarihleri arasında, türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararının iptali kararına ilişkin yerli basının yayınladığı çevrim içi haberlerin sayıları 100

GRAFİK 7: Ayasofya'nın cami olarak ibadete açılması kararına ilişkin yabancı basındaki çevrim içi haber sayısının ülkelere göre yüzdelik dağılımı 110

GRAFİK 8: Ayasofya'nın cami olarak ibadete açılması kararına ilişkin yabancı basındaki çevrim içi haber sayısının gazetelere göre yüzdelik dağılımı 111

GRAFİK 9: Ayasofya'nın cami olarak ibadete açılması kararına ilişkin yerli basındaki çevrim içi haber sayısının yüzdelik dağılımı 125

GRAFİK 10: 8 ekim – 8 kasım 2013 tarihleri arasında öğrenci andı'nın uygulamadan kaldırılması kararına ilişkin türk basınının çevrim içi sayısının yüzdelik dağılımı 148

GRAFİK 11: 19 Ekim – 19 Kasım 2018 tarihleri arasında öğrenci andı'nın uygulamadan kaldırılması kararının iptali kararına ilişkin türk basınının çevrim içi sayısının yüzdelik dağılımı 149

GİRİŞ

“Wikipedia, Öğrenci Andı ve Ayasofya Kararları Özelinde Ülke İtibarının Çevrim İçi Haberler Ekseninde Değerlendirilmesi” isimli bu çalışmayla Türkçe literatürde çok fazla çalışılmamış olan ülke itibarı hem kavramsal olarak hem de hukuk boyutu ve basınla ilişkisi çerçevesinde ele alınmıştır. Türkiye’deki Yüksek Mahkeme kararlarının çağımızın gerekliliği olan çevrim içi haberlerde nasıl yer aldığı yargıya güven ve ülke itibarı ilişkisi üzerinden incelenmeye çalışılmıştır.

Türkiye’nin NATO ittifakı ve bölgesel bazı sorunlar nedeniyle yakın ilişkiler içinde olduğu ABD’nin çok okunan üç çevrim içi haber sitesi The New York Times, New York Post ve The Hill; Türkiye’nin AB üyeliğine aday ülke olması ve çalışmada incelenen bazı kararların alındığı dönem gerekçe olarak demokratikleşme paketinin ileri sürülmesi nedeniyle bir AB üyesi olan Almanya’nın çok okunan üç çevrim içi haber sitesi Bild, Handelsblatt ve Süddeutsche Zeitung; Türkiye’nin NATO ittifakı sebebiyle sık sık bir araya geldiği İngiltere’nin çok okunan üç çevrim içi haber sitesi The Guardian, The Independent ve Financial Times olarak yabancı basının dokuz haber sitesi seçilmiştir. Türkiye’de ise, ana akım medyanın çok okunan Hürriyet, Sözcü ve Yeni Şafak haber siteleri seçilmiştir. Belirtilen haber sitelerinin Türkiye’deki Yüksek Mahkeme kararlarına yönelik çevrim içi haberleri incelenip sınıflandırılarak haberler oluşturulan kategoriler bakımından değerlendirilmiştir.

Halkla ilişkiler disiplininin kapsadığı alanlar, çoğunlukla birbirleriyle ilişki içerisindedir. Böylece birbirlerini yönlendirebilir veya etkileyebilirler. İtibar yönetiminin basın ilişkileriyle geliştirilebilir olması bu durumun örneklerindedir. Bir ülkenin tanınırlığı ve bilinirliği kadar hangi konularda nasıl bilindiği ve tanındığı da önemlidir. Bu yüzden ülkelerin siyasal, ekonomik ve toplumsal gelişmelerinin haber yapılması, onların uluslararası arenada nasıl konuşulduğunu belirlemektedir.

Günümüzde AB Komisyonu'nun değerlendirmelerine göre, AB lkelerinin vatandaşları çoğunlukla adalet sistemlerinin bağımsız olmadığını dşunmektedir. Sosyal Demokrasi Vakfı'nın yürüttüğü araştırmada, Türkiye'de yargıya güven oranlarına bakıldığındaysa yargıya güvenenlerin yüzde otuz sekiz, yargının tarafsız olduğunu belirtenlerin ise yüzde otuz yedi civarında olduğu görülmüştür. Bu durum toplumların hukuk kültürünü yansıtılmaktadır. Ancak hukuk kültürünü belirleyen etkenlerden biri de ülkedeki hukukun ve yargının hangi değerler üzerinden ilerlediğidir. Hukuk, g ve para ekseninde mi yoksa hukukun üstünlüğü ekseninde mi ilerliyor, bu soru yargıya ve ülkeye güveni neyin belirlediğini göstermektedir diyebiliriz. Hukukun nasıl işlediğini çözümleyebilmek için yargı kararları ve kararların alındığı dönemdeki siyasal arena gözlemlenmelidir. Ülkelerin yargı sistemlerinin ve yargı kararlarının hem ülke diplomasisini hem de vatandaşlık ve g meselelerini etkilediğini bilmekteyiz. Bu sebeple alınan kararların i ve dış basın organlarında nasıl yansıtıldığı önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın halkla ilişkiler literatürüne katkısı, hem halkla ilişkilerin diğer disiplinlerle olan ilişkisini göstermesi hem de ülke itibarına yeni bir bakış sağlamasıdır. Çalışmamızda Türkiye'nin yargı kararlarının çevrim içi haberlerde ne şekilde nitelendirildiği, nasıl yer aldığı ve haber aktörlerinin yargı organlarına karşı tutumu incelenerek ülke itibarı, yargıya ve ülkeye güven ilişkisi yönünden ele alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.HUKUK VE HALKLA İLİŞKİLER ÇERÇEVESİNDE ÜLKE İTİBARI KAVRAMI

1.1.HAK VE HUKUK KAVRAMI

Türkçe' ye Arapça'dan geçen hukuk kelimesi, genel tabirle hak kelimesinin çoğuludur. Dilimizde hak ve hukuk kavramı birlikte kullanılmasına rağmen iki kelimenin de farklı anlamları bulunmaktadır.

1.1.1.Hak Kavramı

Hak kavramı, Türk Dil Kurumu tarafından adalet; hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç; dava veya iddiada gerçeğe uygunluk, doğruluk; verilmiş emekten doğan manevi yetki, pay; emek karşılığı ücret, doğru, gerçek şeklinde tanımlanmıştır (sozluk.gov.tr, 2020) Türk Dil Kurumu hak ve Arapça “hakk” olan iki ayrı kelimeyi birlikte açıklarken T.C. Adalet Bakanlığı hukuk sözlüğünde, hak kavramı, hukuk düzeni tarafından şahıslara tanınan yetkiler olarak; “hakk” kavramı ise, doğruluk ve insaf; bir insana ait olan şey, dava ve iddiada hakikate uygunluk, harcanmış emek, pay; hisse olarak tanımlanmıştır (adalet.gov.tr, 2020).

Hak kavramı, literatürde birçok şekilde tanımlanmış ve benzerlikler olmasına rağmen fikir birliği sağlanamamıştır. Ancak temel teorik ayrımlara bakacak olursak; hak kavramını tanımlayan üç teori bulunmaktadır: İrade Teorisi, Menfaat Teorisi ve Karma Teori (Üzülmez & Kayar, 2018, s. 331-333) (Şen & Eryıldız, 2019, s. 291-292).

İrade teorisi: Bu teoriyi savunanlar hak kavramının özünü irade olarak esas almıştır. Hak, hukuk düzeni tarafından bir kişinin iradesinin başka kişinin iradesi üzerinde üstünlüğünün tanınması ve korunmasıdır. Buna göre kişi, başkalarını kendi iradesi doğrultusunda zorlayabildiği sürece hak sahibi olur. İrade teorisi, hak kavramının içeriğini açıklamaması ve şeklen tanımlaması nedeniyle eleştirilmiştir. Ayrıca kişi istemediği halde hak sahibi olabilirken çocuklar, akıl hastaları gibi irade gücünden yoksun olan kişiler, miras gibi yollarla hak sahibi olabilmektedir. İrade

teorisi, sadece irade sahibi kişileri ehil görmesi ve irade gücünden yoksun kişileri hak sahibi olarak tanımaması sebebiyle eleştirilmiştir (Dural & Sarı, 2013, s. 10).

Menfaat teorisi: Bu teoriyi geliştirenler, hak kavramının özüne çıkarı koymuştur. Hak kavramı, hukuk düzeni tarafından korunan menfaatler olarak tanımlanmıştır. Bu teori, hukuk düzeni tarafından korunan her çıkarın hak olamayacağı sebebiyle eleştirilmiştir. Bu durumu açıklayacak olursak; trafik kuralları, hukuk düzeni tarafından toplumun menfaati için belirlenmiştir ancak menfaatin konusu olan kimse için hukuki değer taşımadığından hak olarak tanımlanmamıştır. Ayrıca bu teori, iradeyi saf dışı bırakması sebebiyle de eleştirilmiştir (Kayar & Üzülmöz , 2018, s. 332).

Karma teori: Bu teori, irade ve menfaat teorisinin uzlaştırılmış hali gibidir. Hak kavramı açıklanırken hem irade kudreti hem de menfaat esas alınmıştır. Hak, insana sahip olduğu menfaati korumak için verilmiş iradedir. Ancak kişiler her zaman kendi menfaatleri için iradesini kullanmayabilirler. Örneğin; çocukların ve akıl hastalarının hak sahibi olduğu durumlarda çocukların ve akıl hastalarının menfaatleri, velilerinin veya vasilerinin iradesiyle korunur. Bu teoride, hakkın maddi kısmını menfaat temsil ederken hakkın manevi kısmını da irade temsil etmektedir. (Anayurt, 2019) (Üzülmöz & Kayar, 2018).

Hak, hukukun sübjektif yönünü gösteren, genellikle doğruluk ve hukukun kişilere tanıdığı yetki olarak kullanılan bir kavramdır. Hak kavramı, toplumun üyelerine tanıdığı bir şeyi yapabilmek, sahip olmak ve öyle olmasını isteme yetkisidir. Hukuk ise, hakları teminat altına alan, ihlal edildiği zaman belirlenmiş yaptırımları gündeme getiren sistemdir (Bal, 2003, s. 8).

Devlet ve toplum ilişkisine bakarsak, hukukun varlığını sürdürebilmesi için hak kavramının varlığına teorinin ötesinde ihtiyaç duyulmaktadır.

1.1.2.Hukuk Kavramı

Hukuk; kelime, kavram, teori ve bilim olarak birçok şekilde tanımlanmaya çalışılmıştır. Kavramsal açıdan hukuka bakacak olsak bile, çok derin ve tanımlanması güç olduğunu göreceğiz. Literatüre bakıldığında, birçok disipline, ekole konu olmayı başarmış olan hukuk kavramını, tanımlama zorunluluğu ve bir o kadar da tanımlama güçlüğü yaşandığı görülmektedir. Bu tanımlama güçlüğüne rağmen hukuk kavramına

dair bir çerçeve oluşturabilmek adına yaygın olarak kabul edilmiş temel tanımlamalara yer verebiliriz.

Hukuk kavramı, hak kavramının çoğuludur ve “haklar” anlamına gelmektedir (Sümer, 2019, s. 11). Hukuk kavramının tanımlanması hususunda netlik yoktur. Hukuk kavramı, teori ve disiplinlere göre; hukukun kaynaklarına, ortaya çıkışına göre birçok farklı şekilde tanımlanmaya çalışılmıştır.

Hukukun felsefi, toplumsal, tarihsel, dinsel ve iktisadi unsurlara sahip olması, farklı disiplinlere konu olmasına neden olmuştur. Bu durum, hukuk kavramının zenginleşerek derinliğinin artmasını sağlamıştır (Aktaş, 2018, s. 234).

Felsefe tarihine bakıldığında hukukun ne olduğuna ilişkin tartışmalar iki farklı hukuk şeklinde temellendirilmiştir. İlki, epistemolojik yaklaşımın üretmiş olduğu, belli yer ve zamanda yürürlükte olan hukuku anlatmak için *pozitif hukuk* kavramı, diğeri de pozitif hukukun da yansıtması gerektiği düşünülen adalet idesine karşılık kullanılan *ideal hukuk* kavramıdır. Hukuki pozitivistler, hukuk bilimi için öngördükleri bilgi objesi olan pozitif hukuku, egemen gücün ortaya koyduğu şeklen geçerli kurallar olarak görmektedir. İdeal hukuk ise pozitif hukuktan farklı olarak olması gereken hukuku bulma çabasıdır. Bu olması gereken hukuk ise toplumun ihtiyaçlarına en adil şekilde cevap veren hukuktur. Kavram zaman içinde bazen tabiat kurallarına bazen din kurallarına göre anlam kazanırken zamanla hukuku ideal hale getirecek olanın insan aklı olduğu kabul edilmiştir. Pozitif hukukun gayesi de ideal hukuka yaklaşımdır (Dural & Sarı, 2013, s. 9-10).

Hukuk biliminde hukuk kavramı, farklı şekillerde ele alınmıştır: Mevzu hukuk, yürürlükteki hukuk, doğal hukuk, maddi hukuk, şekli hukuk, objektif hukuk, subjektif hukuk, milli hukuk, milletlerarası hukuk, hukuk sosyolojisi, hukuk felsefesi, hukuk tarihi ve mukayeseli hukuk (Sümer, 2019: s.11; Çiftçi, 2019: s.16-17; Anayurt, 2019: s.43-47). Literatürdeki sınıflandırmalar, yazarlara göre değişmektedir. Hukuk kavramının derinliğinin anlaşılabilmesi için tüm temel ayrımlara ismen yer verilmiştir.

Tüm bu sınıflandırmaların yanı sıra hukuk; toplumsal yaşamda bireylerin birbirleriyle ve toplumla ilişkilerini düzenleyen ve kamu gücüyle uyulması sağlanan sosyal kurallar bütünüdür. Hüseyin Bal, bu tanımdaki kamu gücü kavramının doğru anlaşılabilmesi için şu şekilde açıklamıştır: “*Kamu gücü toplumun ortak iradesini*

yansıtıyorsa tanımlama ahlakla ilişkili olur, kamu gücü devlet otoritesini ifade ediyorsa bu takdirde de tanım hukukla ilişkili olur.” Bu açıklamada hukukun devletten önce mi, sonra mı var olduğu sorusu kendini gösterir. Hukuk devletle oluşmamış, devletten önce de var olmuştur. Devlet yapısı var olmadan önce, kabile/aşiret topluluklarında da hukuksal normlar vardı ve bu topluluklardaki kamu gücü kabilenin/aşiretin kendisi olmasına rağmen otorite, seçilen reis veya yaşlılar heyeti idi (Bal, 2003).

Hukukun temel amaçları; *toplumsal düzeni, eşitliği, adaleti ve hukuki güvenliği sağlamaktır*. Toplumsal düzen ve barış ortamının sağlanmaması durumunda, toplum kaosa ve yok oluşa sürüklenir. Bireylerin veya grupların kendi güçleriyle hak elde etmeleri ve yaptırımda bulunmaları önlenemediğinde, toplumsal düzeni sağlamak mümkün olmamakta ve kriz yaşanmaktadır (Anayurt, 2019, s. 49). Toplumda yaşanması muhtemel bu tür olayların önüne geçebilmek için birtakım hukuk kuralları uygulanmaktadır. Devlet tarafından konan ve yaptırımları olan bu hukuk kuralları, toplumun varlığını korumak ve sürekliliğini sağlamak için gereklidir (Sümer, 2019, s. 14).

Toplumun varlığını korumak kadar ihtiyaçlarını gözetmek de önem taşır. Bireyler gibi toplumların da birtakım ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu ihtiyaçlar; sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik ve inanç temelli olabilmektedir. Bireylerin kolektif ihtiyaçlarını karşılamak hukukun amacı ve devlet olmanın gereğidir (Anayurt, 2019, s. 50). Toplumun ihtiyaçları zamanla değişmektedir için hukuk dinamik bir varlığa sahip olmalı, çağa ayak uydurabilmelidir (Sümer, 2019, s. 15). Örneğin, teknolojinin gelişmesiyle siber suçlar, e-ticaret, internet ve sosyal medya reklamları ortaya çıkmıştır. Böylelikle internet ve ağ sistemleri, denetlenmesi gereken alanlar haline gelmiştir. Hukuk, bu gelişmelere ve yeniliklere yetişip yeni düzenlemelere yer vermelidir.

Hukukun en büyük amacı, adaleti sağlamaktır. Hukuk gücünü, kişilerin kendilerine adil davranıldığını düşünmeleri ve bu düşünceyle hukuk kurallarına uymasından alır. Hukukun son amacı adalete ulaşmaktır, adalet için var olmayan hukuk, anlamını yitirmeye başlar. Ancak sadece düzeni sağlamaya yönelik olan hukuk kuralları da vardır ve bazen düzeni sağlamak uğruna adalet feda edilebilmektedir (Kalabalık, 2019, s. 69). Hukuk kuralları, doğal haklar ve adalet ilkesi olmak üzere iki

temel ilkeye dayanır. Toplumlardaki siyasal ve sosyal sorunlar, temelde adaletin sağlanmamasıyla ortaya çıkmaktadır. Günümüzde hukuk, siyasal sistemin kurumsal bir parçası haline gelmiştir. Mahkemeler başta olmak üzere, hukukun kurumsal varlığı siyasi sistemin unsurları arasında yer almaktadır. Herbert Jacob'a göre modern devlette hukukun ve mahkemelerin üç temel işlevi vardır; *rejimin meşrulaştırılması, toplumsal denetim, siyaset yapımı* (Erdoğan, 2019, s. 1-2).

Kurumsal bir alt sistem olan hukuk ve mahkemeler, var olan rejimin meşrulaştırılması işlevine sahiptir. Siyasi sistemin yönetilenler tarafından kabulü ve meşruluğu için en büyük güvence, iyi işleyen bir yargı düzenine sahip olunmasıdır. Rejimlerin meşruluğunu koruyabilmesi, vatandaşlarının gönüllü itaatine bağlıdır aksi halde güç ve zorlama devreye girer ve bu durumda rejim varlığını korumakta zorlanır. Devlet, iktidarın hukuka uygun kullanıldığı ve mahkemelerin adaleti sağladıkları yönünde vatandaşlarını inandırdığı sürece kurulu düzene dair yaygın itaat artar.

Hukuk, kişilerin davranışlarını belirli normlarla bağlayıcı ve düzenleyici rolünü üstlenerek toplumsal denetim işlevini de yerine getirmektedir. Hukuk ve mahkemeler, toplumu kontrol altında tutmanın en belirgin aracıdır.

Siyaset yapımı işlevi, mahkemelere ait olmayan ancak mahkemelerin bir ölçüde katıldığı bir fonksiyondur. Genellikle üst mahkemelerin, başta anayasa mahkemeleri ile yüksek mahkemelerin yerine getirdiği bir işlevdir. Özellikle anayasa mahkemeleri, rejime hizmet etmek için kurulmuşlardır ve doğrudan politik organlardır.

Hukuki güvenliğin sağlanması da hukukun amaçlarındandır. Literatürde hukuki güvenlik ilkesi, bireylerin bağlı olacağı kuralları önceden bilmesi, tutum ve davranışlarını kurallara göre belirlemesi şeklinde tanımlanmıştır. Hukukun hukuki güvenliği sağlama amacına ulaşması için açıklık ilkesinin benimsenmesi, hukukun eşit şekilde uygulanması da gereklidir (Kalabalık, 2019, s. 68).

1.1.3.Hukuk Devleti Kavramı

Hukuk devleti kavramı, bağımsız bir yargısı olan, kişi hak ve özgürlüklerini koruyan, hukukun üstünlüğünü benimseyen ve kendi yasaları evrensel hukuk kurallarıyla uyuşan devlet olarak tanımlanabilir (İkincioğulları, 1991, s. 28). Hukuk devleti, yönetimdeki keyfiliği ortadan kaldırıp yönetimin kararlarını belirli kriterlere bağlama çabasıyla ortaya çıkmıştır diyebiliriz.

Bireyin özgürlüğünün ve onurlu yaşamının sağlanabilmesi için yönetimin hukuka uygun hareket etmesi gerekir. Bu doğrultuda yönetimin hukuka uyması için de gerekli kurumsal güvenceler sağlanmalıdır. Bu kurumsal garantilerin bütünü, hukuk devletini oluşturur. Bu konuda yapılan bir sınıflandırmada, hukuk devleti üç türe ayrılır; maddi, usulî ve pozitivist hukuk devleti anlayışı. Maddi hukuk devleti; hukukun temel hak ve özgürlükleri güvence altına almayı hedefleyen maddi bir içeriğinin olması gerektiğini savunur. Özünde doğal bir yaklaşım olan maddi hukuk devleti anlayışına göre, devlet hakları güvence altına almış bir hukuka uymalıdır. İkinci yaklaşım ise, öngörülebilirlik ve eşitlik ilkelerine dayanan usulî hukuk devletidir. Bu yaklaşıma göre hukuk devleti olmak bireyin özerk yaşayabilmesi, yaşamını kendine göre kurgulayabilmesi ve davranışlarının sonuçlarını önceden öngörebilmesine bağlıdır. Hukukun öngörülebilirliğini güvence altına alacak olan, hukukun genelliği, belirliliği, tutarlı olması gibi ilkeler, usulî hukuk devletinin gerekliliğini oluşturmaktadır. Bu yaklaşımda, bireylerin eşitliliğini koruyup yönetimde keyfiliğe engel olmak için, hukukun genelliği ilkesi, önemlidir. Üçüncü yaklaşım olan pozitivist hukuk anlayışına göreyse; hukuka maddi ve usulî bir içerik yüklemek anlamsızdır. Bu düşüncenin ortaya koyduğu ideale, “kanun devleti” de denilebilir (Çoban, Canatan, & Küçük, 2008, s. 11-12). Bu üç yaklaşımın eleştirilen ve eksik bulunan yanları vardır ancak sadece hukuk devletinin sınıflandırılmasına örnek olması için bu üç yaklaşıma değindiğimizden eleştiri ve eksikliklere yer vermeyeceğiz.

1.1.4. İnsan Hakları Kavramı

Geçmişten günümüze insan hakları kavramı, çok tartışılan bir konudur. Kavram hakkında farklı şekillerde tanımlamalar olsa da insanın doğuştan sahip olduğu, insan olma sıfatıyla elde edilen haklar olduğu tartışılmaz bir gerçektir.

Orend'e göre insan hakları, bireylerin insan olma sıfatıyla sahip olduğu ahlaki bir haktır. İnsan hakkı kavramı, insanların doğuştan hak ettiği asgari bir davranış sorunu olması sebebiyle her insana borçlu olunan bir iddiadır (Orend'den Aktaran: Çatal, 2018, s. 72). İnsan hakları, herhangi bir zaman veya ülke sınırlaması olmadan tüm insanlar için tanınması gerekli olan hak ve özgürlüklerdir. Bireylere tanınan hakların insan hakkı olarak kabul edilmesi için belirli şartlar vardır. Bunlar; temel hak olma, evrensellik ve açıkça tanımlanabilme şeklinde üç şarttır. İkincil bazı hakların

işin içine girdiğinde birtakım karmaşalara neden olacağından hakkın temel olması şarttır. Gelişmiş veya gelişmemiş olan ülkelerin hepsinde uygulanabilir olması ve salt insan olma özelliğinden ötürü sahip olunabilmesi adına insan haklarının evrenselliği önemli bir husustur. Hatta insan haklarını diğer haklardan ayıran en önemli özellik evrensel olmasıdır, denilebilir. İnsan haklarının hangi kurumlar tarafından ne şekilde korunacağı açık olmalıdır. Bu durum insanlara yargısal koruma sağlamaktadır. İnsan haklarının açık şekilde tanımlanması, ihlallerinin tespit edilmesini mümkün kılmaktadır (Beetham, 2006, s. 184).

İnsan haklarının kabul görmesi ve elde edilmesi, uzun uğraşlar sonucunda gerçekleşmiştir. Günümüzde insan hakları, hala birçok ülkede ihlal edilmekte, bu sebeple devam eden insan hakları mücadeleleri bulunmaktadır. İnsan hakları uğruna verilen mücadelelerin tekrarlanmaması için bu hakların koruma altına alınması gerekmektedir (Acaray, 2013, s. 119). İnsan hakkı, devlet otoritesini sınırlandıran ve insan için devletin müdahale edemeyeceği alan oluşturan bir kavramdır. Bireyin insanca yaşam koşullarını oluşturabilmesini ve koruyabilmesini sağlayan haklardır. Modern ve demokratik devletlerde devletin varlığının temel sebebi, bu hakları korumak ve gerçekleştirmektir (Turhan, 2013, s. 357-358). Devletin uygulamaları, devlet insan haklarını koruduğu sürece meşru kabul edilir, bu doğrultuda devletlerin siyasal meşruluğa sahip olmasının ölçütü insan haklarıdır. İnsan haklarının korunmasını sağlamak için geliştirilen mekanizmalar ise ulusal, bölgesel ve uluslararası boyuttadır. İnsan haklarını öncelikli olarak koruma görevi, ulusal hukuk sistemlerindedir ve uluslararası koruma mekanizmaları, ulusal hukuk yolları tükenince devreye sokulmaktadır. Ulusal kurumların bu konudaki pozisyonları, 1993 yılında çıkarılan “Paris Prensipleri” adı altındaki ilkelerle BM Genel Kurul Kararında belirlenmiştir (Çatal, 2018, s. 75-76). Türkiye’deki ulusal koruma mekanizmalarına, “Türkiye’de İnsan hakları” başlığı altında; bölgesel ve uluslararası koruma mekanizmalarına ise “Türkiye Hukuk Sistemi’nde Uluslararası Yargının Yeri” başlığı altında yer verilmiştir.

1.1.4.1.Dünyada İnsan Hakları

İnsan hakları, ilk çağlardan beri var olmaktadır ancak gerekli otoritelerce kabul görmesi uzun yıllar almıştır ve bu uğurda birçok mücadele verilmesi gerekmiştir. İnsan hakları fikrinin, insanların siyasi iktidardan korunması gerektiği ve insanların siyasi

iktidar üzerinde erişilemez ve devredilemez bazı haklara sahip oldukları andan itibaren ortaya çıktığı söylenebilir. İnsan hakları düşüncesinin ilk felsefi görünümü Antik Yunan'a kadar uzanabilir. Bu dönemde bireyler birey olarak değil, Yunan Site Devleti yurttaşları olarak görüldüğünden, vatandaşları seçme ve seçilme hakkı gibi belirli siyasi haklara sahiptir. Atina'nın demokratik özgürlüğü anlayışı, yalnızca siyasi özgürlüktür. Bununla birlikte, eski sosyal düzende, insanlara insan olduğu için hak tanınmamıştır (Coşkun, 2006, s. 29) (Kübalı, 1964, s. 319). Antik Yunan felsefesinde insan haklarına yaklaşımda bir düşünce birliği yoktur. Ne Sokrates'in ne de Platon'un insana insan olarak kıymet veren, ona devlet içinde veya devlete karşı herhangi bir hak tanıma düşüncesine sahip olduklarına dair bir ize rastlanmamıştır. Aristo ise, insanların eşit olmadığına inanmış ve köleliği kabul etmiştir. Bu yüzden ilk çağlarda bu dönemde siyasi hakların varlığından söz edebilmek de insan hakları kavramının olduğunu söyleyemeyiz (Öktem'den Aktaran: Kalabalık, İnsan Hakları Hukuku, 2015, s. 64). Stoacılar ise, klasik Yunan düşüncesinin dışına çıkarak insanın doğası gereği eşit, özgür olduğunu savunmuştur. Böylece insan hakları düşüncesi ortaya çıkmıştır (Kalabalık, İnsan Hakları Hukuku, 2015, s. 64).

Orta çağa gelindiğinde insan haklarını etkileyen iki olay dikkat çekmektedir; Hristiyanlık ve feodalite. Hristiyanlık, Roma'nın ücra bir eyaletinde ortaya çıkmasıyla birlikte büyük şiddet uygulamalarıyla karşılanmıştır. Bu şiddet politikalarına rağmen zamanla çok fazla yaygınlaşmıştır. İmparator Konstantin'in dini tanınmasıyla Hristiyanlık Orta Çağ etkisi altına almıştır. Hristiyanlık, dönemin iktidarının yurttaşlarına sadece insan olduğu için herhangi bir hak tanımayan ideolojisinden farklı olarak insana insan olduğu için değer veren bir yaklaşımla ortaya çıkmıştır. Ancak Hristiyanlığın insan onuruna değer veren bu yaklaşımı, iktidarla egemenliği paylaşana kadar sürmüştür. Hristiyanlık, hükmetme gücünü eline alınca insanın varlığından doğan değeri yok saymıştır; kilise tarafından belirlenen kurallara karşı gelenleri, dinden çıkarıp engizisyon mahkemeleri aracılığıyla cezalandırmıştır. Bu sebeple Orta Çağ, bireyin insan olma değerini yeniden kaybettiği, hak ve özgürlüklerin yok sayıldığı bir dönem olmuştur (Güneş, 2020, s. 51-53). Orta Çağ'da insan hakları ve özgürlüklerini etkileyen ikinci durum ise, feodalizmdir. Feodalizmde, toplumdaki hegemonik ilişkiden doğan yönetenlerin üstün olduğu sistemde, temel hakların ve hürriyetlerin müşterek şekilde tanındığını söylemek mümkün değildir. Bir zaman sonra halkın verdiği mücadeleler sonucunda krallar, dere beyler ile yapılan anlaşmalar

sonucunda birtakım haklar kazanılabilmektedir. Bu gelişme tarihte yer alacak olan hakların zemini oluşturmuştur (Kalabalık, İnsan Hakları Hukuku, 2015, s. 65).

Yeni Çağda ise, insan haklarını doğal haklar kavramıyla ortaya çıkaran kişi, John Locke olmuştur. Yaşama hakkı, özgürlük, mutlu olma gibi değerler üzerinden geliştirdiği doğal haklar teorisiyle insan hakları felsefi çerçeveden çıkararak devletleri ve onların anayasalarını ilgilendiren bir mesele olarak hukukun kapsamına girmiştir. Böylece bu çağda bireyler ve devletler arasında denge sağlanmaya çalışılmış, insan hakları hukuk hayatına girmiştir (Erdoğan M. , İnsan Hakları Teorisi ve Hukuku, 2011) (Kalabalık, İnsan Hakları Hukuku, 2009, s. 42). 15. Yüzyılda İtalya’da ortaya çıkan “Yeniden Doğuş” olarak da adlandırılan “Rönesans Hareketi” ile bütün Avrupa’da sanatsal, düşünsel ve kültürel bir hareket olmuştur. Orta Çağ’da iktidar ve kilise tarafından sindirilen halk, uygulanan baskı politikalarına karşı gelmeye başlamıştır. Rönesans ile insanı merkeze alan “hümanizm” düşüncesi güçlenmiştir. Hümanizmle devlet bireye hizmet eden ve onu koruyan bir kurum niteliği kazanmıştır. Protestanlığın yayılması, kapitalizmin yükselişi, sanayi devrimi ve liberalizmin öğretileriyle bireyin yüceltilmesi, 1789 yılında Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi’nde en tepe noktaya ulaşmıştır (Tanör, 1994, s. 259).

İnsan hakları, 20.yüzyılda anayasalara girip güvence altına alınmaya başlamıştır. İngiltere’de 1215 Magna Carta Libertatum ile adil yargılanma ve keyfi tutuklanmama hakkı gibi haklar, ABD’de 1791’de yapılan Anayasa değişikliğiyle Bill of Rights isimli hükümlerin yürürlüğe girmesi sayesinde ifade, toplanma, din, basın, adil yargılanma ve benzeri haklar güvenceye alınmıştır (Kalabalık, İnsan Hakları Hukuku, 2015, s. 71).

II. Dünya Savaşı sonrasında insan hakları mücadeleleri başka bir boyut kazanmış, temel hak ve hürriyetler kurulan uluslararası örgütler ve yeni sözleşmelerle güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Bu konuya “Türkiye Hukuk Sistemi’nde Uluslararası Yargının Yeri” başlığı altında ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

1.1.4.2.Türkiye’de İnsan Hakları

Osmanlı döneminde padişahın yetkisini sınırlandırabilecek hukuk kuralları bulunmadığından padişah bir nevi tüm yetkiyi elinde tutmuştur. Modern insan haklarının temelinde olan iktidarın yetkisinin sınırlandırılması, anayasal düzenin

olması, hukuk devleti, hak, özgürlük ve eşitlik gibi kavramlar, İslam ülkelerinde bilinmemekte ya da Batı'daki gibi anlamlar barındırmamaktır. Türkiye'de insan hakları, Osmanlı İmparatorluğu döneminde 1876 yılında Kanuni Esasi kabul edilerek anayasal rejime geçilmiştir. Kanuni Esasiyle gizli oy hakkı açık şekilde tanınmıştır. Batılılaşmanın neticesinde anayasalcı hareketler başlamıştır. Osmanlı Dönemi'ndeki ilk anayasal belge, Sened-i İttifak'tır. 1808 yılında imzalanan bu belge, iki taraflı olması nedeniyle Magna Carta'ya benzetilebilir ve padişahın mutlak gücünün sınırlandırılması fikrini ortaya koyan ilk belge olması nedeniyle önemlidir. Sened-i İttifak ile halkın korunmasının esas olduğu belirtilmiştir. 1839 yılında kabul edilen Tanzimat Fermanı'nda ise, birçok temel hak ve özgürlük tanınmıştır. Anayasal bir belge olmasının yanı sıra padişahın kendi isteğiyle kendi iktidarını sınırlandırmasını içermektedir. Ancak Tanzimat Fermanı, Batı tarafından yetersiz bulununca 1856 yılında Islahat Fermanı kabul edilmiştir. Islahat Fermanı, din ve mezhep ayrımı yapılmadan yurttaşları kanun önünde eşit sayması sebebiyle insan hakları açısından önemlidir (Güneş, 2020, s. 96-98) (Tanör, 2000, s. 89).

Cumhuriyetin ilanı ile 1924 Anayasası, 1961 Anayasası ve 1982 Anayasası ile insan hakları alanındaki gelişmeler devam etmiştir. 1921 Anayasası, istenilen nitelikte olmayıp eksik bir metin olarak görülmüştür (Tanör, 2016, s. 290). Bu sebeple 1924 Anayasası olarak bilinen Teşkilat-ı Esasiye Kanunu çıkarılmıştır. 1924 Anayasası hazırlanırken Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisinden temel hak ve hürriyetlerine yönelik faydalanılmıştır. 1924 Anayasası, klasik, bireyci ve liberal devlet yaklaşımına sahip bir anayasadır (Eroğlu, 2010, s. 80) (Kapani, 1976, s. 103-104).

1961 Anayasasında ise, 1924 Anayasasının eksikleri giderilmiş ve haklar konusunda birtakım genişletmeler yapılmıştır. 1924 Anayasasında yasama organlarına takdir yetkisi verip temel hak ve hürriyetlere dair maddeleri genel düzeyde tutmuşlardır. 1961 Anayasasında temel haklar üzerinde daha çok durularak daha net çizgiler belirlenmiştir (Kapani, 1976, s. 111-112). Ancak bu sefer yürütme organında fazla yetki olmadığı için yürütmenin güçsüz kalarak hakların yasalara aykırı şekilde uygulanması söz konusu olmuştur. Bu sorunu çözebilmek adına 1982 Anayasası kabul edilmiştir. 1982 Anayasası temel haklar bakımından 1961 Anayasasıyla oldukça benzerdir (Yanık, 2018, s. 1147).

Tüm bu tarihi gelişmelere ve insan haklarının anayasal düzeyde tanınmasına rağmen günümüz Türkiye’inde insan hakları ihlalleri yaşanmaya devam etmekte ve bu ihlallerin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Bu sebeple Türkiye’de geliştirilmiş olan insan haklarının uygulanmasını denetleyen mekanizmalar bulunmaktadır. Aşağıda bunların bazılarına yer verilmiştir ancak pek tabii ki bu alanda en önemli kurum olarak Anayasa Mahkemesi’ne Anayasa Yargısı başlığı altında ayrıca yer vereceğiz.

1.1.4.2.1.TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

Türkiye’de insan hakları ancak 1990 yılında kurulan TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu ile kurumsallaşabilmiştir. Bu kurumsallaşma adımının atılmasındaki temel sebep ise, Türkiye’ye hem dışardan hem de içerden demokratikleşme baskısı yapılmasıdır. Komisyon, TBMM’ye bağlı olarak kurulmuş, görev ve yetkileri doğrudan Türkiye tarafından hazırlanmış ilk resmi organizasyondur (Eroğlu, 2006, s. 35-38).

1.1.4.2.2.İl, İlçe İnsan Hakları Kurulları

2000’li yıllarda Türkiye’de insan haklarına ilişkin kurumlar ve kuruluşlar oluşturulmaya başlanmıştır. 02.11.2000 tarihli, 24218 sayılı Resmî Gazete ’de, kuruluşun yetki, görev ve çalışma alanları hakkında bir yönetmelik yayınlanarak “İl İnsan Hakları Kurulları” ile “İlçe İnsan Hakları Kurulları” kurulmuştur. Kurulların çoğunlukla kamudan oluşması nedeniyle sivil toplum örgütleri tarafından eleştirilmişlerdir. Daha sonrasında kurulların işleyişi yeterince demokratik bulunmadığından 23.11.2003 25298 sayılı yönetmelikle kurulların yapılarına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu kurullar insan hakları ihlallerine yönelik başvuruları inceleme, incelemeler sonucunda ilgili idari makamlara iletip sonucunu takip etme gibi çalışmalardan sorumludur (Albayrak, 2010, s. 143) (Işık, 2005, s. 48) (Dervişoğlu, 2010, s. 102).

1.1.4.2.3.İnsan Hakları Üst Kurulu

İnsan Hakları Koordinatör Üst Kurulu olarak 09.04.1997 tarihli ve 1997/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile kurulan sonrasında 12.04.2001 tarihli ve 4643 sayılı Kanun ile “İnsan Hakları Üst Kurulu” adıyla düzenlenen bir organizasyondur. Kurulun

görevleri, insan haklarını korumak ve geliştirmek, uluslararası standartlar için koordineli çalışmalar yürütmek, insan hakları ihlallerine iddialarına yönelik kurulların incelemelerini değerlendirmek ve tavsiyelerde bulunmaktır (Çatal, 2018, s. 76-77).

1.1.4.2.4.İnsan Hakları İhlali İddialarını İnceleme Heyetleri

12.04.2001 tarihli ve 4643 sayılı kanunun geçici 2. maddesine istinaden İnsan Hakları İhlali İddialarını İnceleme Heyetleri kurulmuştur. Heyetler, insan hakları ihlali iddialarının inceleyip bir sonuca ulaştırmak için Başbakan tarafından görevlendirilmiş olan bakana bağlı olarak kurulmuştur (Gözlügöl, 2002, s. 453-455).

1.1.4.2.5.İnsan Hakları Danışma Kurulu

12.04.2001 tarihli ve 4643 sayılı Kanunla İnsan Hakları Danışma Kurulu oluşturulmuştur. İnsan hakları danışma kurulu, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi ile ilgili danışmanlık hizmetleri veren bir kuruluştur. Bir danışma organı olarak yönetim kurulunun temel sorumluluğu, insan hakları meselesine dair öneriler içeren raporlar düzenlemektir (Çatal, 2018, s. 77).

1.1.4.2.6.Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

Türkiye İnsan Hakları Kurumu ismiyle 21 Haziran 2012 tarihli ve 6332 sayılı "Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu" ile kurulmuş, 20 Nisan 2016 tarihli ve 6701 sayılı "Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu" ile Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu olarak düzenlenmiştir. Kurum; ayrımcılığa, kötü muamele ve işkenceye karşı mücadele eden ulusal bir koruma mekanizmasıdır (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, tarih yok).

1.1.5.Yargı Yolları ve Hukuk Sistemi

1.1.5.1.Türkiye’de Hukuk Sistemi

Hukuk sistemi, günümüzdeki modern hukuk sistemi haline gelmeden önce niteliksel birçok değişime maruz kalmıştı. Eski Türklerde ve Osmanlı Devleti’nde örf hukuku uygulanırdı. Osmanlı Devleti, halifeliği alarak şer’i hukuk sistemini örf hukukuyla uygulamaya başladı. Tanzimat Dönemi’ndeki batılılaşma hareketleriyle Batı hukuk sistemi de Osmanlı Devleti’nde üçüncü bir hukuk sistemi olarak

benimsendi. Cumhuriyet'in ilanıyla tek bir hukuk sistemi seçildi, böylelikle Batı hukuk sistemi uygulanmaya başladı. (Bal, 2003).

1.1.5.1.1.İslamiyetten Önce ve Sonra Hukuk Sistemi

İslamiyet'ten önce Orta Asya Türklerinin kurmuş olduğu devletlerin hukuk anlayışına dair birçok belge bulunmuştur. Hun Devleti'nde hukuk düzeni, kaynağını Tengri Kut'un egemenlik yetkisinden alırdı. Hun Devleti'nde askerler ve beyler Tengri Kut'a bağlıydı, ona itaat ederlerdi, itaat etmeyenler ise hükümdar tarafından cezalandırılırdı (Arsal, 1947, s. 224). Göktürk Devleti'nin hukuk anlayışına ise, Orhun Yazıtlarından ulaşılmıştır. Dönemin devlet idaresi, ceza ve özel hukuk ile ilgili en önemli bilgileri, Orhun Yazıtlarında belirtilmiştir. Yusuf Has Hacıp tarafından yazılan Kutadgu Bilig'de ise, Uygurların hukuki yaşamlarının ele alındığı görülmüştür (Cin, 1984, s. 6).

Türklerin kullandıkları eski hukuk sistemine, Türk Töresi denilmiştir. Güvenlik, sosyal yaşam, savaş gibi konular Türk Töresine göre düzenlenir ve kararlar; kadın-erkek, inanç ayrımı yapılmadan Türk Töresine göre verilirdi (Saray, 2016, s. 3-13). Türklerin İslamiyet'i kabulüyle hem sosyal hem de hukuki alanlarında değişimler yaşanmıştır.

1.1.5.1.2.Osmanlı Devleti'nde Hukuk Sistemi

Osmanlı Devleti döneminde İslam hukuku yani Şer'i hukuk uygulanırdı ve bu hukuk sisteminin kaynakları Kur'an, sünnet, icma ve içtihatıdır. Şer'i hukuk ile padişahın emirleri de hukuk kuralları olarak öncelikliydi ve buna da örfi hukuk deniyordu. Tanzimat döneminden sonra, Fransız kanunları Türkçe'ye çevrilmiş, böylelikle yeni kanunlar kabul edilmiş ve İslam hukukunun yerini Avrupa hukuku almaya başlamıştı. Bu süreçte medeni hukuk alanındaki kanunlar, Ahmet Cevdet Paşa başkanlığındaki komisyon tarafınca 1868-1876 yılları arasında *Mecelle* adlı yeni bir medeni kanun olarak hazırlanmıştır. Osmanlı Devleti dönemindeki medeni kanun yabancı kanunlarla değiştirilmemiş aksine yeni bir medeni kanun hazırlanmış ve *Mecelle* 1926 yılına kadar uygulanmıştır (Gözler, Genel Hukuk Bilgisi, 2008, s. 6-8).

Osmanlı Devleti, tüm hukuksal uyuşmazlıkları çözebileceği bir yargı makamı olarak şer 'iye mahkemelerini kurmuştur ve bu mahkemeler Tanzimat dönemine kadar etkinliğini sürdürmüştür. Tanzimat dönemine gelinceye kadar şer 'iye mahkemeleri;

ceza ve özel hukuk işlerine bakmakla yükümlü olan bir kadıdan oluşmuştur. (Üçok, Mumcu, & Bozkurt, 2006, s. 246).

Tanzimat öncesindeki dönemde, bazen özel hukuk dışındaki alanlarda, dinsel kuralların dışına çıkılan düzenlemeler yapılmıştır. Gerileme dönemine gelindiğinde, dönemin şartlarına uygun kanunnameler düzenlenememiştir. Zamanla şer'i hukukun etkinlik alanı yaygınlaşırken örfi hukukun etkinlik alanı azalmıştır. Bu durum devleti de etkilemiş, devletin şer'i yönünün ağır basmasına neden olmuştur (Ertan, 1999, s. 746).

1.1.5.1.3.Cumhuriyet Dönemi'nde Hukuk Sistemi

Cumhuriyet döneminde hukuk alanında gerçekleştirilen reformlarla yeni kanunlar, Avrupa kanunlarından alınmıştır. 1926 yılında İtalyan Ceza Kanunu'ndan aktarım, Alman Ticaret Kanunu'ndan uyarılama yapılmış, Mecelle yürürlükten kaldırılarak İsviçre Medeni Kanunu'ndan çevrilen Türk Medeni Kanunu ve İsviçre Borçlar Kanunu'ndan çevrilen Türk Borçlar Kanunu kabul edilmiştir. 1927 yılında Alman Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'ndan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, 1932 yılında İsviçre İcra ve İflas Kanunu'ndan İcra ve İflas Kanunu alınmıştır. Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen kanunlaştırmalar sonucunda Türk hukuku kara Avrupası hukuk sistemine tümüyle dahil olmuştur. Modern Türk hukuku, kara Avrupası hukukudur ve İslam hukukuyla bağı yoktur. Türk hukuku; derlenmiş, yazılı, laik, hukuk birliği ve yargı ayrılığı niteliklerini taşımaktadır ancak içtihadi nitelikte olmayan bir sistemdir. Türk hukukunda özel ve kamu hukuku ayrımı bulunmaktadır (Gözler, Genel Hukuk Bilgisi, 2008, s. 6-8).

1.1.5.2.Türkiye'de Yargı Yolları

Türkiye'de hukuk sisteminin işleyişinde yüksek dereceli mahkemelerin rolü önemlidir. İlk derece mahkemelerde alınan kararların hukuka uygunluğunu belirlemek, mahkemeler arasındaki ayrılıkları gidermek ve hukuk birliğini sağlamak amacıyla yüksek dereceli mahkemeler kurulmuştur. Bunlar adli yargı bakımından Yargıtay, askeri yargı bakımından Askeri Yargıtay, idare hukuku ile ilgili konularda Danıştay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi devlet hesaplarının kontrolü bakımından Sayıştay'dır. Bunlardan başka genel mahkemelerde idare ve askeri mahkemeler arasında doğabilecek görev ve hüküm uyuşmazlıklarını çözmek üzere Uyuşmazlık

Mahkemesi, kanunlarının ve meclis içtüzüğünün anayasaya uygunluğunu denetlemek üzere Anayasa Mahkemesi görev yapmaktadır.

1.1.5.2.1.Anayasa Yargısı

Anayasa yargısının genel bir tanımını yapacak olursak, kanunların anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi olduğunu söyleyebiliriz. Anayasa yargısı, kanunların anayasaya uygunluğunun siyasal denetimi demek değildir, yargı organları tarafından gerçekleşen yargısal denetimdir. Kanunların anayasaya uygunluğunu denetleyen organ ise, Anayasa Mahkemesi'dir (Gözler, Anayasa Hukukunun Genel Esasları, 2013, s. 438).

Anayasa Mahkemesi'nin Genel Kurul Başkanı ve İki Başkanvekili de dahil on beş üyesi vardır. Genel kurul, Anayasa değişikliğinin iptali, siyasi partilerin kapatılması veya devlet yardımından yoksun bırakılması dışındaki durumlarda çoğunluğun oyuyla karar alır. Belirtilen özel durumlarda ise, toplantıda üçte iki oy çokluğu şarttır. Anayasa Mahkemesi görevleri; norm denetimi, bireysel başvuru kapsamındaki görevler, yüce divan görevi, siyasi parti kapatma davaları, siyasi partilerin mali denetimi, yasama dokunulmazlığının kaldırılması ve milletvekilliğinin düşürülmesi kararlarının denetimi. Anayasa mahkemesi, norm denetimi görevinde; Anayasa değişikliklerini sadece şekil bakımından incelerken Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve TBMM İçtüzüğünün Anayasa'ya hem şekil hem de esas bakımından uygunluğunu denetler. Bireysel başvuru kapsamındaki görevleri ise, bireysel başvurulara yönelik Bölümlerin kararları arasında oluşan farklılıkları gidermek ve bireysel başvuruları karara bağlamak. Yüce Divan görevinde, Cumhurbaşkanı ve yardımcıları, TBMM Başkanı, bakanlar; Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay Başkanı, üyeleri ve Başsavcılar, Cumhuriyet Başsavcı vekili, Hakimler, Savcılar Kurulu ve Sayıştay Başkanı, üyeleri; Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları Anayasa Mahkemesi tarafından Yüce Divan sıfatıyla görevleriyle ilgili suçlardan ötürü yargılanırlar (Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi, tarih yok).

1.1.5.2.2.Adli Yargı

Adli yargıda yer alan mahkemelerin düzeni 7/10/2004 tarih ve 25606 sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanan 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge

Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun ile düzenlenmiştir. Yargıtay ise kendi özel kanununa sahip bir kuruluştur. Buna göre Adli Yargı, ilk derece mahkemeleri ve üst derece mahkemesi olmak üzere iki derecelidir. İlk derece mahkemeleri ikiye ayrılmaktadır: Hukuk Mahkemeleri ve Ceza Mahkemeleri. Hukuk mahkemeleri ise kendi içerisinde genel ve özel mahkemeler olarak ayrılmaktadır. Asliye hukuk ve sulh hukuk mahkemeleri genel mahkemeler iken ayrıca ticaret, tüketici iş mahkemesi gibi ihtisaslaşmayı sağlayan özel mahkemeler bulunmaktadır. Ceza mahkemeleri, sulh ceza, asliye ceza ve ağır ceza olarak üç mahkemeden oluşmaktadır. Sulh ceza ve ağır ceza mahkemeleri tek hakimli, ağır ceza mahkemeleri ise üç hakimlidir. Ceza mahkemeleri, genel mahkemelerdir ancak bazen çocuk mahkemesi gibi uzmanlık mahkemeleri de bulunmaktadır. Adli yargının üst derece mahkemesi Yargıtay'dır. Yargıtay, kanunen başka adli yargı makamına bırakılmayan karar ve hükümlerin son inceleme mevkidir (Gözler, Türk Anayasa Hukuku Dersleri, 2013, s. 396). 2016 yılından itibaren ilk derece mahkemeleri kararlarının denetlenmesi için ikinci bir basamak olarak Bölge Adliye Mahkemeleri kurulmuştur. Artık ilk derece mahkemelerinin kararları öncelikle Bölge Adliye Mahkemeleri'nde denetlenmekte akabinde ilgili düzenlemelerin imkân verdiği ölçüde Yargıtay tarafından denetlenmektedir.

1.1.5.2.3.İdari Yargı

İdari makamların idare hukuku alanındaki faaliyetlerinde ortaya çıkan uyuşmazlıkların sonuçlandırıldığı yargı kolu, idari yargıdır. Bu yargı kolunda, devletin merkezi idare teşkilatı ve yerinden yönetim kuruluşlarının idari eylem ve işlemleri sonucundaki davalar çözümlenir (Gözler, Türk Anayasa Hukuku Dersleri, 2013, s. 397).

Yargı idari kolunun ilk derece mahkemeleri; idare mahkemeleri, bölge mahkemeleridir. İdare mahkemeleri, ilk derecede Danıştay'ın çözümleyebileceği davalarla vergi mahkemelerinin görevine ilişkin davalar dışında kalan idari işlem ve fiillerin zararına yönelik açılan tam yargı davalarını karara bağlamakla görevlidir. Vergi mahkemeleri, vergi, harç vb. mali yükümlerle ilgili uyuşmazlıkları çözümlenmekle görevli ilk derece mahkemeleridir. Bölge idare mahkemeleri de idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin kararlarına karşı yapılan istinaf başvurularını inceleyip karara bağlamakla sorumludur (Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa

Birliği ; Türkiye Adalet Akademisi, s. 24-25). Danıştay ise, kanunun başka bir idari yargı merciiine bırakmadığı karar ve hükümlülükleri inceleyen anayasal statüde bir üst mahkemedir. Danıştay'a "temyiz mahkemesi" de denilmektedir (Gözler, Hukukun Temel Kavramları, 2015, s. 99).

1.1.5.2.4. Askeri Ceza Yargısı ve Askeri İdari Yargı

Askeri Yargı 1961 Anayasası'nın 138.maddesiyle Anayasal bir kurum statüsü kazanmıştır. Askeri Yargı; Disiplin Mahkemeleri, Askeri Mahkemeler ve Askeri Yargıtay'dan oluşmuştur. 1972 yılında bu üç mahkemeye Askeri Yüksek İdare Mahkemeleri eklenmiştir. Askeri Mahkemelerin görevleri; asker kişilerin askeri suçlarına, asker kişilerin diğer askere karşı işlediği suçlara, asker kişilerin askeri hizmet ve görevden kaynaklanan suçlarına bakmaktı (Alkan, 2017/1, s. 18-19). Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek Mahkemesi ve Askeri Mahkemeler, 16 Nisan 2017'de Anayasa değişikliği referandumunun kabulüyle kaldırılmıştır (Milliyet, 2017).

1.1.5.2.5. Uyuşmazlık Yargısı

Yargı kolları birden çok olduğu için bunların arasında birtakım uyuşmazlıklar yaşanabilmektedir. Bu uyuşmazlıkların çözümlenebilmesi için Uyuşmazlık Mahkemeleri kurulmuştur. Uyuşmazlık mahkemesi adli, idari yargı mercileri arasındaki görev ve yüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlemeye yetkilidir. Yine de Anayasa Mahkemesiyle diğer mahkemeler arasında yaşanan görev uyuşmazlıklarında Anayasa Mahkemesinin kararı esastır (Gözler, Hukukun Temel Kavramları, 2015, s. 102).

1.1.6. Türkiye Hukuk Sistemi'nde Uluslararası Yargının Yeri

Küreselleşen dünyada ülkeler, kendi hukuk sistemleri ile sınırlı kalmayıp uluslararası hukuk sistemlerinden de etkilenmektedir. Bu etki, en çok insan hakları hukukunda görülmektedir. Ülkeler yaptıkları ikili ve çok taraflı anlaşmalar ile kendilerini belirli bir uluslararası hukuk sistemine dahil etmektedir.

1.1.6.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1945 yılında kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (İHEB), insan haklarına uluslararası bir boyut kazandırmıştır. Böylece devletlerin insan hakları uygulamaları dışarıdan

sınırlandırılabilir olmuştur. Tarihi ve hukuki önemi olan bu sözleşmenin herhangi bir bağlayıcılığı ve zorunluluğu olmadığından devlet iktidarlarının riayet etmesi beklenemiyordu. Bu açığı giderebilmek adına “İkiz Sözleşmeler” yürürlüğe girmiştir (Erdoğan M. , İnsan Hakları Teorisi ve Hukuku, 2011, s. 130).

1.1.6.2.Birleşmiş Milletler Sözleşmeleri

İnsan hak ve özgürlüklerinin geliştirilmesi ve saygı duyulmasını sağlamak amacıyla Birleşmiş Milletler düzeyinde insan hakları sözleşmeleri yapılmıştır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile temel haklar ve özgürlükler evrenselleştirilmiş ancak İHEB devletlere herhangi bir sorumluluk yükleyemeyince insan hakları ihlallerine yönelik yaptırımların uygulanması gücünden mahrum kalmıştır. Böylece insan hakları ihlallerine yönelik yaptırımlar uygulayabilmesi için devletlere bu hukuki sorumluluğu verecek, haklara ve hürriyetlere saygı duyulmadığı takdirde bunun denetimini ve yaptırımlarını yapacak uluslararası bir mekanizmaya ihtiyaç duyulmuştur. Birtakım müzakereler sonucunda Genel Kurul, İHEB’de yer alan hak ve özgürlüklerin hukuken bağlayıcılığı olması için geliştirip iki ayrı sözleşme tasarısı hazırlamaya karar vermiştir. Bu iki sözleşme Genel Kurula aynı zamanda sunulmuştur ve onaylanmalarından 10 yıl sonra yeterli sayıda devletin de kabulüyle 1976 yılında yürürlüğe konmuştur. “Kişisel ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme” ve “Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme” olarak isimlendirilen bu sözleşmeler, “ikiz sözleşmeler” olarak da bilinmektedir (Kalabalık, 2015, s. 84). Bu iki sözleşme dışında da BM bünyesinde mülteciler, çocuklar ve kadınlar gibi özellikli gruplar için birçok insan haklarına dair düzenleme yapılmıştır. Ancak genel düzenleme olan “ikiz sözleşmelere” değinmekle yetineceğiz.

1.1.6.2.1.Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi

Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi ile İHEB’de kişisel ve siyasal niteliği olan haklar güvence altına alınmıştır ancak Evrensel Bildiride bulunan sığınma hakkı ve başka ülkelerde serbestçe dolaşma ve yerleşme hakkına bu sözleşmede yer verilmemiştir. Bunun yanı sıra Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi’nde Evrensel Bildiride yer almayan haklar bulunmaktadır. Bu haklar; toplumların kendi kaderlerini belirleme hakkı, toplumların doğal kaynaklarına ve zenginliklerine sahip olma ve bunları serbestçe kullanma hakkıdır (Unmik: Resources).

Sözleşme belirlenen kurallara riayet edilip edilmediğini tespit edebilmek amacıyla bir İnsan Hakları Komitesi kurmuştur. Komite, on sekiz bağımsız kişiden oluşmaktadır. Sözleşmenin uygulanması görevini üstlenen bu kurum, insan hakkı ihlalleri ile suçlanan devletlere ve bireylere yönelik şikâyetleri kabul etme yetkisine sahip, tipik yargı-dışı kuruluşlardır (Kalabalık, İnsan Hakları Hukuku, 2009, s. 372) (Pazarcı, 1989, s. 185).

Türkiye, Sözleşme'yi 15 Ağustos 2000 tarihinde imzalamıştır. Sözleşme'nin onaylanmasını uygun bulan 4 Haziran 2003 tarih ve 4868 sayılı Kanun, 18 Haziran 2003 tarih ve 25142 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır. Sözleşme Türkiye bakımından 23 Aralık 2003 tarihinden itibaren hüküm doğurmaya başlamıştır (İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku ve Araştırma Merkezi, tarih yok)

1.1.6.2.2. Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi

Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi'nde İHEB'de yer alan toplumsal, kültürel ve ekonomik haklar güvence altına alınmıştır. Bu sözleşmede de Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nde olduğu gibi toplumların doğal kaynaklarına ve zenginliklerine sahip olma, bunları serbestçe kullanma hakkı ve toplumların kendi kaderlerini belirleme hakkına yer verilmiştir. Bu sözleşmeye riayet edilip edilmediğini belirlemek için taraf devletlerin Ekonomik ve Sosyal Konseye belirli aralıklarla raporlar sunması gerekmektedir (Pazarcı, 1989, s. 186).

Türkiye Sözleşme'yi 15 Ağustos 2000 tarihinde imzalamıştır. Sözleşme'nin onaylanması 4 Haziran 2003 tarihli ve 4867 sayılı Kanunla uygun bulunmuş ve Bakanlar Kurulu 10 Temmuz 2003 tarih ve 2003/5923 sayılı kararıyla Sözleşme'yi onaylamıştır. Sözleşme Türkiye bakımından 23 Aralık 2003 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir (İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku ve Araştırma Merkezi, tarih yok).

1.1.6.3. Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Avrupa Konseyi, II. Dünya Savaşı'nın ardından 5 Mayıs 1949 tarihinde imzalanan Londra Antlaşması ile kurulması öngörülen sivil bir örgüttür. Örgütün kurulma amacı; insan haklarının korunup demokratik hukuk devleti ilkelerini

sağlamak olarak belirlenmiştir. Avrupa Konseyi, savunma(askeri) dışında üye devletlerle iş birliği sağlama amacındadır (Aybay, 2010, s. 226-227).

Avrupa Konseyi'ne ait ilk insan hakları sözleşmesi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'dir. Bu sözleşme ile medeni ve siyasi haklar güvenceye alınmıştır. Roma'da 4 Kasım 1950 tarihinde Avrupa Konseyi üyesi olan devletlerin dışişleri bakanları tarafından imzalanmıştır. Sözleşme, üç yıl sonra 3 Eylül 1953'te yürürlüğe girmesine rağmen Avrupa Konseyi üyesi 47 devletin tamamının sözleşmeye taraf olması, altmış iki yıl sonra 2015 yılında gerçekleşmiştir. Türkiye ise, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni 4 Kasım 1950 tarihinde imzalamış ancak sözleşme Türkiye'de 18 Mayıs 1954 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Mayıs 2015 yılında sözleşmeye ek 16 Protokol bulunmaktadır ve protokolle dahil olan haklar sözleşmenin kapsamını genişletmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne uyulup uyulmadığının incelemesini yürüten denetim organı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'dir (İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, tarih yok).

1.1.6.4. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)

Avrupa İnsan Hakları Konseyi'nin yargı yetkisine sahip organı olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 1959 yılında kurulmuştur. AİHM, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde ve sözleşmenin ek protokollerinde olan hakların ve özgürlüklerin ihlalinde bireylerin, tüzel kişiliklerin ve devletlerin belirlenmiş kurallar doğrultusunda başvurabileceği bir makamdır. AİHM'nin yargı yetkisini, Avrupa Konseyi üyesi olan tüm devletler tanımaktadır. AİHM gibi bir yargı yetkisi olan bir organa sahip olmak AİHS'nin etkisini artırmaktadır. 1998 yılında yürürlüğe giren 11 no'lu Protokol ile AİHS'nin yargısal kontrol mekanizması değiştirilmiştir. 11 no'lu Protokol sonrasında Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Avrupa İnsan Hakları Adalet Divanı kaldırılmış ve yerine Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi olarak tek bir yargı organı kurulmuştur. 11 no'lu Protokol öncesinde, başvurular Avrupa İnsan Hakları Komisyonu tarafından kabul edilmeliydi ancak protokol sonrasında başvurular doğrudan AİHM'ye ulaştırılmaktadır. Böylece AİHM, süreklilik kazanmıştır. AİHS'ye taraf olan devletler, AİHM'nin yargı görevini tanımaktadır. Protokolün yürürlüğe girmesiyle, mahkemenin çalışma sistemi de değişmiş, başvuruları değerlendirecek üç hâkimden oluşan komiteler yapılandırılmıştır. Bu komitelerden geçen başvurular yedi hâkimin olduğu daireler tarafından çözümlenir, karara bağlanır. Bunların dışında on yedi hâkimden

oluşan Büyük Daire vardır, bu daire temyiz organıdır. Bu değişimler AİHM’yi etkin ve sürekli bir yargı organı haline getirirken iş yükünü de artırmıştır, yoğunluğu çözmek için 14 no’lu Protokol 2010 yılında yürürlüğe girmiştir (Güneş, 2020, s. 377-379).

1.1.6.5.Uluslararası Sözleşmelerin Kanunlarla İlişkisi

Dünya küreselleştikçe uluslar arasındaki etkileşim artmış ve devletler tarafından uluslararası ilişkileri geliştirmek için adımlar atılmıştır. Zamanla devletlerin iç ve dış ilişkilerinde evrensel olan değerler ve ilkeler belirlenmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu ihtiyaç doğrultusunda uluslararası örgütler kurulmuş, uluslararası sözleşmeler geliştirilmiştir. Bu örgütlerin ve sözleşmelerin devletlerin iç hukukuna etkisi olduğu görülmüştür. Uluslararası sözleşmelerin iç hukuktaki yeri ve iç hukukla olan ilişkisi yıllardır tartışılmaktadır.

Uluslararası sözleşmelerin iç hukuktaki yerinden önce küreselleşme ile uluslararasılaşmanın farkı anlaşılmalıdır. Uluslararasılaşma, dünyadaki farklı yargı bölgelerinin ayrı kabul edilmesi, uygulamanın her bir yargı yetkisinin alanıyla sınırlı olması ve yalnızca birkaç uygulayıcının belirlediği kurullarla farklı yargı yetkisi altındaki bireyler veya kurumlar arasındaki uyuşmazlıkları çözümlemesidir, diyebiliriz. Küreselleşme ise, iletişim ve ulaşım olanaklarının gelişmesiyle birlikte malların, hizmetlerin, bilginin, sermayenin ve personelin dolaşımı farklı ileri boyutlar kazanmış ve dünyadaki farklı yargı bölgeleri bir kombinasyondan çok bir ağ olarak görülmeye başlanmıştır; bu tür bir operasyon için gerekli olan hizmetlerin verilebilmesi için uygulamacının yetkinliği ile dünya çapında rekabet ettiği bir süreçtir (Yıldırım, 2020).

Uluslararası Sözleşmelerin iç hukukumuzdaki yeri, çok derin bir konu olduğundan çalışmayı ilgilendiren temel bilgilere yer vereceğiz. T.C. Anayasası 90.maddesinde yapılan değişiklikler sonucunda “*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır*” hükmü konmuştur (Resmi Gazete, 2004). Dünyadaki yeni demokratik açılımlara uyum sağlayabilmek, temel hakları ve özgürlükleri AB kriterlerine uygun seviyeye çıkarabilmek anayasadaki değişikliğe gerekçe olarak

gösterilmiştir. 90.maddenin değiştirilmesinde, insan haklarına yönelik uluslararası sözleşmeler ile kanun hükümlerinin çakışması durumunda yaşanacak olan uyuşmazlık halinde hangisine öncelik verileceği konusundaki belirsizliğin giderilmesi amacı, gerekçe gösterilmiştir. Yapılan değişiklikle uluslararası sözleşmelerle kanunlar arasında yaşanan uyuşmazlık tartışmalarını tamamen çözmemiştir ancak temel hak ve özgürlükler hakkında yaşanacak bir uyuşmazlıkta Uluslararası Sözleşmelerin kanunlardan üstün kabul edileceği netleştirilmiştir. Ancak bu hükme göre, temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmeler, Anayasa ile çeliştiğinde ne yapılmalı sorusu henüz açıklığa kavuşmamıştır. Üstelik hangi antlaşmaların temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmalar olduğu da net değildir. Benzer şekilde, değişikliğin sadece antlaşmaları veya başka isimler taşıyan insan hakları belgelerini kapsayıp kapsamadığı da bir sorudur (Bilir, 2005, s. 78).

Genel olarak, mahkemelerimiz değişikliklerden önce uluslararası sözleşmeleri uygulamaya isteksizdir. Değişikle birlikte mahkemelerimizin temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmelerin hükümlerine öncelik vermekten çekindiklerinde, uluslararası sözleşmelerin hükümlerini doğrudan uygulamalarına olanak sağlanmıştır (Başlar, 2005, s. 11-14).

1.2.HALKLA İLİŞKİLER VE İTİBAR YÖNETİMİ

1.2.1.Halkla İlişkiler Kavramı

Halkla ilişkiler, kavramsal çerçevede incelendiğinde pek çok boyuta sahip olması ve birçok anlam taşıması sebebiyle tanımlar arasında net sınırlar çizilmesi güçtür. Özellikle halkla ilişkilerin sağlam kaynakların ötesinde köklü bir iş yaşamından besleniyor olması, onu anlam ve uygulama alanları açısından zenginleştirmektedir.

İngilizce 'de "Public Relations", Fransızca'da "Relations Publiques" olarak geçen kelime, Türkçe' ye "halkla ilişkiler" olarak çevrilmiştir. Halkla ilişkilerin ortaya çıkması, insanlık tarihi kadar eski olsa da bilimsel temelleri 1990'lere dayanmaktadır. Bu sebeple "20.yüzyıl çocuğu" olarak anılır (Asna, 1998) (Onal, 2000, s. 1).

Halkla ilişkiler kavramını anlamsal açıdan kavrayabilmek için halk ve ilişki kavramları incelenmelidir. Bu aradaki iki kelime günlük anlamından ayrılmaktadır ve

halkla ilişkiler alanına özgü anlamlar kazanmaktadır. Bu doğrultuda halkla ilişkilerdeki halk kavramına bakıldığında toplum olarak görülmemedir; çünkü buradaki halk kavramı, kuruluşların gerçekleştirdiği işlerden etkilenen, kendi fikir ve eylemleriyle de kuruluşları etkileyen ve ortak çıkarı barındıran insan gruplarını temsil eder (Mıhçıoğlu, 1986, s. 15). Halkla ilişkiler çerçevesinde ilişki kavramına bakıldığında ise, en az iki taraflı olan, belirli amaçları içeren birtakım duygu, düşünce, inanç bağı taşıyan faaliyetlerin içeriğidir. Böylelikle halkla ilişkilerde kurum ve hedef kitle arasındaki bağa ilişki denebilir (Erdoğan İ. , 2006, s. 16).

Halkla ilişkiler kavramının literatürdeki tanımları incelendiğinde, farklı bakış açıları geliştirildiği görülmektedir. Halkla ilişkilerin tanımlanmaya çalışıldığı ilk zamanlar basın ajanlığı ve tanıtım ön plana çıkarılırken günümüzde sorumluluk ve ilişki yönetimi üzerinden tanımlanmaya çalışılmıştır (Okay & Okay, 2018, s. 9). Bazı yazarlar halkla ilişkileri yönetim, bazı yazarlar iletişim fonksiyonu üzerinden ele almıştır. Kimi teorilerde asimetric bir yaklaşım, kimi teorilerde ise simetric bir yaklaşım benimsenmiştir. Günümüzde yapılan tanımlamalarda, birtakım ayıklamalar ve sadeleştirmeler yapıldığı görülmüştür.

Bernays'a göre, halkla ilişkiler sosyal ihtiyaçları karşılamak amacıyla durum ve eylemlere ilişkin tavsiyeleri kapsayan onay yaratma, bilgi verme, ikna etme ve etkileme, işlevlerine sahip bir kavramdır (Bülbül, 2000, s. 5). Uluslararası Halkla İlişkiler Derneği, 1954 yılında gerçekleştirilen dernek kongresinde halkla ilişkileri; özel ya da kamu kuruluşlarının ilişkide olduğu bireylerin sempati, anlayış ve desteğini kazanmak için yürüttüğü sürekli ve planlı çalışmalar olarak kabul etmiştir (Bülbül, 2000, s. 2). Bu alanda önemli çalışmaları olan Cutlip ve Center, halkla ilişkileri karşılıklı tatmine dayanan çift yönlü iletişim sayesinde sorumlu şirketlerin kamuoyunu etkileme amacıyla planlanan çabalar olarak tanımlamıştır (Cutlip & Center, 1982). Alaeddin Asna ise, özel veya tüzel kişilerin hedef kitleleriyle kurmuş olduğu sağlam bağlar ile onları olumlu inanç ve eylemlere yönlendirmesi, geri dönüşleri değerlendirerek kendine yön vermesi gibi karşılıklı yarar barındıran ilişkileri sürdürme çabasının planlandığı bir yöneticilik sanatı olarak tanımlamıştır (Asna, 1997).

Halkla ilişkiler kavramına yönelik farklı birçok tanım olması yüzünden birtakım belirsizlikler rahatsız edici olmaya başlayınca 2012 yılında Amerikan Halkla İlişkiler Topluluğu (PRSA), New York Times'ta ortak bir tanım oluşturma çabasında olduğunu

duyurmuştur. Bunun üzerine dokuz yüz yirmi yedi tane tanım önerisi alan PRSA, kuruluşların ve hedef kitlelerinin arasında müşterek ve yararlı ilişki inşa eden stratejik bir iletişim sürecini, halkla ilişkilerin ortak tanımı olarak kabul etmiştir (Seitel, 2016, s. 1).

1.2.2.Halkla İlişkilerin Tarihsel Gelişimi

Halkla ilişkilerin tam olarak ne zamandan beri var olduğunu söylemek pek mümkün değildir. Ancak devirlerdeki propaganda faaliyetlerinde halkla ilişkilere yönelik izler bulunmuştur. Babil, Yunan ve Roma gibi eski uygarlıklar, farklı yöntemlerle iktidardakilerin egemenliğini halka benimsetmeye çalışmışlardır. Özellikle Eski Yunan ve Roma’da uygulanan forum, o dönemin halkla ilişkiler aracı olduğu kabul edilmiştir. Bazı yazarlar, Julius Cesar ve Cicero’nun kamuoyunu yönlendirmeye ilişkin ilk örnekleri verdiklerini belirtmiştir. Yakın çağlara baktığımızda, Amerikan Devrimi’nde Samuel Adams, Thomas Jefferson, Benjamin Franklin gibi isimler, kamuoyunu etkileme çabaları için birtakım faaliyetlere girişmiştir. Bu amaçları doğrultusunda broşür yayınlayıp basın bültenleri hazırlayarak konferanslar vermiş, bu çabalarla seslerini duyurmaya çalışmışlardır (İşçi, 2002, s. 17).

Halkla ilişkilerin tarihsel gelişimi, temel kaynaklarda beş döneme ayrılmış olsa da güncel kaynaklarda kronolojik olarak yedi dönem içerisinde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma, kişiler ve olaylar üzerinden gerçekleştirilmiştir: Yeşerme Dönemi, I. Dünya Savaşı Dönemi, Kükreyen Yirmiler Dönemi, II. Dünya Savaşı ve Roosevelt Dönemi, Savaş Sonrası Dönem, Protesto ve Yetkilendirme Dönemi, Küreselleşme ve Dijital İletişim Çağı (M.Bloom & Sha, 2012).

1.2.2.1.Yeşerme Dönemi

Bu dönem 1900 ile 1916 yılları arasındaki zaman dilimini kapsamaktadır. 1900 yılında ilk halkla ilişkiler ofisi kurulmuştur, bu sayede halkla ilişkilerde profesyonel adımlar atılmaya başlanmıştır. Bu dönemde halkla ilişkiler ajansı ve tanıtım ofisi açanlar sırasıyla, George Michaelis, William Wolf Smith, Parker ve Ivy Lee’dir. Halkla ilişkiler disiplini için dönüm noktalarından biri olan Ivy Lee, 1905 yılında “Declaration of Principles” adlı çalışması modern halkla ilişkilerin başlangıcı olmuştur (Şen F. , 2012, s. 66). Ayrıca Freud’un yeğeni Edward L. Bernays, halkla ilişkilerin önem kazanmasında rol oynamıştır. Bernays, 1923 yılında kaleme aldığı ‘Crystallizing

Public Opinion (Kamuoyunun Kristalleşmesi)' adlı kaynakla halkla ilişkiler alanında ilk kitap yayımlayan kişi olmuştur (Işık M. , 2013, s. 33).

Bu dönemde Theodore Roosevelt'in Beyaz Saraya yönelik kurumsal tanıtım ile ilgili politikaları ve halka şeffaf ve güvenilir olma amacı güden halkı bilgilendirme faaliyetleri, halkla ilişkilerin gelişimini sağlamıştır. Woodrow Wilson ise başkan olduğu dönemde, "The Committee on Public Information" (Halkı Aydınlatma Komitesi) kurularak kamu yönetiminin ilk halkla ilişkiler oluşumu kurulmuştur. Bu dönem, "muckraking" denilen araştırmacı gazetecilik ve siyasi reformlar dönemi olarak geçmektedir. "Muckrakers" olarak anılan ve 1900- 1912 yılları arasında hükümetin ve büyük şirketlerin yolsuzluklarını açığa çıkaran gazeteciler, dönemin popüler gazete ve dergilerinde yayın yaparak halk hareketini teşvik etmiştir (M.Bloom & Sha, 2012).

1.2.2.2. I. Dünya Savaşı Dönemi

Savaş döneminde orduya yardım çalışmaları, savaş bonoları ve propagandalarla geçen dönemdir. Savaş bonolarını satmak ve destek toplamak amacıyla dramatik gösteri ve propagandalar gerçekleştirilmiştir. I. Dünya Savaşı nedeniyle rıza üretimi, propaganda, algı yönetimi kavramları yükselişe geçmiştir. Bu dönemin halkla ilişkiler açısından önemli olan girişimi, Creel Komitesi olmuştur. Bu komite, 1917 yılında kamuoyunu bilgilendirme amacıyla kurulmuştur (coggle: Halkla İlişkilerin Tarihsel Gelişimi, tarih yok).

1.2.2.3.Kükreyen Yirmiler Çağı

1920'li yıllarda Amerika'da ekonomik refah yükselişe geçmiştir. Halkla ilişkiler, bu dönemde meslek vasfı kazanmıştır. II. Dünya Savaşı yıllarında "Savaş Bilgilendirme Ofisi" açılmıştır. Bu ofis, 1942 yılında kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla kurulmuştur. Bu açıdan Creel Komiteyle benzerdir. Zamanla geliştirilen tanıtım ilkeleri ve pratikleri savaş propagandalarına yönelik kullanılmıştır (M.Bloom & Sha, 2012).

1.2.2.4. II. Dünya Savaşı ve Roosevelt Dönemi

Bu dönem 1930 ile 1945 yılları arasını kapsamaktadır. Bu dönemde halkla ilişkilerin gelişimini etkileyen iki olay gerçekleşmiştir. Olaydan biri, Büyük Buhran,

diğeri ise II. Dünya Savaşıdır. Bu dönemde yaşanan büyük kriz nedeniyle birçok şirket kapanmış ve istihdam sorunu ortaya çıkmıştır. Bu sebeple devletin düzenleyici rolüne ihtiyaç doğmuştur. Bu döneme damga vuran kişi olarak Roosevelt, kamusal ve özel kurumlar için halk desteğinin önemsemesi gerektiği konusunda bilinç oluşturmuş ve bu doğrultuda basın toplantıları da düzenlemiştir. Büyük Buhran süreci şirketleri, halkla ilişkiler konusunda farkındalığa erdirmiştir. Böylece kriz dönemi bittikten sonra halkla ilişkiler sürekli faaliyetler haline getirilmiştir. (M.Bloom & Sha, 2012)

1.2.2.5. Savaş Sonrası Dönem

Savaş sonrası dönemde savaş odaklı ekonomiden sıyrılarak hizmet odaklı ekonomiye geçilmeye başlanmıştır. Bu dönemde halkla ilişkilere yönelik eğitimler geliştirilmiştir, stratejik planlama, konu yönetimi ve izleyici analizi gibi yeni alanlar oluşmuştur.1947 yılına gelindiğinde Boston Üniversitesi ilk halkla ilişkiler eğitimi veren kurum olmuştur (coggle: Halkla İlişkilerin Tarihsel Gelişimi, tarih yok).

1.2.2.6. Protesto ve Yetkilendirme Dönemi

1965- 1985 yılları arasında yükselen öğrencilerin ve aktivistlerin çevre kirliliği, ırk ve cinsiyet ayrımcılığı gibi konulara yönelik protestolar nedeniyle sosyal sorumluluk kavramı önem kazanmıştır. Kuruluşlar, halkın güvenini kazanabilmek ve protestolara hedef olmamak için duyarlı kuruluş imajı oluşturmaya çalışmıştır (M.Bloom & Sha, 2012).

1.2.2.7. Dijital İletişim ve Küreselleşme Çağı

Kimi kaynaklarda küresel “Enformasyon Çağı” olarak geçen bu dönem, 1986 yılından günümüze kadar süreci kapsamaktadır. 1960’larla itibaren halkla ilişkilerin önemi daha da artmıştır. Televizyonun yaygınlaşmasının bu artıştaki etkisi yüksektir. Daha sonrasında internetin yaygınlaşması, sosyal medyanın popülerleşmesiyle halkla ilişkiler dijital bir boyut kazanmıştır.

1.2.3. Türkiye’de Halkla İlişkiler

Türkiye’de halkla ilişkiler profesyonel olarak ABD ve Avrupa’ya göre geç başlamıştır. Türkiye’de sanayileşmenin yaşanmaması, bu durumun temel nedenidir. Seri üretim ve dağıtım sistemi oluşmadığından tanıtma ve bilgilendirme güdüsü yaşanmamıştır. Osmanlı Dönemi’ne bakıldığında halka fayda sağlayacak inşaların

olması o dönem için halkla ilişkiler örneği sayılabilmektedir. Kuruluş Savaşı döneminde halkı bilgilendirmek amacıyla Atatürk tarafından Anadolu Ajansı (AA), o dönemde halkla ilişkiler görevi görmüştür diyebiliriz. AA'nın savaş sonrası dönemde reformların halka aşılması için Türk kamuoyuna duyurulmasında rol oynaması, Atatürk'ün Anadolu'yu gezip yenilikleri halkla yüz yüze görüşmesi dönemin halkla ilişkiler çabalarıdır (Okay & Okay, 2018) (Işık M. , 2013, s. 35).

Çok partili yaşama geçişin olduğu dönem öncesinde, Celal Bayar hükümetinin programında polisin halkla ilişkilerine yönelik bir hüküm yer almıştır. Çok partili hayata geçişle partilerin halkla ilişkileri önemli hale gelmiştir. Adnan Menderes, hükümetinin programını açıkladığı konuşmasında halka hizmet üzerinde durmuştur. Bu siyasal gelişmelerle yaşananlar halk ile iyi ilişkiler kurma anlayışını oluşturmuştur. Türkiye'de halkla ilişkilerin ilk örneği, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin halkla ilişkiler birimi kurmasıdır (Okay & Okay, 2018, s. 25-26).

Halkla ilişkilerin Türkiye'deki büyük adımları ise, 1960'lı yıllarda atılmaya başlanmıştır. 1961 yılında "Devlet Planlama Teşkilatı" halka tanıtılmak için kendi bünyesinde Yayın ve Temsil Şubesi kurulmuştur. Bu sayede Türkiye'deki halkla ilişkiler, planlama fonksiyonu kazanmıştır. Daha sonrasında Millî Savunma Bakanlığı'na bağlı "Protokol Halkla Münasebetler Dairesi" hizmet vermeye başlamıştır. Sağlık Bakanlığı ise, 1964 yılında Sağlık Bakanlığı Nüfus Planlaması Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak "Tanıtma ve Halk Eğitimi Şubesi" açmıştır. 1970'lere geldiğinde Bayındırlık Bakanlığı, "Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi"; İller Bankası'nın "Basın Bürosu"; Devlet Su İşleri'ne ait "Eğitim ve Tanıtma Başkanlığı" kurulmuştur. Tüm bu gelişmeler, kamu yönetiminde halkla ilişkilerin kazandığı önemi ve iki disiplinin birbirini zenginleştirdiğinin göstergesidir (Işık M. , 2013, s. 35).

Özel Sektörde ise, Koç Holding, kendi kuruluşuna ait halkla ilişkiler birimi açan ilk kuruluştur. Holding, halkla ilişkiler birimini 1969 yılında kurmuştur. Alâeddin Asna, Ahmet Ramazanoğlu, Affan Başak, Ayşegül Dora, Babür Ardahan, Canan Usman, Cüneyt Koryürek, Ender Gürol, Mehmet Akter, Mehmet Turaç, Necdet Günkut, Rıdvan Menteş ve Sağlam Dalaman tarafından 1972 yılında Türkiye Halkla İlişkiler Derneği'ni kurularak halkla ilişkiler mesleğinin etik kodları ve profesyonel standartları koruyup geliştirmek hedeflenmiştir. 1974 yılında ise, Alaeddin Asna'nın

kurduğu “A&B Halkla İlişkiler” halkla ilişkiler danışmanlığı yapan ilk kurumdur (TÜHİD, tarih yok) (TÜHİD, tarih yok).

Halkla ilişkiler eğitimi yönündeki gelişmeler, 1960’ların ortasında başlamıştır. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’ne bağlı Basın Yayın Yüksek Okulu’nun bazı sınıfların uzmanlık bölümleri Gazetecilik, Halkla İlişkiler ve Radyo, Televizyon şeklinde düzenlenmiştir. 1993 yılında yürürlüğe giren kanunla Basın Yayın Yüksek Okulları, İletişim Fakülteleri olarak değiştirilmiştir. İletişim Fakülteleri ile halkla ilişkiler ve tanıtım bölümlerinin gelişmesinin önü açılmıştır. 1992’den itibaren yeni açılan fakültelerde bir bölüm olarak açılması, halkla ilişkilerin eğitim sahasında yükselişini sağlamıştır (Koçyiğit, 2018, s. 30).

Şüphesiz ki halkla ilişkilerin geçmişten günümüze Türkiye’deki yolculuğu daha uzundur ancak araştırma kapsamından çıkmamak adına temel bilgilere ve alandaki ilklere yer verilmiştir.

1.2.4.İtibar Kavramı

İtibar, literatürde genellikle kurumsal bazda ele alınmış bir kavram olsa da bireyler, ülkeler, devlet ve topluluklar içinde geçerli bir değerdir.

Türk Dil Kurumu tarafından saygınlık ve borç ödemedede güvenilir olma durumu, kredi olarak tanımlanmıştır (TDK Sözlükleri, tarih yok). İtibarın başka bir tanımı ise, bir kişiye ya da nesneye toplum tarafından gösterilen saygıdır. İtibar; bireyin, kurumun, devletin veya ülkenin güvenilir olması, saygınlığı, verilen görevlere layık oluşu hakkında bireysel veya toplumsal yargıların bütünüdür diyebiliriz.

Raub ve Weesie, itibarı bir insanın başka bir insana atfettiği nitelik ve özellik olarak tanımlamıştır. Birisiyle ilgili olarak başkalarının zihninde o kişinin davranışları, başarıları ve sergilediği imajının birleşiminden oluşan algısal bir kimlik olarak görülmektedir. Bu durum bize itibarın birçok bileşeni olduğunu göstermektedir (Raub & Weesie, 1990, s. 90) (Ferris, Treadway, Douglas, Blass, & Kolodinsky, 2003). Bireyin itibarının birtakım kaynakları var; aile ve soy, kişilik, imaj, statü, markalaşma, tanınırlık, inanç değeri ve siyasi görüşü gibi. Bu kavramlar diğer insanların o kişiye yönelik fikirlerini etkileyen dolayısıyla itibarını da yükselten veya düşürten unsurlardır.

İnsanlar için sevilip sayılmak ve güvenilir olmak çok önemlidir. Toplum tarafından saygı duyulmak isteyen insanların iyi bir itibara sahip olması gerekir. İyi bir itibar için inancın olumlu yönde gelişmesi, karşı tarafın görünürlüğü, saygınlığı ve güvenilirliği olması gerekir. İyi itibar, istenilen şeylerin kazanılmasını sağlar. Bireylere arkadaşlar, öz saygı, mutluluk, iş ve para gibi; şirketlere ve markalara yatırım, rekabete karşı öncelikli olma, unutulmaz olma gibi kazançlar sağlamaktadır. İtibar, bireylerde ihtiyaçlar düzeyinde devreye girerek kişinin özgüvenli ve başarılı olmasını sağlar. İyi bir itibar; bireyi, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisindeki zirveye yani kendini gerçekleştirmeye götürür (Esen, 2011, s. 290) (ReputationX, tarih yok). Halkla ilişkilerin temel alanlarından biri olmasına rağmen itibar kavramının sadece kurumsal açıdan değerlendirilmesi, itibar kavramının kapsamını daraltmaktadır.

1.2.4.1.Kurumsal İtibar Kavramı

Küreselleşmeyle birlikte artan rekabet ortamıyla şirketlerin başarısını etkileyen birçok etken ortaya çıkmıştır. Şirketler, müşteriler tarafından tercih edilmek ve başarıyı korumak için kendilerini değerli kılacak faaliyetlere yönelmektedirler. Her şeyin hızlandığı ve unutulduğu bir çağda, tüketimin hızına yetişmek yeterli değildir. Unutulmamak, her daim iyi hatırlanmak, ilk akla gelen şirket veya marka olmak, kurumu diğerlerinden ayrıcalıklı bir konuma çıkartır. Bu sebeple kurumlar, sadece somut değerlere değil, soyut değerlere de hitap eden iletişim stratejileri geliştirmektedir. Stratejilerin geliştirilmesi noktasında dikkat edilmesi gereken özelliklerden biri de kurumun itibarıdır.

Kurumsal itibar kavramsal olarak bir kurumun iç ve dış hedef kitleleri tarafından algılanmış biçimidir. Dış hedef kitle; rakipler, müşteriler, endüstri analistleri, kreditorler ve diğer paydaşlardan oluşmaktadır. Bu kitlelere karşı kurumların yönetim kapasitesi, toplumsal sorumlulukları, finansal durumu, gelişme seviyesi, çalışan kalitesi, potansiyel çalışanları çekme gibi birçok özellik itibarını etkilemektedir (Karakılıç, 2005, s. 182).

Fombrun'a göre itibar, şirketlerin geçmişteki ve gelecekteki çalışmalarının nasıl algılandığını göstermektedir. Paydaşların deneyimlerinden meydana gelen çok yönlü bir bileşendir. Bu tanımlamadan yola çıkarak itibarın, paydaşlar tarafından bir şirkete yönelik kurulan bir nevi duygusal bir bağ olduğunu söyleyebiliriz (Fombrun, 1996, s.

37). Literatürdeki tanımlardan yola çıkarak sade bir tanım yaparsak: İtibar çoğunlukla örgütün imajına bağlı olan kurumsal gelişimi hızlandıran, yapılandırması ve yönetmesi zor olan görünmez bir değerdir (Fombrun, 1996) (Balmer & Gray, 1998). İyi bir itibar, şirket değerini ve paydaş desteğini artırır, mevcut ve potansiyel çalışanları cezbeder, kurumsal riski azaltır ve güven yaratır.

Kurumsal itibarı daha iyi anlayabilmek için onun ilişkili olduğu unsurlara bakmak gerekir. Kurumsal itibarı etkileyen unsurları sınıflandırdığımızda ortaya çıkan başlıklar şu şekildedir: Ürün ve Hizmet Kalitesi, Ürün ve Kurum Markası, Duygusal Çekicilik, Liderlik, Güvenilirlik, Farklılık, Etik, Saydamlık, Müşteri ve Hizmet Odaklılık, İletişim (Işık M. , 2013, s. 150).

Ürün ve hizmetler: Kurumun müşterilerine sunduğu ürün ve hizmetlerin kalitesi, tüketicide birtakım duygular oluşturmaktadır. Ayrıca kalitenin sürekliliği, müşteri tercihlerini etkilemektedir. Örneğin, tüketici bir markanın ürününü almadan önce markanın mevcut itibarına göre tutum geliştirir.

Ürün ya da kurum markası: Marka farkındalığı itibarla yakından ilişkilidir. Bir markanın bilinirliği artıkça çekicilik de artmaktadır.

Duygusal çekicilik: Duygusal çekiciliği sağlamak için en sık kullanılan yöntem, CRM sistemidir. Bu sistemle hediye, puan gibi kurum tarafından verilenler ve çalışanların müşterilere yaklaşımları doğrultusunda uygun müşteriye uygun hizmet ve ürünün verilmesi sağlanmaktadır. Müşteriler bu yöntemden oldukça etkilenmekte, markayla arasında duygusal bir bağ kurmaktadır.

Liderlik: Bu kriterde hem markanın pazar lideri olması hem de marka yöneticilerinin vasıfları önemlidir. Kurumun pazarında lider olması veya yenilikler yapması, ar-ge çalışmaları yürütmesi kendini rakiplerinden ayırtması için önemlidir. Kurum yöneticilerinin vasıfları ise, liderliğe uygun, karizmatik olmalıdır. Bir yönetici, markasının temsilcisi sayılmaktadır. Bu sebeple liderin imajı ve itibarı da önemlidir.

Güvenilirlik: Güven özellikle finansman, bankacılık ve gıda sektöründe ön plandadır. Özellikle gıda sektöründeki ürüne duyulan güvenin temeli markaya olan güvendir. Bu nedenle marka, güven ve itibar arasında müşteri tercihlerini etkileyebilecek bir ilişki vardır.

Farklılık: Bir firmanın veya markanın itibarının güçlü olabilmesi için hedef kitlelerde markaya yönelik farklılık algısının olması gerekir. Günümüzde kurumlar toplum hassasiyetlerini göz önünde bulundurarak geliştirdikleri faaliyetlerle farklılık oluşturmaya çalışırlar. Örneğin: kadın hakları, çocuk hakları, ırkçılık, çevre kirliliği gibi konulara yönelik reklam, hizmet veya tanıtım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi.

Etik: Bu faktörde etiğin ne olduğundan çok toplumdaki etik algısının ne olduğu önemlidir. Firmalar organizasyon stratejilerini geliştirirken toplumun doğru bulduğu değerler üzerinden hareket etmelidir.

Saydamlık: Yönetimde olup bitenlerin halka aktarılması, kamuoyu bilgilendirilmesi, halkın bilgi edinme hakkının sağlanması ve kurumun şeffaflığının kanıtlanması açısından önemlidir. Saydamlık sayesinde karar vericilerin de birtakım kurallara uyması gerekmektedir. Ayrıca kurumun kamuoyunu bilgilendirmesi, medyada da görünür olmasını sağlamaktadır. Hedef kitleler kurumlara dair ne kadar çok bilgiye erişirse güven duyguları da o kadar artar.

Müşteri ve Hizmet Odaklılık: Müşterinin istek ve beklentilerine göre hizmet verilmesi, müşteri memnuniyeti ve sadakat oluşabilmesi için önemlidir. Müşterinin devamlı satın alma davranışını gerçekleştirebilmesi, beklenti ve ihtiyaçlarının doğru şekilde karşılanmasına bağlıdır. Kurum çalışanları da prensiplere göre hizmet etmelidir.

İletişim: Bir kurumda iki farklı iletişim gerçekleşmektedir. Biri iç hedef kitleyle yani çalışanlarla iletişim, diğeri ise dış hedef kitleyle iletişimidir. İç hedef kitlelerle gerçekleştirilen kurum içi iletişim sağlıklı olmadıkça dış hedef kitlelerle olan iletişim sektöre uğrayabilmektedir. Dış hedef kitlelerle iletişimde güven olgusu bakımından gereklidir. Her iki iletişimde de çift yönlü simetrik iletişim tercih edilmelidir.

Belirtilen sınıflandırma dışında kurumsal itibarı etkileyen faktörlerden biri olan finansal performans, paydaşlar açısından önemlidir. Paydaşlar; kar sağlayan, verimli ve yüksek ölçekli bir işletme yönetmek istemektedir. Bu yüzden finansal performans; ürün ve hizmetler, iş ortamı ve liderlik gibi itibara ucu dokunan diğer faktörleri etkilemektedir. Finansal performans artıkaça çalışmaların güvenilirliği ve yatırımlar da artar. Finansal performansın yanı sıra çalışanların memnuniyeti de müşterilere yansıtacağı için itibarı etkileyen unsurlar arasındadır. İç hedef kitleye yönelik itibar

sadece lüks çalışma ortamları, esnek çalışma saatleri veya yemek standartlarından ibaret değildir. Şirketler bunların yanı sıra güçlü kurum değerleri oluşturup onları gerçekleştirmek için gerekli olan organizasyonları yapmalıdır. Bu tür girişim ve faaliyetlerle dış hedef kitlede görünür olmadan önce kurum kültürü oluşturup kendini adamak isteyen mutlu çalışanlar yaratılmalıdır.

1.2.4.2.Kurumsal İtibar Yönetimi

İnsanların ve kurumların en önemli değerleri olan itibar, kazanılması kadar korunması da çok zor olan bir kavramdır. İtibarın korunabilmesinin temel yolu onu yönetebilmektir ve bunun için iletişim çalışmalarının yönetilmesi gerekmektedir. Kurumun sahip olduğu kültür ve değerlerine yönelik tasarlanan planlar ve hedefleri gerçekleştirirken kritik olan konu iletişim faaliyetleridir (Foster, 2019).

Kurum itibarının yönetiminde başarılı olunabilmesi için paydaş yaklaşımının benimsenmesi gerekmektedir. Bu bakımdan kurumlara yönelik güçlü imajlar oluşturulup korunmalıdır. İtibar yönetimi, kar kazanmanın ötesinde daha uzun vadeli şirket amaçlarına yönelik hassas ve stratejik planlamaları içermektedir. Bu nedenle itibar yönetimi, teşhis ve analitik beceri gerektiren bir süreçtir çünkü hedef kitleye doğru mesaj, doğru şekilde iletilmezse başarısızlık kaçınılmazdır. (Artantaş & Gürsoy, 2020, s. 356) Bu bağlamda günümüzde yeni stratejiler üretme hızıyla rekabetin oldukça güçleşmesinin yarattığı piyasa durumlarından sıyrılabilmek için kurumların itibarlarını iyi şekilde yönetmesi gerekmektedir. Kurumsal itibar yönetiminde iki temel eylem vardır (Çiftçiöğlü, 2009 , s. 51):

- Pasif kalarak dış hedef kitlelerin kendileri hakkındaki düşüncelerinin oluşmasını gözlemlemek
- İtibarın güçlendirip doğru stratejilerle yönetmeye çalışmak

Ancak günümüz piyasasında pasif kalmak, büyük riskler barındırmaktadır, bu yüzden günümüz koşullarına uygun olarak itibar yönetimine önem verilmelidir. Kurumsal itibar yönetimi çok zorlu ve zaman isteyen bir süreçtir. İtibarı kazanmak güç fakat kaybetmek çok kolaydır. Literatürde kurumsal itibarın yönetilmesine yönelik fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Kimi yazarlar kurumsal itibarın sadece yöneticilerle gerçekleştirilmesi gereken bir aksiyon olarak görürken kimi yazarlar ise kurumsal

itibarın yalnızca belli bir derecede yönetilebilen ve kurumlara ait farklı faktörlere bağlı olarak değişebilen bir değer olduğunu savunmaktadır (Çiftçioğlu, 2009 , s. 50-51).

İtibar yönetimine yönelik diğer tanımlara baktığımızda kurumsal itibar yönetiminde yapılması gerekenler belirlenmiştir (Karaköse, 2006, s. 93) (İtibar Araştırmaları Merkezi, 2005):

- Kurumun marka ve itibarını inşa eden ve geliştiren eylemlerde bulunmak
- Kurumun itibarını zedeleyebilecek tehlikeleri uzaklaştırmak ve bunlara yönelik diğer sorunları çözümlmek
- Kurumun itibarını lekeleyebilecek durumları tespit etmek
- Kurumsal itibarın yönetimini üstlenebilecek bir ekip kurmak ve iş bölümünü yetkinliklere göre gerçekleştirmek
- Kurumsal itibarın iyileştirme alanlarının belirlemek
- Kurum kültürü, vizyonu gibi kurum değerlerini içselleştirilmek
- Muhasebe ve şeffaflık yönetimi konusunda uluslararası standartları yakalayabilmek
- Kurumsal Sosyal Sorumluluk anlayışı geliştirmek, benimsemek ve yönetmek
- Çalışanların kariyer gelişimlerini sağlayacak politikalar geliştirip çalışan memnuniyeti sağlamak
- Müşteri odaklı politikalar geliştirerek müşteri memnuniyeti sağlamak
- Yenilik, AR-GE ve iletişimde yetkin standartlara ulaşabilmek
- Finansal, sosyal ve çevreye yönelik bütünlük raporlamalar üretmek

İtibarın kazanılabilmesi için, kurumlar çalışanlarının memnuniyetini sağlamakla başlamalıdır. İç hedef kitlenin bireysel ve mesleki gelişimine kurumun da katkısı olmalı, böylece kurum hem kendi itibarına hem de çalışanlarının itibarına yatırım yapmış olur. İç hedef kitlenin memnuniyeti sağlandıktan sonra bu durum dış hedef kitleye de olumlu şekilde yansiyacaktır. Kurumlar, iç ve dış paydaşlara yönelik eylemlerden olumlu sonuç almak istiyorlarsa, planlama ve stratejilerini günümüz pazarındaki durumlarını analiz ederek geliştirmelidirler. İtibarın iyi yönetilebilmesi için düzenli ve doğru şekilde ölçümlenebilmesi gerekmektedir.

1.2.4.3.Kurumsal İtibarın Ölçümlenmesi

Günümüz dünyasında küreselleşmenin sonucu olan kontrolsüz ve hızlı bir şekilde artan rekabet, kurumlar için birçok risk yaratmaktadır. Piyasadaki tehditler artıkça kurumların pazardaki varlığını sürdürebilmek için kurumsal itibarın kazanılması gerekmektedir. İyi bir itibara sahip olmak isteyen kurumların, iyi bir iletişim, finansal performans, müşteri ve paydaş beklentileri gibi faktörler çerçevesinde stratejiler geliştirerek itibarını yönetmelidir. İtibar, dinamik bir değerdir, gerekli çabalar gösterilmedikçe sabit kalması pek mümkün değildir. Bu nedenle sistematik olarak ölçümlenmesi gerekmektedir. İtibarın ölçülebilmesi için farklı kaynaklar, kişiler ve kurumlar birçok kriter ve endeks geliştirmiştir. Her bir ölçeğin kendine ait avantaj ve dezavantajları olduğundan tek bir ölçek tamamen doğru kabul edilememektedir. Ölçek, ne kadar geniş kapsamlıysa itibarın gerçek durumunu tespit etmeye yaklaşılmış demektir.

Araştırmacılar itibarın paydaş üzerindeki etkisini ölçmeye yönelik tahmine dayalı modeller geliştirmeye çalışmaktadır. Günümüzde en geçerli kabul edilen kurumsal itibar ölçeği, Reputation Institute (İtibar Enstitüsü) tarafından geliştirilen RepTrak ölçeğidir. İtibar Enstitüsü'nün 1998 yılında ele aldığı küresel itibar çalışması, 2000 yılında geliştirilerek son halini almıştır. Fombrun, Ponzi ve Newbury'nin beraber yazdıkları makalede RepTrak sisteminin bütün detaylarını açıklamışlardır. Makalede Fombrun'un 6 boyut ve 20 özellikten oluşan ilk sistemi geliştirilerek 7 boyutlu ve çok alt kriterli bir sisteme dönüştüğü görülmektedir. 2005-2006 döneminde RepTrak sistemi, itibarın altında yatan itici güçlerin anlaşılabilmesi için geliştirilerek son halini almıştır. RepTrak Pulse olarak adlandırılan yeni sistemde, şirketin genel itibarının ölçülmesinin yanı sıra duygusal bağlılık ve paydaş desteği üzerindeki etkilerinin ve boyutlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Şirketler tarafından tercih edilen ve literatürde sıkça yer verilen bir model olmasına rağmen metodolojik temelleri ve doğrulaması hiçbir zaman açıklanmamıştır. (Fombrun, Ponzi, & Newbury, 2015). Bu model, paydaşların şirkete ilişkin algılarını etkileyen girdileri incelemektedir. Böylece paydaşların firmaya yönelik duygusal bağlarını (beğenme, hayranlık, güven...) etkileyen boyutlarını daha iyi tahmin etmeyi sağlamaktadır. RepTrak sisteminde ürün ve hizmet, inovasyon, iş yeri, yönetim, vatandaşlık, liderlik, performans belirlenen 7 boyut bulunmaktadır.

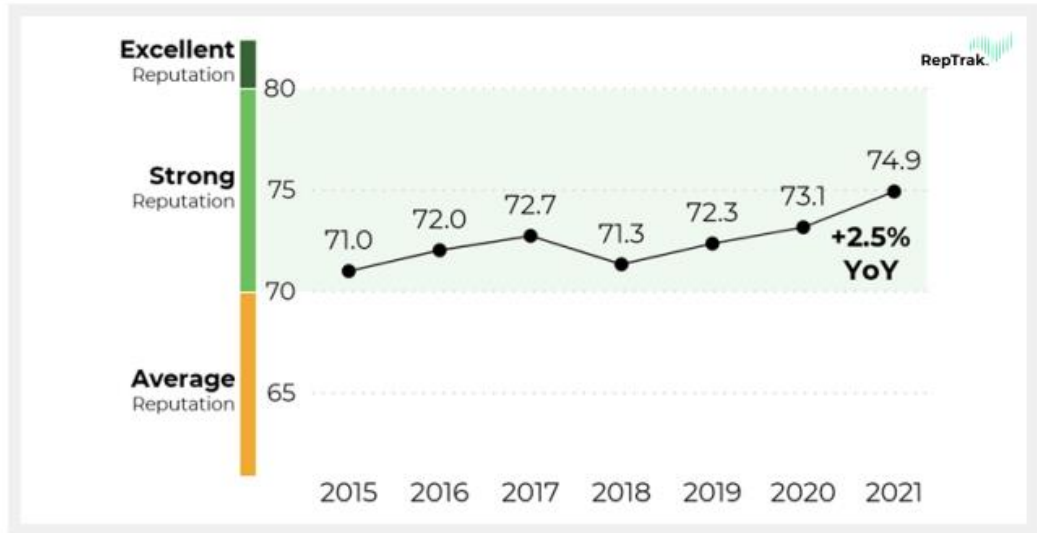
Tablo 1: RepTrak Sistemi, Boyutlar ve Nitelikler

Boyutlar	Nitelikler
Ürün ve Hizmetler	Yüksek kalitede ürün ve hizmet sunar Ödemeleri karşılayan ürün ve hizmet sunar Ürün ve hizmetlerinin arkasında durur Müşteri ihtiyaçlarını karşılanır
İnovasyon	Yenilikçi bir kurumdur Yeni ürün ve hizmetleriyle piyasaya ilk giren olur Değişikliklere kolayca uyum sağlar
İş Yeri	Çalışanlarını adil şekilde ödüllendirir Çalışanının sağlığı ve refahı için endişe gösterir İş alanında eşit fırsatlar sunar
Yönetim	İş yapış şekillerinde açıktır Etiktir İş yaparken adildir
Vatandaşlık	Çevrenin korunması için sorumlu davranır İyi konuları destekler Toplumda olumlu etkisi vardır
Liderlik	Güçlü ve çekici liderdir Gelecek için açık vizyonludur İyi düzenlenen bir organizasyona sahiptir Mükemmel bir yöneticidir
Performans	Karlı bir kuruluştur Beklenenden daha iyi mali sonuçlar sunar Gelecekteki büyüme için güçlü açılımlar gösterir

(Fombrun, Ponzi, & Newburry, 2015)

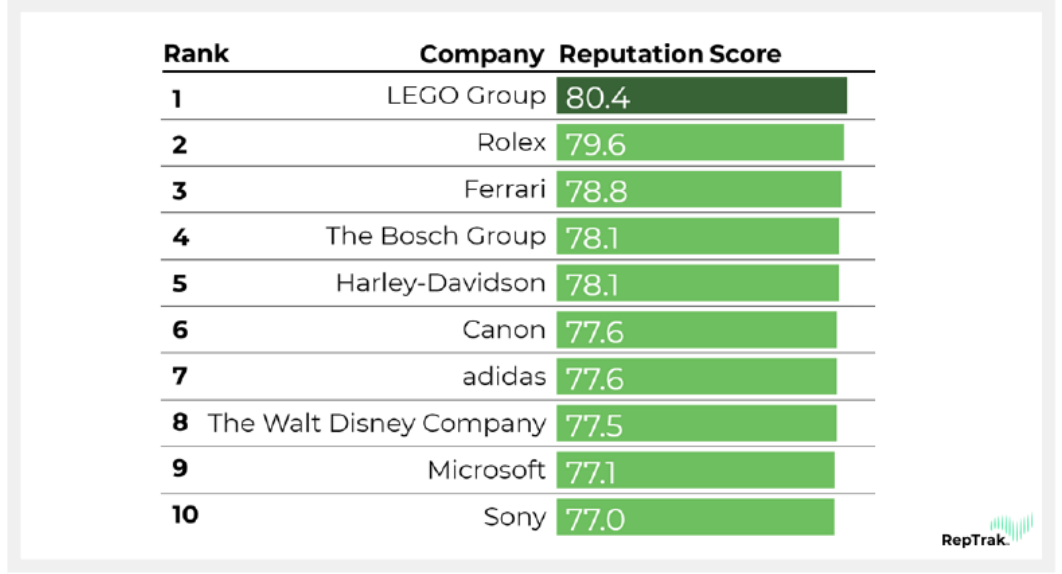
RepTrak sistemiyle gerçekleştirilen en güncel çalışma Global RepTrak™ 100'dür. Bu çalışma, 100.000'den fazla katılımcıyla gerçekleştirilen küresel bir ankettir ve itibarın satılanlardan çok temsil edilen değerlerden etkilendiğini göstermektedir. Global RepTrak™ 100, paydaşların şirketi nasıl gördüklerini ve bu görüşlerin satın alma davranışını nasıl etkilediğini araştıran, İtibar Enstitüsü tarafından yürütülen yıllık bir çalışmadır. Araştırma, şiddetli bir küresel salgının, finansal bir krizin, ırkçılığa karşı gerçekleştirilen protestoların ve birden fazla kıtada yaşanan yangınların olduğu 2020-2021 arasını kapsamaktadır. 2020'de yaşanan bunca krizin ardından itibarda kayıp vermeyen hatta kazanç sağlayanların olması, şirketlerin süreklilik içeren faaliyetlerinin önemini göstermektedir (RepTrak, tarih yok).

Şekil 1: Küresel RepTrak 100 İtibar Puanları 2015-2021

İlk 100 şirket, 2020 yılında 73,1 puana kıyasla 2021 yılında 74,9 puanla yıllık %2,5 artış sağlayarak "güçlü" bir küresel itibar puanı elde etmiştir. Aslında, bu küresel İtibar Puanı, 2018'den bu yana iyi çizgiyi koruyarak 2021'de şimdiye kadarki en yüksek noktasına ulaşmıştır.

Şekil 2: 2021 Küresel RepTrak 100- İlk 10'daki Şirketler

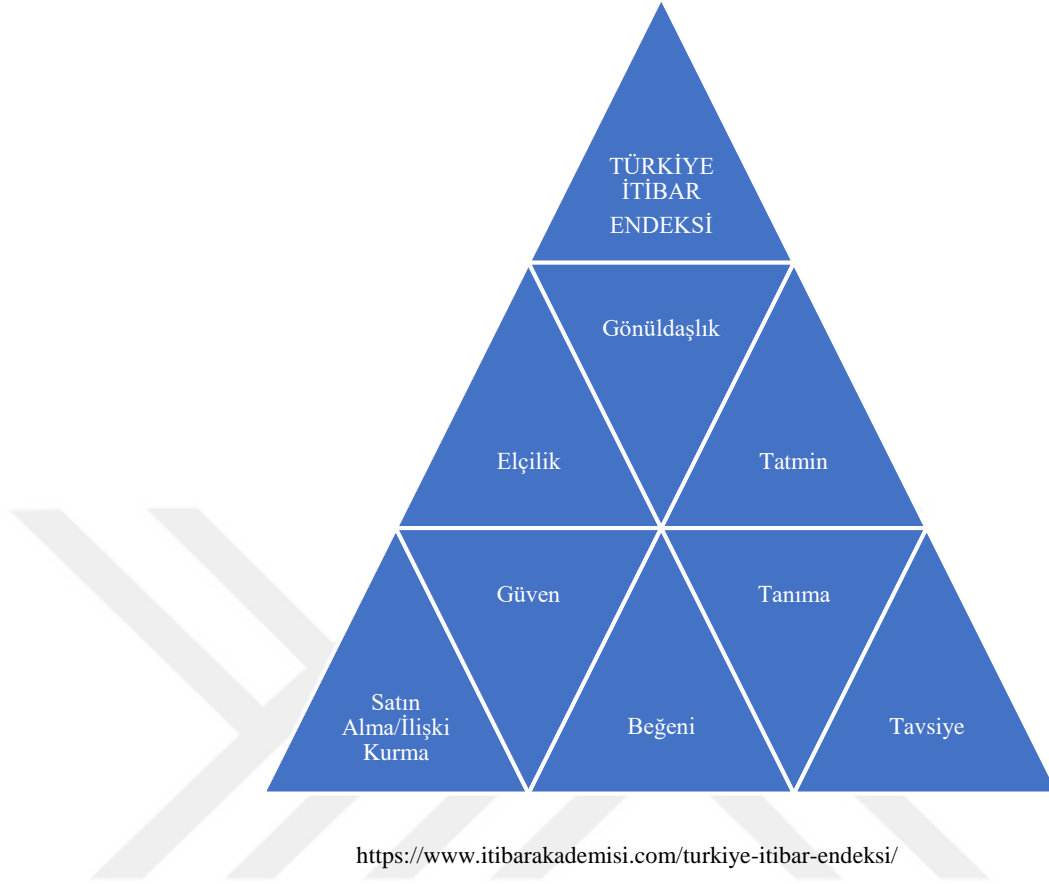

Bu yılki ortalamanın 78,2'lik İtibar Puanı ile geçen yıla göre %1,7 daha yüksek olduğu görülmüştür. İlk on şirketin tümü her alanda güçlü sonuçlar elde etmiştir. Bu yıl önceki yıldan farklı olarak ilk ona girenler listesinde Harley Davidson, Canon ve Sony yer almıştır. Canon ve Sony'nin bir önceki yıl düşüş yaşayıp ilk ona girenler listesinden çıkmasına rağmen bu yıl yeniden yükselerek listeye girmesi dikkat çekmiştir. Bu durum etkileyici bir rekabet gücü ve değişim olarak yorumlanmıştır.

1.2.4.4. Türkiye'de Kurumsal İtibarın Ölçülmesi

Türkiye, kurumsal itibarı ölçme çalışmalarında ABD'ye göre geriden gelmektedir. Türkiye'deki itibar ölçümleme çalışmalarından en geçerli olanı, İtibar Akademisi tarafından geliştirilmiştir. Ancak İtibar Akademisi'nin kullandığı ölçümleme modeli özgün değildir, RepTrak kriterleri Türkiye için uyarlanarak kullanılmaktadır. İtibar Akademisinin kullandığı ölçek olan Türkiye İtibar Endeksi (TİE) 2011-2014 yılları arasında yüz yüze anket yöntemiyle gerçekleştirilmekteyken 2015 yılından itibaren CATI (Bilgisayar Destekli Araştırma) metoduyla yapılmaktadır. TİE, Yıldız Teknik Üniversitesi İstatistik Bölümü tarafından raporlanarak akademik denetime tabi tutulmaktadır. Türkiye İtibar Endeksi'nde yer alan parametreler: Tanıma, Beğeni, Güven, Satın Alma, Tatmin, Tavsiye, Elçilik, Gönüldaşlık (İtibar Akademisi, tarih yok).

Şekil 3: Türkiye İtibar Endeksi- Rep İtibar Modeli

Tanıma, itibarlı kabul edilen şirketin bilinirliğine; beğeni, itibarlı kabul edilen şirketin ne kadar beğenildiğine; güven, şirkete duyulan güvene; satın alma, kamuoyunun şirketin ürün ve hizmetlerini satın alma eğilimine; tatmin, şirketin ürün ve hizmetlerinin müşteri de bıraktığı tutumlar; tavsiye, müşterilerin potansiyel müşterilere o şirketi tavsiye edip etmeme; elçilik, müşterilerin o şirketin elçisine ne kadar dönüştüğüne; gönüldaşlık, müşterileri ile bir etkileşimi olmasa bile toplumda oluşan algı nedeniyle paydaşlarının karşılıksız olarak nasıl duygusal bağ kurduğuna odaklı bir ölçümleme sağlamaktadır (İtibar Akademisi, tarih yok)

Türkiye İtibar Akademisi'nin yaptığı güncel bir çalışmayla 2020 yılında markaların itibarı araştırılıp ölçümlenmiştir. Günümüzde yaşanan Covid-19 salgını birçok markayı beklenmedik krizlere sokmuştur. Bu dönemde markaların itibar durumunu tespit edebilmek için Türkiye İtibar Endeksi'ne dayalı bir araştırma yürütülmüştür. Bu çalışmada bankacılık, enerji, holdingler, inşaat, otomobil, e-ticaret sitesi, süpermarket, elektrikli ev aletleri, sigorta, turizm operatörü, akaryakıt,

beyaz eşya, kozmetik, seramik, takı ve ziynet, porselen ve züccaciye, hava ulaşımı, kara ulaşımı, giyim, gıda, inşaat malzemeleri, hafif ticari araç, büyük ticari araç, taşıt lastiği, kargo, lojistik, mobilya, ev tekstili ve GSM operatörü gibi birçok sektördeki şirketlerin itibarı ölçümlenmiştir. Endeks sonucunda holdinglerin inşaat, perakende ve beyaz eşya sektöründeki itibar puanlarının düştüğü, dijitalleşmeye önem veren sektörlerdeki marka itibarında ise yüzde 10 civarında puan artışları olduğu tespit edilmiştir (Hürriyet.com.tr, 2021).

1.2.4.5. Ülke İtibarı Kavramı

Literatürde ülke itibarına yönelik fazla çalışma bulunmamaktadır, var olan çalışmaların çoğunluğu ülke itibarını, kurumsal itibar kavramıyla bağdaştırarak açıklamaya çalışmıştır. Örneğin Passow, ülke itibarının nasıl yönetileceğini öğrenmek için kurumsal itibar yönetimine bakılması gerektiğini söylemiştir. Passow, bir kurum nasıl yönetiliyorsa ülkenin de öyle yönetilmesi gerektiğini savunmuştur (Passow, Fehlmann, & Grahlöw, 2005, s. 312). Ancak her ne kadar ülkeler bir nevi kurumlar olarak sayılabilirse de bir ülke ile bir kurumu etkileyen dinamiklerin hepsi aynı değildir.

Literatürde eleştirilebilecek bir diğer konu da ülke itibarının yakın kavramlarla bir tutulmasıdır. Bazı kaynaklarda ülke itibarı ve ulus markalaşması aynı anlamda kullanılmaktadır fakat iki kavram farklı anlamlar taşır, sadece birbirlerini etkileme gücüne sahiptirler. Ülke itibarı, bir ülkenin imajının nasıl yönetildiğine bakılmadan nasıl algılandığını yansıtırken ulus markası, bir ülkenin kamudaki imajını etkilemek için marka bilinci oluşturacak stratejilerini farkında olarak ve isteyerek uygulamasının bir sonucudur (Jain & Winner, 2013, s. 110). İtibar ve marka olma kavramlarının farkını anlamak için kurumlar ve ülkeler açısından da bakalım. Örneğin; H&M, Zara ve Nike küresel olarak bilinirliği yüksek markalar ve sıkça değeri yüksek markalar listesinde ilk sıralarda yer almaktalar ancak bu üç marka da Çin'de insan hakları ihlalleriyle suçlanmakta ve bu sebeple protesto edilmektedirler (Uluslararası Haber, 2021). Bu durumda her açıdan belli bir ün ve marka olma özelliklerini taşıyan bu firmalar, geçmişten günümüze zaman zaman hortlayan insan hakları ihlalleri yüzünden kara listelerde yer almaktadır. Bu markalara itibarlı demek doğru mudur, yeniden düşünülmelidir. Bir başka örnekte, markalaşmış birçok ülke, günümüzde yaşanan küresel salgın yüzünden sağlık hizmetlerinin yetersizliğiyle gündeme gelmiştir. Ülkeleri başarısız gösteren unsurlar, sadece kötü sağlık hizmetlerinden

ibaret değildir. Bu süreçte liderlerin iç ve dış hedef kitlelere yönelik açıklamaları, halkı yanıtsız ve endişede bırakacak yönetim tutumları, medyaya servis edilen vaka ve ölüm sayılarının yanlış çıkması gibi olaylar, ülkelerin itibarlarını zedelemiştir. Prof. Dr. King, yönetim sistemi, resmi siyasi kurumlar ve devletin kapasitesi (sağlık sistemleri ve kamu yönetimi üzerindeki kontrol) gibi unsurlar ülkelerin Covid-19'la mücadelelerini etkilediğini söylemiştir (BBC News Türkçe, 2021).

İnsanlar, kurumlara yönelik algılara sahip olduğu gibi ülkelere yönelik algılara da sahiptir. Ülke itibarı kavramı hem ulusal hem uluslararası arenada kitlelerin kişisel deneyim ve sahip olduğu bilgilerle oluşan algıdır. Ülke itibarı, tekrarlanan davranışsal ve sembolik etkileşimlerdir. Bu etkileşimler medya aracılığıyla oluşabilmektedir (Kang & Yang, 2010, s. 53). Genellikle insanlar, bir ülkeye gitmese bile o ülkeye yönelik yaygın bir algı veya ülkenin güçlü imajından etkilenerek ülkenin siyaseti, ekonomisi veya kültürü hakkında birtakım yargılar oluşturabilirler.

1.2.4.6. Ülke İtibarının Yönetimi

Ülkelere yönelik algılar; yatırım yapma, seyahat etme ve ürün satın alma isteklerini önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Bu nedenle ülkeler, artan itibarlarını halkla ilişkiler ve iletişim çalışmalarıyla proaktif olarak yönetmektedir.

Ülke itibarı iki şekilde ele alınabilir:

- Ülkelerin ve vatandaşlarının başka bir ülkeye ilişkin algıları
- Ülkenin kendi vatandaşları tarafından nasıl algılandığı

Bu durumda ülke itibarının yönetilmesinde, iç ve dış olarak söz edebileceğimiz iki çeşit hedef kitle vardır. İç hedef kitlenin kamu kurumlarının sağladığı hizmetlere yönelik memnuniyetleri, ülke itibarının artması yönünden önemlidir. Yöneticiler ve halkla ilişkiler uygulayıcıları, bu durumun bilincinde olarak ülke itibarı yönetiminin önemini kavramalıdır. Ülke itibarı yönetiminde, iç hedef kitle tarafından ülkenin itibar sahibi olarak kabul görmesi için planlı ve sistematik kamusal halkla ilişkiler uygulamaları gerçekleştirilmelidir. Devletlerin halkla ilişkiler uygulayıcılarının çeşitli çalışmalarla kamu kurumlarının hedef kitlelere yönelik ihtiyaç ve beklentilerini belirlemesi gerekmektedir. Yetkili birimler, vatandaşların gereksinimlerini ve beklentilerini karşılamak için hizmetleri tanımlayarak çalışmalara devam etmelidir. Kamuoyunun algısını etkilemeye yönelik geliştirilen bu tip çalışmalar halkla ilişkiler

faaliyetlerinin en temel işlevlerinden biridir. Kamu kurumlarının halkla ilişkiler faaliyetlerini yürütürken halkla karşılıklı anlayış, güven ve iyi niyete dayalı bir ilişki sağlanarak itibarı zedeleyecek sorunların önüne geçilmelidir (Boztepe, 2013, s. 38).

Ülke itibarı yönetiminin gerekliliğini savunan Passow, Fehlmann ve Grahlow, bu durumu aşağıdaki maddelerle açıklamıştır (Passow, Fehlmann, & Grahlow, 2005, s. 312):

- Ülkelerin varlığı rekabetçi bir ortamda süreklilik kazanır.
- Ülkeler destekleyici davranışlara bağımlıdır.
- Ülkeler hedef kitlelere hitap etmek zorundadır.
- Ülkelerin vizyonu olmalıdır.
- Şirketlere kıyasla sosyal sorumluluk, ülkeler için daha önemlidir.

1.2.4.7. Ülke İtibarının Ölçümlenmesi

Ülke itibarı bakımından çok fazla çalışmanın olmayışı ve itibarın ölçümlenmesi kolay olmayan standartlara sahip olması sebebiyle ülke itibarının ölçümlenmesine yönelik çok fazla yöntem bulunmamaktadır. Passow, Fehlmann, Grahlow ve Fombrun'un İtibar Enstitüsüyle beraber "İtibar Katsayısı" (RQ) ülke itibarına uyarlayarak "Ülke İtibar Endeksi" olarak adlandırılan ölçeği geliştirmişlerdir. Harris-Fombrun İtibar Katsayısı'nın ve Ülke İtibar Endeksi'nin boyutlarına karşılaştırmalı olarak aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 2: Harris ve Fombrun İtibar Katsayısı ile Ülke İtibar Endeksi boyutlarının karşılaştırılması

Harris-Fombrun İtibar Katsayısı (RQ)	Ülke İtibar Endeksi (CRI)
Duygusal Cazibe	Duygusal Cazibe
Ürünler ve Hizmetler	Fiziksel Cazibe
Finansal Performans	Finansal Cazibe
Vizyon ve Liderlik	Lider Cazibesi
İşyeri Ortamı	Kültürel Cazibe
Sosyal Sorumluluk	Küresel Cazibe

(Bahar & Bilener, 2019)

Sırasıyla "Ulusal İtibar Endeksi" nin boyutlarına bakarsak, duygusal çekicilik boyutu bir ülkenin ne kadar sevildiği ve saygı duyulduğu ile ilgili bir kavramdır. Fiziksel cazibe, bir ülke tarafından sağlanan hizmetleri ve altyapı fırsatlarını ifade eder. Ülkenin rekabet gücü, karlılık, büyüme beklentileri ve yatırım risklerine ilişkin görüşler finansal cazibeyi oluşturur. Bir ülkenin güçlü liderliği ve vizyoner iletişimi, bir liderin çekiciliğinin boyutlarını ifade eder. Ülkenin kültürel ve tarihi değerlerini nasıl koruduğu, kültürel çekicilik boyutunu oluşturur. Son olarak, küresel çekiciliğin boyutu uluslararası arenadaki ilişkilerinde yüksek bir standarda sahip olmasına uygun çevre politikalarını uygulamasına bağlıdır (Yang'dan Aktaran: Bahar & Bilener, 2019, s. 1360).

1.2.5.Hukuk, Toplum, Medya ve Ülke İtibarı İlişkisi

Hukuk ve toplum ilişkisinde en önemli nokta kültürdür. Kültür, hukukun halk ve bireyler tarafından nasıl anlaşılacağını belirleyen bir unsurdur. Ancak hukukun toplum tarafından nasıl algılandığını tanımlayan kavram "hukuk kültürü"dür.

Friedman, bir toplumdaki bireylerin hukuk hakkındaki fikirlerini, değerlerini ve tutumlarını hukuk kültürü kavramıyla tanımlamaktadır. Temelde tüm toplum ve bireyler suç, eğitim, toplumsal cinsiyet ilişkileri, din ve ekonomik sistem hakkında birtakım değerlere, fikirlere ve tutumlara sahiptir. Ancak hukuk kültürü kavramı, içeriği hukuksal açıdan değerlendirilen fikirlere ve tutumlara gönderme yapmaktadır. Mahkemeler, polisler, avukatlar, yargı mensupları gibi kurumlara ve meslek gruplarına ilişkin fikirler ve tutumlar; hukuk kültürüne örnektir. Friedman'a göre, hukuk toplumun bir parçası olduğu için kendi başına hareket edemez. Hukuk sistemini harekete geçiren en önemli unsur, hukuk dışında gelişen toplumsal baskılar ve taleplerdir. Her ülke kendi hukuk kültürüne sahip olur, yani birinin hukuk kültürü ötekine benzemez (Yüksel, 2012, s. 12-13).

Habermas ise, hukuk ve toplum ilişkisini daha farklı açıdan ele almıştır. Habermas, ekonomi ile devlet ve bu ikisinin hukukla ilişkisi üzerinde durmuştur. Modern toplumlarda para ve siyasal güç kullanımının kurumsallaşmasıyla hukukunda buna araç olmaya başladığını söylemiştir (Tekeli, 1999, s. 87). Ekonomi ve siyaset yaşamında para ve iktidar aracılığıyla gelişen faaliyetler, toplumsal yaşamdaki iletişim faaliyetlerinden farklıdır. Habermas'ın hukukun giderek toplumsal yaşamda

ağırlaşmasını “Juridification” kavramıyla tanımlar. Bu kavramla gayri resmi şekilde düzenlenen toplumsal yaşamın giderek yazılı kurallarla sınırlandırılmasını anlatır. Habermas’ın üzerinde durduğu asıl nokta, bu düzenin toplumsal yaşamı nasıl zedelediğidir. Devlet, hukuk aracılığıyla topluma ve toplumsal yaşamın tüm alanlarına müdahale edebilir hale gelmiştir. Bu durum, bireylerin özgürlüklerini ve özerkliklerini sınırlandırmasına ve böylece sivil toplumun kolonileşmesine neden olmaktadır (Habermas, 2001) (Yüksel, 2011, s. 55).

Günümüzde hukuk, sözde modernleşmesiyle dışlanmış olana veya marjinal olana erişmekte zorlanmaktadır. Modern hukuk anlayışı, çoğulluğun ve farklılığın önemsendiği bu çağa yetişememektedir. Mehmet Yüksel bu konuda, bütün insan ilişkilerine sınırlar oluşturabilecek hukuki ve etik kodlar yaratma çabasından vazgeçilmesi gerektiğini yazmıştır (Yüksel, 2011, s. 88). Ancak günümüzde medya aracılığıyla hukuki ve etik kodların yazılmaya devam edildiği görülmektedir.

Medya, toplumun etkileşimine neden olarak kültürün yaşatılmasını sağlamaktadır. Bir zamanlar halkın sesini duyuran medya, mevcut sisteme ayak uydurmuştur. Medya kendi araçlarıyla bireylerin kişiliklerinde ve toplumun kültüründe bozulmalara neden olmaktadır. Hukukun siyasallaşmasının, para ve iktidar için kullanılmasının meşrulaştırıcı aracı olmuştur. Geleneksel medyaya yönelik ilgi, sosyal medyanın popülerleşmesiyle azalmış gibi görünse de medya organlarının dijitalleşmesiyle hala etkisini sürdürmektedir. Haberleşme ve bilgilendirme amacıyla oluşan medya, zamanla propaganda, manipülasyon, rıza üretimi aracı haline gelmiştir. Günümüzde ise, geleneksel medya iktidarların telsiz gibi kullandığı araçlara dönüşmüştür.

Medya, günümüzde iç hedef kitle olan yönetilen kitlenin ülke itibarı algısının oluşmasını ve şekillenmesini sağlamaktadır. Ulusal itibar, ulusal ve uluslararası kamuoyunun kişisel deneyim ve elde edilen bilgilere dayalı olarak ülke hakkındaki algısıdır. Ulusal itibar; kişisel deneyimin yanı sıra başkalarının deneyimi ve medyadan elde edilen bilgilerle oluşabilmektedir. Halkla ilişkilerin güven, şeffaflık, çift yönlü ve politik temelleri birtakım stratejilerle hedef kitleyi etkileme amacı vardır. Bu amaç, ülke itibarının yönetilmesinde de gereklidir.

İKİNCİ BÖLÜM

2.YÜKSEK MAHKEME KARARLARI VE YAŞANAN SÜREÇLER

2.1.Wikipedia'ya Erişimin Engellenmesi

2.1.1.Wikipedia'nın Kuruluşu ve Gelişimi

Wikipedia, kendisini; çevrimiçi ve ücretsiz içerik sunan bir ansiklopedi projesi olarak tanımlamaktadır. 15 Ocak 2001'de kurulmuş olan Wikipedia, insanların bilgilerinin tamamına özgürce erişim sağlayabilen bir ortam yaratmaya yardımcı olduklarını belirtmektedir. Wikipedia kelimesi, Hawaii dilinde hızlı anlamında kullanılan “wiki” kelimesi ile ansiklopedi kelimesinin birleşiminden oluşturulmuştur. Günümüzde dünyanın en büyük referans sağlayan web sitesi olmayı başarmıştır (Wikipedia:About, tarih yok).

Wikipedia, 2003 yılında “Vikipedi” olarak web sitesinin Türkçe kolunu da oluşturmuştur. Wikipedia'nın içeriği, dünyanın her yanında gönüllü olan insanlar tarafından ortaklaşa, açık kodlu ve ücretsiz olarak hazırlanmaktadır. Herkes tarafından sınırsız içerikler hazırlanabilen bir web sitesi, nitelik olarak basılı kaynaklardan ayrı tutulmalıdır. Web siteindeki eski maddelerin daha anlaşılır ve tutarlı oldukları; yeni maddelerin eksik, hatalı, ansiklopedik olmayan veya öznel yargılarla yazılmış bilgiler içerebileceği Wikipedia'nın kendisi tarafından belirtilmiştir. Wikipedia, hatalı bilgilerin tespitini kullanıcılara bırakmıştır, bu da kullanıcı sayısı arttıkça sitenin güvenilirliğini tehlikeye atmıştır (Vikipedi:Hakkında, tarih yok).

2.1.2.Türkiye'de Wikipedia'ya Erişim Engeli Kararının Alınması

Türkiye'de ifade özgürlüğünü engelleyen veya serbest bilgi akışını kısıtlayabilecek internet sansürlerini belirleyip raporlayan ve doğrulamayı amaçlayan bağımsız bir dijital proje olan Turkey Blocks, 29 Nisan 2017'de, Wikipedia'nın tüm sayfalarına, saat 08.00 itibariyle erişim yasağı getirildiğini duyurdu (About Turkey Blocks,2017; Ayhan, 2017).

Şekil 4: Turkey Blocks'un Wikipedia yasağını duyurduğu tweeti

<https://twitter.com/TurkeyBlocks/status/858189777585262592>

29 Nisan 2017’de, Bilgi Teknolojileri Kurumu (BTK)’nun web sitesinin sorgu sayfası üzerinden sorgulanınca Wikipedia’ya “idari tedbir” uygulandığı ancak mahkeme kararının olmadığı fark edilmiş ve böylece Wikipedia’ya erişimin engellenmesi, yerli ve yabancı basında paylaşılmaya; sosyal medyada da konuşulmaya başlandı. BTK’nın sorgu sayfasındaki açıklama şu şekildedir: “5651 sayılı Kanun uyarınca yapılan teknik inceleme ve hukuki değerlendirme sonucunda bu İnternet sitesi (wikipedia.org) hakkındaki Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu’nun 29/04/2017 tarih ve 490.05.01.2017.-182198 sayılı kararına istinaden Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından İDARİ TEDBİR uygulanmaktadır.” (Ayhan, 2017).

Şekil 5: Wikipedia yasağına dair BTK'nın resmî açıklaması

5651 sayılı Kanun uyarınca yapılan teknik inceleme ve hukuki değerlendirme sonucunda bu İnternet sitesi (**wikipedia.org**) hakkındaki **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu** 'nın **29/04/2017** tarih ve **490.05.01.2017.-182198** sayılı kararına istinaden **Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu** tarafından **İDARİ TEDBİR** uygulanmaktadır.

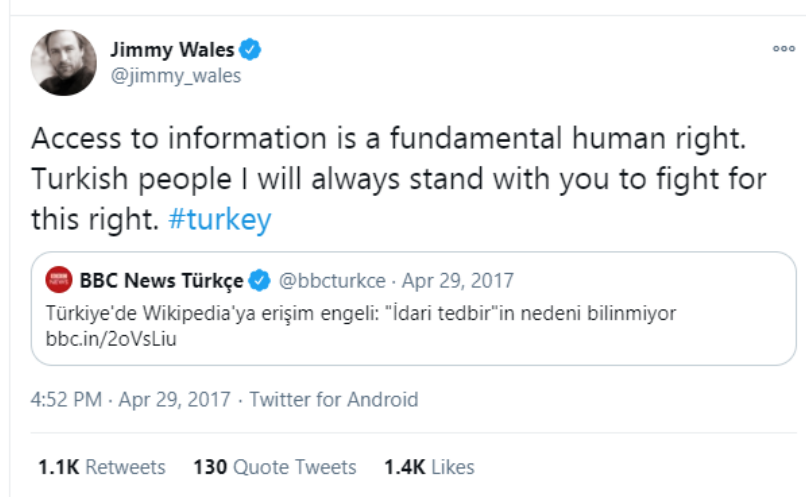
(After technical analysis and legal consideration based on **the Law Nr. 5651**, ADMINISTRATION MEASURE has been taken for this website (**wikipedia.org**) according to Decision Nr. **490.05.01.2017.-182198** dated **29/04/2017** implemented by Information and Communication Technologies Authority.)

<https://twitter.com/TurkeyBlocks/status/858204093407539200>

Erişim yasağı getirildiğinde, nedeni açıklanmamış ve bu sebeple vatandaşlar sosyal medyada “Wikipedia” etiketiyle tepki göstermişti. Aynı gün Anadolu Ajansı tarafından yasağın gerekçesi, “bazı terör örgütleriyle Ankara'yı ilişkilendiren içerikler” olarak belirtilmişti. Türk yetkililerin, Wikipedia'yı bu içeriklerin kaldırılması konusunda uyardığını buna rağmen sitenin belirtilen içerikleri kaldırmadığı yine Anadolu Ajansı tarafından yazılmıştı ancak başka bir resmî açıklama yapılmamıştı (BBC News Türkçe, 2017).

Wikipedia'nın kurucularından olan Jimmy Walles ise, erişimin yasaklandığı gün, Twitter üzerinden “*Bilgiye erişim temel insan hakkıdır. Türk halkı, bu hak için mücadelenizde her zaman yanınızda olacağım.*” diyerek tepkisini göstermiştir (Walles, 2017).

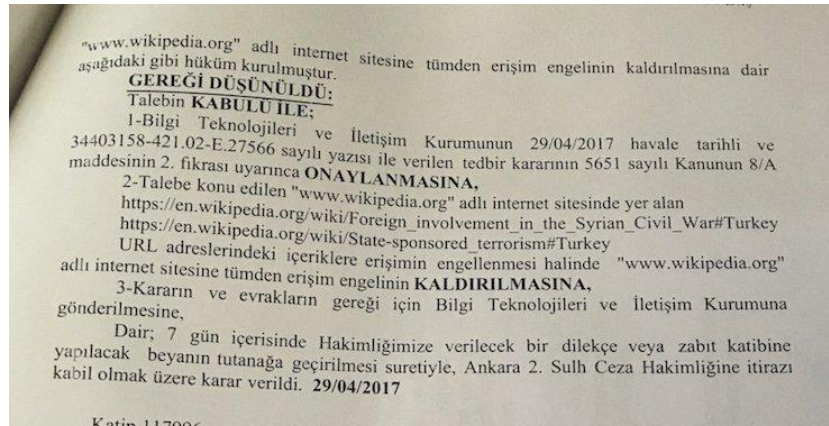
Şekil 6: Jimmy Wales'ın Wikipedia yasağına yönelik tweeti

https://twitter.com/jimmy_wales/status/858318136717656064?s=20

Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Yaman Akdeniz ve Avukat Kerem Altıparmak'ın 2 Mayıs'ta verdikleri itiraz dilekçesinin ardından Wikipedia'ya neden erişim yasağı konduğu ortaya çıktı. Paylaşılan belgeye göre, erişim engeline sebep olan içerik; Wikipedia'nın İngilizce versiyonunda yer alan "*Foreign involvement in the Syrian Civil War*" (Suriye İç Savaşı'na yabancı müdahalesi) ile "*State-sponsored terrorism*" (Devlet destekli terörizm) maddelerinde Türkiye'ye ayrılan bölümler olarak belirtilmiş. Belirtilen maddelerde, Türkiye'nin El-Kaide'den ayrılan Ahrar-uş Şam ve radikal İslamcı örgüt olan İslami Cephe'ye silah yardımı yaptığı bilgisine yer verilmiş (www.diken.com.tr, 2017).

Şekil 7: Wikipedia yasağı hakkındaki karar

<http://www.diken.com.tr/devlet-destekli-terorizm-wikipediaya-erisim-engelinin-nedeni-iki-ingilizce-madde/>

Bu gelişmeler sonrasında İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 15-18 Mayıs 2017’de düzenlenen “*World Cities Expo İstanbul*” fuarı için Jimmy Wales'a yapılan daveti geri çektiğini Twitter üzerinden duyurdu (hurriyet.com.tr, 2017).

Şekil 8: İBB'nin Jimmy Walles davetini geri çektiğini duyuran tweeti

<https://twitter.com/istanbulbld/status/859313214496092161>

Bu paylaşımın ardından 3 Mayıs'ta gerçekleşen Türkiye Bilişim Zirvesi'nde dönemin BTK Başkanı Ömer Fatih Sayan, Wikipedia'nın erişim yasağı ile ilgili açıklama yaptı. Sayan, mahkemeler aracılığıyla gerekenin söylendiğini belirterek kararlar uygulanmadan Wikipedia'nın erişime açılmayacağını vurguladı (Yeni Şafak, 2017). Erişim engelinden bir süre sonra Wikimedia Vakfı, ifade özgürlüğüne aykırı olduğu gerekçesiyle Ankara 1. Sulh Ceza Mahkemesi'nin verdiği karara itiraz etti. Mahkeme ise, 5 Mayıs 2017'de Wikimedia'nın bu itirazını reddetti (Hürriyet/teknoloji, 2017). Bu sırada Wikipedia, tepkisini gösterebilmek için Wikipedi'nin logosunu değiştirdi. (Hürriyet/Teknoloji, 2017).

Şekil 9: Wikipedia'nın yasağa tepki olarak değiştirdiği logosu

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Wikipedia-logo-tr.png>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Vikipedi%27ye_T%C3%BCrkiye%27den_eri%C5%9Fimin_engellenmesi

Dönemin Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı, Ahmet Arslan, Mayıs ayında bir televizyon programında, konuyla ilgili açıklama yaparak yasağın birincil sebebinin; Türkiye'nin başta DAEŞ olmak üzere birtakım terör örgütlerine destek veriyor gibi gösterilmesi ve Türkiye'nin diğer ülkelerdeki algısına zarar verilmesi olduğunu söyledi (Yeni Şafak/Teknoloji, 2017) (BBC News Türkçe, 2019). Ankara 1. Sulh Ceza Mahkemesi itirazı reddedince Wikimedia Vakfı, erişim engelinin kaldırılması için Mayıs 2017'de, Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) başvurdu (AA, 2017). Wikipedia Yönetim Kurulu Başkanı Katherine Maher, Türkiye'deki yüksek mahkemelere başvurmanın sonuç vermediğini bu sebeple sorunu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ne taşıyacaklarını Bildirdi. Wikipedia'nın konuyu AİHM'ye taşıyacağı Twitter'dan duyuruldu (www.haberturk.com, 2019).

Şekil 10: Wikipedia'nın dava sürecine yönelik bilgilendirme tweeti

<https://twitter.com/Wikipedia/status/1131554677307297793>

Bu sırada Wikimedia Vakfı, tepkisini ortaya koyan bir açıklama yayınladı (BBC News Türkçe, 2019).

Şekil 11: Wikipedia'nın yasağa yönelik tepki kampanyası paylaşımı

**Wikipedia has been blocked
in Turkey for more than two
years. Free knowledge is a
fundamental human right.
Set knowledge free.**

#UnblockWIKIPEDIA

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-48380473>

“Wikipedia, iki yıldır Türkiye’de engelli. Özgür bilgi temel bir insan hakkıdır. Bilgiyi özgür bırakın.”

Wikimedia Vakfı, “*WeMissTurkey*” etiketiyle dikkat çeken bir kampanyayı başlatmış oldu. Kampanyanın ilk tweet paylaşımında bir video yer alıyordu, video; Vikipedi sitesindeki Türkiye maddesinin ilk satırlarıyla başlayıp “Türkiye olmadan dünya kaybeder” mesajı ile son buldu (Editor Info, 2018) (Lien, 2018).

Şekil 12: *WeMissTurkey* isimli kampanya videosundan açılış görüntüsü

<https://www.campaigntr.com/wikipedia-t%C3%BCrkiyeyi-%C3%B6zledik-wemissturkey-kampanyas%C4%B1-ba%C5%9Flatl%C4%B1/>

Şekil 13: *WeMissTurkey* isimli kampanya videosundan görüntü

<https://www.campaigntr.com/wikipedia-t%C3%BCrkiyeyi-%C3%B6zledik-wemissturkey-kampanyas%C4%B1-ba%C5%9Flatl%C4%B1/>

Wikimedia Vakfı’na bağlı ve Wikipedia’nın bloğu olan Diff tarafından Twitter üzerinden başlatılan kampanyada bir hafta içinde “*WeMissTurkey*” etiketiyle 47 bini Türkiye’den olmak üzere 15 milyon kişiye ulaşılmış ve etiketin yaklaşık 200 bin yanıt aldığı belirtilmiştir (Lien, 2018). Kampanyalar ne kadar etkili olursa olsun, herhangi bir karar değişikliği yaşanmamıştır. Bu sebeple Wikimedia Vakfı, erişim engelinin kaldırılması için Mayıs 2019’da AİHM’e başvurunca AİHM, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti’ne erişim yasağının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne uygun bir karar

olduğunu kanıtlaması için 31 Ekim 2019'a kadar süre vermiştir. Wikipedia krizi, AİHM'ye taşınınca Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, iki yıl sekiz ay sonra 6 üyeye karşı 10 üyenin oyuyla erişim engeli kararının hak ihlali olduğuna karar verdi. Kararın Resmî Gazete 'de yayımlanmasıyla üç yıla yakın süredir erişim engeli olan Wikipedia, 15 Ocak 2020'de erişime açılmıştır (Haber, 2020) (Karaca, 2019) (www.diken.com.tr, 2019).

2.2.Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması

2.2.1.Ayasofya ve Ayasofya'nın Tarihsel Gelişimi

Günümüzde cami olarak hizmet veren Ayasofya, ilk defa Bizans Dönemi'nde kilise olarak inşa edilmiştir. İlk inşa edildiği dönemde, “*Megale Ekklesia*” yani “Büyük Kilise” olarak adlandırılmıştır. V. yüzyılda, İsa'ya işaret etmek üzere kilisenin adı, “*Sophia*” olarak değiştirilmiştir. Kiliseye verilen Sophia ismi, Hristiyan üçlemesinin ikinci ögesi olan “Kutsal Hikmet” anlamındaki *Theia Sophia*'dan gelmektedir. 1453 yılında İstanbul'un fethiyle “Kutsal Bilgelik” anlamına gelen “Ayasofya” ismi kullanılmaya başlanmıştır (Akgündüz, Öztürk, & Baş, 2006, s. 36-38) (Eyice, Ayasofya, 1984, s. 4). Günümüzde ise, cami olarak kullanılmaya başlandığında resmi olarak “Büyük Ayasofya Cami” anlamına gelen “*Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi*” olarak değiştirilmiştir (Sözcü Haberler Gündem, 2020)

Ayasofya inşa edildiği dönemde, yaklaşık bin yıl boyunca piramitler dışında yeryüzündeki en büyük yapıt olmuştur. Kubbesi en geniş ve en yüksek kubbe olarak kabul görmüştür. Ayasofya'nın inşasını önemli kılan detay, dikdörtgen bir bina üzerine kubbenin yapılmasıydı. Bu planın zorluğu sebebiyle, inşa süreci uzun ve meşakkatli olmuştur. Ayasofya'nın inşa planının temelinde güçlü bir sembolizm vardır. Binanın dikdörtgen üstüne kubbe şeklinde inşası, politik bir simgedir. Süleyman Tapınağı'nın ve ilk Hristiyan kiliselerinin mimarisinin dikdörtgen basilikalar olması, Ayasofya'nın dikdörtgen inşasının nedeni olarak gösterilmektedir. Ayasofya'nın kubbe inşası ise, Roma İmparatorluğu'nun en önemli yapıtı olan Patheon Tapınağı'ndaki kubbenin etkisini göstermektedir. Kubbedeki yuvarlak şekil, ölümsüzlüğü ve sonsuzluğu; dikdörtgen ise sınırları temsil eder (Kavala, 2020, s. 73-76) (Kutsal Kitap, 2019).

Şekil 14: Ayasofya mimarisinin dış-üst açıdan görünümü

<https://www.aa.com.tr/tr/ayasofya-camii/dunden-bugune-ayasofya/1905766>

Ayasofya, yapıt şeklinden iç mozaiklerine kadar birçok sembol ve anlam taşımaktadır ancak bu çalışmanın konusundan ayrılmamak için tarihi ve politik önemine yer verilecektir.

Tarihçilerin bir kısmı, Ayasofya'nın I. Justinianus döneminde yapıldığını belirtse de aslında Ayasofya'nın inşasına Konstantin döneminde başlanmış ancak Konstantin'in oğlu Konstans zamanında bitirilmiştir (Vasiliev, 1943, s. 159). Hıristiyan Roma İmparatorluğu'nun ilk devlet kilisesi olan Ayasofya, bazı kaynaklara göre 15 Şubat 360' ta, bazı kaynaklara göre ise; 25 Şubat 360'ta açılmıştır (Eyice, Ayasofya, 1984, s. 4).

395 yılında Roma İmparatorluğu ikiye bölününce Konstantinapolis (İstanbul), Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkenti olmuştur. Bu durum Ayasofya'nın değerini yükseltmekle birlikte onu, politik olayların merkezi haline getirmiştir (Akgündüz, Öztürk, & Baş, 2006, s. 42-43). Özellikle MS 404 yılında Konstantinapolis Patriğinin sürgün edilmesi nedeniyle yaşanan dini kargaşalar sonucunda halk ayaklanmıştır. Halkın çıkardığı isyan neticesinde birçok bina tahrip olmuş, Ayasofya Kilisesi de yanıp kül olan binalar arasında yerini almıştır (Demirkent, 2005, s. 125). Bu yıkımdan sonra Ayasofya Kilisesi, II. Theodosius (408-450) dönemine kadar onarılmıştır ancak kilisenin ömrü bir yüzyılı aşabilmiştir. 11 Ocak 527'de hipodromda gerçekleştirilen yarışlar sırasında İmparator I. Justinianus'a (527-565) karşı büyük bir isyan gerçekleştirilmiştir. Hipodrom, o dönemde hem kamuoyunun kendini ifade edebileceği bir meydan hem de yarışların gerçekleştirildiği bir alan olarak

kullanılıyordu. Yarışlar için kurulan takımlar arasında Maviler ve Yeşiller zamanla dini ve siyasi çatışmaların körüklendiği taraflar olmuştur. Maviler aristokrasinin, Yeşiller ise, tüccar sınıfının temsilcileri olmuştur. Yarışların gerçekleşeceği gün, I. Iustinianus'ın Maviler'i destekleyeceğini alenen Bildirmesi üzerine Yeşiller, imparatorun taraf tutmasını haksızlık olarak görüp itiraz etmişlerdir. İmparatorun elçisi ile Yeşiller arasında yaşanan dini ve politik tartışmalar, ortamı daha da kızıştırmış ve isyanın alevlenmesine sebep olmuştur. İmparatorluk otoritesine karşı yaşanan bu isyana "Nika İsyanı" denilmiştir. Altı gün süren isyanda, Konstantinapolis ateşe verilmiş ve başkent tahrip edilmiştir. Bu isyanın yıkımlarından payını alan Ayasofya Kilisesi, ikinci kez yanmıştır. I. Iustinianus, ayaklanmalar bastırılıp otoritesini yeniden kurunca kilisenin yapımına ancak başlayabilmiştir (Eyice, Ayasofya, 1984, s. 6) (Kavala, 2020, s. 28-32) (Demirkent, 2005, s. 128).

Onarımlar sonrasındaki üçüncü Ayasofya, günümüze kadar gelebilmiştir ancak bu süre boyunca yine birçok yıkım yaşamıştır. 558 yılında yaşanan depremle Ayasofya Kilisesi'nin büyük kubbesi ve doğu yarım kubbesi yıkılmış ve sonrasında onarılmıştır. İmparator Basileios dönemine gelindiğinde ise, "Büyük Deprem" olarak anılan deprem yüzünden Azize Meryem ve Havariler Kilisesiyle birlikte Ayasofya yeniden yıkılmıştır. X. Yüzyılda yaşanan bir depremde, bu sefer Ayasofya Kilisesi'nin batı kubbesi çökmüş ve fazlasıyla zarar görmüştür. Bunun üzerine Ayasofya Kilisesi, II. Basileios tarafından altı yıl içinde tamir ettirilmiştir (Ayasofya Kariye, 2005, s. 10-13) (Demirkent, 2005, s. 133-136).

Ayasofya, yeryüzündeki büyük dini yapılardan biri olma özelliğine sahiptir. Bu mabet, tarihin iki büyük olayına şahitlik etmiştir: Haçlı Seferleri ve İstanbul'un Fethi. 1204 yılında Haçlı ordularının İstanbul'a girmesiyle büyük yıkımlar yaşanmış ve bu olay İstanbul'un yaşadığı en büyük felaket olarak kabul edilmiştir. İstanbul'da günlerce yaşanan yağmalardan Ayasofya'da etkilenmiştir. Ayasofya'daki kutsal eşyalar yağmalanmış, hayvanlar için kullanılmıştır. Hem İstanbul hem Ayasofya, yaşananlar sonucu tahrip olmuş ve ihtişamını yitirmiştir (Gregory, 2008, s. 131-134). Ayasofya Kilisesi, daha sonra birçok kez tamir edilmiş olmasına rağmen İstanbul'un fethine kadar bakımsız kalmıştır (Eyice, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi Test Yayını).

İstanbul'u fethetmek, birçok devletin arzusu olmuştur zira Hz. Muhammed'in "*İstanbul bir gün fethedilecektir. Onu fetheden komutan ne güzel komutan, onu fetheden asker ne güzel askerdir.*" hadisi, Müslümanlar için fethin önemini göstermektedir (Kulat, 2001, s. 5). Ayasofya'nın cami olması, Müslümanların şiddetle arzu ettiği bir olaydı ve Fatih, Osmanlı'nın bu gayesini gerçekleştirmiştir. 28 Mayıs 1453 yılında Osmanlı birlik ve gemileri, mum donanması ile Bizans'ı, bir ışık çemberiyle çevirmiştir. Osmanlı ordusu, İstanbul'a girmeye başlamış, Bizans halkı ise, Ayasofya kilisesine sığınmıştır. İstanbul, fethedilince Fatih Sultan Mehmet'in ilk görmek istediği yer, Ayasofya olmuştur (Fatih Sultan Mehmed Dönemi Ferman ve Arşiv Belgeleri, 2018, s. 26). Fatih, Ayasofya'yı ziyaret ettikten sonra bakımını yaptırıp ilk ezanın okunmasını emretmiştir. Ayasofya'da ilk ezan okunmuş ve Fatih, maiyetiyle ilk namazı kılınca Ayasofya'yı kendi hayratının ilk eseri olarak vakfetmiştir. Bu durumun temelinde bir Osmanlı geleneği vardır. Osmanlı'da, bir bölge fethedildiğinde ordu; burçlara bayrak çeker, surlar üstünde ezan sesleri yükselir. Şehrin en büyük kilisesi camiye dönüştürülür ve ilk Cuma namazı, bu camide kılınmış (Danişmend, 1947, s. 262-263). Bir rivayete göre, Ayasofya'da ilk Cuma namazı kılınmadan önce kiliseye ait heykel ve ikonlar kaldırılmış, kible yönüne mihrap yapıp minber konulmuş ve mimarlar bu değişim için gece gündüz çalışmıştır (Akar, 2006, s. 279).

Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u fethedince bu fethin sembolü olması için Ayasofya'yı camiye dönüştürmüştür. Fatih döneminden sonraki Osmanlı sultanları da Ayasofya'yı birçok yeniliklerle imar edip külliye dönüştürmüştür. Özellikle Sultan II. Selim döneminde Mimar Sinan tarafından ayrıntılı bir restorasyon yapılmıştır. Sultan I. Mahmud döneminde ise, sıryan mektebi, kütüphane, imarethane ve şadırvan yapılmıştır (Öztürk, 2003, s. 139).

2.2.2. Ayasofya Camisi'nin Müzeye Dönüştürülme Süreci ve Kararı

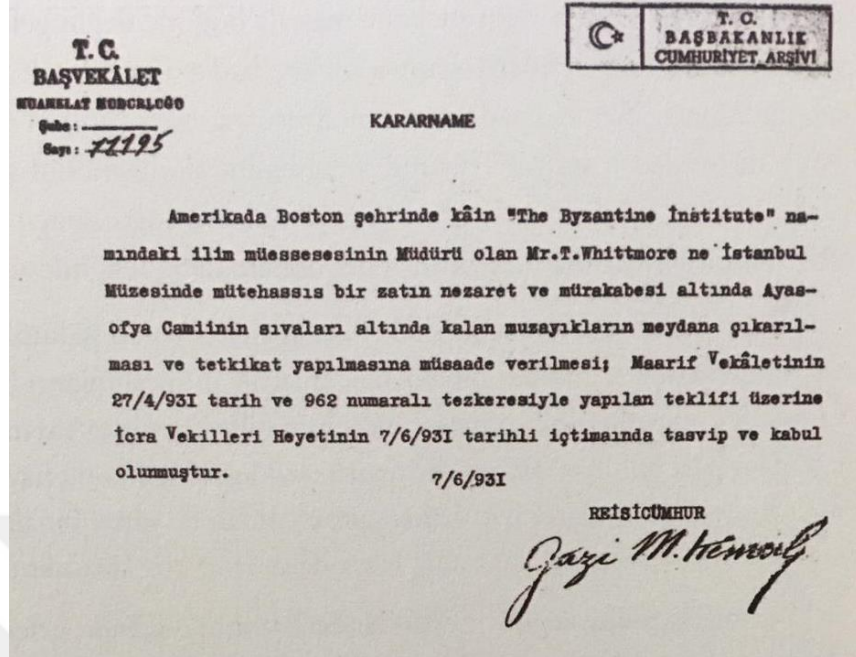
Mütareke süreci ve sonrasında Rumların Ayasofya'yı kiliseye dönüştürmek için gerçekleştirdiği tüm girişimlere rağmen Ayasofya, cami olarak ayakta kalmaya devam etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'ni kurulduktan sonra cami, yeniden bakıma alınmıştır ve bu durum, dünya kamuoyunda yer almıştır. Ayasofya'nın onarımları ve bakımı gereği Vakıflar Genel Müdürlüğü görevlendirilmek istenmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü, incelemeler sonucunda Ayasofya'nın kubbesinin yıkılma riskinin olduğunu tespit

etmiş ancak Ayasofya'nın tarihsel ve politik önemi nedeniyle Vakıflar Genel Müdürlüğü Fen Heyeti, sorumluluk almak istememiştir. Başka bir kurul seçilip caminin tamiratı hakkında karar verilmesi gerektiği bildirilmiş ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün bu teklifi, 6 Mayıs 1925'te, Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Ayasofya Cami'nin tamirat görevi, Bakanlar Kurulu tarafından Bayındırlık Bakanlığı'na verilmiştir. Bayındırlık Bakanlığı, Ayasofya'da incelemeler yapıp Bakanlar Kurulu'na rapor hazırlamıştır. Bunun üzerine Bakanlar Kurulu, 1 Ağustos 1926'da gerçekleştirdiği toplantıda, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün teklifi üzerine Vakıflar Genel Müdürlüğü Fen Heyeti'ne Ayasofya Cami'sinin tamiratı görevini emaneten vermiştir. Tamirat döneminde, Ressam Avni Lifij, Ayasofya'nın dünya mirasına ait olduğunu ve caminin Türk hakimiyetindeyken harap olmaması için önlem alınması gerektiğini söyleyen bir yazı yazmıştır ve aynı dönemde Amerikan Mimarlar Cemiyeti, Ayasofya'nın tamirini ve tamir harcamalarını üstlenmek istemiştir ancak Türkiye Cumhuriyeti, milli gurur sebebiyle bu teklifi kabul etmemiştir. Lifij ise, Ayasofya Cami'sinin onarımı için yurtdışından destek alınması gerektiğini savunmuş; milli mimari birikimin ve paranın yeterli olmayacağını düşündüğünü belirtmiştir. Atatürk, 1929 yılında Ayasofya Cami'sini ziyaret etmiş ve onarımlara rağmen bakımsız bulmuştur. Bu ziyaretin, caminin müzeye çevrilmesinde etkisi olduğu söylenmektedir (Akan, 2020, s. 317-319).

1931 yılında, Amerikan Bizans Enstitüsü'nün kurucusu olan dünyanın önde gelen Bizans Sanatı ve Tarihi uzmanı arkeolog Thomas Whittemore, tüm mali yükü üstlenerek İstanbul'daki Bizans eserlerinin restorasyonunu gerçekleştirmek istemiştir. Whittemore, Amerikan Dışişleri Bakanlığı ve Ankara'daki Amerikan Büyükelçiliği aracılığıyla Atatürk ile gerçekleştirdiği görüşmeler sonucunda Ayasofya'nın mozaiklerini inceleme izni almıştır (Çift & Altunay, 2020, s. 264-266).

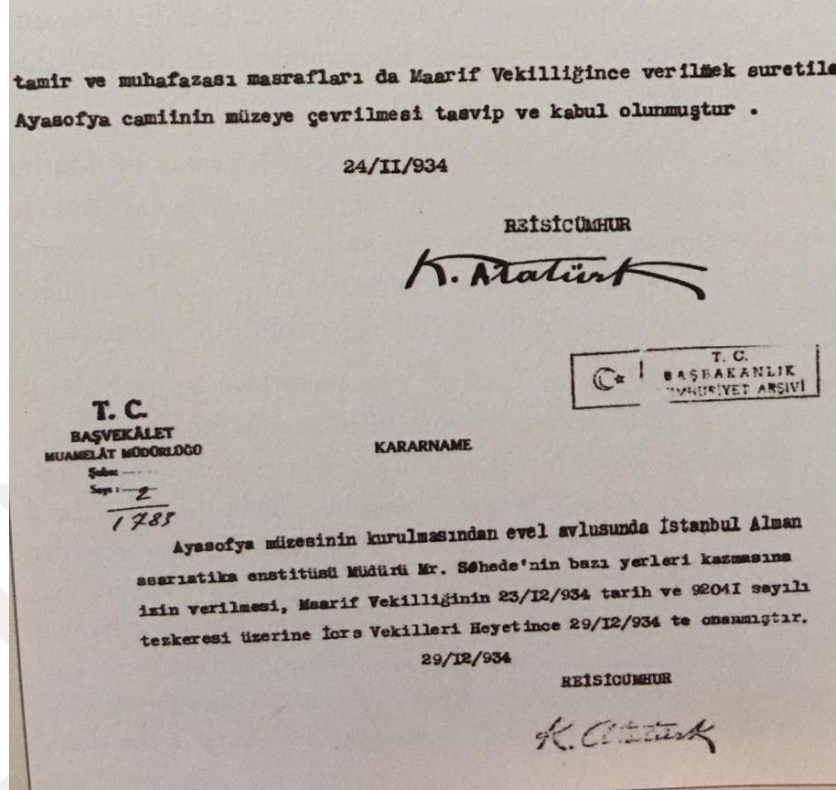
Şekil 15: Whittmore'un Ayasofya'yı restore etmesine izin verildiğini gösteren belge

(Devlet Arşivlerinden Aktaran: Bornovalı, 2020, s. 226)

Whittmore'un bu adımı, literatürdeki birçok eserde, Ayasofya'nın müze olmasını etkileyen bir olay olarak belirtilir. Zira Whittmore'un incelemeler yaptığı Kariye Cami'de 1945 yılında müzeye dönüştürülmüştür. Bu süreçte Ayasofya'nın müze olması tartışılmaya başlanmıştır. Müzelerden Maarif Vekaleti sorumluydu ve Maarif Vekili Abidin Özmen'in anlattıklarına göre, Atatürk'ün sofrasında toplandığı sırada Atatürk'e Ayasofya'nın müze olması önerilmiştir. Sonrasında 24 Kasım 1934 tarihli Bakanlar Kurulu toplantısında karar verilmiştir (Çift & Altunay, 2020, s. 266-267) (Eyice, 1950, s. 8).

Şekil 16: Ayasofya'nın müze olmadan önceki araştırmalara izin verildiğini ve Ayasofya'nın müze olarak açılacağını gösteren belge

(Devlet Arşivlerinden Aktaran: Bornovalı, 2020, s. 226)

24 Kasım 1934 tarihinde 2/1589 sayılı kararnameyle Ayasofya müzeye dönüştürülmüştür. Karar sonrasında onarım sebebiyle Ayasofya Müzesi 9 Aralık 1934 yılında kapatılmıştır. Ayasofya'nın müze olarak ilk açılışı ise, 1 Şubat 1935 yılında gerçekleşmiştir ve açılış gününde dört yüz yetmiş iki yerli ve iki yüz seksen yabancı turist Ayasofya Müzesi'ni ziyaret etmiştir (Akan, 2020, s. 323) (Çift & Altunay, 2020, s. 268).

2020 yılında Ayasofya Müzesi'nin yeniden cami olmasının gündeme gelmesiyle Ayasofya'nın müzeye dönüştürülmesi kararı da eleştirilerin hedefi olmuştur. Eleştirel tarafların bir kesimi, bu kararı din karşıtı bir hareket olarak yorumlarken diğer kesimi de Batı'nın hoşnut edilmesi amacıyla böyle bir kararın verildiğini ileri sürmektedir.

Kavala' ya göre, müze kararını din düşmanlığı olarak gören kesimin çoğalmasında, 1928 yılında Mısır'da kurulan Müslüman Kardeşler Cemiyeti'nin Türkiye uzantılarının bir sonucudur. Bu kesimin gerçek arzusu, Ayasofya'da namaz kılmak değildir, karın tokluğuna yaşatılan halkın dini hassasiyetlerini artırıp eşitlikten

yoksun koşullara dikkatini çekmemesini sağlamaktır. Böylece halk, modern çağın eşit yurttaşlık şuurundan uzaklaşıp feodal ümmet bağlarıyla kul haline getirilmiş olacaktır (Kavala, 2020, s. 213).

Prof. Deniz Ülke Arıboğan ise, bu konunun milliyetçi muhafazakâr kesimin kızıl elması olduğunu söylemiştir. Bu kesimin bakış açısına göre, Ayasofya'nın yeniden ibadete açılması, savaşın kazanılan kılıç hakkının savaşmadan kaybedilmesinin verdiği hüzünden kurtuluştur. Ayasofya'nın camiye dönüştürülmesi, yeni Türkiye olarak konumlandırılmaya çalışılan ülkenin "seçilmiş zafer" boşluğunu dolduran politik bir hamledir (Arıboğan, 2020).

Müze kararının Batı'yı hoşnut etmek amacıyla verildiğini söyleyen kesim, o dönemdeki siyasal gelişmeleri yorumlayarak bu sonuca varmıştır. 1934 yılında savaş endişesi, topluma yayılmış ve Atatürk, Balkan ülkelerinin bir savunma ortaklığına girişmesini istemiştir. 14 Eylül 1933'te Yunanistan ile gerçekleştirilen dostluk antlaşması sonrasında 1934 yılında Balkan ittifakı için girişimlere başlanmıştır. 9 Şubat 1934'te Balkan Antlaşması imzalanmıştır. Bu gelişmeler nedeniyle Ayasofya'nın müzeye dönüştürülmesi, kimilerine göre Yunanistan için bir jest olarak görülmüştür (Öztürkci, 2021, s. 6-7).

2.2.3. Ayasofya Müzesi'nin Cami Olarak İbadete Açılması Süreci ve Kararı

Ayasofya'nın yeniden ibadete açılması, 2020 yılının temmuz ayında gündem olmuş olsa da dava süreci daha öncesinde başlamıştır. 2005 yılında, Sürekli Vakıflar Tarihi Eserlere ve Çevreye Hizmet Derneği tarafından Ayasofya'nın müze olarak kullanılması kararının iptali için Danıştay'a dava açılmıştır. Danıştay 10. Dairesi, 24 Kasım 1934 tarihli Bakanlar Kurulu kararına dair yürütmenin durdurulması istemini 24 Haziran 2005 yılında reddetmiştir. 2008 yılındaysa Daire, Ayasofya'nın müze olmasının herhangi bir hukuka aykırılık barındırmadığını bildirerek reddetmiştir. Bu karar, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu tarafından onanmıştır. Sürekli Vakıflar Tarihi Eserlere ve Çevreye Hizmet Derneği, 2016 yılında Ayasofya'nın ibadete açılması talebinin reddedilmesinin din ve vicdan hürriyetinin ihlaline sebep olduğunu belirterek Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Bireysel başvuru davası, 2018'de sonuçlanmış ve Anayasa Mahkemesi'ne yapılan başvuru,

"incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik" sebebiyle kabul edilemez bulunmuştur (Dal & Karadağ , 2020).

Bu sũreçte, 2016 yılında TRT Diyanet TV tarafından Ramazan ayında “Bereket Vakti Ayasofya” programı çekilmiştir. Kadir Gecesi programı nedeniyle 85 yıl sonra Ayasofya’da ilk sabah ezanı okunmuştur. Yunanistan Dışışleri Bakanlığı’na yakın kaynaklardan edinilen bilgiye gũre, sahur programının Ayasofya’da gerçekteştirilmesi ve Kur’an okunması, Yunanistan’ın tepkisini çekmiştir. (Hũrriyet Gũndem, 2016) (AA Tũrkiye, 2016). Daha sonra 1991 yılında ibadete açılan Ayasofya’nın Hũnkâr Kasrı’na, Ekim 2016 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından asaleten imam atanmıştır. Bũylelikle Ayasofya’nın minarelerinden beş vakit ezan okunmaya başlamıştır (AA Kũltũr Sanat, 2016). Mayıs 2020’de İstanbul’un Fethi’nin 567.yıl dũnũmũ Ayasofya’da dũzenlenen “Fetih řũleni” ile kutlanmıştır. Fethin sembolũ olarak kabul edilen Ayasofya’da Fetih Suresi okunmuş ve etkinliğe Tũrkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan katılmıştır (Bozdoğan, 2020).

Ayasofya’daki bu gelişmelerden sonra Ayasofya’nın cami olarak kullanılması yeniden gũndeme gelmiş ve Sũrekli Vakıflar Tarihi Eserlere ve Çevreye Hizmet Derneği, "Ayasofya'nın mũzeye dũnũřtũrũlmesine yũnelik Bakanlar Kurulu kararının iptali" istemiyle açılan davanın duruşması, 2 Temmuz 2020 yılında gerçekteştirilmiştir. Danıştay 10.Dairesi, "*Ayasofya'nın vakıf senedindeki cami vasfı dışında kullanımının ve başka bir amaca øzgũlenmesinin hukuken mũmkũn olmadığını*" belirterek 24 Kasım 1934 tarihli Bakanlar Kurulu kararını iptal etmiştir. Ardından 2729 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Ayasofya Diyanet İşleri Başkanlığına devredilmiş ve yeniden cami olmuştur (Tũrkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2020)

Ayasofya’nın mũzeye çevrilmesine dair Bakanlar Kurulu kararının, 10.Daire kararıyla iptal edildiği ve Ayasofya yũnetiminin Diyanet İşleri Daire Başkanlığına devredilerek ibadete açılması kararı, 10 Temmuz 2020’de 31181 sayılı 1.Mũkerrer Resmũ Gazete ‘de yayımlanmıştır (TC Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete Arşivi, 2020).

Şekil 17: Ayasofya'nın müze olması kararının iptalini ve camiye dönüşüp Diyanet Başkanlığı'nın yönetiminde olacağını Resmî Gazete'deki ilanı

T.C. Resmî Gazete

Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğüne Yayınlanır	
10 Temmuz 2020 CUMA	Sayı : 31181 Mükerrer

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

CUMHURBAŞKANI KARARI

Karar Sayısı: 2729

Istanbul İli, Fatih İlçesinde bulunan Ayasofya Camiinin müzeye çevrilmesi hakkındaki 24/11/1934 tarihli ve 2/1589 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 2/7/2020 tarihli ve E:2016/16015, K:2020/2595 sayılı Kararı ile iptal edildiğinden, Ayasofya Camiinin yönetiminin 22/6/1965 tarihli ve 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 35 inci maddesi gereğince Diyanet İşleri Başkanlığına devredilerek ibadete açılmasına karar verilmiştir.

10 Temmuz 2020

Recep Tayyip ERDOĞAN
CUMHURBAŞKANI

İÇİNDEKİLER

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

Sayfa

CUMHURBAŞKANI KARARI

— İstanbul İli, Fatih İlçesinde Bulunan Ayasofya Camiinin Müzeye Çevrilmesi Hakkındaki 24/11/1934 Tarihli ve 2/1589 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 2/7/2020 Tarihli ve E: 2016/16015, K: 2020/2595 Sayılı Kararı ile İptal Edildiğinden, Ayasofya Camiinin Yönetiminin 22/6/1965 Tarihli ve 633 Sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 35 inci Maddesi Gereğince Diyanet İşleri Başkanlığına Devredilerek İbadete Açılması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 2729)

1

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/07/20200710M1.pdf>

Rus Ortodoks Kilisesi, Ayasofya'nın müze statüsünün iptali üzerine ilk uluslararası tepkiyi vermiştir. Kilise, bütün Ortodoks kiliselerinin endişesine önem verilmediğini belirtmiştir. Yunanistan ise, kararı "medeni dünyaya karşı bir

provokasyon" olarak nitelendirmiş ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı eleştirmiştir. Yunanistan Cumhurbaşkanı Katerina Sakellaropoulou, Ayasofya'nın camiye dönüştürülmesi kararının Yunanistan'ın tarihi belleğini kışkırtmaya yönelik olduğunu ve bu durumun Türkiye'nin Avrupa Birliğiyle ve uluslararası toplumla ilişkilerine zarar vereceğini söylemiştir. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Dışişleri Bakanı Nikos Hristodoulides ise, Türkiye'nin uluslararası yükümlülüklerini ihlal ettiğini ve verilen kararı kınadığını Bildiren bir tweet paylaşarak tepki göstermiştir. Rusya Federasyonu Federal Meclisi alt kanadı Duma üyeleri, karara tepki olarak TBMM üyelerine hitaben bir Bildiri yazmıştır. Bildiride, kararın kınandığı ve "Moskova'ya karşı alınan karar" olarak nitelendirildiği görülmüştür. Avusturya Dışişleri Bakanı Alexander Salenbergr'de Ankara'yı Avrupa'dan uzaklaştıracak nitelikte bir karar verildiğini söylemiştir. Avrupa Birliği Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell ve ABD Senato Dış İlişkiler Komisyonu kıdemli üyesi Menendez'de tepki gösteren siyasi liderler arasında yer almıştır (Ozoglu, 2020). 10 Temmuz 2020'de Millete Sesleniş konuşmasını gerçekleştiren Erdoğan, uluslararası alandaki her türlü tepkiyi hoşgörüyü karşıladığını ancak Ayasofya'nın hangi amaçla kullanılacağını Türkiye'nin egemenlik hakkıyla ilgili olduğunu söylemiştir (Habertürk Gündem, 2020). İlerleyen günlerde gerçekleştirilen kabine toplantısı sonrasında yaptığı açıklamalarda ise, Ayasofya'nın kiliseden değil, müzeden camiye çevrildiğini vurgulayarak bu dönüşümün sevindirici olduğunu söylemiştir (Sputnik Türkiye, 2020).

Ayasofya'nın yeniden cami statüsü kazanması üzerine UNESCO, yeni statünün önceden Bildirilmesi gerektiğini vurgulayarak Ayasofya'nın Dünya Kültür Mirası statüsünün gözden geçirileceğini belirtmiştir (BBC News, 2020). Batı ülkelerinden teo-politik temelli olumsuz tepkiler çoğunlukta olmasına rağmen İslam ülkelerinden hem olumlu hem de olumsuz tepkiler alınmıştır. Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun açıklamasına göre, Malezya, Katar, İran, Pakistan, Umman, Filistin, KKTC gibi devletler destek mesajları verirken Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Suudi Arabistan ve Mısır, bu kararın İslam'ın hoşgörü anlayışına zarar vereceğini ve İslamofobiyi artırabileceğini belirten ancak resmi olmayan tepkiler vermiştir. Filistin Hamas Hareketi'nin Yurtdışı Basın Ofisi Başkanı Rafet Murra, Ayasofya'nın cami olmasını tüm Müslümanlar için gurur verici bir gelişme olarak yorumladığını açıklamıştır. Eleştirel görüşler arasında olan Ezher Üniversitesi'nin hocalarından Sa'düddin el-

Hilalî'nin gasp edilmeyi sebep göstererek "Ayasofya'da namaz kılmanın günah olduğunu" belirtmesi de medyada dikkat çekmiştir (Hıdır, 2020).

Ayasofya'nın cami olarak ibadete açılmasının İslam ülkelerinde iki farklı şekilde karşılandığı görülmektedir. Bazı İslam devletleri bu kararın, İslam dini ve Türkiye siyasetinin geleceği için yerinde bir karar olduğunu savunurken diğer İslam devletleri, bu durumun dünyadaki İslam algısına zarar vereceğini öne sürerek eleştirmiş ve dinen uygun bir adım olmadığını savunmuştur. Batı ve Hristiyan dünyası ise, bu kararı teo-politik bir hamle olarak değerlendirmiş ve Türkiye'nin uluslararası siyasetteki yeri tartışma konusu olmuştur.

Ayasofya'nın cami olması kararı, dünya basınında da ses getirmiştir. New York Times gazetesinde, "Erdoğan'ın Ayasofya'yı camiye dönüştürmesi uluslararası bunalıma işaret ediyor" , The Independent gazetesinde, "Ayasofya'nın geleceği hakkındaki tartışmalar, modern Türkiye hakkında bilmeniz gereken her şeyi anlatıyor" , The Economist gazetesinde, "Türkiye cumhurbaşkanı dini politikaya oynuyor", The Washington Post gazetesinde, "İstanbul'un tarihi Ayasofyası zamana karşı bir savaşın içinde olabilir", New York Post gazetesinde, "Türk İslamcı tiranın yakışsız teklifi", Deutsche Welle gazetesinde, "Erdoğan Ayasofya'yı bir kampanya aracına dönüştürdü" dikkat çeken başlıklar arasındadır (Güger, 2020).

Statüsü ile ismi de değişen Ayasofya, resmi adıyla Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi olmuştur. Diyanet Başkanlığı'na devredildikten sonra restorasyon çalışmaları açılış tarihine kadar devam etmiştir. Ayasofya Cami'nin tabelaları değiştirilmiş ve bilet satış noktaları kaldırılmıştır. Caminin her alanında namaz kılınmayacağı bildirilmiş, namaz kılınacak alanlar belirlenip kible tespiti yapılmıştır. Camide ibadet yapılacak olan alanlar Manisa'da özel olarak yapılan halılarla kaplatılmıştır. Ayasofya'nın açılış tarihi, tüm dünyayı kasıp kavuran COVID-19 isimli virüsün pandemi sürecine denk gelmiştir. Bu durum açılış için yapılacak hazırlıkların ötesinde alınması gereken önlemlere işaret etmektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan, ilk Cuma namazında salgın nedeniyle gereken önlemlerin alınacağını belirtmiştir (TRT Haber Gündem, 2020). Kültür Bakanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu ve Diyanet İşleri bu süreçte gerçekleştirilen düzenlemeler için birtakım görüşmeler gerçekleştirmiştir. Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş, Ayasofya'da yer alan ikona ve fresklerin namaz zamanlarında perdeleme ve birtakım teknolojik imkanlar kullanılarak kapatılacağını

ve namazlar dışındaki zamanlarda sergilenmelerine devam edileceğini açıklamıştır. Ayasofya Cami'sine ibadet için gelen vatandaşlar namaz kılarken turistlerin de camiye ziyaret edebileceğini söylemiştir. Erbaş, Ayasofya Cami'sine üç imam ve beş müezzin atanacağını da belirtmiştir (Sözcü Gündem, 2020).

Ayasofya Camisi'nde kılınacak ilk namazdan önce Erdoğan, camiye kontrol için ziyaret etmiş ve camiden görüntüler paylaşmıştır. Erdoğan'ın paylaştığı fotoğraflarda, camideki fresklerin üzerinin perdeleme tekniğiyle kapatıldığı görülmüştür.

Şekil 18: Ayasofya'daki fresklerin görüntüsü

<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyada-fresk-formulu-41538628>

Şekil 19: Ayasofya'daki fresklerin perdeleme yöntemiyle kapatıldığını gösteren görsel

<https://www.dw.com/tr/freskler-kapat%C4%B1ld%C4%B1-cami-tabelas%C4%B1-as%C4%B1ld%C4%B1/a-54300184>

24 Temmuz 2020'de Ayasofya'nın cami olarak açılışı yapılmış ve ilk namaz kılınmıştır. Erbaş, "Ayasofya Fethin Nişanesi, Fatih'in Emaneti" başlıklı hutbeyi okumak için "kılıçla" minbere çıkmıştır. Cumhurbaşkanı Erdoğan ise, camide verilen saladan sonra Kur'an-ı Kerim okumuştur. Erdoğan, Ayasofya' da kılınan namaza üç yüz elli bin kişinin katıldığını açıklamıştır. Pandemi nedeniyle Ayasofya'nın etrafında da sosyal mesafe sağlanarak namaza katılım gerçekleştirilmiştir (DW Türkçe, 2020).

Yunanistan Başbakanı Miçotakis, Ayasofya Cami'nde kılınan ilk namazın ardından İstanbul'da yaşananlar güç değil, zayıflık göstergesi olduğunu söyleyerek Türkiye'nin baş belası olduğunu söylemiştir. Yerli basında, bu konuşma küstahlık olarak yer almıştır. 25 Temmuz 2020'de Atina'da aşırı sağcı bir grup tarafından Ayasofya'nın cami olarak ibadete açılması protesto edilmiştir. Eylemler sırasında Türkiye karşıtı sloganlar ve pankartlarla Türkiye'nin Selanik Konsolosluğu'na yürüyüş gerçekleştirilmiştir. Konsolosluğu çevresinde güvenlik önlemleri alınmasına rağmen konsolosluğun önünde eylemci grup tarafından Türk bayrağı yakılmıştır. Yunanistan Dışişleri Bakanlığı, eylemlerin ardından Türk bayrağının yakılmasını kınadıklarını açıklamıştır (Hürriyet Dış Haberler, 2020) (Karahasan, 2020).

T.C. Millî Savunma Bakanlığı, Yunanistan'da gerçekleşen eylemler üzerine Selanik kentinde Türk bayrağının yakılmasını kınadıklarını söyleyerek bunun gibi tahriklere derhal son verilmesi gerektiği uyarısında bulunmuştur (Sabah Gündem Haberleri, 2020).

Şekil 20: Yunanistan'da gerçekleşen protestolara karşı Millî Savunma Bakanlığı'nın tweeti

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/07/26/son-dakika-msbden-yunanistanin-selanik-kentinde-turk-bayraginin-yakilmasina-cok-sert-teпки>

2.2.4. Ayasofya ve Kılıç Hakkı

Tarihi Anadolu Devletleri'nde, zeametın baş kalemi olan yirmi bin akçeye kılıç hakkı denir (Şevket, 1983, s. 8). Bir yer fethedildiği zaman beylik arazi olan yerlerden sipahilere ve zaimlere verilen timarın diğeri bir adı kılıç hakkıdır (Konyalı, 1968, s. 10). Ancak "kılıç hakkı" günümüzde başka bir bağlamda ele alınmaktadır.

Ayasofya'nın camiye dönüştürülmesiyle gündeme gelen konulardan biri de "kılıç hakkı" olmuştur. Daha önce Ayasofya'nın cami olmasının gündeme geldiği dönemlerde de benzer gündemler oluşmuştur. Tartışmaların odağında, "kılıç hakkı" kavramının geçerliliği tartışılmaktadır. Erbaş'ın Ayasofya'da ilk cuma hutbesine kılıçla çıkmasının ardından ilahiyat profesörleri de dahil kılıç hakkı kavramına dair söylemler ikiye ayrılmıştır. Bir kesim kılıç hakkının varlığını ve Ayasofya'nın kılıç hakkı olduğunu savunurken bir başka kesim de kılıç hakkının olmadığını ve politik

çıkarlar için öne sürüldüğünü savunmaktadır. 2018 yılında yayımlanan gazetelerin köşe yazılarında da bu fikirsel kutuplaşmalara şahit oluyoruz.

Gazeteci Murat Bardakçı, bir köşe yazısında kılıç hakkını, İslam hukukuna ait bir kavram olarak ele almıştır. Gayrimüslimlerin toprakları savaşarak kazanıldığında fethedilen yerin en büyük ibadethanesinin camiye çevrildiğini ve buna kılıç hakkı dendiğini belirtmiştir. Bu durumda “Ayasofya, Osmanlı’nın kılıç hakkı” söyleminde bulunmuştur (Bardakçı, 2018). Bu yazı üzerine akademisyen ve gazeteci Ertuğrul Özkök yazdığı köşe yazısında, Bardakçı’nın Ayasofya’yı kılıç hakkı olarak belirtmesini eleştirmiş ve 21.yüzyılda kılıç hakkının olması, güçlünün kendi inancını zayıfa uygulaması olarak değerlendirmiştir (Özkök, 2018).

Günümüzde bu konunun tartışma alanı daha da genişlemiş, tüm yayın organlarında uzman olan/olmayan herkes tarafından dile getirilir bir hal almıştır. Bazı kaynaklara göre kılıç hakkı, kadim Türk devletlerinde olan eski bir gelenektir. Bu geleneğe göre, bir kahraman kendi adına kılıç sallayarak bir yerler fethettiğinde bunun sembolize edilmesi gerekir (Köseoglu, 1962, s. 25). Ancak gazeteci İbrahim İmamoğlu’nun araştırmalarına ve gazete yazısına göre ne halifelikte ne de Türklerin geleneğinde kılıç hakkı yoktur. Arap birlikleri Türklere karşı savaşırken Türklerin isyan çıkarmasını engelleyip halkı yıldırma için fethettikleri Türk şehirlerinde Cuma namazlarının hutbelerine kılıçla çıkarılmış. İbrahim İmamoğlu, Emevilere ait kılıç geleneğini, Türklere karşı olan Kuteybe bin Müslim hutbede devam ettirdiğini fakat Osmanlı geleneğinde bunun var olmadığını belirtmiştir. Kılıç hakkını Türk geleneğine ait göstermek; Arap milliyetçiliğinin bir yansımasıdır şeklinde değerlendirmiştir (İmamoğlu, 2020).

Türk tarihinde var olan bu kavramın İslam hukukundaki yeri de tartışma konusudur. İslam Tarihçisi Prof. Dr. Ziya Kazıcı, kılıçla hutbeye çıkma geleneğinin çıkış tarihinin bilinmediğini belirtmiştir. Kazıcı, bu geleneği Hz. Ömer’in uyguladığına dair bir rivayetten bahsetmiştir. Müslüman devletler, savaşarak gerçekleştirdikleri fetihlerden sonra fethedilen şehrin en büyük yapıtında kılıçla hutbe okutur ve bu gelenek, o bölgenin savaşla fethedildiğini simgelermiş. Osmanlı Dönemi’nde de padişahlar tahta çıkarken gerçekleştirilen törende, ilk hutbeyi kılıçla okurlarmış. Kazıcı, bu geleneğin dini bir anlamı ve özelliği olmadığını vurgulamıştır

ve Ayasofya’da kılıçla hutbe okunmasının fethi bir vurgu olduğunu söylemiştir. (Başer, 2020).

Prof. Mehmet Hayri Kırbaşoğlu’da kılıç hakkının İslam’da yeri olmadığını, Osmanlı’nın fetihçi anlayışına ait olduğunu söylemiştir. Kılıç hakkının Kur’an-ı Kerim’de yer almadığını hatta dinde yerinin olmadığını, tamamen güçle ilgili bir kavram olduğunu açıklamıştır. İslam dininde, “*Kiliseler, Manastırlar, Havvalar ve diğer dinlerin mabetlerinin Allah’ın adları anıldığı için bunlara dokunulmaması gerektiği*” net bir şekilde Hac suresi 40. Ayette açıklanmıştır (Güner, 2020). Kırbaşoğlu, Ayasofya’nın cami olması kararını, Türkiye’nin dini bir mesele ile değil, politik bir halk ilişkiler meselesiyle karşı karşıya olduğunu ve bu kararın Türkiye’yi yalnızlaştırarak uluslararası ilişkiler ve ekonomik alanda birçok sıkıntıya sürükleyeceğini söyleyerek değerlendirmiştir (Güner, 2020). Prof. Arıboğan, bir röportajda, Erbaş’ın kılıçla hutbe okumaya çıkmasını değerlendirmiştir. Arıboğan’a göre, ülkenin dini otoritesinin elinde kılıçla ilk hutbeyi okuması, konunun dinle değil fetihle alakalı olduğunun göstergesidir. Gelişmelere bakıldığında, otoritenin bir yandan kutsal bir mabedi, cami olarak ibadete açarken tüm insanlığın ziyaretine açık bir mekân olarak belirtmesi, öte yandan kılıçla savaşçı ruhu sergileyen dini otoritenin bu seçimi şuurulu gözükmektedir. Ancak verilen mesajın doğruluğu sorgulanmalıdır, İŞİDleştirilmeye çalışılan Müslümanlığın güçlü bir ülkesinin dini otoritesinin kılıçla hutbe okumasının karşı taraf açısından nasıl algılandığına da bakmak gerekir, eleştirisinde bulunmuştur (Arıboğan, 2020).

2.3.Öğrenci Andı’nın Kaldırılması ve Kaldırılmasının İptali

2.3.1.Öğrenci Andı ve Ulus Kimlik İnşası

16.yüzyıl ve 18.yüzyıl arasında kapitalizmin doğuşuyla birlikte Batı Avrupa’da alevlenen Fransız Devrimiyle “ulus devlet” tipi varlık kazanmış ve etkisi tüm dünyaya yayılmıştır (Özdemir, 2012, s. 41). Bu yeni devlet tipiyle çok uluslu yönetimler yıkılmaya başlamış yerini tek ulus anlayışıyla kurulan birçok yeni devlet almıştır. Bu sürecin dünya düzenini değiştirdiğini söyleyebiliriz.

Orta ve Doğu Avrupa’da, ulus inşa çabaları, I. Dünya Savaşı’ndan sonra sonuç vermiştir. Buna rağmen Osmanlı’da ulus ve milliyetçilik kavramı, Batı’ya göre daha geç varlık bulmuştur. II. Mahmud dönemine kadar toplum düzeni dini kimliklere göre

yapılandırılmış fakat Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Hıristiyanlar arasında milliyetçilik kavramı varlık bulup yayılınca birtakım değişiklikler yaşanmıştır. II. Mahmud, bu durum karşısında “Osmanlı Vatanperverliği” kavramının benimsenmesi için çalışmalar yapmıştır. III. Selim ile vatanperverlik anlayışı, Batılı anlamdaki vatan olgusundan beslenmeye başlamıştır. 1839 yılında Tanzimat dönemi devlet adamlarının çabalarıyla bu anlayış, “Osmanlılık” olarak geliştirilmiştir (Kuran, 1994, s. 66).

Abdülhamid döneminde, Osmanlılık anlayışı, İslamcı bir nitelik kazanarak temelinde vatanseverlik olan ancak merkezine İslamcılığın oturtulduğu bir anlayışa dönüşmüştür. Türkçülüğün ortaya çıkmasıyla, “Osmanlılık” ve “İslamcılık” anlayışı ile” Türkçülük” anlayışı, karşı karşıya görülmüş fakat bu üç kavram da Batı terminoloji kurgusuyla yapılandırılmıştır (Attar, 2004, s. 650-651). Bu kavramların karşı karşıya kabulü, günümüzde toplumsal olayların algılanışını bile etkilemektedir.

Cumhuriyet'in kurulmasıyla Osmanlı'dan kalan tarihi miras yaşatılırken bir yandan da geçmişle araya mesafe konulması gerekmiştir. Bu mesafe, yeni bir kimliğin ve tarih bilincinin oluşturulmasının getirdiği gerekliliktir. Cumhuriyet rejimiyle birlikte topluma laik bir Türk kimliği kazandırılmak amaçlanmıştır (Özdoğan, 2001, s. 44). Cumhuriyet yönetimiyle bir ulus devlete dönüşürken devlet yapısının modernleştirilmesinden öteye geçilmiş; halkın yaşam tarzı, davranışları ve günlük alışkanlıkları da değiştirilmeye çalışılmıştır. Bu değişimlerin içselleştirilmesi için yeni kültürel söylemler geliştirilmiş ve bu söylemlerin halka aktarılması, benimsetilmesi amacıyla kitle iletişim araçları kullanılmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında edinilen toplumsal hayatı değiştirme gayesi ve yeni bir kültür yaratma çabasının ürünleri olarak Güzelordu Gazetesi, İnan Dergisi gibi yayınlar; Milli Eğitim Bakanı Reşit Galip'in çabasıyla açılan Halkevleri gibi kurumlar örnek gösterilebilir (Karlı & Yılmaz , 2009, s. 17) (Yılmaz, 2011, s. 95). Atatürk, Cumhuriyet'in kurucu ilkesinin Türk Milliyetçiliği olduğunu belirterek Türk kültürünün yaşatılmasını amaç edindiğini söylemiştir. Türk Kültürü'nün araştırılıp varlığının devam ettirilebilmesi için Türk Tarih Kurumu'nu ve Türk Dil Kurumu'nu kurmuştur (Kantar, 2019, s. 2148).

Bu girişimlerin yanı sıra milliyetçi anlayış doğrultusunda Türk kimliğinin benimsenmesi için eğitim de önemli bir alan olmuştur. Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra devletin başlattığı eğitim inkılaplarının temel amacı, yeni bir insan yetiştirmektir. II. Meşrutiyet dönemi yetişen aydın ve yazarların etkilerinin görüldüğü

bu eğitim reformu döneminde, insan yetiştirme disiplinin yaşatılması için Halkevleri, Halk Odaları, Köy Enstitüleri gibi kurumlar açılmış, ilköğretim ve ortaöğretim mevzuat ve programları geliştirilmiştir. Cumhuriyetin ideal yönetim şekli olduğunun, illebet süreceğinin ve bir Türk'ün dünyaya bedel olduğunun öğretilmesi, Gençliğe Hitabelerin ezberletilmesi, Öğrenci Andı'nın yazılması ve ezberletilip okutulması, Güneş Dil Teorisi, millet mektepleri, halkevleri ve köy enstitülerinin açılması, bunlara yönelik gerçekleştirilen törenler, ulus devlet yapılanmasının gereği olan Türk kimliği inşasının pratikteki uygulamalarına örnektir (Kartal, 2019, s. 26).

Belirtilen örneklerin kavramsal olarak yer aldığı metin, dönemin Milli Eğitim Bakanı Reşit Galip tarafından yazılan ve 2013 yılına kadar ilköğretim kurumlarında her sabah törenle okunan “Andımız” dır. Bu ant, millilik bilincinin küçük yaşlardan itibaren aşılması açısından önemlidir.

2.3.2.Öğrenci Andı'nın Yazılması ve Öğrenci Andı'nda Yapılan Değişiklikler

Andımız'ın yazılış hikayesine, Afet İnan sayesinde ulaşabilmekteyiz. 23 Nisan 1933 yılında Çocuk Bayramı'nın olduğu gün, Afet İnan ile Atatürk birlikte, Çankaya Köşkü'ndeyken Dr. Reşit Galip köşke gelmiştir. Reşit Galip, Afet İnan'ın yanında Atatürk'e bir kâğıt uzatıp sabah vakti kızlarıyla bayramlaştığını ve onlara bir şeyler söylemek isteyince bir andın meydana çıktığını söyler. Reşit Galip'in Atatürk'e verdiği kâğıtta ise:

“Türküm, doğruyum, çalışkanım. Yasam: Küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak; yurdumu, budunumu özümden çok sevmektir. Ülküm, yükselmek, ileri gitmektir. Varlığım Türk varlığına armağan olsun” yazmaktadır (İnan, 2009, s. 287).

Andımızın ilk metni olan yukarıdaki dizeler, 18 Mayıs 1933 yılında, 101 sayılı karar ile Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından uygulamaya konmuştur. Bu karara göre, Öğrenci Andı olarak belirlenen metnin amacı ve söylenirken nelere dikkat edilmesi gerektiğinin Bildirildiği bir genelge yayımlanmıştır (Çetin, 2016, s. 33).

Şekil 2120: Öğrenci Andı'nın uygulanmasına yönelik ilk düzenleme

98	10/5/1933	İstiklâl Lisesi talebesinden 136 numaralı Mustafa Efendi'nin mezuniyet imtihanı hakkında :
99	10/5/1933	Kız sanat mektep ve enstitülerinin mezuniyet imtihanları hakkında :
100	13/5/1933	Seyyar aşiret muallim teşkili hakkında hazırlanan kanun lûghesinde dair :
101	10/5/1933	İlkmekteplerde her gün ilk ders girerken söylenecek ifade hakkında :
102	22/5/1933	İstanbulda mevcut müsevi mekteplerinin talimatnameleri hakkında :
103	23/5/1933	Musret Kemal Bey tarafından tercüme edilen ikinci cilt Fenbilgisinin telif hakkına dair :
104	25/5/1933	Fazıl Suat Beyin Devlet hesabına alınması hakkında :

http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_02/21160102_fihrist_1933.pdf

29 Ağustos 1972 yılına gelindiğinde, Öğrenci Andı, birtakım değişikliklere uğradı ve 14291 sayılı Resmî Gazete 'de ilkokul yönetmeliğinin 78.maddesinde, metnin değiştirilmiş haline yer verildi (Çetin, 2016, s. 35).

Şekil 21: Öğrenci Andı'nda yapılan değişikliğin Resmî Gazete'deki ilanı

<h1>T. C. Resmî Gazete</h1> <p>Kuruluş tarihi : 7 Ekim 1886-1920</p>		
<small>Yönetim ve yayıncılık işleri Başbakanlık Neşriyat ve Müberremat Genel Müdürlüğüne bağlıdır</small>	29 AGUSTOS 1972 SALI	Sayı : 14291
<h2>KARARNAMELER</h2>		
<p>Öğrenci andı :</p> <p>Madde 78 — Pazartesi günleri derslere başlamadan önce bahçede veya dersliklerde aşağıdaki ant içilir :</p> <p>«Türkiim, doğuruyum, çalıştım; yaşam, küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak, yurdumu, milletimi, özümde çok sevmektir. Ülküm yükselmek, İleri gitmelidir. Varlığım Türk Varlığına armağan olsun.»</p> <p>Ey bu günümüzü sağlayan, Ulu Atatürk; açtığın yolda, kurduğun ülküde gösterdiğin amaçta hiç durmadan yürüyeceğime ant içenim.</p> <p>«Ne mutlu Türkiim diyene»</p>		

<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14291.pdf>

Öğrenci Andı metninde yapılan değişiklikler (Okur, 2015, s. 16-17):

- “Budunumu” kelimesi, “milletimi” kelimesi ile değiştirildi.

➤ Andın son cümlesi olarak “*Ne mutlu Türküm diyene*” cümlesi eklendi.

Böylece belirtilen değişikliklerle andın son hali bu şekilde olmuştur: “*Türküm, doğrucum, çalışkanım. Yasam; küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak, yurdumu, milletimi, canımdan çok sevmektir. Ülküm yükselmek, ileri gitmektir. Varlığım, Türk varlığına armağan olsun. Ey bu günümüzü sağlayan, Ulu Atatürk; açtığın yolda, kurduğun ülküde, gösterdiğin amaçta hiç durmadan yürüyeceğime ant içerim. Ne mutlu Türküm diyene!*” (TC Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete Arşivi, 1972).

Öğrenci Andı, 1997 yılına kadar yukarıda belirtilen şekilde okunmuştur. Ancak Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi’nin Ekim 1997 yılındaki 2481’inci sayısında yer alan İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’nin 10.maddesiyle Öğrenci Andı değiştirilmiştir. 1997’ de yayımlanan Öğrenci Andı, Ekim 2013’e kadar söylenmekte olan ant metnidir. Yayımlanan 10. maddeye göre, ilköğretim okullarında her gün dersler başlamadan önce öğretmenler eşliğinde Öğrenci Andı okunacaktır (Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, 1997, s. 579) (Okur, 2015, s. 17).

1997’de değiştirilmiş haliyle Öğrenci Andı metni şu şekildedir (Çetin, 2016, s. 36): “*Türküm, doğrucum, çalışkanım. İlkem; küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak, yurdumu, milletimi özümde çok sevmektir. Ülküm; yükselmek, ileri gitmektir. Ey büyük Atatürk! Açtığın yolda, gösterdiğin hedefe, hiç durmadan yürüyeceğime ant içerim. Varlığım, Türk varlığına armağan olsun. Ne mutlu Türküm diyene!*”

2.3.2 Öğrenci Andı’nın Kaldırılması Kararının ve Kararın İptali Kararının Süreci

Öğrenci Andı metni, 1997 yılındaki son haliyle okullarda gerekli usullerle okunmaya devam etmiştir. 2013 yılına gelindiğinde, Millî Eğitim Bakanlığı’nın İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’nde yer alan “Öğrenci Andı” başlıklı 12.madde yürürlükten kaldırılmıştır. 8 Ekim 2013 tarihli ve 28789 sayılı Resmî Gazete ‘de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik’teki 1.maddeyle Öğrenci Andı’nın uygulamadan kaldırılması yürürlüğe girmiştir (Resmi Gazete, 2013).

Şekil 23: Öğrenci Andı'nın uygulamadan kaldırılmasına yönelik Resmî Gazete'deki ilan

8 Ekim 2013 SALI

Resmî Gazete

Sayı : 28789

YÖNETMELİK

Millî Eğitim Bakanlığından:

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İLKÖĞRETİM KURUMLARI YÖNETMELİĞİNDE
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

MADDE 1 – 27/8/2003 tarihli ve 25212 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 12 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/10/20131008-12.htm>

Yürürlükten kaldırılan Millî Eğitim Bakanlığı'nın İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ndeki 12.maddede yer alan ibareler (AA Türkiye Arşiv, 2013): *“İlkokullarda öğrenciler, her gün dersler başlamadan önce öğretmenlerin gözetiminde topluca aşağıdaki "Öğrenci Andı"nı söylerler. "Türküme, doğruyum, çalışkanım, İlkem; küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak, yurdumu, milletimi özümünden çok sevmektir. Ülküm; yükselmek, ileri gitmektir. Ey Büyük Atatürk! Açtığın yolda, gösterdiğin hedefe durmadan yürüyeceğime ant içerim. Varlığım Türk varlığına armağan olsun. Ne mutlu Türküm diyene!" Yabancı uyruklu öğrencilerin "Öğrenci Andı"nı söyleme zorunluluğu yoktur.”*

Millî Eğitim Bakanlığı, 2009 yılından beri Öğrenci Andı'nın kaldırılması için birçok kez dava edilmiştir. 2013 yılında uygulamadan kaldırılmasının öncesinde ve sonrasında destekleyen bir kesim kadar tepki gösteren bir kesim de olmuştur. Öğrenci Andı'nın kaldırıldığı resmileŐtikten sonra birçok sivil toplum kuruluşu ve vatandaş tarafından kararın iptali istenmiştir (Armutçu, 2018). Adana'da Kamu-Sen İl Temsilciliği'ne bağlı sendikalar, Öğrenci Andı'nın kaldırılması kararını protesto etmiştir. Kamu-Sen Adana İl Temsilcisi Kâmil Köse yaptığı açıklamada, Öğrenci Andı'nın kaldırılması, Türklüğün yok edilmesi amacıyla terör örgütlerinin isteklerinin yerine getirilmesine işaret ettiğini vurgulamıştır (HatayVatan, 2013). Türkiye Kamu-Sen İstanbul Temsilciliği üyeleri, İstanbul Valiliği önünde Andımız'ı okuyarak protesto etmiştir. Kamu-Sen İstanbul temsilcisi Hanefi Bostan, vatandaşların üst kimliği olan Türklüğün yok edilmek istendiğini söylemiştir (İnternethaber Güncel, 2013).

Andımızın kaldırıldığı demokratikleşme paketi, Türkiye'nin birçok yerinde protesto edilmiştir. Samsun, Zonguldak, Tokat, Erzurum, Sinop, Kırıkkale gibi birçok ildeki Türk Eğitim-Sen üyeleri, buldukları il ve ilçelerin devlet binalarının önünde bu karara karşı Andımız'ı okuyarak eylem yapmışlardır (Gögem, 2013). Türkiye Kamu-Sen Genel Başkanı İsmail Koncuk, bu kararın Türklük vurgusundan ve duygusundan rahatsızlık duyulduğu için alındığını söyleyerek karar tepki göstermiştir. Türk Diyanet Vakıf- Sen Genel Başkanı Nuri Ünal, Andımız'ın kaldırılmasının halkın milli duygularını körelteceğini bu sebeple kararı şiddetle reddettiğini belirtmiştir. İstanbul Şehit Aileleri Dayanışma ve Sosyal Yardımlaşma Derneği Genel Başkanı Şencan Bayramoğlu ise bu kararı, halkın uyutularak Atatürk ve Cumhuriyet değerlerinin adım adım silinmeye çalışılmasının göstergesi olarak yorumlamıştır. Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi İskender Öksüz'de Adalet Partisi iktidarının millet kavramını yok ederek halkı kavimler olarak gördüğünü ve bu yüzden Türk kelimesinin yer aldığı herhangi bir söyleme karşı olduklarını açıklamıştır (Türk Büro-Sen Haber, 2013).

Karara tepki gösteren kuruluşlar arasında yer alan Türk Eğitim-Sen Sendikası, tepkisini resmileştirerek yönetmelikte yapılan değişiklik kararının iptali için Danıştay'a başvurmuş ve açılan dava Danıştay 8.Daire'de görülmüştür (cumhuriyet.com, 2018). Ekim 2018'de Millî Eğitim Bakanlığı'nın yapmış olduğu açıklamaya göre, Danıştay 8. Dairesi, 24 Nisan 2018'de, Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'in 1.maddesinin iptaline temyiz yolu açık olmak üzere karar vermiştir. 24 Nisan 2018'de verilen kararda gerekçe olarak "öğrenci andının kaldırılmasının haklı ve hukuksal temellere dayanmadığı" Bildirilmiştir. Kararda, "*İdari istikrar oluşturacak biçimde çok uzun zamandır bütün devlet okullarında ve hatta özel okullarda genç nesillerin anayasal vatandaşlık temelinde aidiyetini güçlendiren ve öğrencilerde değer oluşumuna katkı sunan ve her sabah ders başlamadan önce okutulması şeklinde uygulanan öğrenci andının kaldırılması, ancak bu değişikliği hukuka uygun kılacak bir bilimsel gerçeğe dayanması halinde olanaklıdır. Aksi tutum, idarenin sahip olduğu düzenleme yetkisini ve takdir hakkını hukuka uygun kullanmadığı anlamına gelecektir*" denilmiştir (Habertürk.com, 2018).

Danıştay, 19 Ekim 2018 tarihinde “*Öğrenci Andı’nın kaldırılması kararının iptali*” için açılan davada karara varmış ve Millî Eğitim Bakanlığı’nın 8 Ekim 2013 tarihli kararı iptal edilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı, yürütmenin durdurulması için Danıştay kararını temyize götürmüştür. Danıştay kararının açıklanmasıyla Adalet Bakanı Abdülhamit Gül, anayasaya göre Danıştay’ın idarenin yerine geçip yerindelik denetimi yapamayacağını söyleyerek iptal kararına tepkisini dile getirmiştir (AA Türkiye, 2018). Danıştay kararına; Adalet Bakanı Abdülhamit Gül, AK Parti Yozgat Milletvekili Bekir Bozdağ ve TBMM Başkanvekili Mustafa Şentop gibi birçok siyaset insanı tarafından tepki gösterilmiştir.

Prof. Dr. İlber Ortaylı ise, “Dünden Yarına Tarih Konuşmaları” etkinliğinde, Öğrenci Andı’nın kaldırılmasının yanlış ve küstahça olduğunu belirtmiştir (Sözcü Gündem, 2018). Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Ak Parti grup toplantısında, *"Andımız geride bıraktığımızı sandığım bir konuydu. 2013'te bunu çözmüştük. Yetki aşımı yaparak maalesef bu düzenlemeyi iptal etmiştir. Türkiye'yi hak etmediği bir tartışmanın içine sürükleyen bu karar, eski hastalıkların yaşadığını gösteriyor. Tek parti CHP'si döneminde başlatılan uygulamayı hala sürdürmeyi çalışmak yanlıştır."* şeklinde açıklama yapmıştır (Akşam Güncel, 2018). Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk, bu konuda durduğu yerin cumhurbaşkanının çizdiği yer olduğunu söylemiştir (YeniÇağ Siyaset, 2018). 29 Ekim 2018’de Cumhuriyet Bayramı’nı kutlamak için Anıtkabir’e giden ziyaretçiler, Danıştay’ın okunmasına karar verdiği ancak iktidar aracılığıyla temyize giden Andımız’ı Anıtkabir’de okuyarak Danıştay kararına desteklerini göstermiştir (Yeni Çağ Güncel, 2018).

Bu gelişmelerden sonra Danıştay kararına rağmen MEB, bu kararı uygulamamıştır. Bu sebeple 2019 yılında İYİ Parti, Andımızla ilgili Danıştay kararının uygulanmamasının araştırılması için bir önerge sunmuştur. Önerge, AK Parti ve Halkların Demokratik Partisi (HDP)'nin ret oyu vermesi, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)'nin ise çekimser oy ile reddedilmiştir (İYİ Parti TBMM Faaliyetleri, 2019). Önerge metni aşağıdaki görselde yer almaktadır:

Şekil 2422: MEB'in Danıştay kararını uygulamamasına yönelik araştırma yapılmasını belirten önerge metni

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Eğitim Bakanlığı, Danıştay'ın Andımızla ilgili vermiş olduğu kararı uygulamamakla, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. Maddesi ile 52. Maddesini ihlal ettiği, Yargının kararları yerine getirilmemiş olup Türk Ceza Kanununun 257. Maddesinde yer alan "**Görevi Kötüye Kullanma Suçu**" oluşturduğu açıkça ortadadır. Sorunların çözümü için gerekli araştırmaları yapmak üzere Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırmasını arz ederiz.

<https://iyiparti.org.tr/andimiz-ongeresi-6-subat>

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÜKSEK MAHKEME KARARLARINA YÖNELİK ÇEVİRİM İÇİ HABERLERİN ÜLKE İTİBARI EKSENİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1.ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Halkla ilişkiler geçmişten günümüze gelişip yaygınlaşan bir disiplindir ve halen gelişmeye devam etmektedir. Halkla ilişkilerin kapsadığı faaliyetler her geçen gün çeşitlenmekte ve yeni bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Halkla ilişkiler gerek özel sektörde gerekse kamuda iç ve dış hedef kitlelere yönelik iletişim faaliyetlerinin sağlıklı yönetilebilmesi için önemlidir. Ayrıca halkla ilişkiler, rıza ve ikna ile katılımı sağlamak için iletişim araçlarını ustalıkla kullanma sanatıdır. Bu amaç doğrultusunda kamuoyunu etkileme çabası içindedir.

Halkla ilişkiler, itibarla ilişkili bir kavramdır. İtibar ise insanların kişi, kurum ve ülkeler hakkında söylediklerinden oluşmaktadır. Bir kurum veya ülkenin hedef kitleleriyle karşılıklı güven bağı kurmak için devamlılığı olan planlı bir çabada bulunmasına itibar yönetimi diyebiliriz. İtibarın sağlanabilmesi için, güven ve saygınlık temel faktörlerdir. Halkla ilişkiler faaliyetleri her ne kadar gözle görülür şekilde yönetilse de itibar yönetimi daha farklı işleyen yönetici kesimler arasında aksiyon geliştirilen biraz da arka planda gerçekleşen bir faaliyettir.

İtibar ve itibar yönetimi daha çok kurumlar bazında inceleniyor olsa bile ülkeler de artık itibarı önemsemelidir çünkü küreselleşen dünyada ulusların da rekabeti artmaktadır. Bu rekabet içerisinde ulusların güç kazanması gerekmektedir. İyi bir isme sahip olan ülkenin de güç aracı, itibarıdır. Bir ülkenin iç ve dış politika uygulamaları, yargı sistemi, ekonomik gücü, turizmi gibi birçok etmen ülke itibarının yükselmesinde veya düşmesinde rol oynar. İşte bu noktada, bir ülkenin her ülkenin ve her vatandaşın kolayca ulaşabileceği çevrim içi haberlerde hangi konularla gündeme geldiği de ülke itibarının inşasında önemli rol oynar. Çalışmamızın problemi de bu konuda ortaya çıkmaktadır. Türkiye'nin yüksek mahkeme kararları üzerinden gündeme geldiği dönemlerde ABD, İngiltere, Almanya ve Türkiye basınının çevrim içi haberlerinde

Türkiye'nin hangi kriterlerle gündeme geldiği, aynı haberlerde Türkiye yargısına ve Türkiye'nin itibarına yönelik çizilen çerçevenin ne olduğu bu araştırmanın problemidir.

3.2.ALT PROBLEMLER

- Türkiye'deki Yüksek Mahkeme kararları; Türkiye, ABD, İngiltere ve Almanya basınının çevrim içi haberlerinde ne kadar ve ne şekilde yer almaktadır?
- Yüksek Mahkeme kararları, ülke itibarı üzerinde nasıl rol oynamaktadır?
- Yargıya güven ile ülke itibarı arasındaki ilişki çevrim içi haberlerde nasıl yer bulmuştur?

3.3.ARAŞTIRMANIN KONUSU

Araştırmanın konusunu, 2013 yılında kaldırılan ve 2018 yılında yeniden uygulamaya konan Öğrenci Andı, 2017 yılında ülke çapında erişimi engellenen ve 2019 yılında yeniden erişime açılan "Wikipedia", 1934 yılında müze olan ve 2020 yılında mahkeme kararıyla cami olarak kullanıma açılan "Ayasofya" hakkında yaşanan karar değişikliklerinin Türkiye, ABD, İngiltere ve Almanya basınının çevrim içi haberlerinde hangi konular çerçevesinde yer bulduğu oluşturmaktadır. Ayrıca yargıya güvenin halkla ilişkilerin önemli bir alanı olan ülke itibarı ve yönetimi açısından incelenmesi araştırmayı oluşturan bir diğer konudur.

3.4.ARAŞTIRMANIN AMACI

Halkla ilişkilerin birçok faaliyet alanı vardır, itibar yönetimi de günümüzde değer kazanmış halkla ilişkiler faaliyetlerinden biridir. İtibar yönetimi alanında birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen alt başlığı olan ülke itibarı ve ülke itibarının yönetilmesi üzerine Türkçe literatürde kaynak ve çalışma sayısı yetersizdir. Ülke itibarı, tek bir unsura bağlı olarak gelişmemektedir. Birçok unsur ve bileşenden meydana gelmekte, kazanılmakta veya kaybedilmektedir. Ülke çapındaki toplumsal, ekonomik, hukuki birçok gelişme yurttaşları etkilemekte ve yurttaşlardaki ülke algısını oluşturmaktadır. Aynı zamanda tüm bu gelişmeler, küresel dünyadan bağımsız olarak

gerçekleşmemekte ve ülkeler birbirlerine dair algılar edinmektedir. Bu algı ve itibar yönetimini gerçekleştirebilmek için yaşanan gelişmelerin kamuoyuna nasıl yansıdığı mercek altına alınmalıdır.

Araştırmanın amacı, Öğrenci Andı (2013 ve 2018), Wikipedia (2017 ve 2020) ve Ayasofya (1934 ve 2019) hakkındaki kararların yürürlüğe girdiği dönemlerde bu kararların Türk ve yabancı gazetelerin çevrim içi haberlerine nasıl yansıdığını belirlemektir. Çevrim içi haberler, kararların alındığı gün itibariyle bir aylık süreci kapsayan içerik analizi yöntemiyle analiz edilecektir. Bu çalışma sayesinde yargıya güven ekseninde ülke itibarının nasıl oluştuğu çözümlenmiş olacaktır.

3.4.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Halkla ilişkiler disiplinde, daha çok kurumsal itibar üzerine durularak ülke itibarı gibi önemli bir konunun hak ettiği değeri görememesi nedeniyle bu çalışma literatüre kazandırılmak istenmiştir. Ülke itibarını şekillendiren birçok unsur vardır, bu araştırmada bu unsurlardan yargıya güven üzerinde durulmuştur. Çevrim içi haberler, içerik analizi yöntemiyle incelenerek Yüksek Mahkeme kararlarının neden olduğu gündemin Türkiye'nin itibarına yansımaları çözümlenmiş olacaktır. Bu araştırma sayesinde Türk basınının ve yabancı basın çevrim içi haberlerinde Türk yargısına ve Türkiye'nin itibarına yönelik nasıl bir resim çizildiği tespit edilmiş olacaktır. Bu alandaki çalışmalarda yargıya güven ve ülke itibarı ilişkisine çok fazla yer verilmemiş olması, bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

3.5.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemi; dolaysız, nesnel ve sistematik bir yöntem olması ve çıkarımlarda objektiflik sağlaması için seçilmiştir.

8 Ekim ile 8 Kasım 2013 tarihleri arasında Öğrenci Andı'nın kaldırılması kararına yönelik Türk basınının çevrim içi haberleri, 18 Ekim ile 18 Kasım 2018 tarihleri arasında Öğrenci Andı'nın yeniden okunabileceği kararına yönelik yönelik Türk basınının ve yabancı basının çevrim içi haberleri,, 29 Nisan ile 29 Mayıs 2017

tarikhleri arasında Wikipedia'ya erişim engeli hakkında Türk basınının ve yabancı basının çevrim içi haberleri, 26 Aralık 2019 ile 26 Ocak 2020 tarihleri arasında Wikipedia'ya erişim engelinin kaldırılması kararı hakkında Türk basınının ve yabancı basının çevrim içi haberleri ve 2 Temmuz ile 2 Ağustos 2020 tarihleri arasında Ayasofya Müzesi'nin cami olarak kullanılması kararına yönelik Türk basınının ve yabancı basının çevrim içi haberleri toplanıp incelenmiştir. İnceleme sonucunda kategoriler oluşturulmuş ve oluşturulan kategoriler üzerinden veriler ÷lke itibarı ekseninde analiz edilmiştir.

Ana kategoriler belirlenirken Fombrun'un itibarı endeksinden yararlanılmıştır. Fombrun'un itibar ölçęinde yer alan kriterler: Duygusal cazibe, Fiziksel cazibe, Finansal cazibe, Lider cazibesi, Kültürel cazibe, Küresel cazibe.

Bu kriterlerden yola çıkarak haberlere uygun ana kategoriler ve alt kategoriler oluşturulmuştur.

Tablo 3: Araştırmanın kategorileri ve alt kategorileri

Kategoriler	Alt Kategoriler
Yargıya Yönelik	Yargıya Güven Uzun Yargılama Kamu Düzeni Ulusal Güvenlik Hukuka Uygunluk
Lidere Yönelik	Güvenilirlik Otoriterlik Saygınlık Modernlik Geleneksellik Dindarlık Tutarlılık Kararlılık Hırs Milliyetçilik Güç Kutuplaştırıcı Görünürlük
Kültürel Değerler	Dini Değerlere Saygı Milli Değerlere Saygı Tarihi Mirasa Saygı
Uluslararası İlişkiler	Avrupa Birliği Üyeliği Evrensellik (evrensel değerler, dünya mirası, ortak semboller) Ülkeye Yönelik Güven Çatışma İzolasyon
Ekonomik Kalkınma	Ekonomik Kriz Yolsuzluk İşsizlik
İnsan Haklarına Uygunluk	İfade Özgürlüğü Basın Özgürlüğü Demokrasi Azınlık Hakları İnanç Özgürlüğü

3.6.ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Bu araştırmadaki temel varsayım, bir ülkenin yargıya yönelik güven ile ülke itibarı arasında paralel bir ilişki olduğudur. Ayrıca günümüzde politik, ekonomik, toplumsal hareketlerin ve hukuki kararların çevrim içi haberler üzerinden topluma nasıl yansıtıldığı önemlidir. Bu nedenle araştırmada, bir ülkenin yargı kararlarına yönelik haberlerin o ülkenin ulusal ve uluslararası arenadaki itibarına yön verdiği varsayılmaktadır. Bu doğrultuda Türkiye'deki Yüksek Mahkeme kararlarının verildiği

aşamadan itibaren çevrim içi haberlerde yer alan konular üzerinden yargıya güvenin Türkiye'nin itibarına yansımaları olduğu görülmüştür.

3.7.ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, yüksek mahkeme kararları hakkındaki haberler oluşturmaktadır. Bu evren içerisinden Türkiye Yüksek Mahkeme kararlarından Öğrenci Andı, Wikipedia ve Ayasofya kararlarına yönelik Türkiye, ABD, İngiltere, Almanya basınının çevrim içi haberleri, araştırmanın örnekleme olarak seçilmiştir.

3.8.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışmanın zaman sınırlılığını yüksek mahkeme kararlarının alınması itibariyle bir aylık süreler oluşturmaktadır. Her şey tüketimin hızına dahil olduğundan gündemde hızla değişmektedir, bu sebeple bir aylık dönemler belirlenmiştir. Bu doğrultuda Öğrenci Andı hakkında kararları için 8 Ekim ile 8 Kasım 2013 tarihleri arası ve 18 Ekim ile 18 Kasım 2018 tarihleri arası; Wikipeda yasağı hakkında verilen kararlar 29 Nisan ile 29 Mayıs 2017 tarihleri arası ve 26 Aralık 2019 ile 26 Ocak 2020 tarihleri arası; Ayasofya'ya yönelik kararlar için 2 Temmuz ile 2 Ağustos 2020 tarihleri arası seçilmiştir.

Araştırmanın örneklem sınırlılığını, Türkiye Yüksek Mahkeme kararlarına yönelik Türkiye, ABD, İngiltere ve Almanya basınında çıkarılan çevrim içi haberler oluşturmaktadır. Çevrim içi haberler, interneti olan herkesin dünyanın bir ucundan ulaşabileceği bilgi edinme araçları olduğu için örneklemin sınırlılıklarındandır.

3.9.KAVRAMLAR

Bu çalışmada sıkça yer verilen ve tanımlanması gereken bazı kavramlar vardır.

Mahkeme: Hukuki uyuşmazlıkların mutlak şekilde karara bağlanması için yargı yetkisi kullanan kuruluşlardır (Gözler, Hukukun Temel Kavramları, 2015, s. 73).

Yüksek Mahkemeler: Hukuki başvuru yolları kalmayan yargısal kararlar verme yetkisine sahip olan mahkemelerdir. Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Yargıtay, Sayıştay ve Uyuşmazlık Mahkemesi Türkiye’deki yüksek mahkemelerdir (Koçak, 2009, s. 405)

Yargı: Hukuki anlaşmazlıkları net olarak karara bağlamaktır (Gözler, Hukukun Temel Kavramları, 2015, s. 73)

Yargıya Güven: Yargının bağımsızlığı, kararların kalitesi ve makul sürede yargılama gibi göstergelerle yargının kurumlarına dair oluşan güven, diyebiliriz (Akyel, 2019, s. 66-68)

Çevrim İçi Haber: İnternet ortamında üretilip dağıtılan haberlere çevrim içi haber diyebiliriz.

İçerik Analizi: bir metin veya mesajın içindeki verilerden yinelenebilir, değerli ve yansız çıkarımlar yapan araştırma tekniğidir (Aziz, 2015, s. 133).

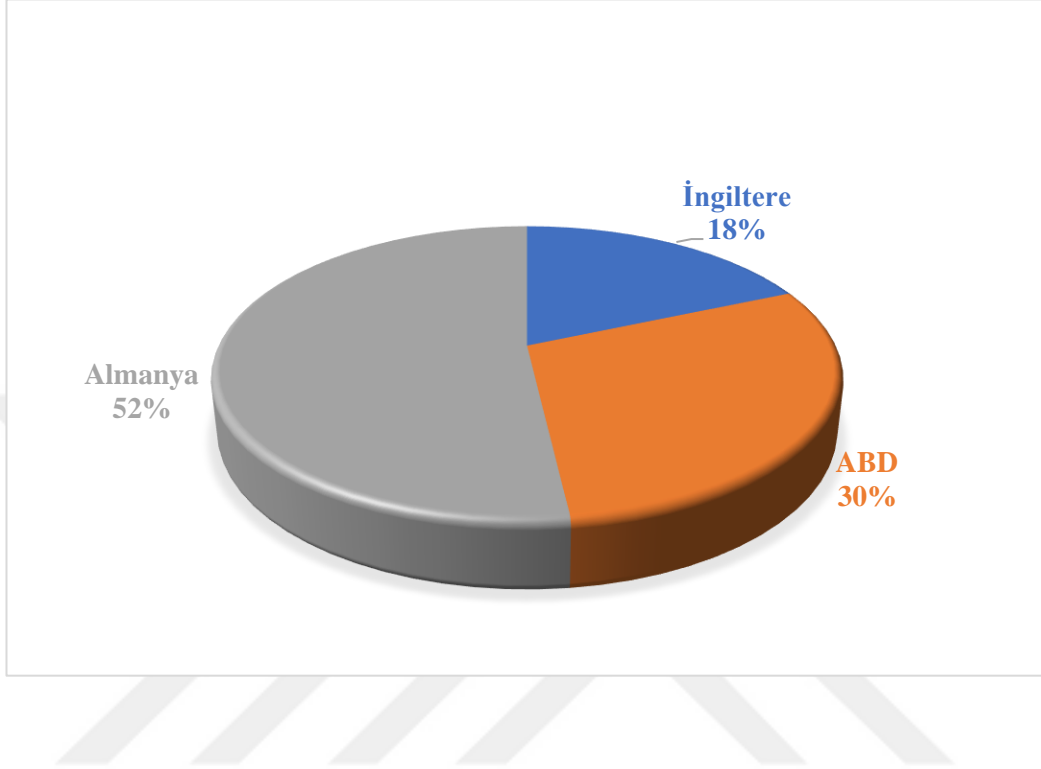
3.10.BULGULAR

3.10.1.Yabancı Basında (ABD-İngiltere-Almanya) Türkiye’nin Wikipedia Erişim Engeline ve Engelin Kaldırılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber Sayısının Değerlendirilmesi

Tablo 4: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 tarihleri ve 26 Aralık 2019 ile 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye’nin Wikipedia’ya erişim engeli kararı ve kararın iptaline ilişkin yabancı basının yayınladığı çevrim içi haberlerin ülkelere göre sayıları

Ülke	Haber Sayısı
İngiltere	5
ABD	8
Almanya	14
Toplam	27

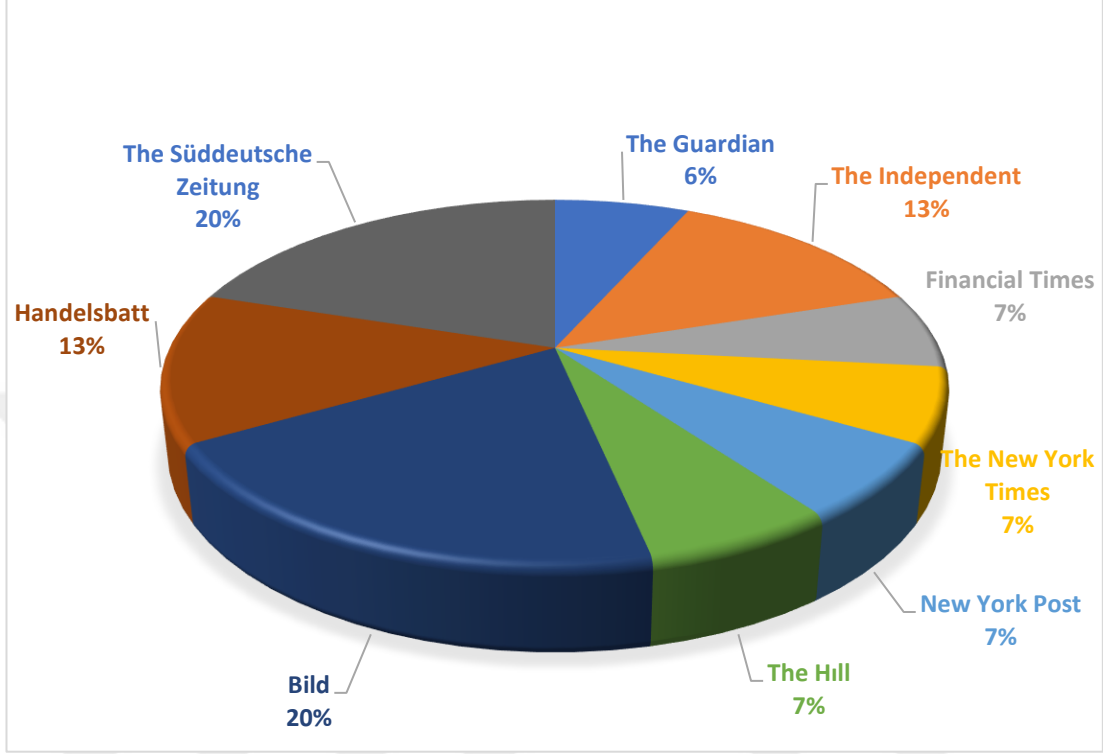
Grafik 1: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 tarihleri ve 26 Aralık 2019 ile 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararı ve kararın iptaline ilişkin yabancı basının yayınladığı çevrim içi haberlerin yüzdeler dağılımı

Tablo 5: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararına ilişkin yabancı basının yayınladığı çevrim içi haberlerin gazetelere göre sayıları

Ülke	Gazete Adı	Haber Sayısı
İngiltere	The Guardian	1
İngiltere	The Independent	2
İngiltere	Financial Times	1
ABD	The New York Times	1
ABD	New York Post	1
ABD	The Hill	1
Almanya	Bild	3
Almanya	Handellsbatt	2
Almanya	Süddeutsche Zeitung	3

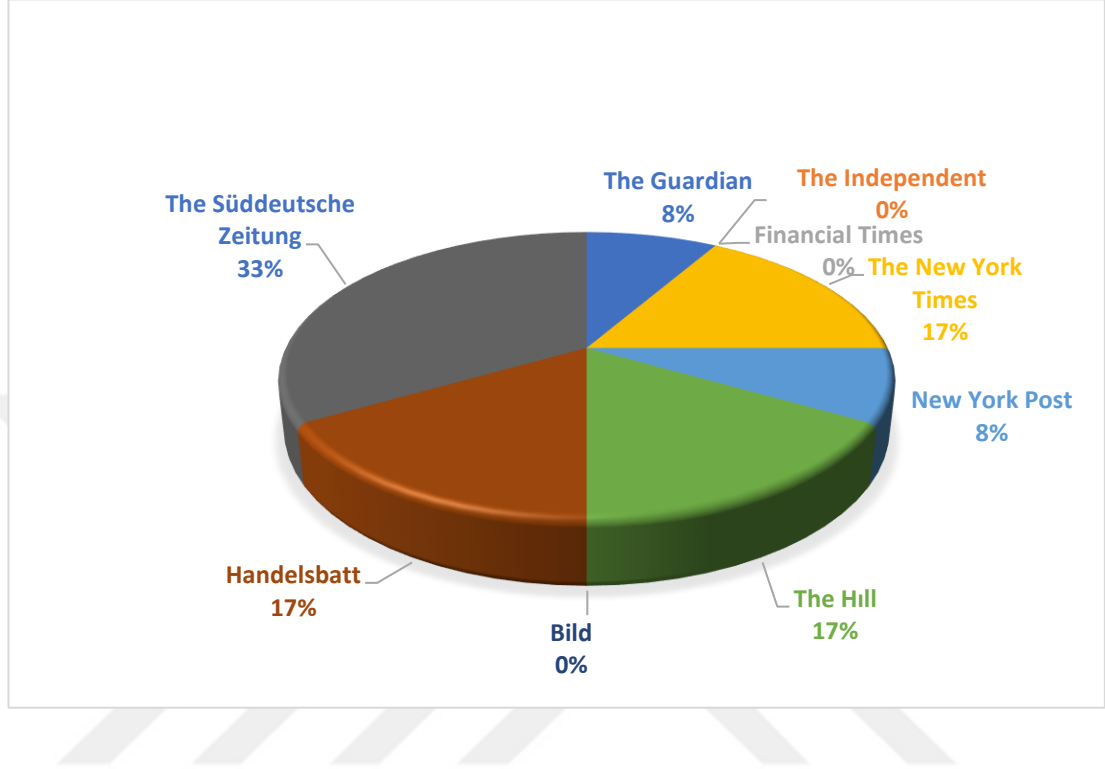
Grafik 2: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararına ilişkin yabancı basının yayınladığı çevrim içi haberlerin gazetelere göre yüzdelerle dağılımı

Tablo 6: 26 Aralık 2019 ile 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararının iptali kararına ilişkin yabancı basının yayınladığı çevrim içi haberlerin gazetelere göre sayıları

Ülke	Gazete Adı	Haber Sayısı
İngiltere	The Guardian	1
İngiltere	The Independent	0
İngiltere	Financial Times	0
ABD	The New York Times	2
ABD	New York Post	1
ABD	The Hill	2
Almanya	Bild	0
Almanya	Handellsbatt	2
Almanya	Süddeutsche Zeitung	4

Grafik 3: 26 Aralık 2019 ile 26 Ocak 2020 tarihleri arasında Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararının iptaline ilişkin yabancı basının yayınladığı çevrim içi haberlerin gazetelere göre yüzdelik dağılımı

Değerlendirme:

Araştırmanın belirlenen 29 Nisan ile 29 Mayıs 2017 tarihleri arası, Wikipedia'ya erişimin engellenmesinin gündem olduğu dönem olarak ve belirlenen 26 Aralık 2019 ile 26 Ocak 2020 tarihleri arası, Wikipedia'ya erişim engelinin iptal edilmesi kararının yayımlandığı ve kararın gündem olduğu dönem olarak incelenmiştir. Belirtilen zaman aralıklarında, Wikipedia'nın Türkiye'de erişime kapatılması ve kapatma kararının insan hakları ihlali olarak görülmesi ve iptal kararının verilmesi üzerine Almanya, İngiltere ve ABD gazetelerinin çevrim içi haberleri analiz edilmiştir. İngiltere gazetelerinden The Guardian, The Independent, Financial Times olmak üzere üç gazetenin sitesinde toplamda *beş çevrim içi haber* yayımlanmıştır. Sıklık değerlerine bakıldığında, The Guardian gazetesi iki dönemde de *birer çevrim içi haber*, The Independent gazetesi, erişim engelinin bulunduğu dönem *iki çevrim içi haber* yayınlarken erişim engelinin kaldırılması kararının gündem olduğu dönem *hiç çevrim içi haber* yayımlamamış, Financial Times gazetesi ise, ilk dönem *bir çevrim içi haber*

yayımlamış ancak ikinci dönemde ise hiç çevrim içi haber yayımlamamıştır. ABD gazetelerinden The New York Times, New York Post ve The Hill haber siteleri toplamda sekiz çevrim içi haber yayımlamıştır. The New York Times, erişim engeli gündem olduğu dönem bir çevrim içi haber, erişim engelini kaldırılması kararının gündem olduğu dönemde ise, iki çevrim içi haber yayımlamıştır. New York Post gazetesi ise, her iki dönemde de birer çevrim içi haber yayımlamış, The Hill haber sitesi de ilk dönemde bir çevrim içi haber; ikinci dönemde iki çevrim içi haber yayımlamıştır. Almanya gazetelerinden ise, Bild, Handelsbatt ve Süddeutsche Zeitung gazeteleri, toplamda on dört çevrim içi haber yayımlamıştır. Bild gazetesi, erişim engeli kararının gündem olduğu dönemde üç çevrim içi haber, erişim engelini kaldırıldığı dönemdeyse hiç çevrim içi haber yayımlamamıştır. Handelsbatt gazetesinde, her iki dönemde de ikişer çevrim içi haber yayımlanmış, Süddeutsche Zeitung gazetesindeyse ilk dönemde üç çevrim içi haber, ikinci dönemde de dört çevrim içi haber yayımlanmıştır.

Bu verilerden yola çıkarak şunları diyebiliriz: Bu süreçte en çok çevrim içi haber yayımlayan ülke Almanya olmuştur. Wikipedia'nın Türkiye'de erişime kapatılmasına ilişkin en çok çevrim içi haber yayımlayan gazeteler, Bild ve Süddeutsche Zeitung olmuştur. Wikipedia'nın erişime kapatılması kararının iptal edilmesine ilişkin en çok haber yapan gazete ise, Süddeutsche Zeitung'tur. Yabancı basındaki dokuz haber sitesi de Wikipedia'nın Türkiye'de erişime kapatılması kararına ilişkin en az bir çevrim içi haber yayımlamışken The Independent, Financial Times ve Bild gazeteleri; Anayasa Mahkemesi tarafından insan hakları ihlali kabul edilerek yasağın iptal edilmesi kararının verildiğine ilişkin hiçbir çevrim içi haber yayımlamamıştır.

3.10.2.Yabancı Basında (ABD-İngiltere-Almanya) Türkiye'nin Wikipedia Erişim Engeline ve Engelin Kaldırılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber Aktörlerinin Değerlendirilmesi

Tablo 7: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 ile 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararı ve kararın iptal edilmesi kararına ilişkin yabancı basının yayınladığı çevrim içi haberlerdeki haber aktörleri

Haber Aktörleri	The Guardian	The Independent	Financial Times	The New York Times	New York Post	The Hill	Bild	Handelsblatt	Süddeutsche Zeitung	Toplam
Anayasa Mahkemesi	1	0	1	1	1	1	0	2	4	11
BTK	1	1	0	0	0	2	0	0	4	8
Recep Tayyip Erdoğan	2	1	1	2	0	0	0	0	1	7
TurkeyBlocks	0	2	0	0	1	0	2	1	1	7
AA	0	1	0	0	1	0	0	1	3	6
Wikimedia Vakfı	0	0	0	0	0	2	0	0	3	5
Jimmy Walles (Wikipedia'nın kurucusu)	0	1	1	0	0	0	1	0	1	4
Numan Kurtulmuş (Dönemin Başbakan Yrd.)	1	0	1	0	0	0	0	1	0	3
Yaman Akdeniz (Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi)	0	0	0	2	0	0	0	0	1	3
Hürriyet Daily News	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2

NTV	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2
NetBlocks	0	0	0	1	0	0	0	0	1	2
CNN Türk	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2
Abraham Taherivand (Wikimedia Vakfı'nın Almanya Organizasyonu yöneticisi)	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
AKP	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Stephen La Porte (Wikimedia Vakfı'nın Yasal Direktörü)	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Gönenc Gürkaynak (Wikimedia Vakfı'nın avukatı)	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Can Yeğinsu (Wikimedia Vakfı'nın avukatı)	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Katherine Maher (Wikimedia Vakfı'nın Genel Müdürü)	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Kadri Gürsel (Türk gazeteci)	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1

Değerlendirme:

Haberdeki olayın, hikâyenin kolay tüketilmesini sağlayan etmenlerden biri de haber aktörleridir. Çalışmanın bu kısmında, Wikipedia'nın Türkiye'yi terör

örgütleriyle bağlantılı gösteren içeriğe yer vermesi sebebiyle BTK tarafından erişime kapatılması ve Anayasa Mahkemesi'nin kapatma kararını insan hakları ihlali olarak kabul edip erişim yasağını kaldırma kararını içerdiği süreçte, yabancı basındaki çevrim içi haberlerin aktörleri incelenmiştir. Analiz sonucunda en çok kullanılan haber aktörünün Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi olduğu ortaya çıkmıştır. Bu haber aktörünü içeren haberlerde, daha çok Anayasa Mahkemesi'nin karar ve tavırları üzerine durulduğu gözlemlenmiştir. Haber aktörlerinden fazla kullanılan ikinci aktör ise, BTK olmuştur. BTK, Wikipedia'ya erişimin engellenmesi kararını uygulayan kurum olarak ilgili süreçte odak noktası haline gelmiş ve haber aktörü olarak sıkça kullanılmıştır. Bu haber aktörüne ilişkin haberlerde, BTK'nın erişim engelini duyurma şekline (II. bölümde yer verilmiştir) ve süreç içerisindeki tutumuna yer verilmiştir. Ön planda olan diğer iki aktör ise, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne ait bir uygulama olan Turkey Blocks olmuştur. Erdoğan'ın haber aktörü olarak yer aldığı haberlerde, 16 Nisan'da yaşanan referandum ile Erdoğan'ın kazandığı haklar sonrası Türkiye'de gerçekleşen olaylar üzerinde durulmuştur. Haberlerde yer alan konu, özellikle 15 Temmuz darbe girişimi sonrasındaki süreçte ulusal güvenliği tehdit eden terör örgütleri ve yapılarla bağlantısı olduğu iddia edilen kişilere yönelik gerçekleştirilen göz altı, tutuklama, işten çıkarma ve sınır dışı edilme gibi yaptırımlar olmuştur. Aynı haberlerde, Türkiye'deki ifade özgürlüğünün gerilediğine ve medya kısıtlamalarının arttığı söylemlerine yer verilmiştir. İnsan Hakları İzleme Örgütü'ne ait bir uygulama olan Turkey Blocks ise, bu sürecin başında, halkın uygulanan erişim yasağından haberdar olmasını sağlayarak çok konuşulmuştur. Turkey Blocks'un haber aktörü olarak yer aldığı haberlerde, yasağı duyurması üzerine durulmuştur. Bild ve The Independent dışındaki gazeteler Anayasa Mahkemesi'ne; The Guardian, The Independent, The Hill ve Süddeutsche Zeitung gazeteleri BTK'ya; New York Post, The Hill, Bild ve Handelsbatt dışındaki gazeteler Recep Tayyip Erdoğan'a; The Guardian, Financial Times, The New York Times ve The Hill dışındaki gazeteler Turkey Blocks'a haber aktörü olarak yer vermiştir.

Diğer haber aktörleri sırasıyla AA, Wikimedia Vakfı, Wikipedia'nın kurucusu Jimmy Waller, dönemin Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş, Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Yaman Akdeniz olmuştur.

Bu kısımdaki veriler sonucunda diyebiliriz ki: İngiltere gazeteleri, öne çıkan haber aktörlerinden sadece Recep Tayyip Erdoğan'ın haber aktörü olarak seçilmesinde tutarlılık göstermiştir. ABD gazetelerine bakıldığında, sadece Anayasa Mahkemesi'nin haber aktörü olarak kullanımı açısından tutarlılık söz konusudur. Almanya gazeteleri kıyaslandığında ise, gazeteler arasında haber aktörü kullanımındaki tutarlılık sadece Tukey Blocks'un kullanımında tespit edilmiştir.

3.10.3.Yabancı Basında (ABD-İngiltere-Almanya) Türkiye'nin Wikipedia Erişim Engeline ve Engelin Kaldırılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber İçeriklerinin Değerlendirilmesi

Tablo 8: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 ile 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararı ve kararın iptaline ilişkin yabancı basının yayınladığı çevrim içi haber içerikleri

İçerik	The Guardian	The Independent	Financial Times	The New York Times	New York Post	The Hill	Bild	Handelsblatt	Süddeutsche Zeitung	Toplam
Ulusal Güvenlik	2	1	1	1	1	3	1	2	2	14
İfade Özgürlüğü	1	0	1	3	2	2	0	3	2	14
Bilgi Edinme Hakkı	1	1	1	2	0	2	1	2	3	13
Uzun Yargılama	1	0	0	2	0	0	0	2	4	9
Hukuka Uygunluk	1	1	0	2	0	0	1	1	2	8
Demokrasi	2	1	0	3	0	0	0	0	0	6

Basın Özgürlüğü	1	1	1	2	0	0	0	0	0	5
Otoriter	1	1	0	2	0	0	0	0	0	4
Milli Değerlere Saygı	0	0	1	1	0	1	0	1	0	4
Kamu Düzeni	1	0	1	1	0	0	0	0	0	3
Ülkeye Yönelik Güven	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3
Evrensellik (evrensel değerler, dünya mirası, ortak semboller)	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2
İşsizlik	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Yargıya Güven	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Güvenilirlik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saygınlık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Modernlik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geleneksellik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dini	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tutarlılık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kararlılık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hırs	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Milliyetçi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Güçlü	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kutuplaştırıcı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Görünürlük	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İslamcı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dini Değerlere Saygı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Avrupa Birliği Üyeliği	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Çatışma	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

İzolasyon	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ekonomik Kriz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yolsuzluk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Azınlık Hakları	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İnanç Özgürlüğü	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Değerlendirme:

Çalışmanın bu bölümünde Wikipedia'ya erişim engeli konmasını ve erişim engelinin Danıştay tarafından kaldırılmasını içeren 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 ile 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasındaki yabancı basının çevrim içi haberleri incelenmiştir. Dokuz gazetenin de çevrim içi haberlerinde ön plana çıkan içerikler sırasıyla ulusal güvenlik, ifade özgürlüğü, bilgi edinme hakkı, uzun yargılama, hukuka uygunluk, demokrasi ve basın özgürlüğüdür.

Türkiye’de Wikipedia yasağı BTK tarafından duyurulunca kamuoyu yasağın getirilme sebebini sorgulamış bunun üzerine Türkiye, yasağın ulusal güvenliği ve kamu düzenini koruma amacıyla konuştuğu açıklaması yapılmıştır. Bu açıklama, yabancı gazetelerin çevrim içi haberlerine çokça yansımıştır. The Guardian gazetesi, “Türkiye, ulusal güvenliği korumak için tasarlanmış yasalar kapsamında Wikipedia'yı engelliyor” (World: The Guardian, 2017) diye yazmıştır. Haberlerde Türkiye'nin hukuki açıklamasına da yer verilmiştir; “Wikipedia'nın engellenmesinin nedeni, telekomünikasyon otoritesine göre ülkenin terör örgütlerini desteklediği suçlaması” (Süddeutsche Zeitung, 2017). Handelsblatt’de ise, “Engellemenin nedeni, web sitesinin ulusal güvenliğe tehdit oluşturduğu sırada Türk telekomünikasyon otoritesi tarafından belirtilmişti. Web sitesi, Türkiye'nin terör örgütlerini desteklediğini iddia ediyor.” (Politik: Handelsblatt, 2019) şeklinde yazılmıştır.

2017 yılında yayımlanan çevrim içi haberlerde ağırlıklı olarak Wikipedia'ya erişim engeli konması ve engelin konmasındaki nedene yer verilmiştir. Bu dönemdeki haberler, Türkiye'nin ve Wikipedia'nın açıklamalarından oluşmaktadır. The Hill haber sitesinin çevrim içi haberinde diğer haberlerden farklı olarak Türkiye'nin yasağı

kaldırma şartını duyurmuştur: “Hükümet, Wikipedia'nın taleplerine uyması halinde yasağın kaldırılacağını söyledi.” (Policy: The Hill, 2017).

Wikipedia, Türkiye'deki yasağın ifade ve bilgi edinme hakkına aykırı olduğunu savunarak davacı olmuştur. Bunun üzerine çevrim içi haberlerde, Türkiye'de yaşanan ifade ve basın özgürlüğü kısıtlamaları gündeme gelmiştir. Amerikan gazetelerinin çevrim içi haberlerinde, yasağın Erdoğan'ın ifade özgürlüğünü kısıtlama faaliyetlerinden biri olduğu belirtilmektedir. The New York Times' ta Türkiye'de baskının artışı, ifade ve basın özgürlüğünün daha çok kısıtlanmaya başladığı (Europe: The New York Times, 2020), “Ülkenin yüksek mahkemesi hareketin anayasaya aykırı olduğuna karar verdi” (Europe: The New York Times, 2020); The Guardian gazetesinde, Türkiye'deki Wikipedia engelini insan haklarını ve yüksek mahkeme kurallarını ihlal ettiği (World: The Guardian, 2019) yazılmıştır.

2019 yılında Yüksek Mahkeme, yasağın ifade özgürlüğünün ihlali olduğuna karar verince çevrim içi haberlerde, kararın iki buçuk yıl sonra alınmış olmasını eleştiren açıklamalara yer verilmiştir. New York Post, Türk yetkililerle yapılan görüşmelerin ve alt mahkemelerdeki itirazın başarısızlıkla sonuçlandığını ve Mayıs 2017'de Anayasa Mahkemesine dilekçe verildiğini (Tech: New York Post, 2019) belirterek sürecin nasıl uzadığının üzerinde durmuştur. The New York Times ise, Wikipedia'yı temsil eden Avukat Can Yeğinsu'nun bu kadar uzun süren herhangi bir yargı süreci kendi etkinliğini sorgulamalı (Europe: The New York Times, 2020) açıklamasına yer vererek yargılama sürecinin uzun olmasına dikkat çekmiştir. Yargılama sürecinin uzun olmasının yanında BTK tarafından konulan yasağın hukuka uygunluğu da gündemde tartışma konusu olmuştur. Yüksek Mahkemede hak ihlali olarak görülmesi de süreç boyunca süren hukuka uygunluk tartışmasını sonlandırmıştır.

Sunulan bulgular ve analiz sonucunda, ABD çevrim içi haberlerinde Wikipedia'ya konulan erişim engeli Erdoğan'ın kısıtlayıcı hareketi olarak yansıtılmış, Türkiye'de basın ve ifade özgürlüğünün çok kez ihlal edildiği söylemine yer verilmiştir. İngiltere basınında Financial Times ve The Independent çevrim içi haberlerinde, çoğunlukla yasağın getirildiği dönem haber yapılarak kamuoyu sadece yasak konusunda bilgilendirilmiş, yasağın kaldırıldığını duyuran herhangi bir çevrim içi haber paylaşımı yapılmamıştır. Alman basınında ise, Handelsblatt ve Süddeutsche

Zeitung gazetesi, iki dönemde de haber yayınlarken kamuoyunu süreç boyunca bilgilendirmiş ancak Bild sadece yasağın konulduğu dönem çevrim içi haber yayınlamıştır.

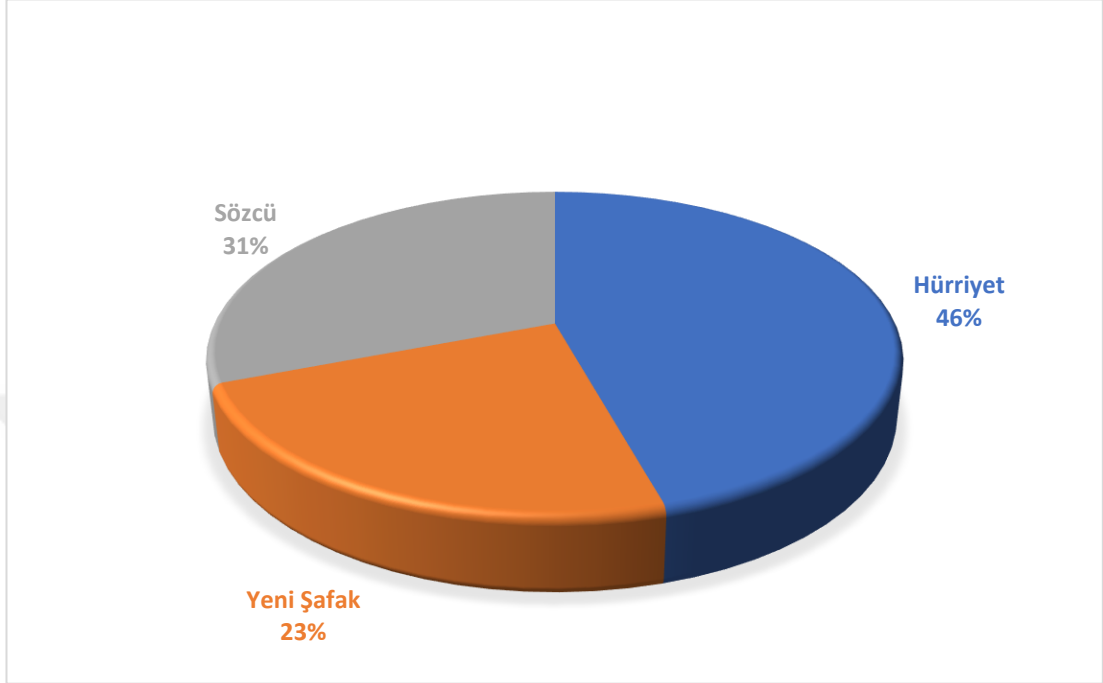
3.10.4.Türk Basınında Türkiye'nin Wikipedia Erişim Engeline ve Engelin Kaldırılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber Sayısının Değerlendirilmesi

Tablo 9: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 ile 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararına ilişkin yerli basının yayınladığı çevrim içi haberlerin sayıları

Gazete Adı	Haber Sayısı
Hürriyet	37
Sözcü	25
Yeni Şafak	19
Toplam	81

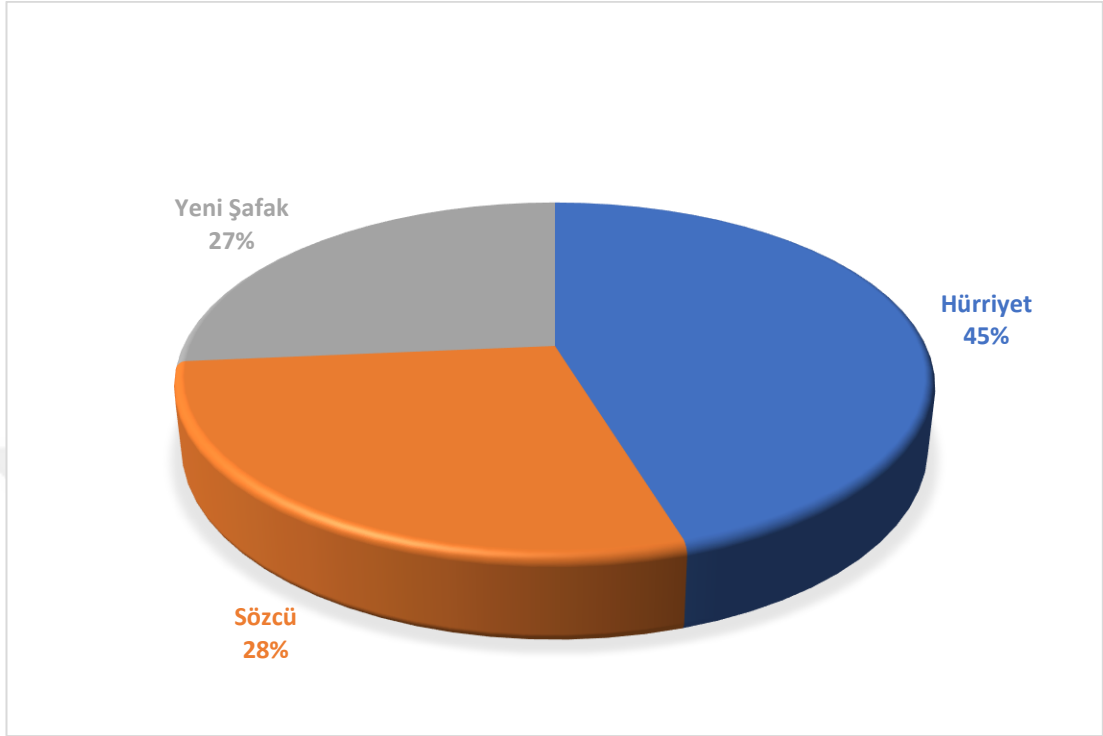
Grafik 4: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 ile 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararına ilişkin yerli basının yayınladığı çevrim içi haber sayılarının yüzdeler dağılımı

Tablo 10: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararına ilişkin yerli basının yayınladığı çevrim içi haberlerin sayıları

Gazete Adı	Haber Sayısı
Hürriyet	24
Sözcü	15
Yeni Şafak	14
Toplam	53

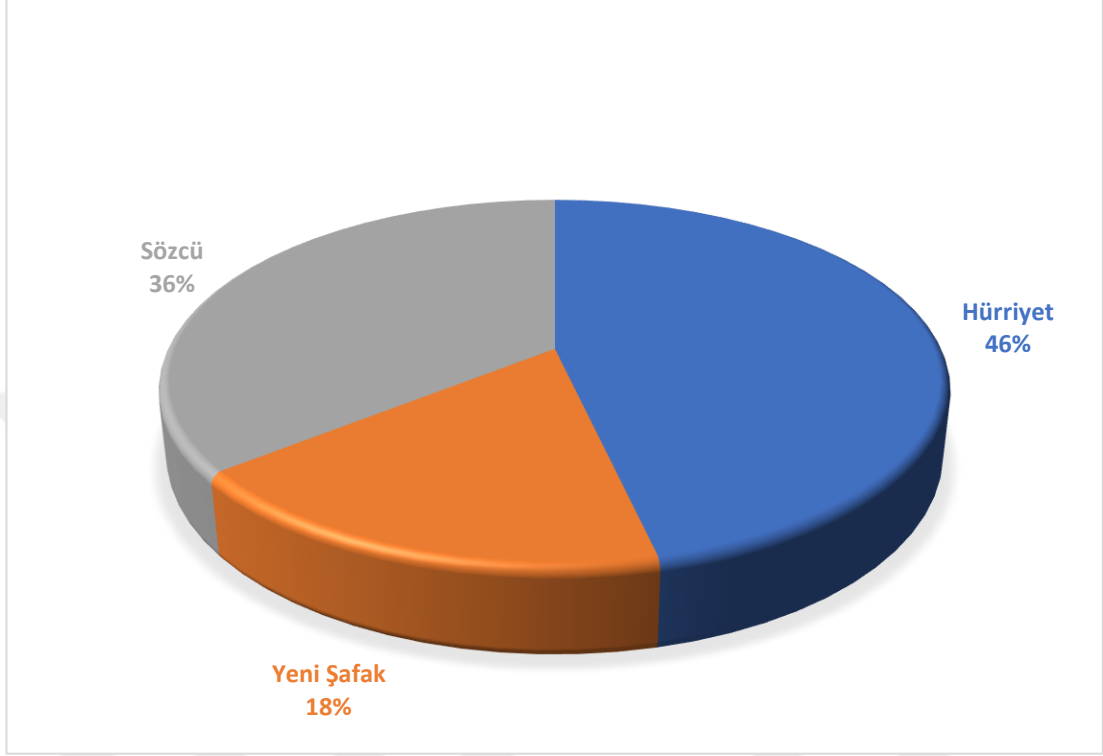
Grafik 5: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararına ilişkin yerli basının yayınladığı çevrim içi haberlerin sayıları

Tablo 11: 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararının iptali kararına ilişkin yerli basının yayınladığı çevrim içi haberlerin sayıları

Gazete Adı	Haber Sayısı
Hürriyet	13
Sözcü	10
Yeni Şafak	5
Toplam	28

Grafik 6: 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararının iptali kararına ilişkin yerli basının yayınladığı çevrim içi haberlerin sayıları

Değerlendirme:

29 Nisan – 29 Mayıs 2017 ile 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Wikipedia'nın Türkiye'de erişime engellenmesi ve engelin kaldırılması kararının verilmesini içeren süreçte Hürriyet, Sözcü ve Yeni Şafak gazetelerinin çevrim içi haberleri analiz edilmiştir. Hürriyet gazetesi, belirtilen ilk bir aylık dönemde *yirmi dört çevrim içi haber*, belirtilen ikinci dönemdeyse *on üç çevrim içi haber* yayımlayarak *toplam otuz yedi haber* yayımlamıştır. Sözcü gazetesinin haber sitesinde, ilk dönemde *on beş çevrim içi haber*, ikinci dönemde ise *on çevrim içi haber* ile *toplamda yirmi beş haber* yayımlandığı tespit edilmiştir. Yeni Şafak gazetesi ise, incelenen ilk zaman aralığında *on dört çevrim içi haber* yayımlamışken incelenen ikinci zaman aralığındaysa *beş çevrim içi haber* ile *toplam on dokuz haber* yayımlamıştır.

Ortaya çıkan sonuçlar bize şunları göstermektedir: Hürriyet gazetesi, en çok çevrim içi haberi, Wikipedia'ya erişim yasağı getirildiği ay yayımlamıştır. Sözcü

gazetesi de Hürriyet gazetesi gibi en çok çevrim içi haberi, engelin konulduğu ay yapmıştır. Yeni Şafak gazetesi, Hürriyet ve Sözcü gazetelerine göre daha az çevrim içi haber yayımlamış, yayımlanan haberlerden en çoğuna erişim yasağının konulduğu ay yer verilmiştir. İncelenen iki dönem arasındaki çevrim içi haber paylaşımında en büyük farka sahip olan gazete Hürriyet olmuştur.

3.10.5. Türk Basınında Türkiye'nin Wikipedia Erişim Engeline ve Engelin Kaldırılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber Aktörlerinin Değerlendirilmesi

Tablo 12: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 ile 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararı ve kararın iptali kararına ilişkin yerli basının yayınladığı çevrim içi haber aktörleri

Haber Aktörleri	Hürriyet	Sözcü	Yeni Şafak	Toplam
Wikipedia	31	26	17	74
BTK	16	15	9	40
AYM	16	10	6	32
Ankara 1.Sulh Ceza Hakimliği	14	10	6	30
Wikimedia Vakfı	10	7	4	21
Jimmy Wales (Wikipedia Kurucusu)	6	5	2	13
Ahmet Arslan (Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanı)	5	1	5	11
İBB	4	1	2	7
Ömer Fatih Sayan (BTK Başkanı)	3	1	1	5
AİHM	2	2	0	4
Barış Yarkadaş (CHP İstanbul Milletvekili)	2	2	0	4

Kerem Altıparmak (Avukat)	1	3	0	4
Gönelç Gürkaynak (Wikipedia'nın Avukatı)	3	0	0	3
Yaman Akdeniz (Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi)	0	3	0	3
Abdülhamit Gül (Adalet Bakanı)	2	0	0	2
Turkey Blocks	1	1	0	2
Mustafa Balbay (CHP İzmir Milletvekili)	1	1	0	2
Sezer Söylemez (Ankara Ceza Hâkimi)	0	0	2	2
Prof.Dr. Devrim Güngör (Ankara Üniversitesi öğretim üyesi)	1	0	0	1
Eren Erdem (CHP İstanbul Milletvekili)	0	1	0	1
Turgut Kazan (Eski İstanbul Barosu Başkanı)	1	0	0	1
Levent Gök (CHP Grup Başkanvekili)	1	0	0	1
Şahan Gökbakar (Komedyen)	0	1	0	1
Katherine Maher (Wikimedia Vakfı'nın Genel Müdürü)	0	1	0	1
Stephen La Porte (Wikimedia)	0	1	0	1

Vakfi'nin Yasal Direktörü)				
Mahmut Tanal (CHP İstanbul Milletvekili)	0	1	0	1
Özgür Özel (CHP Grup Başkanvekili)	0	1	0	1
Bülent Turan (AKP Çanakkale Milletvekili)	0	1	0	1
Alexa 500	0	1	0	1
Türkiye Bilişim Vakfı	1	0	0	1

Değerlendirme:

Çalışmanın bu kısmında Türk gazetelerinin çevrim içi haberlerinde yer alana haber aktörleri incelenmiştir. Üç gazetede de en çok ön plana çıkan haber aktörleri, sırasıyla Wikipedia, BTK, AYM, Ankara 1.Sulh Ceza Hakimliği, Wikimedia Vakfı, Wikipedia'nın kurucusu Jimmy Wales ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Ahmet Arslan olmuştur. Hürriyet, Sözcü ve Yeni Şafak gazetelerinde, Wikipedia süreci ile ilgili haber aktörü olarak en çok Wikipedia kullanılmıştır. Wikipedia'nın haber aktörü olduğu haberlerde, ağırlıklı olarak Wikipedia ve Türkçe dili versiyonu olan Vikipedi'nin ne olduğu, nasıl kullanıldığı, ne işe yaradığı gibi açıklamalar ile Wikipedia'nın yasaklanması, yasağın kaldırılması ve bu süreçte Wikipedia'da neler yaşandığına yer verilmiştir. Üç gazetede de kullanım açısından ikinci sırada olan haber aktörü ise, BTK olmuştur. İlgili haberlerde, BTK'nın Wikipedia'nın Türkiye'de kullanıma kapatılması üzerine yaptığı duyurular ve Anayasa Mahkemesi'nin yasağın kaldırılması kararına karşı BTK'nın Anayasa Mahkemesi kararını uygulayıp uygulamayacağı yönündeki gelişmelere değinilmiştir. Wikipedia ve BTK'dan sonra Anayasa Mahkemesi, haber aktörü olarak fazla yer almıştır ancak Ankara 1.Sulh Ceza Hakimliği'nin haber aktörü olarak kullanımı da AYM'ye oldukça yakındır. Bu iki kurumun bu kadar çok kullanılmasının sebebi, yasak sonrasındaki hukuki süreçte aktif rol oynamalarıdır. Wikipedia yasağına verilen tepkiler ve itiraz dilekçeleri sonucunda mesele AYM'ye taşınması ve AYM'nin karar

vermesinde yaşanan gecikmeler, konunun AİHM'ye taşınmasına sebep olması, sonrasında da AYM'nin karar vermesi ve bunun Ankara 1.Sulh Ceza Hakimliği'nde gelişmesi; bu iki kuruma ilişkin haberlerde yer almıştır.

Tüm sonuçları değerlendirdiğimiz de yukarıda bahsi geçen haber aktörleri dışında muhalefetin görüşlerine yer vererek muhalefet kanadında yer alan siyasetçilerin haber aktörü olduğu haberleri, Hürriyet ve Sözcü gazeteleri yayımlamıştır. Ayrıca Hürriyet gazetesi, Prof. Dr. Devrim Güngör (Ankara Üniversitesi öğretim üyesi) ve Turgut Kazan (Eski İstanbul Barosu Başkanı) gibi bilirkişi olabilecek uzmanların görüşlerine yer vererek meseleleri profesyonelce ele alabilecek kişileri de haber aktörü yapmıştır. Sözcü'nün ise, muhalif siyasetçilerin yanı sıra Adalet Kalkınma Partisi Milletvekilini haber aktörü yapması dikkat çekmektedir. Yeni Şafak gazetesi ise, haber aktörü olarak seçkin kişilerden uzmanlara yer vermiş, siyasetçilere ise çok az yer vermiştir. Yeni Şafak çevrim içi haberlerinde Wikipedia kurucusu Jimmy Waller'a, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Ahmet Arslan'a ve BTK Başkanı Ömer Fatih Sayan'a seçkin kişi olarak yer vermiştir.

3.10.6.Türk Basınında Türkiye'nin Wikipedia Erişim Engeline ve Engelin Kaldırılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber İçeriklerinin Değerlendirilmesi

Tablo 13: 29 Nisan – 29 Mayıs 2017 ile 26 Aralık 2019- 26 Ocak 2020 tarihleri arasında, Türkiye'nin Wikipedia'ya erişim engeli kararı ve kararın iptali kararına ilişkin yerli basının yayınladığı çevrim içi haberlerin içerikleri

İçerik	Hürriyet	Sözcü	Yeni Şafak	Toplam
İfade Özgürlüğü	21	10	7	38
Bilgi Edinme Hakkı	8	4	0	12
Ülkeye Yönelik Güven	2	3	6	11
Hukuka Uygunluk	5	2	1	8

Demokrasi	3	2	3	8
Kamu Düzeni	2	2	3	7
Uzun Yargılama	1	1	1	3
Basın Özgürlüğü	2	1	0	3
Ulusal Güvenlik	0	2	0	2
Yargıya Güven	0	0	1	1
Otoriter	0	0	0	0
Milli Değerlere Saygı	0	0	0	0
Evrensellik	0	0	0	0
İşsizlik	0	0	0	0
Güvenilirlik	0	0	0	0
Saygınlık	0	0	0	0
Modernlik	0	0	0	0
Geleneksellik	0	0	0	0
Dini	0	0	0	0
Tutarlılık	0	0	0	0
Kararlılık	0	0	0	0
Hırs	0	0	0	0
Milliyetçi	0	0	0	0
Güçlü	0	0	0	0
Kutuplaştırıcı	0	0	0	0
Görünürlük	0	0	0	0
Dini Değerlere Saygı	0	0	0	0
Tarihi Mirasa Saygı	0	0	0	0
Avrupa Birliği Üyeliği	0	0	0	0

Çatışma	0	0	0	0
İzolasyon	0	0	0	0
Ekonomik Kriz	0	0	0	0
Yolsuzluk	0	0	0	0
Azınlık Hakları	0	0	0	0
İnanç Özgürlüğü	0	0	0	0

Değerlendirme:

Araştırmanın gerçekleştirildiği 29 Nisan ile 29 Mayıs 2017 arasındaki bir aylık sürede Wikipedia'nın erişime kapatılması kararı ve 26 Aralık 2019 ile 26 Ocak 2020 tarihleri arasındaki bir aylık süreçte de bu kararın iptali kararına ilişkin üç gazete tarafından yayımlanan çevrim içi haberler incelenmiştir. Üç gazetenin çevrim içi haberlerinde en çok yer alan içerikler sırasıyla; ifade özgürlüğü, bilgi edinme hakkı, ülkeye yönelik güven, hukuka uygunluk, demokrasi ve kamu düzenidir.

Haberler en çok ifade özgürlüğü ekseninde gündeme gelmiştir. Özellikle Hürriyet gazetesi, Sözcü ve Yeni Şafak gazetelerine oranla, Wikipedia yasağı ve yasağın kaldırılmasına yönelik çevrim içi haberlere, ifade özgürlüğü tartışmaları üzerinden daha çok yer vermiştir. Hürriyet gazetesinde yer alan haberlerde ifade özgürlüğü ekseninde öncelikli olarak mahkeme kararları üzerinde durulmuştur: *“Anayasa Mahkemesi'nin (AYM), Wikipedia'nun erişimin engellenmesini hak ihlali saymasının ardından internet sitesi açılıyor.”* (Gündem:Hürriyet, 2019), *“Erişim engelinin kaldırılmasına yönelik bireysel başvuruları 26 Aralık 2019 tarihinde görüşen Anayasa Mahkemesi, bu engelin ifade özgürlüğünün ihlali olduğuna karar verdi.”* (Teknoloji:Hürriyet, 2020).

Sözcü gazetesi ise, Wikipedia yasağına yönelik çevrim içi haberlerinde, yasağın ifade özgürlüğünü ne kadar ve nasıl etkilediğine dair içerik üretmiştir. Bir haberinde, *“İfade Özgürlüğüne Orantısız Müdahale”* şeklinde ara başlık koymasına dikkat çekmektedir. İfade özgürlüğü meselesine yer verilen üç gazetede de ağırlıklı olarak yasağın iptaline karar veren mahkemenin açıklamalarına yer verilmiştir. Sözcü

gazetesi, diğ er iki gazetenin haberlerinden farklı olarak Wikipedia yasağ ının kaldırılması kararının uygulanmaması üzerine meclisteki tartışmalara da haber içeriklerinde yer vermiştir. Örneğ in, CHP Grup Başkanvekili Özgür Özel'in "*Resmî Gazete*'de yayınlanma, tüm kurum, kuruluş, özel, tüzel kişilikler için ilan en tebligattır. Bu vakitten sonra arıza çıkarmak, bu hukuksuzluğ un ve hak ihlalinin bilerek, kasten ve talimatla yapıldığ ının, Anayasa Mahkemesi'nin dışında başka bir merciden talimat beklendiğ inin itirafı niteliğindedir."

ifadelerine ve AKP Grup Başkanvekili Bülent Turan'ın eleştirilere karş ılık "*Anayasa Mahkemesi'nin kararı, dedikleri gibi, Resmî Gazete*'de yayımlanmış, ancak yine usul gereğ i bu kararın yerel mahkemede yani Sulh Ceza Mahkemesinde görüşülmesi ve Anayasa Mahkemesi'nin kararını bozma veya uyma kararını vermesi ve ondan sonra da gerekli adımın atılması süreci söz konusudur. Yani süreç kendi içerisinde ilerlemektedir. Biz de yakinen takip ediyoruz."

şeklindeki açıklaması üzerinde durulmuştur (Sözcü, 2020). Wikipedia meselesine yönelik her iki kanadın görüşlerine yer verilmesi, bu haberi diğ er haberlerden ayırmaktadır.

Sözcü gazetesi, bir başka haberinde de CHP İstanbul Milletvekili Barış Yarkadaş'ın yasak hakkındaki "...*Düşünceyi ifade özgürlüğü liginde 163. sıraya gerileyen Türkiye, bugün bir basamak daha aşağı inmiştir...*" (Sözcü, 2017) şeklindeki yorumuna yer vermiştir. Meseleye yönelik diğ er haberlerinde de Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Ahmet Arslan'ın Wikipedia ile ilgili sorunun yargı kararlarının uygulanmamasından kaynaklandığ ını belirttiğ i konuşması ve BTK Başkanı Ömer Fatih Sayan'ın yargı kararları uygulanmadan siteye erişimin söz konusu olamayacağını belirttiğ i açıklaması üzerinde durulmuştur.

Hürriyet, erişim engelinin ifade özgürlüğ ünün ihlali olduğ una yönelik en çok haber yapan gazeteyken Sözcü, sadece kararları duyurmakla kalmamış, yasağ ın getirilmesi ve kaldırılması için mecliste yer alan tartışmalar ile iktidar ve muhalefetin ifade özgürlüğü eksenindeki görüşlerine de yer vermiştir. Yeni Şafak gazetesi ise, sadece verilen kararın açıklamasını ve resmî gazetede yer almasını haber yapmıştır.

Wikipedia sitesine getirilen yasağ ın bilgi edinme hakkı üzerinden de tartışıldığ ı, özellikle kanaat önderlerinin bilgi edinme hakkı üzerinden yasağ ı eleştirdiğ i görülmüştür. Bilgi edinme hakkı çerçevesinde geliş en gündeme en çok Hürriyet gazetesi yer vermiştir, Yeni Şafak gazetesi ise, yasağ a yönelik bu çerçevede hiç çevrim

içi haber yayımlamamıştır. Hürriyet gazetesinin haberinde, TBV(Türkiye Bilişim Vakfı)'nin açıklaması dikkat çekmektedir: “...*Bu aksiyonlar alınırken de bizim hukukumuzun ve evrensel hukukun temel prensibi olan 'ölçülülük' ilkesi çerçevesinde hareket edilmesi önemli bir gerekliliktir...Ölçülülük ilkesi, milyonlarca kullanıcının meşru ve hukuki amaçlarla kullandıkları bir platformun çok küçük bir parçasında yayınlanan; bu içerikle hiçbir şekilde ilgili olmayan kişilerin Anayasal düzeyde korunan 'bilgiye erişim ve iletişim özgürlüklerini engelleyecek şekilde tüm platformun erişiminin kısıtlanmaması- sadece bu içeriğe yönelik olarak teknik ve hukuki tedbirlerin alınması anlamına gelmektedir...*” (Hürriyet, 2017)

Ayrıca hem Hürriyet hem de Sözcü gazetesinde konunun bilgi edinme hakkı açısından ele alındığı haberlerde Jimmy Waller'ın Türk halkını destekleyen Twitter paylaşımına yer verilmiştir: “*Bilgiye erişim temel insan hakkıdır. Türkiye halkının bu hakkını savunma mücadelesinde hep yanında olacağım*” (Sözcü, 2017)

Sözcü gazetesi, Milletvekili Yarkadaş'ın konuyla ilgili paylaşımına yer vererek muhalif tarafın yasağı, bilgi edinme hakkı üzerinden nasıl değerlendirdiğini göstermiştir: “*Belli ki; BTK bunların hiçbirine gerek duymuyor ve siteyi direk kapatma yolunu seçiyor. Yapılan uygulamanın adı 'sansürdür ve bilgiye erişim hakkının engellenmesi'dir. Bu kabul edilemez.*”

Gazetelerin yasağa yönelik çevrim içi haberlerinin içeriklerinde üçüncü sırada, ülkeye yönelik güven yer almaktadır. Her üç gazetenin haberinde Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği'nin Wikimedia Vakfı'nın itirazını reddetmesi ve bunun gerekçelerine yer verilmiştir. Mahkeme tarafından Wikipedia'nın yayınladığı içeriklerin ülke itibarına ve ülkeye yönelik güvene zarar vereceği belirtilmiştir: “*Türkiye Cumhuriyeti devletinin, Suriye'de yaşanan iç savaşı başlatanlardan olduğu, terör örgütlerini desteklediği, silah yardımıyla bulunduğu gibi uluslararası platformda ve ülke içerisinde saygınlık ve itibarını zedeleyecek, terörü destekleyen bir devlet olduğu izlenimi verecek derecede haksız nitelikte saldırının bulunduğu anlaşılmıştır.*” (Teknoloji:Hürriyet, 2017)

Ülkeye yönelik güven kategorisinden sonra sırasıyla hukuka uygunluk, demokrasi ve kamu düzeni kategorileri sıkça yer verilenler arasındadır. Hukuka uygunluk bağlamında kararlara yönelik haberlerde, Wikipedia'ya erişimin yasağının

ve yasağın konma şekli hukuka uygunluk açısından bilirkişiler ve siyasetçiler tarafından eleştirilmiştir.

Demokrasi kategorisinde yer alan haberlerden en dikkat çeken; Hürriyet'in çevrim içi haberinden biridir. Haberde, CHP Milletvekili Mustafa Balbay'ın Wikipedia kurucusu Wales'in, World Cities Expo Etkinliğinin davetliler listesinden çıkartılması üzerine “*Dünyaya kapanmak demokrasiyi çürütür*” (İzmir Haberleri:Hürriyet, 2017) söylemi dikkat çekmektedir. Üç gazetenin çevrim içi haberlerinde, demokratik toplum düzeninin gerekleriyle uyuşmayan Wikipedia'nın engellemesi kararını haklı gösteren vahim nitelikte bir içeriğin olmadığı ifade edildiği açıklamalarına yer verilmiştir.

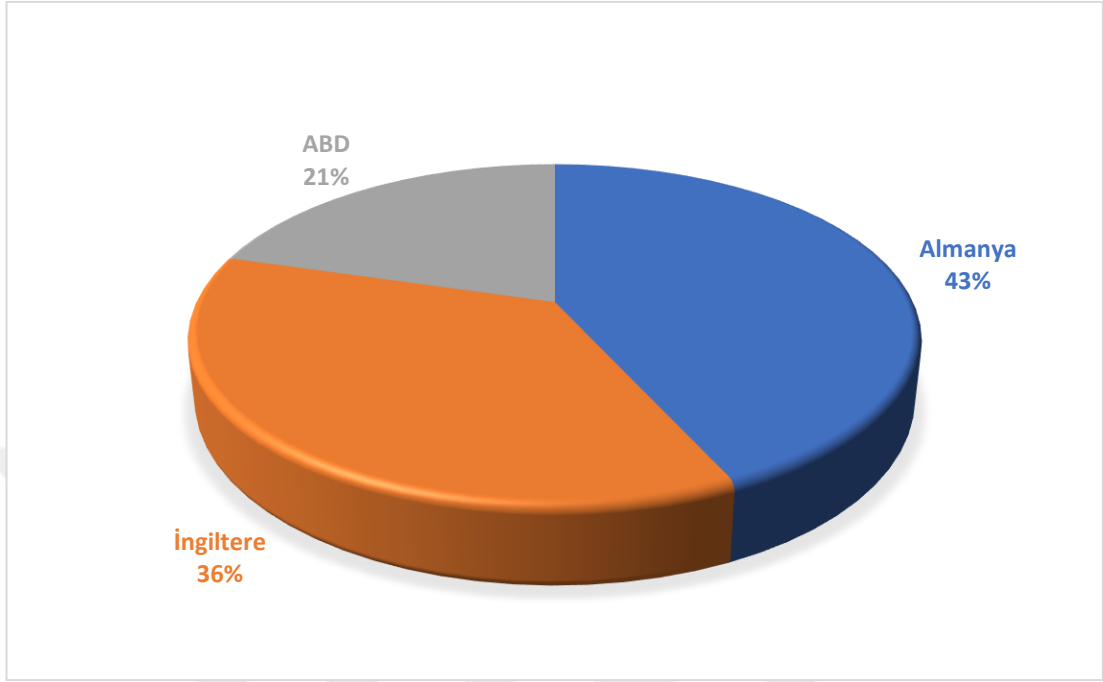
Bu veriler sonucunda; üç gazete arasından Sözcü, meseleyi muhalif tarafın nasıl gördüğüne yer vermesiyle ayrılmıştır. İfade özgürlüğü, bilgi edinme hakkı ve hukuka uygunluk içeriklerinde en çok çevrim içi haber yayınlayan gazete Hürriyet olmuştur. Ülkeye yönelik güven içeriğinde en çok çevrim içi haber yayımlayan gazetenin Yeni Şafak olduğu görülmüştür. Demokrasi ve kamu düzeni içeriklerine üç gazete, yakın derecede; uzun yargılama içeriğine ise, eşit derecede yer vermiştir.

3.10.7.Yabancı Basında Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin (ABD-İngiltere-Almanya) Çevrim İçi Haber Sayısının Değerlendirilmesi

Tablo 14: Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Yabancı Basındaki Çevrim İçi Haber Sayısının Ülkelere Göre Dağılımı

Ülke	Haber Sayısı
Almanya	19
İngiltere	16
ABD	9
Toplam	44

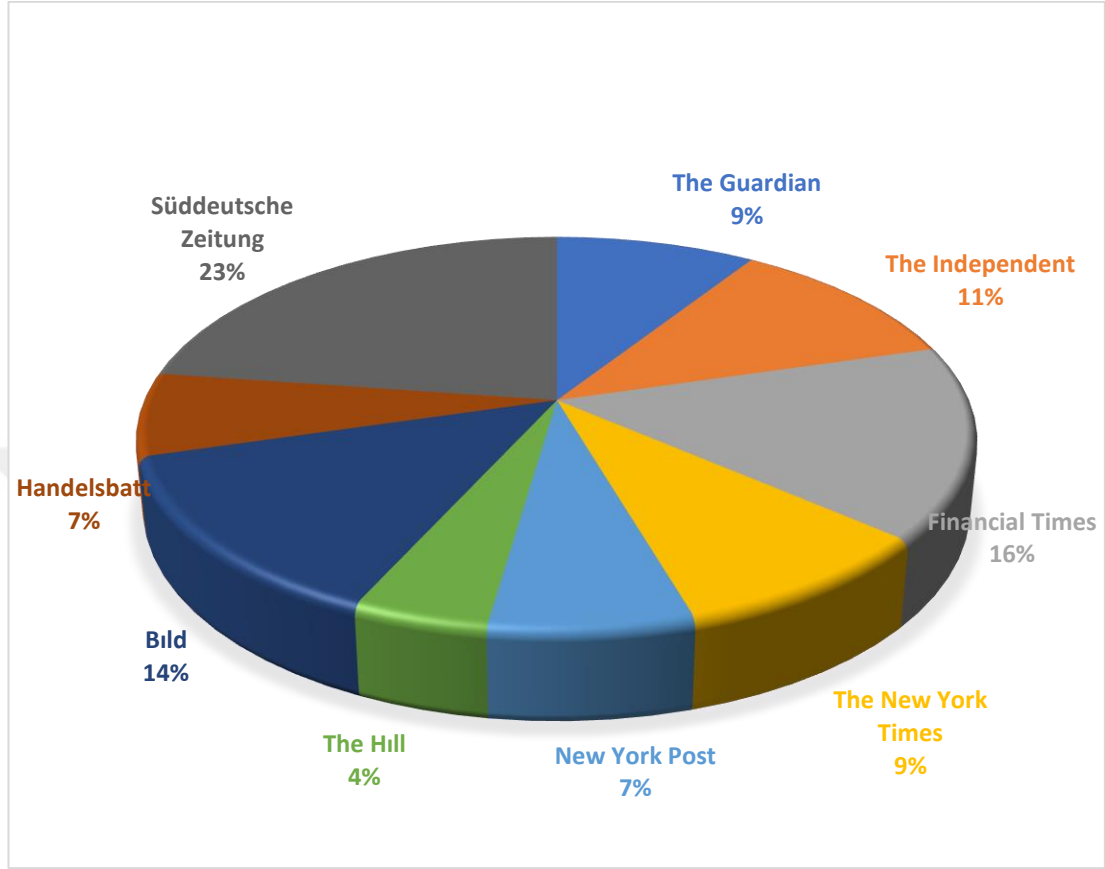
Grafik 7: Ayasofya'nın cami olarak ibadete açılması kararına ilişkin yabancı basındaki çevrim içi haber sayısının ülkelere göre yüzdelik dağılımı

Tablo 15: Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Yabancı Basındaki Çevrim İçi Haber Sayısının Gazetelere Göre Dağılımı

Ülke	Gazete Adı	Haber Sayısı
İngiltere	The Guardian	4
İngiltere	The Independent	5
İngiltere	Financial Times	7
ABD	The New York Times	4
ABD	New York Post	3
ABD	The Hill	2
Almanya	Bild	6
Almanya	Handelsbatt	3
Almanya	Süddeutsche Zeitung	10

Grafik 8: Ayasofya'nın cami olarak ibadete açılması kararına ilişkin yabancı basındaki çevrim içi haber sayısının gazetelere göre yüzdelik dağılımı

Değerlendirme:

Ayasofya'nın kilise olarak inşa edilmesi ve dünya tarihinde de bir süre kilise bir süre cami olarak kullanılması nedeniyle Ayasofya'nın cami olarak yeniden ibadete açılması kararı, sadece Türkiye'yi ve Müslümanları değil, Hristiyanları ve diğer dünya ülkelerini de etkileyen bir mesele haline gelmiştir. Bu sebeple Almanya, İngiltere ve ABD basınında tirajı en yüksek üç gazetenin, toplamda dokuz gazetenin çevrim içi haberleri incelenmiştir. İncelenmiş olan zaman aralığı, kararın verildiği gün olan 2 Temmuz 2020 ile başlayan bir aylık süreçtir.

İncelemeden elde edilen bulgulara göre, en çok çevrim içi haber yayımlayan ülke, *on dokuz çevrim içi haberle* Almanya olmuştur. İngiltere *on altı çevrim içi haberle* ikinci, ABD ise *dokuz çevrim içi haberle* sonuncu sırada yer almıştır. Her üç ülkede toplamda kırk dört çevrim içi haber yayımlanmıştır.

Gazete bazında bakıldığında, Almanya gazetelerinden Süddeutsche Zeitung gazetesi on çevrim içi haber, Bild altı çevrim içi haber ve Handelsblatt gazetesi ise üç çevrim içi haber yayımlamıştır. İngiltere gazetelerinden Financial Times yedi çevrim içi haber, The Independent beş çevrim içi haber ve The Guardian gazetesi dört çevrim içi haber yayımlamıştır. ABD gazetelerinde ise, The New York Times gazetesi dört çevrim içi haber, New York Post gazetesi üç çevrim içi haber ve The Hill, iki çevrim içi haber yayımlayarak sonuncu sırada yer almıştır.

Almanya, diğer Avrupa ülkelerine göre Türkiye ile göçmenlik ilişkileri başta olmak üzere ekonomi dışında kültürel ve politik bağı da fazla olan bir ülkedir, diyebiliriz. Bu nedenle Alman basınında Türkiye'nin politik, ekonomik ve kültürel gelişmelerine, diğer ülkelere kıyasla daha fazla yer verilmesi olağan bir sonuçtur.

3.10.8.Yabancı Basında Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin (ABD-İngiltere-Almanya) Çevrim İçi Haber Aktörlerinin Değerlendirilmesi

Tablo 16: Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Yabancı Basındaki Çevrim İçi Haber Aktörleri

Haber Aktörleri	The Guardian	The Independent	Financial Times	The New York Times	New York Post	The Hill	Bild	Handelsblatt	Süddeutsche Zeitung	Toplam
Recep Tayyip Erdoğan	3	4	2	3	3	2	4	3	5	29
AYM	1	0	0	1	1	0	1	1	5	10
Mike Pompeo (Dönemin ABD Dışişleri Bakanı)	2	1	1	1	3	0	1	0	1	10
UNESCO	1	1	2	1	1	0	4	0	0	10
Mustafa Kemal Atatürk	3	1	1	1	2	0	0	0	2	10

I.Bartholomeos (İstanbul Ortodoks Ekümenik Patriği)	1	0	1	2	1	0	0	0	2	7
Lina Mendoni (Yunan Kültür Bakanı)	1	0	0	1	0	0	1	0	1	4
Joseph Borell (AB Diplomatı)	0	0	0	1	0	0	2	0	1	4
Nikos Christodoulides (Dönemin Kıbrıs Dışişleri Bakanı)	1	0	0	0	1	0	0	0	1	3
Papa Franciscus	2	0	0	0	0	0	0	0	1	3
Soner Çağaptay (Washington Yakın Doğu Araştırmaları Enstitüsü'nde Türk İye Araştırmaları Programı'nın Direktörü)	0	1	1	0	1	0	0	0	0	3
Prof.Zeynep Ahunbay (Ayasofya Bilim Kurulu Üyesi)	0	1	1	1	0	0	0	0	0	3
Kiryakos Miçotakis (Yunanistan Başbakanı)	0	1	0	0	1	0	0	0	1	3
Kirill (Rus Ortodoks Kilisesi Patriği)	0	0	0	1	1	0	0	0	1	3
Ali Erbaş (Diyanet İşleri Başkanı)	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2
Stelios Petsas (Yunan Hükümet Sözcüsü)	1	0	1	0	0	0	0	0	0	2
İbrahim Kalın (Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanı)	0	0	1	1	0	0	0	0	0	2
Andrew Brunson	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2

(Amerikalı Papaz)										
Audrey Azoulay (UNESCO Genel Direktörü)	0	0	0	0	1	0	1	0	0	2
Donald Trump (Dönemin ABD Başkanı)	0	0	0	0	2	0	0	0	0	2
James Risch (Amerika Birleşik Devletleri Senatörü)	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2
Bob Menendez (Amerika Birleşik Devletleri Senatörü)	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2
Florian Hahn (Alman Federal Meclisi Üyesi)	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2
Kadri Gürsel	0	1	0	0	0	0	1	0	0	2
Jean-Yves Le Drian (Fransa Avrupa ve Dışişleri Bakanı)	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2
Prof.Thomas Whittlemore	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Ruşen Çakır (Gazeteci)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Hami Aksoy (Dönemin T.C. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Ahmet Davutoğlu (T.C. Eski Başbakanı)	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Ayşe Zarakol (Cambridge Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Okutman)	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1

Prof. Dr. İlyas Topsakal (İstanbul Üniversitesi Rektör Yardımcısı)	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Yusuf Kaplan (Yeni Şafak Yazarı)	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Edhem Eldem (Boğaziçi Üniversitesi Akademisyeni)	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
İbrahim Karagül (Yeni Şafak Yazarı)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Ekrem İmamoğlu (İBB Başkanı)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Kemal Kılıçdaroğlu (CHP Genel Başkanı)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Dr. Tuğba Tanyeri-Erdemir (Pittsburgh Üniversitesi Antropoloji Araştırma Görevlisi)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Vladimir R. Legoyda (Moskova Patriği ve Rusya Basın Servisi Başkan Vekili)	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Konstantin Kosaçev (Rusya Senatosu Dış İlişkiler Komitesi Başkanı)	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Jonathan Abel (Stanford Üniversitesi Müzik Bölümü Araştırmacı)	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Alexander Lingas (Müzikolog)	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Cevdet Yılmaz (AKP Tanıtım ve Medyadan Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı)	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1

Berat Albayrak (Dönemin Ekonomi Bakanı)	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Hüseyin Gülerce (Star Yazarı)	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Sam Brownback (ABD'nin Dini Özgürlükler Özel Temsilcisi Büyükelçi)	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Vladimir Dzhabarov (Rusya Federasyon Konseyi Dış İlişkiler Komitesi Birinci Başkan Yardımcısı)	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Garo Paylan (HDP İstanbul Milletvekili)	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Elpidophoros (Amerika Başpiskoposu)	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Joe Biden (ABD Demokrat Parti Üyesi)	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
Morgan Ortagos (ABD Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü)	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Vladimir Putin	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Viktor Orbán (Macaristan Ulusal Meclisi Üyesi)	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Jarosław Kaczyński (Polonya Meclis Üyesi)	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Ünsal Arık	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Heiko Maas (Almanya Dışişleri Bakanı)	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Jean Asselborn	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1

(Dışişleri, Avrupa İşleri, Göç ve İltica Bakanı)										
Steffen Seibert (Alman Hükümet Sözcüsü)	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Alexander Schallenberg (Avusturya Dışişleri Bakanı)	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Manfred Weber (Avrupa Halk Partisi'nin (EPP) Grup Başkanı)	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1

Değerlendirme:

Çalışmanın bu kısmında Ayasofya Müzesi'nin cami olması kararıyla ilgili yayınlanan çevrim içi haberlerde yer alan haber aktörleri analiz edilmiştir. Haberlerde en çok yer alan aktörler sırasıyla, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Anayasa Mahkemesi, Dönemin ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, UNESCO, Mustafa Kemal Atatürk ve İstanbul Ortodoks Ekümenik Patriği I. Bartholomeos olmuştur.

İngiliz gazetelerinin Ayasofya'nın cami olması kararına yönelik çevrim içi haberlerinde en çok yer verilen aktör, Erdoğan olmuş; onu da Mike Pompeo, UNESCO, Atatürk, I. Bartholomeos, Papa Franciscus, Washington Yakın Doğu Araştırmaları Enstitüsü'nde Türkiye Araştırmaları Programı'nın Direktörü Soner Çağaptay, Ayasofya Bilim Kurulu Üyesi Prof. Zeynep Ahunbay, Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş ve Yunan Hükümet Sözcüsü Stelios Petsas takip etmiştir.

ABD gazetelerinde ise, haber aktörlerinden öne çıkanlar sırasıyla; Erdoğan, Pompeo, Atatürk, I. Bartholomeos, Anayasa Mahkemesi, UNESCO, Rus Ortodoks Kilisesi Patriği Kirill, Amerikalı Papaz Andrew Brunson, Dönemin ABD Başkanı Donald Trump, ABD Senatörü James Risch ve ABD Senatörü Bob Menendez olmuştur.

Alman gazetelerinin çevrim içi haber aktörlerinden en çok yer alanlar ise şu şekildedir: Erdoğan, Anayasa Mahkemesi, UNESCO, AB Diplomatı Joseph Borell, Pompeo, Atatürk, I. Bartholomeos ve Yunanistan Kültür Bakanı Lina Mendoni.

ABD, İngiltere ve Almanya basınından seçilen dokuz gazetenin çevrim içi haberlerinde en çok yer alan aktör, Erdoğan olmuştur. Çevrim içi haber başlıklarında da çoğunlukla Erdoğan'a yer verilmiştir. The Guardian gazetesi, “Erdoğan, camiye çevrilen Ayasofya müzesinde ilk namazı kıldırıyor” (World: The Guardian, 2020); The Independent gazetesi, “Ayasofya: Erdoğan, İstanbul'un tarihi simgesel yapısının cami olarak görkemli yeniden açılışında Kur'an-ı Kerim'i okuyor” (Daragahi, 2020), “Erdoğan, dinle gizlenen siyaset stratejisinin gücünü pekiştireceğinden emin. Göreceğiz” (Fisk, 2020); Financial Times gazetesi, “Müze veya cami: Erdoğan, Ayasofya'nın geleceği konusundaki tartışmaları alevlendiriyor” (Financial Times, 2020), “Erdoğan, İstanbul Ayasofya'nın camiye dönmesini emretti” (Financial Times, 2020), “Erdoğan'ın Ayasofya'yı camiye dönüştürme planı Rusya'da öfke uyandırdı” (Financial Times, 2020); The New York Times gazetesi, “Erdoğan Ayasofya'yı Yeniden Cami Yapmaktan Konuşuyor, Uluslararası Dehşete Yol Açıyor” (Gall, 2020); New York Post gazetesi, “Türk İslamcı tiranın Ayasofya'yı camiye çevirmeye yönelik müstehcen teklifi” (Baaklini, 2020); Bild gazetesi, “AB, Erdoğan'ı sert yaptırımlarla tehdit ediyor” (Bild, 2020), “Erdoğan-Blatt şimdi hilafeti ilan ediyor” (Bild Plus, 2020); Handelsblatt gazetesi “Erdoğan Avrupa başkentlerinde gündemi dikte ediyor” (Demircan, 2020); Süddeutsche Zeitung gazetesi “Erdoğan'ın büyük kırmızı ringa balığı” (Süddeutsche Zeitung, 2020), “Erdoğan küresel endişeleri görmezden geliyor” (Süddeutsche Zeitung, 2020) şeklindeki başlıklarla haberleri servis etmiştir. Erdoğan, aktör olarak en çok Alman gazetelerinde yer almıştır. Üç Alman gazetesi arasından en çok Süddeutsche Zeitung'da yer verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi, Pompeo, UNESCO ve Atatürk'ün yer aldıkları toplam çevrim içi haber sayısı eşittir. Anayasa Mahkemesi, The Guardian, The New York Times, New York Post, Bild, Handelsblatt ve Süddeutsche Zeitung gazetelerinde yer almıştır. Bu gazeteler arasında beş çevrim içi haberle AYM'ye en çok yer veren gazete Süddeutsche Zeitung olmuştur. Mike Pompeo, toplamda on çevrim içi haberde yer almıştır. New York Post gazetesi, Pompeo'ya en çok yer veren gazetedir. The Hill ve Handelsblatt ise çevrim içi haberlerinde Pompeo'ya hiç yer vermemiştir.

UNESCO da toplamda on çevrim içi haberde aktör olarak bulunmuştur. UNESCO, en çok dört çevrim içi haberle Bild'de yer almıştır. The Hill ve Süddeutsche Zeitung gazetesi, çevrim içi haberlerinde UNESCO'ya yer vermemiştir.

Atatürk'e haber aktörü olarak en çok yer veren gazetenin The Guardian olduğu tespit edilmiştir. The Guardian gazetesi, üç çevrim içi haberinde Atatürk'e yer vermiştir. The Hill, Bild ve Handelsblatt'ın çevrim içi haberlerinde Atatürk'ü haber aktörü olarak kullanmadığı görülmüştür. Atatürk'ten sonra haberlerde en çok yer alan haber aktörü, I. Bartholomeos olmuştur.

Elde edilen veriler sonucunda genel bir değerlendirme yaptığımızda; Ayasofya Müzesi'nin cami olması kararıyla ilgili İngiliz gazetelerinin öne çıkan çevrim içi haber aktörlerinde Türk kanaat önderlerine daha çok yer verildiği görülmüştür. ABD gazetelerinin çevrim içi aktörlerinden öne çıkanların ağırlıklı olarak ABD siyasi aktörleri ve dini liderler olduğu tespit edilmiştir. Dokuz haber sitesinin de çevrim içi haber başlıklarında en çok yer alan haber aktörü Erdoğan olmuştur. Başlıklarda, Erdoğan'ın dini ve otoriter bir lider olarak konumlandırıldığı görülmektedir. Ayrıca Ayasofya Müzesi'nin cami olması kararıyla birlikte Türkiye'nin uluslararası bir çatışma yaşadığı imajı verilmiştir.

3.10.9.Yabancı Basında Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haberlerin İçerik Bakımından Değerlendirilmesi

Tablo 17: Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Yabancı Basındaki Çevrim İçi Haber İçerikleri

İçerik	The Guardian	The Independent	Financial Times	The New York Times	New York Post	The Hill	Bild	Handelsblatt	Süddeutsche	Toplam
Görünürlük	3	4	2	3	3	2	4	3		29
Çatışma	3	2	4	5	2	2	2	3		26
Evrensellik	1	1	5	5	3	1	4	0		23
Ekonomik Kriz	1	3	2	2	0	0	2	0		13
Milliyetçi	1	1	2	5	0	0	1	0		11
Dini Değerlere Saygı	1	3	1	2	0	0	1	0		8

Ülkeye Güven	0	0	1	1	2	0	1	2		8
Geleneksel	0	1	2	2	0	0	1	0		7
Kutuplaştırıcı	2	0	1	0	0	0	2	1		6
Demokrasi	0	1	0	0	2	0	0	1		5
Otoriter	0	0	1	0	1	0	0	0		4
AB Üyeliği	0	0	1	0	0	0	1	1		4
İnanç Özgürlüğü	0	1	0	2	1	0	0	0		4
Tarihi Mirasa Saygı	0	1	1	0	1	0	0	0		4
Azınlık Hakları	0	0	0	2	1	0	0	0		3
Dini	0	1	0	1	0	0	0	0		2
Güçlü	0	0	1	0	0	0	1	0		2
İşsizlik	0	1	0	0	0	0	0	0		2
Basın Özgürlüğü	0	0	0	0	2	0	0	0		2
Yargıya Güven	0	0	0	1	0	0	0	0		1
Kararlı	0	0	0	1	0	0	0	0		1
İzolasyon	0	0	0	1	0	0	0	0		1
Yolsuzluk	0	0	0	0	0	0	0	0		1
Uzun Yargılama	0	0	0	0	0	0	0	0		0
Ulusal Güvenlik	0	0	0	0	0	0	0	0		0
Güvenilir	0	0	0	0	0	0	0	0		0
Saygınlık	0	0	0	0	0	0	0	0		0
Modern	0	0	0	0	0	0	0	0		0
Tutarlı	0	0	0	0	0	0	0	0		0
Hırs	0	0	0	0	0	0	0	0		0
Milli Değerlere Saygı	0	0	0	0	0	0	0	0		0
İfade Özgürlüğü	0	0	0	0	0	0	0	0		0

Hukuka Uygunluk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Değerlendirme:

Bu bölümde Ayasofya Müzesi'nin cami olarak ibadete açılması kararı hakkındaki yabancı basının çevrim içi haberleri incelenip haber içerikleri kategorilere göre sınıflandırılmıştır. İncelenen çevrim içi haberlerde öne çıkan içerikler sırasıyla; görünürlük(lider), çatışma, evrensellik, ekonomik kriz, milliyetçi(lider), dini değerlere saygı, ülkeye güven, geleneksel(lider), kutuplaştırıcı(lider), demokrasi, otoriter(lider), AB üyeliği, inanç özgürlüğü, tarihi mirasa saygı ve azınlık hakları.

Ayasofya gibi evrensel değeri ve tarihi önemi olan bir yapı hakkında alınan hukuki karar, uluslararası arenada tartışma yaratmıştır. Haberler incelendiğinde tartışmaların merkezinde, bu kararın alınmasında etken olarak görülen kişinin Recep Tayyip Erdoğan olduğu görülmüştür. Erdoğan, Ayasofya'nın cami olması kararıyla İngiliz ve ABD gazetelerinin çevrim içi haberlerinde yakın derecede görünürlüğe sahipken Alman gazetelerinin toplam çevrim içi haberlerindeki görünürlüğü diğer iki ülkeye göre yüksektir.

İngiliz basınının çevrim içi haberlerinde Erdoğan; genellikle milliyetçi, kutuplaştırıcı, geleneksel ve otoriter bir lider olarak yansıtılmıştır. ABD basınının çevrim içi haberlerinde ise, çoğunlukla milliyetçi, geleneksel ve otoriter bir lider olarak gösterilmiş, Alman basınında da ağırlıklı olarak kutuplaştırıcı, milliyetçi, geleneksel ve otoriter bir lider olarak yer verilmiştir. The Independent ve The New York Times, diğer gazetelerden farklı olarak Erdoğan'dan dini lider olarak bahsedilen birer haber yayımlamışlardır. Financial Times ve Bild ise, Erdoğan'ı güçlü bir lider olarak konumlandıran birer çevrim içi haber paylaşmıştır. The New York Times'ın çevrim içi bir haberinde, diğer gazetelerin çevrim içi haberlerinden farklı olarak Erdoğan'a kararlı bir lider olarak yer verilmiştir. The New York Times gazetesi, muhaliflerin Ayasofya'nın camiye dönüştürülmesi kararının, Erdoğan'ın popülaritesi azaldığından milliyetçi ve muhafazakar tabanını hareketlendirmek için olduğunu düşündüklerini belirtmiştir (Gall, 2020), SZ gazetesi Erdoğan'ın hem dini hem de milliyetçiliği kendi çıkarları için kullandığını belirtmiştir (Avenarius, 2020), aynı gazetenin başka bir çevrim içi haberinde ise, Erdoğan için "İslamcılık, adam kayırma,

otokrasi ve milliyetçilik gibi medeniyet karşıtı iş yapan bir adam” tabiri kullanılmıştır (Matzig, 2020).

Görünürlük kategorisinden sonra haber içeriklerinde çatışmalar ön plandadır. Haberlerde, Ayasofya kararıyla ilgili gerilimin en çok Yunanistan ile yaşandığı görülmüştür. Yunan Kültür Bakanı, Lina Mendoni, Ayasofya kararını, Erdoğan’ın gösterdiği milliyetçilik olarak betimlemiş ve bu hareketin ülkesini altı asır geriye götürdüğünü söylemiştir (McKernan, 2020) (Gall, 2020). Ayrıca Mendoni, bu hareketin medeni dünyaya yönelik bir provokasyon olduğunu belirtmiştir (McKernan, 2020). Yunanistan’ın bu karara tepki göstermesinin temel nedeni; Ayasofya’nın Bizans kilisesi olarak inşa edilip Hristiyan Ortodoks alemi için tarihi bir önem taşıyor olmasıdır. Ayasofya kararının alındığı aynı dönem, Yunanistan ile Türkiye başka konular nedeniyle gerilim yaşamıştır, bu yüzden Ayasofya’nın cami olarak ibadete açılması da iki ülkenin yaşadığı çatışmanın şiddetini artırmıştır. NATO üyesi olan iki ülke Ege kıta sahanlığı ve hava sahası sorunları yaşıyorken Doğu Akdeniz’deki enerji kaynakları sebebiyle yaşanan gerilimler de iki ülkenin münasebetini olumsuz etkilemiştir. Bu sorunlardan anlaşılacağı üzere iki taraf arasında da siyasi üstünlük sağlama amacı vardır. Ayasofya’nın cami olması üzerine Türkiye, Avrupa ülkelerinden ve UNESCO’dan tepki alınca Yunanistan, bu durumu Türkiye’nin aleyhine kullanmak istemiş ve bu amaç üzerine söylemlerde bulunmuştur. Örneğin; Yunan Hükümet Sözcüsü Stelios Petsas’ın bu kararın sadece Yunanistan’ı değil, dünyadaki tüm Hristiyanları etkilediğini ve Türkiye ile tüm Hristiyanların arasında aşilamaz bir uçurum yaratacağını söylemiştir.

Yunanistan dışında ABD, AB ve Rusya tepkisini açıkça göstermiştir. ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Morgan Ortagus, kararın hayal kırıklığı yarattığını söylerken Uluslararası Dini Özgürlükler Komisyonu ise, Ayasofya’nın siyasallaştırılmasını kınadıklarını dile getirmiştir. UNESCO, karar öncesinden herhangi bir diyaloga girilmemesinden üzüntü duyduğunu belirtmiş, AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikaları Yüksek Temsilcisi Josep Borrell, Ayasofya’nın müze olmasının modern Türkiye’nin kararı olduğunu ve Danıştay’ın bu kararı iptal etmesinin üzücü olduğunu söylemiştir (Rühle, 2020). Alman Demokrat Birliği Partisi Avrupa Politika Sözcüsü Florian Hahn, kararın Türkiye’nin Avrupa Birliğine yabancılaştığını gösterdiğini ve ortak Avrupa kültürüne yönelik provokasyon

olduğunu söylemiştir (Politik: Bild, 2020). Süddeutsche Zeitung gazetesi, Türkiye'nin dünyadaki Müslümanlarla ilişkisinin olumlu şekillenirken Avrupa, AB ve ABD ile ilişkilerinin olumsuz yönde gelişeceği yorumunda bulunmuştur. Üç ülkenin çevrim içi haberlerinde, AB ve ABD'denin Türkiye'yi Ayasofya'nın müze statüsünü korumaya çağırdığı yazılmıştır. İngiliz ve ABD gazetelerinin çevrim içi haberlerinde AB, ABD, Rusya ve Yunanistan'ın karara yaklaşımlarına yer verilirken Alman gazeteleri, diğer devletler kadar Alman siyasetçilerin yaklaşımlarına da yer vermiştir.

Ayasofya'nın UNESCO'nun Dünya Kültür Mirası listesinde yer alması ve hem Hristiyanlar hem de Müslümanlar için tarihi ve dini önemi olması, kararın evrensellik ilkesi nezdinde gündeme gelmesine sebep olmuştur. Haberler incelendiğinde, içerik bakımından evrensellik kategorisi üçüncü sırada yer almıştır. Kararın Ayasofya'nın evrensel değeri üzerinden tartışıldığı haberleri, en çok Financial Times ve The New York Times gazeteleri tarafından yayımlanmıştır. Ayasofya'nın evrenselliği eksenindeki haberleri en sık ABD basınının çevrim içi haberlerinde görmekteyiz.

Türkiye'deki ekonomik gerilemeden ötürü seçmenini kaybetme korkusu yaşayan Erdoğan'ın, halkın ilgisini çekmek için Ayasofya kararını verdiğine yönelik yorumlar çevrim içi haberlerde yer bulmuştur. Bu doğrultuda ekonomik kriz kategorisi, içerik bakımından dördüncü sırada gelmektedir. Türkiye'deki ekonomik kriz ve Ayasofya kararının ekonomik krize yönelik kaygıları olan halkın dikkatini dağıtmak için verildiği haberlerin en çok İngiliz basınında yer aldığı gözlemlenmiştir. Bu kategoride en çok çevrim içi haber yapan gazeteler, The Independent ve Süddeutsche Zeitung olmuştur.

Ayasofya'nın Hristiyanlar ve Müslümanlar için dini önemi nedeniyle Türkiye'nin dini değerlere saygısı ve inanç özgürlüğü gündeme gelmiştir. Haberlerin içeriklerinde, dini değerlere saygı kategorisi altıncı sırada yer alırken inanç özgürlüğü kategorisi on üçüncü sırada yer almaktadır. İngiliz basınından The Independent, kararın dini değerler ve dini değerlere saygı yönünden ele alındığı haberlere en çok yer veren gazete olmuştur. Fransa Dışişleri Bakanı Jean-Yves Le Drian, Ayasofya'nın dini hoşgörü ve çeşitliliği temsil etmeye devam etmesi gerektiğini söylemesi (Süddeutsche Zeitung, 2020) ve The Independent gazetesinin Türklerin ibadet için Hristiyan dini ikonlarına ne yapılacağı sorununu haber yapması (Daragahi, 2020) bu kategorideki içerikler arasındadır.

Dini değerler kategorisinden sonra haberlerde en çok yer bulan kategori, ülkeye güvendir. New York Post'un "Türkiye için güvenilir ve Batı yanlısı bir mtttefikti ama artık böyle değil" ifadesini kullanması ve Bild gazetesinde, Borrell'in bu karar güvensizliği körükleyecek yönündeki açıklamalarına yer verilmesi (Bild, 2020), alınan kararla ülkeye yönelik güvenin gündeme geldiğinin göstergesidir.

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkilerine yönelik haberlerin, en çok Alman basınında yer bulduğu tespit edilmiştir. Daha önce belirtildiği gibi Florian Hahn'ın Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne yabancılaştığı söyleminin yanı sıra "Türkiye ile AB yelik müzakerelerini sona erdirmeye cesaretine sahip olmalıyız " ifadelerini kullanması (Politik: Bild, 2020), Ayasofya kararının Türkiye'nin AB yeliği çabalarını olumsuz etkilediğini göstermektedir.

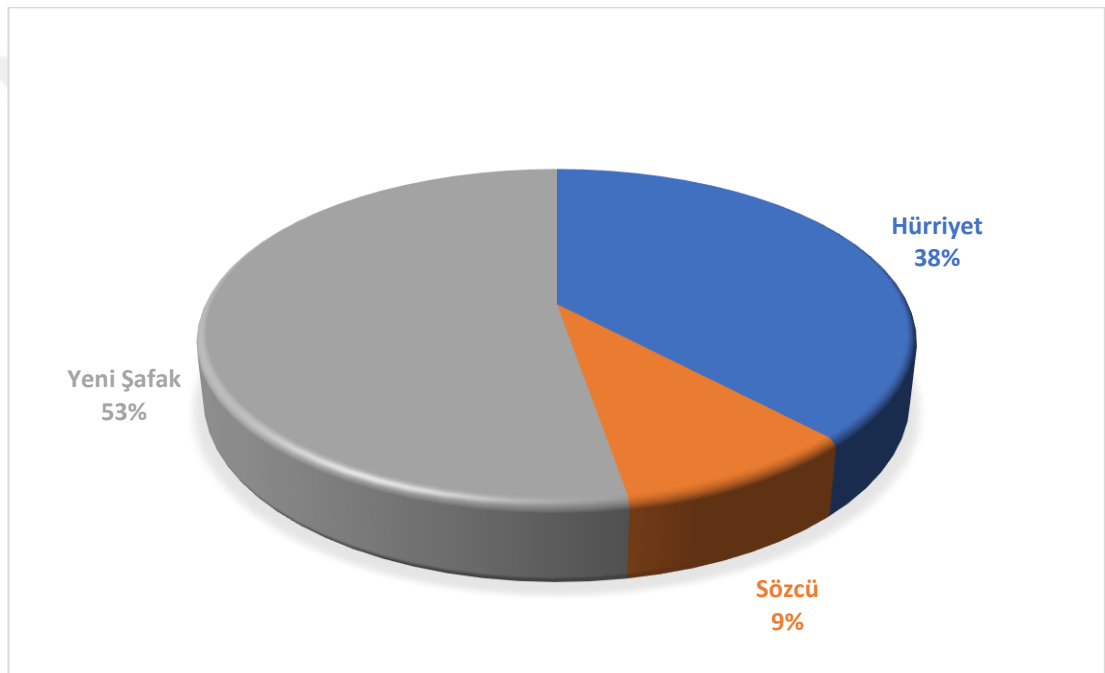
Tespit edilen bulgulara yönelik genel bir değerlendirme yapacak olursak; Ayasofya Müzesi'nin cami olması kararı Avrupa, AB, ABD, Rusya ve özellikle Yunanistan tarafından hoş karşılanmamıştır. Bu kararla birlikte çevrim içi haberlerde Erdoğan'a yönelik olumsuz bir izlenim yaratılmıştır.  lke basınıının çevrim içi haberlerinde Erdoğan, milliyetçi, geleneksel ve otoriter olarak ifade edilmiştir. Türkiye, bu kararı vererek Batı lkeler ile olan ilişkisini baltalamış ve Doğu'ya yönelen yeni bir politika geliştirmeye çalışmış olarak gösterilmiştir. İngiliz ve ABD basınıının, bu kararı Erdoğan'ın emri olarak lanse etmesi, Türkiye'nin demokratik ve hukuk devleti kimliğine zarar vermektedir.

3.10.10.Türk Basınında Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin evrim İçi Haber Sayısının Değerlendirilmesi

Tablo 18: Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Yerli Basındaki Çevrim İçi Haber Sayısı

Gazete Adı	Haber Sayısı
Hürriyet	213
Sözcü	52
Yeni Şafak	295
Toplam	560

Grafik 9: Ayasofya'nın cami olarak ibadete açılması kararına ilişkin yerli basındaki çevrim içi haber sayısının yüzdelik dağılımı

Değerlendirme:

Araştırmanın zaman aralığını oluşturan 2 Temmuz -2 Ağustos 2020 tarihleri arasında incelediğimiz Hürriyet, Sözcü ve Yeni Şafak gazetelerinin çevrim içi haberlerinde Ayasofya Müzesi'nin cami olması kararıyla ilgili toplam beş yüz altmış haber yayımlanmıştır.

Bir aylık dönemde Yeni Şafak gazetesi iki yüz doksan beş çevrim içi haber; Hürriyet gazetesi iki yüz on üç çevrim içi haber; Sözcü gazetesi ise elli iki çevrim içi haber yayımlamıştır. Haber sayılarının yüzdelik dağılımlarına bakıldığında Yeni Şafak yüzde elli üç, Hürriyet yüzde otuz sekiz ve Sözcü yüzde dokuz çoğunluktadır.

Haberlerin yoğunluğu, kararın verildiği hafta ve Ayasofya'nın cami olarak açıldığı ve ilk namazın kılındığı hafta artmıştır.

Haber sayıları kıyaslandığında; en az haber sayısına sahip gazetenin Sözcü olduğu tespit edilmiştir. Yeni Şafak gazetesi, Ayasofya'nın cami olması kararı ve sürecinde en çok çevrim içi haber yayımlayan gazete olmuştur. Hürriyet, Yeni Şafak'tan sonra gelmesine rağmen Sözcü ile haber sayıları arasında büyük fark olduğu görülmüştür.

3.10.11. Türk Basımında Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber Aktörlerinin Değerlendirilmesi

Tablo 19: Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Yerli Basındaki Çevrim İçi Haber Aktörleri

Haber Aktörleri	Hürriyet	Sözcü	Yeni Şafak	Toplam
Recep Tayyip Erdoğan (Cumhurbaşkanı)	12	5	28	45
Ali Erbaş (Diyanet İşleri Başkanı)	10	3	14	27
Ali Yerlikaya (İstanbul Valisi)	9	3	7	19
İbrahim Kalın (Cumhurbaşkanlığı Başdanışmanı)	10	0	6	16
Devlet Bahçeli (Mhp Genel Başkanı)	7	1	7	15
Ömer Çelik (Akp Sözcüsü)	7	0	5	12
Ekrem İmamoğlu (İstanbul)	1	4	5	10

Büyükşehir Belediye Başkanı)				
İsmail Kandemir (Sürekli Vakıflar Tarihi Eserlere ve Çevreye Hizmet Derneği Başkanı)	3	0	5	8
Fahrettin Altun (İletişim Bakanı)	3	0	5	8
Mustafa Şentop (Tbmm Başkanı)	4	0	4	8
Berat Albayrak (Dönemin Tc Hazine ve Maliye Bakanı)	5	0	2	7
Mevlüt Çavuşoğlu (Dışişleri Bakanı)	3	0	3	6
Meral Akşener (İyi Parti Genel Başkanı)	1	2	3	6
Özgül Özkan Yavuz (Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı)	3	1	1	5
Papa Francis (Katolik Kilisesi'nin Ruhanî Lideri)	1	0	4	5
Kiryakos Miçotakis (Yunanistan Başbakanı)	0	1	4	5
Ieronimos (Yunanistan Başpsikoposu)	3	0	1	4
Numan Kurtulmuş (Akp Genel Başkanvekili)	1	0	3	4

Abdülhamit Gül (Adalet Bakanı)	3	0	1	4
Murat Kurum (Çevre ve Şehircilik Bakanı)	4	0	0	4
Unesco	1	2	1	4
Hami Aksoy (Dönemin Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü)	3	0	1	4
Mehmet Nuri Aksoy (Kültür ve Turizm Bakanı)	3	0	1	4
Coşkun Yılmaz (İstanbul Kültür ve Turizm Müdürü)	2	0	2	4
Fahrettin Koca (Sağlık Bakanı)	1	3	0	4
Muharrem İnce	1	1	3	4
Evangelos Papanikolaou (Yunanistan'da Papaz)	1	0	3	4
Selami Karaman (Sürekli Vakıflar Tarihi Eserlere ve Çevreye Hizmet Derneği Başkanı Avukatı)	1	0	2	3
Fuat Oktay (Cumhurbaşkanı Yardımcısı)	1	0	2	3
Özgür Özel (Chp Grup Başkanvekili)	1	1	1	3
Sergey Verşinin (Rusya Dışişleri Bakan Yrd.)	1	0	2	3

Abbas Mousavi (İran Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü)	1	0	2	3
Nikos Dendias (Yunanistan Dışışleri Bakanı)	1	0	2	3
Hulusi Akar (Millî Savunma Bakanı)	2	0	1	3
Ali Rıza Özkul (Özkul Halı'nın Yönetim Kurulu Başkanı)	3	0	0	3
Serdar Kılıç (Dönemin Washington Büyükelçisi)	1	0	2	3
Mike Pence (Dönemin Abd Başkan Yardımcısı)	1	0	2	3
Kemal Kılıçdaroğlu (Chp Genel Başkanı)	1	0	2	3
Mike Pompeo (Abd Dışışleri Bakanı)	0	2	1	3
Faik Öztrak (Chp Genel Başkan Yrd.)	0	0	3	3
Behçet Özkul (Özkul Halı'nın Yönetim Kurulu Üyesi)	0	0	3	3
Nedim Şener (Gazeteci)	2	0	0	2
Celal Adan (Tbmm Başkanvekili)	1	1	0	2
Özlem Zengin (Akp Grup Başkanvekili)	1	1	0	2

Erkan Akçay (Mhp Grup Başkanvekili)	1	1	0	2
Müsavat Dervişoğlu (İyi Parti Grup Başkanvekili)	1	1	0	2
Emine Erdoğan (Cumhurbaşkanı Eşi)	2	0	0	2
Morgan Ortagus (Ab Dış İşleri Bakanlığı Sözcüsü)	1	1	0	2
Josep Borrell (Ab Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi)	2	0	0	2
Kyriakos Mitsotakis (Yunan Başbakanı)	2	0	0	2
Ferruh Meştuer (Ayasofya Cami İmamı)	1	0	1	2
Alpcan Çelik (Ayasofya Cami Müezzini)	1	0	1	2
Alexander Schallenberg (Avusturya Dış İşleri Bakanı)	1	0	1	2
Zafer Aktaş (İstanbul Emniyet Müdürü)	1	0	1	2
Aleksandras Beganskas (Litvanya Müslüman Topluluklar Konseyi Müftüsü)	1	0	1	2
Şükrü Asıleren (Ayasofya Cami Müezzini)	1	0	1	2

Mehmet Boynukalın (Ayasofya Cami İmamı)	1	0	1	2
Mahmud Abbas (Filistin Devlet Başkanı)	1	0	1	2
Ahmed Er-Raysuni (Dünya Müslüman Alimler Birliği Başkanı)	1	0	1	2
Ismail Abdel Salam Ahmed Haniyeh (Hamas Siyasi Bürosu Başkanı)	1	0	1	2
Temel Mollaoğlu (Saadet Partisi Genel Başkanı)	0	2	0	2
Gökhan Özoğuz (Müziyen)	0	1	1	2
Gürsel Tekin (Chp İstanbul Milletvekili)	0	1	1	2
Osman Ayradilli (Bursa Chp Grup Sözcüsü)	0	1	1	2
Nicos Anastasiades (Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Lideri)	0	1	1	2
Hüda Kaya (Hdp İstanbul Milletvekili)	0	0	2	2
İmran Han (Pakistan Başbakanı)	0	0	2	2
Manuel Musallam (Filistinli Bir Katolik Rahip)	0	0	2	2

Ahmet Hamadı El Khlili (Umman Sultanlığı Başmüftüsü)	0	0	2	2
Dmitry Peskov (Rusya Cumhurbaşkanlığı Basın Sekreteri)	0	0	2	2
Yılmaz Yazıcıoğlu (Ceza ve Ceza Usul Hukuku Doçenti)	1	0	0	1
Mustafa Berber (Cnn Türk Muhabiri)	1	0	0	1
Episkopos Hilarion (Rus Ortodoks Kilisesi Dış İlişkiler Sorumlusu)	1	0	0	1
Engin Özkoç (Chp Grup Başkanvekili)	1	0	0	1
Mehmed Kısakürek (Necip Fazıl Kısakürek Kültür ve Araştırma Vakfı)	1	0	0	1
Ersin Tatar (Dönemin Kktc Başbakanı)	1	0	0	1
Meral Danış Beştaş (Hdp Grup Başkanvekili)	1	0	0	1
Carl Bildt (Eski İsveç Başbakanı)	1	0	0	1
Levent Uysal (Nişantaşı Üniversitesi'nin Kurucusu)	1	0	0	1
Birleşik Devletler Uluslararası Dinî Özgürlükler Komisyonu	1	0	0	1

Joe Biden (Dönemin ABD Başkan Adayı)	1	0	0	1
Markus Grübel (Din Özgürlüğü Alman Federal Hükümet Komiseri)	1	0	0	1
Vladimir Legoyda (Rus Otodoks Kilisesi Basın Servisi Başkan Vekili)	1	0	0	1
Ali Muhyiddin El- Karadağı (Dünya Müslüman Alimler Birliği Genel Sekreteri)	1	0	0	1
Mohd Azmi Bin Abdul Hamid (Malezya İslami Kuruluşlar Danışma Konseyi Başkanı)	1	0	0	1
Rafet Murra (Hamis Yurt Dışı Basın Ofisi Başkanı)	1	0	0	1
Audrey Azoulay (Unesco Genel Direktörü)	1	0	0	1
Müslüman Kardeşler Cemiyeti	1	0	0	1
Ali Köse (Marmara Üniversitesi Dönemin İlahiyat Fakültesi Dekanı)	1	0	0	1
Lütfi Şeyban (Orta çağ ve İslam Tarihi Profesörü)	1	0	0	1
Mehmet Özdemir (İslam Tarihi Profesörü)	1	0	0	1

Cumhur Ersin Adıgüzel (Stambul Üniversitesi Orta çağ Tarihi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi)	1	0	0	1
Mehmet Tevfik Göksu (İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi AKP Grup Başkanvekili)	1	0	0	1
Jean Asselborn (Lüksemburg Dışişleri ve Avrupa İşleri Bakanı)	1	0	0	1
Ahmet Rıza Demirer (Kudüs Başkonsolosu)	1	0	0	1
Hafız Şakir Efendi Fetahu (Kuzey Makedonya İslam Birliği Başkanı)	1	0	0	1
Canan Kaftancıoğlu (Chp İstanbul İl Başkanı)	1	0	0	1
Prof.Dr. İlber Ortaylı	1	0	0	1
Fatih Özkafa (Türk İslam Sanatları Tarihi Profesörü)	1	0	0	1
Süleyman Berk (Türk İslam Sanatları Tarihçisi)	1	0	0	1
Mehmet Memiş (İslam Tarihi ve Sanatları Profesörü)	1	0	0	1

Hayri Fehmi Yılmaz (Sanat Tarihçisi)	1	0	0	1
Katerina Sakellariopoulou (Yunanistan Cumhurbaşkanı)	1	1	0	1
Mehmet Hadi Duran (Ayasofya Cami Müezzini)	1	0	0	1
İbrahim Çoban (Ayasofya Cami Müezzini)	1	0	0	1
Bünyamin Topçuoğlu (Ayasofya Cami İmamı)	1	0	0	1
Rıdvan Akbaş (Ayasofya Cami Müezzini)	1	0	0	1
Binali Yıldırım (Tbmm Eski Başkanı)	1	0	0	1
Murat Ongun (İbb Basın Sözcüsü)	1	0	0	1
Şevket Mirziyoyev (Özbekistan Cumhurbaşkanı)	1	0	0	1
Mustafa Destici (Bbp Genel Başkanı)	1	0	0	1
Adil Karaismailoğlu (Ulaştırma ve Altyapı Bakanı)	1	0	0	1
Anthimos (Selanik Metropoliti)	1	0	0	1
Arancha González Laya (İspanya Dışişleri,	1	0	0	1

Avrupa Birliği ve İş birliği Bakanı)				
Hikmet Hacıyev (Azerbaycan Cumhurbaşkanı Yardımcısı)	1	0	0	1
Mahir Ünal (Akp Genel Başkan Yrd.)	1	0	0	1
David M. Satterfield (Abd'nin Türkiye Büyükelçisi)	1	0	0	1
Hasan Fırat Diker (Türk İslam Sanatları Uzmanı)	1	0	0	1
Muhammed Ali Hamed (Cibuti Ulusal Meclis Başkanı)	1	0	0	1
Ahmet Davutoğlu (Gelecek Partisi Genel Başkanı)	0	1	0	1
Fazıl Say (Piyanist)	0	1	0	1
Şahan Gökbakar (Komedyen)	0	1	0	1
Cemil Kılıç (Yazar)	0	1	0	1
Ümit Dikbayır (İyi Parti Genel Başkan Yrd.)	0	1	0	1
Sinan Meydan (Yazar)	0	1	0	1
Fikri Sağlar (Eski Kültür Bakanı)	0	1	0	1
Abdullah Ağar (Güvenlik Uzmanı)	0	1	0	1

Sedat Bornovalı (İstanbul Rehberler Odası Yönetim Kurulu Başkanı)	0	1	0	1
Ali Babacan (Deva Partisi Genel Başkanı)	0	1	0	1
Stelios Petsas (Yunanistan Hükümet Sözcüsü)	0	1	0	1
Kenan Tatlı (Akp Giresun İl Başkanı)	0	1	0	1
Mustafa Ergin Kargılı (Mhp Bursa Grup Sözcüsü)	0	1	0	1
Burhan Ersoy (Vakıflar Genel Müdürü)	0	0	1	1
Bekir Bozdağ (Akp Yozgat Milletvekili)	0	0	1	1
Özcan Güngör (Din Bilimleri Profesörü)	0	0	1	1
Abdülvahap Ekinci (UA Müslüman Alimler Dayanışma Derneği Başkanı)	0	0	1	1
Muhammed Muhtar Şankiti (Moritanyalı Akademisyen)	0	0	1	1
Casim El-Ğays (Kuveytli Yazar)	0	0	1	1
Abdulkadir Bin Halid (Cezayirli Gazeteci)	0	0	1	1

Siba Medvar (Suriyeli Gazeteci)	0	0	1	1
Jülide Sarıeroğlu (Akp Sivil Toplum ve Halkla İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yrd.)	0	0	1	1
Mevlüt Karakaya (Mhp Mali İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yrd.)	0	0	1	1
Süleyman Baki (Üsgüp Murat Paşa Cami Müftüsü)	0	0	1	1
M.Ergün Turan (Fatih Belediye Başkanı)	0	0	1	1
Abdullah Yasir Şahin (Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürü)	0	0	1	1
Murat Kekili (Müzisyen)	0	0	1	1
Sinan Burhan (Anadolu Yayıncılar Derneği Başkanı)	0	0	1	1
Stelyo Berberakis (Yunan Gazeteci)	0	0	1	1
Mustafa Armağan (Yazar)	0	0	1	1
Lütfü Türkkan (İyi Parti Basın Yayın Sorumlu Genel Başkan Yrd.)	0	0	1	1
Ümit Özdağ (Dönemin İyi Parti İstanbul Milletvekili)	0	0	1	1

Louis Fishman (Amerikalı Akademisyen)	0	0	1	1
Ali Ekber Velayati (İran'ın Dini Lideri Danışmanı)	0	0	1	1
Hâkim El-Mutayri (Kuveytli Akademisyen)	0	0	1	1
İsam El-Ahmedi (Yemenli İnsan Hakları Aktivisti)	0	0	1	1
Tansu Çiller (22. Başbakan)	0	0	1	1
Alinur Aktaş (Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı)	0	0	1	1
Hakkı Şahin (Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Uzmanı)	0	0	1	1
Mehmet Dilbaz (Tarih Araştırmacısı)	0	0	1	1
Eyyüp Mehmet Emre (Adıyaman Besni Ak Parti Belediye Başkan)	0	0	1	1
Helene Ahrweiler (Bizantolojist)	0	0	1	1
Constantinos Filis (Ua İlişkiler Uzmanı)	0	0	1	1
Zvi Bar'el (Gazeteci)	0	0	1	1
Felix Körner (Cizvit Papazı)	0	0	1	1
Abdul Hadi Bin Awan (Malezya'nın	0	0	1	1

Ortadoğu Özel Temsilcisi)				
Hafız Şakir Efendi Fetahu (Kuzey Makedonya İslam Birliği Başkanı)	0	0	1	1
Abdulhadi Sait Al Ağa (Filistin Vakıflar ve Din İşleri Bakanlığı)	0	0	1	1
Dominik Nepp (Viyana'nın Avusturya Özgürlük Partisi Lideri)	0	0	1	1
Fatma Şahin (Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı)	0	0	1	1
Garo Paylan (Hdp Diyarbakır Milletvekili)	0	0	1	1
Anna Naghdalyan (Ermenistan Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü)	0	0	1	1
Florian Hahn (Alman Federal Meclis Üyesi)	0	0	1	1
Mahmut Toptaş (Ayasofya Eski İmamı)	0	0	1	1
Cengiz Er (Gazeteci)	0	0	1	1
Mehmet Görmez (Diyanet İşleri Eski Başkanı)	0	0	1	1
Yıldız Tilbe (Müzisyen)	0	0	1	1

İlhan Cihaner (CHP Meclis Üyesi)	0	0	1	1
Gaye Usluer (Chp Eski Eskişehir Milletvekili)	0	0	1	1
Ali Şeker (Chp İstanbul Milletvekili)	0	0	1	1
Fikrim Damka (Kosova Demokratik Türk Partisi Genel Başkanı)	0	0	1	1
Enis Kervan (Kosova Bölgesel Kalkınma Bakanı)	0	0	1	1
Fidan Brina Jilta (Kosova Demokratik Türk Partisi Milletvekili)	0	0	1	1
Lina Mendoni (Yunanistan Kültür ve Spor Bakanı)	0	0	1	1
Fatih Erbakan (Yeniden Refah Partisi Genel Başkanı)	0	0	1	1
Abdullah Sevim (Dönemin Saadet Partisi İstanbul İl Başkanı)	0	0	1	1
Bülent Turan (Akp Grup Başkanvekili)	0	0	1	1
Ünal Çeviköz (Dönemin Chp Dış İlişkilerden Sorumlu Genel Başkan Yrd.)	0	0	1	1

İbrahim Kaboğlu (Chpistanbul Milletvekili)	0	0	1	1
Okan Müderrişoğlu (Sabah Gazetesi Ankara Temsilcisi)	0	0	1	1
Süleyman Arşlan (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı)	0	0	1	1
Selami Kuran (Milletlerarası Hukuk Profesörü)	0	0	1	1
Ceyhun Bozkurt (Gazeteci)	0	0	1	1
Yavuz Ağıralioğlu (Tbmm İyi Parti Sözcüsü)	0	1	0	1
İsmail Bilen (Akp Manisa Milletvekili)	0	1	0	1
Süleyman Soylu (Tc İçişleri Bakanı)	1	0	0	1
Taha Ayhan (İslam İş birliği Teşkilatı Gençlik Forumu Başkanı)	1	0	0	1

Değerlendirme:

Gerektiğinde toplumun bakış açısını yönlendirebilen kanaat önderleri, siyaset arenasında olduğu kadar basında da etkisini sürdürmektedir. Çalışmanın bu kısmında Ayasofya'nın cami olması kararı hakkında Hürriyet, Sözcü ve Yeni Şafak gazetelerinin yayımladığı çevrim içi haberlerin aktörleri analiz edilmiştir. Üç gazetenin toplam haberlerinde öne çıkan aktörler sırasıyla, Recep Tayyip Erdoğan, Ali

Erbaş, Ali Yerlikaya, İbrahim Kalın, Devlet Bahçeli, Ömer Çelik ve Ekrem İmamoğlu olmuştur.

Hürriyet gazetesinin Ayasofya Müzesi'nin cami olması kararına yönelik çıkan haberlerinde ön plandaki aktörler; Erdoğan, Ali Erbaş, İbrahim Kalın, Ali Yerlikaya, Devlet Bahçeli, Ömer Çelik ve Berat Albayrak'tır. Bu sıralama Sözcü gazetesinde şu şekildedir; Erdoğan, Ekrem İmamoğlu, Ali Erbaş, Ali Yerlikaya ve Fahrettin Koca. Yeni Şafak Gazetesi'nde ise, Erdoğan, Ali Erbaş, Ali Yerlikaya, Devlet Bahçeli, Ömer Çelik, Ekrem İmamoğlu, İsmail Kandemir ve Fahrettin Altun öne çıkan haber aktörleri olmuştur.

Yerli basının çevrim içi haber başlıklarında, haber aktörlerinden en çok Erdoğan'ın yer aldığı görülmüştür. Erdoğan'ın yer aldığı çevrim içi haber başlıkları şu şekildedir: “Cumhurbaşkanı Erdoğan: Ayasofya ithamları egemenlik haklarımıza saldırı amacı taşıyor” (Gündem: Hürriyet, 2020), “Erdoğan: Diğer ülkelere Ayasofya kararına saygı göstermek düşer” (Sözcü, 2020), “Cumhurbaşkanı Erdoğan: Egemenlik haklarımızı kullanmakta tereddüt göstermeyeceğiz” (Gündem: Yeni Şafak, 2020), “Cumhurbaşkanı Erdoğan: Türkiye'nin diz çökmesini bekleyenler yine hayal kırıklığına uğradı” (Ekonomi: Yeni Şafak, 2020). Görüldüğü üzere, üç gazetenin başlık seçimi, Erdoğan'ın Ayasofya kararına verilen tepkilere yönelik tutumunu doğrudan içermektedir.

Elde edilen veriler ışığında söyleyebiliriz ki; Hürriyet gazetesi ve Yeni Şafak gazetesi, ağırlıklı olarak Ayasofya Müzesi'nin cami olması kararını destekleyen kişileri, haber aktörü yapmıştır. Sözcü gazetesi, diğer gazetelerden farklı olarak muhalif siyasetçilere de haber aktörü olarak yer vermiştir. Yeni Şafak gazetesi, diğer gazetelerden farklı olarak İslam ülkelerinin lider, yazar ve akademisyenlerini haber aktörü olarak kullanmıştır.

3.10.12. Türk Basınında Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haberlerin İçerik Bakımından Değerlendirilmesi

Tablo 20: *Ayasofya'nın Cami Olarak İbadete Açılması Kararına İlişkin Yerli Basındaki Çevrim İçi Haber İçerikleri*

İçerik	Hürriyet	Sözcü	Yeni Şafak	Toplam
Çatışma	32	9	63	104
Tarihi Mirasa Saygı	23	8	72	103
Evrensellik	31	12	28	71
Dini Değerlere Saygı	28	3	24	55
İnanç Özgürlüğü	23	4	20	47
Görünürlük	12	5	28	45
Hukuka Uygunluk	15	2	14	31
Ülkeye Güven	10	2	14	26
Yargıya Güven	6	4	11	21
Milli Değerlere Saygı	7	2	12	21
Ab Üyeliği	7	1	5	13
Kararlı	1	0	9	10
Azınlık Hakları	4	0	3	7
Ekonomik Kriz	4	2	0	6
Geleneksel	4	1	0	5
Tutarlı	2	1	1	4
Kutuplaştırıcı	0	3	0	3
Demokrasi	2	0	1	3
İşsizlik	1	2	0	3
Milliyetçi	2	0	0	2
Dindar	2	0	0	2
Otoriter	0	0	1	1
Güçlü	0	0	0	0

Basın Özgürlüğü	0	0	0	0
İzolasyon	0	0	0	0
Yolsuzluk	0	0	0	0
Uzun Yargılama	0	0	0	0
Ulusal Güvenlik	0	0	0	0
Güvenilir	0	0	0	0
Saygınlık	3	0	0	0
Modern	0	0	0	0
Hırs	0	0	0	0
İfade Özgürlüğü	0	0	0	0

Değerlendirme:

İncelemenin bu kısmında, Ayasofya Müzesi'nin cami olarak ibadete açılması kararının Türk basınına yansımaları, çevrim içi haberler üzerinden incelenip haber içerikleri kategorilere göre sınıflandırılmıştır. Çevrim içi haberlerde ön plandaki içerikler sırasıyla; çatışma, tarihi mirasa saygı, evrensellik, dini değerlere saygı, inanç özgürlüğü, görünürlük, hukuka uygunluk, ülkeye yönelik güven, yargıya güven, milli değerlere güven ve AB üyeliği. Hürriyet'in çevrim içi haberlerindeki içerik sıralamasıysa şu şekilde; çatışma, evrensellik, dini değerlere saygı, inanç özgürlüğü, tarihi mirasa saygı, hukuka uygunluk, görünürlük ve ülkeye güven. Sözcü gazetesi içerikleri sırasıyla; evrensellik, çatışma ve tarihi mirasa saygı. Yeni Şafak ise, tarihi mirasa saygı, çatışma, dini değerlere saygı, görünürlük, inanç özgürlüğü, hukuka uygunluk ve ülkeye yönelik güven.

Ayasofya kararı hem yargı sürecinde hem de alınan karar sonrasında Türk siyasetinde görüş ayrılıklarına yol açmıştır. Ayasofya'nın cami olması kararından önce verilen Ayasofya'nın müze olma kararının iptali, bu görüş ayrılığının temel nedenidir. Bir kesim, Atatürk döneminde verilen Ayasofya'nın müze olması kararının iptal edilmesine tepki göstermiş; Türkiye'nin uluslararası ilişkilerini etkileyen bir mesele olduğunu savunmuştur. Davacı tarafı savunan kesim ise, Ayasofya'nın vakıf mülk

olduğu ve Fatih Sultan Mehmet'in mirası olduğu için yeniden cami olması gerektiğini savunmuştur. Tarihi mirasa saygıya yönelik haberlerde, meselenin bu yönü ulusal çerçevede Atatürk, Fatih Sultan Mehmet, Mimar Sinan ve Necip Fazıl Kısakürek üzerinden gündemde tutulmuştur.

Araştırmada tüm gazetelerin Ayasofya'nın cami olması kararına yönelik içeriklerinde daha çok ulusal ve uluslararası arenadaki liderlerin çatışmasına yer verildiği saptanmıştır. Çatışmaların odağında UNESCO, Hristiyan ve Müslüman ülkeler ile Türkiye vardır. UNESCO'nun Ayasofya Müzesi'nin camiye dönüştürülmesi üzerine kırılganlığı belirtmesi ve Türk siyasetçilerinin cevaben UNESCO kültürel miras listesinde olup ibadet için kullanılan birçok yer olduğu yönündeki açıklamaları Ayasofya'nın evrenselliği üzerine tartışmaları körüklemiştir. Bu tartışmaların ekseninde Avrupa, ABD ve Rusya, Türkiye'deki Hristiyanların ve diğer dinlere mensup vatandaşların değerlerinin ne derece önemsendiğini gündeme getirmiştir. Rus Ortodoks Kilisesi adına Episkopos Hilarion, "Ayasofya'nın neden şu anda ibadete açılması gerektiğini anlayamıyoruz. Bu inanç özgürlüğünü kısıtlayıcı bir girişim. Orta Çağ'a dönemeyiz. Çok kutuplu, birden fazla inancın olduğu bir dünyada yaşıyoruz. İnançlı insanların duygularına saygı gösterilmeli" (Kırbaki, 2020) şeklindeki eleştirisiyle Türkiye'ye yönelik diğer dinlerin değerlerini yok sayan ve ülkedeki azınlık dinlere karşı inanç özgürlüğünü sağlamayan bir ülke imajı çizmeye çalışmıştır. Buna karşın Erdoğan'ın ülkemizde 435 kilisenin, havranın ve sinagogun ibadete açık olduğunu belirterek Türkiye'nin her inançtan insana ibadet imkânı sunduğu minvalindeki açıklamaları (Gündem: Hürriyet, 2020) ve İbrahim Kalın'ın bu fikri destekleyen konuşması, Türkiye'nin inanç özgürlüğü bulunan bir ülke olduğu imajını pekiştirmektedir. Batı ülkeleri, Erdoğan'ı bu karardan ötürü eleştirirken İslam ülkeleri ve İslami kuruluşlar (dernek vb.) bu kararın Erdoğan'ın cesaretinin bir göstergesi olduğunu belirterek kararı desteklemişlerdir.

Ayasofya'nın müze olmasının iptaline karar verilmesi, Ayasofya'nın cami olması kararının alınması ve Ayasofya'da karar sonrası kılınan ilk namaz gününde ön planda yer alan isim Erdoğan olmuştur. Bu süreçte Erdoğan'ın basındaki görünürlüğü artmıştır. Erdoğan'ın söylemleri, Ayasofya'nın cami olması kararını savunan nitelikte olup bu meseleyi egemenlik meselesi olarak gördüğü yönündedir.

Ayasofya'nın cami olması kararının gündeme gelmesiyle 1934 yılında Bakanlar Kurulu tarafından verilen Ayasofya'nın müze olması kararının hukuka uygunluğu tartışılmaya başlamıştır. Ayasofya'nın cami olması kararı verildiğinde de cami olma kararının hukuka uygun olup olmadığı gündemde yer almıştır. Tartışmaların yaşandığı dönemde CHP Grup Başkanvekili Özgür Özel, Danıştay'ın Ayasofya'nın cami olması kararına yönelik önceki davaları, müze olma kararının Bakan Kurulu tarafından verildiği ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle reddettiğini açıklamaları haberlere yansımıştır. Danıştay'ın önceden birçok kez aynı sebeple açılan davaları reddedip hukuka uygun bulmazken 2020 yılında gerçekleşen davada Ayasofya'nın müze olmasını hukuka uygun olmayıp kararı iptal etmesi yargıya güven sorununu gündeme getirmiştir.

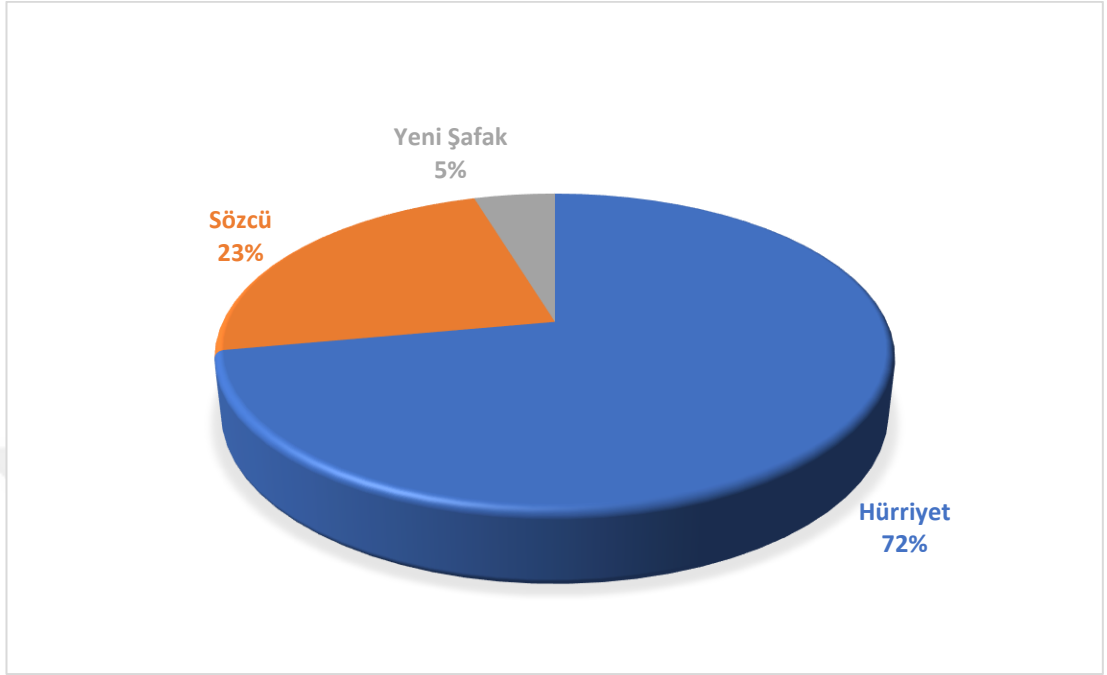
Bu kısımdaki analiz sonucunda, çevrim içi haberlerde mesele hukuki, siyasal ve dini boyutlarda yansıtılmıştır. Hukuki boyutta hukuka uygunluk ve yargıya güven konusuna yönelim varken siyasal boyutta çatışma, tarihi mirasa saygı, görünürlük, ülkeye güven; dini boyutta ise, evrensellik dini değerlere saygı ve inanç özgürlüğü konularına yönelim vardır. Çevrim içi haberlerde yer verilen Hristiyan ülkelerin ve kiliselerinin açıklamaları ülkeye güveni olumsuz etkileyebilecek nitelikteyken İslami ülkelerin ve kuruluşların açıklamaları ülkeye güveni olumlu etkileyebilecek niteliktedir.

3.10.13. Türk Basınında Öğrenci Andı'nın Uygulamadan Kaldırılması Kararına ve Kararın İptali Kararına İlişkin Çevrim İçi Haber Sayısının Değerlendirilmesi

Tablo 21: 8 Ekim – 8 Kasım 2013 tarihleri arasında Öğrenci Andı'nın Uygulamadan Kaldırılması Kararına İlişkin Türk Basını'nın Çevrim İçi Sayısı

Gazete Adı	Haber Sayısı
Hürriyet	31
Sözcü	10
Yeni Şafak	2
Toplam	43

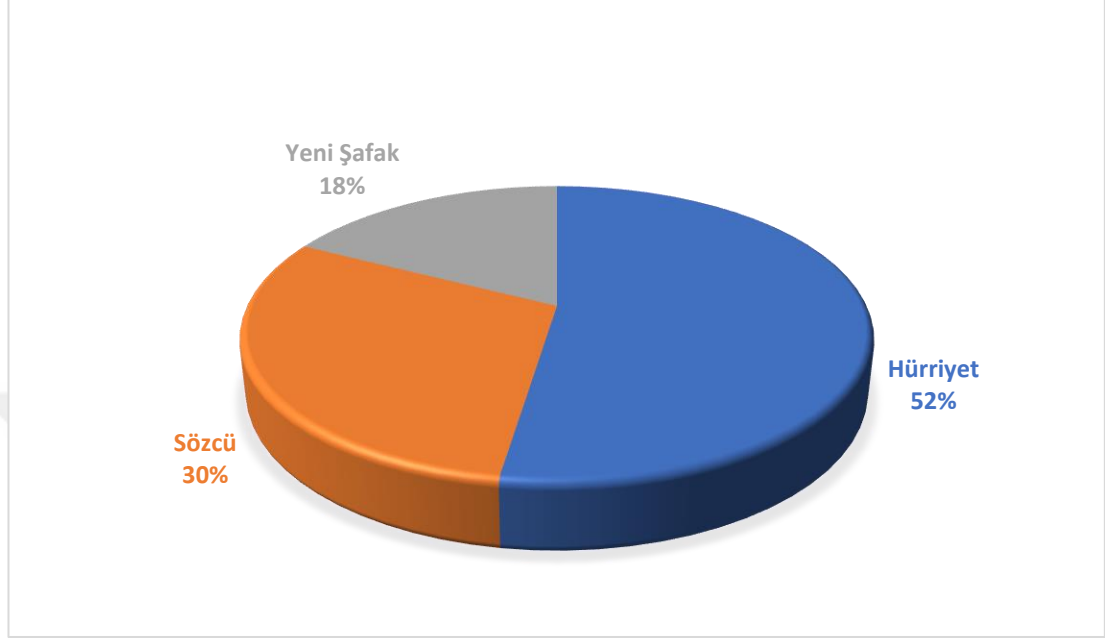
Grafik 10: 8 Ekim – 8 Kasım 2013 tarihleri arasında Öğrenci Andı'nın uygulamadan kaldırılması kararına ilişkin Türk basınının çevrim içi sayısının yüzdelerik dağılımı

Tablo 22:19 Ekim – 19 Kasım 2018 tarihleri arasında Öğrenci Andı'nın Uygulamadan Kaldırılması Kararının İptali Kararına İlişkin Türk Basınının Çevrim İçi Sayısı

Gazete Adı	Haber Sayısı
Hürriyet	75
Sözcü	43
Yeni Şafak	25
Toplam	143

Grafik 11: 19 Ekim – 19 Kasım 2018 tarihleri arasında Öğrenci Andı'nın uygulamadan kaldırılması kararının iptali kararına ilişkin türk basınının çevrim içi sayısının yüzdelik dağılımı

Değerlendirme:

Araştırmada Öğrenci Andı kararlarına ilişkin belirlenen iki dönem vardır. Birinci dönem Öğrenci Andı'nın uygulamadan kaldırılması kararının yürürlüğe girdiği 8 Ekim 2013 ile 8 Kasım 2013 tarihleri arasındaki bir aydır. İkinci dönem ise, 2013 yılında verilen kararın iptal kararının yayımlandığı 18 Ekim 2018 ile 19 Ekim 2018 tarihleri arasındaki bir aylık süreçtir. Her iki dönem içinde hem yabancı hem de yerli gazetelerin çevrim içi haberleri incelenmiştir.

Çalışma için belirlenen yabancı gazetelerin, Türkiye'nin Öğrenci Andı'nın kaldırılması veya kaldırılma kararının iptal edilmesi üzerine her iki dönemde de herhangi bir çevrim içi haber yayımlamadığı tespit edilmiştir.

Yerli basındaki üç gazetenin çevrim içi haberleri incelendiğinde ise, birinci dönemde *toplam kırk üç çevrim içi haber*, ikinci dönemde *yüz kırk üç çevrim içi haber* yayımlamış oldukları belirlenmiştir. Birinci dönem olarak belirtilen zaman aralığında Hürriyet gazetesi, *otuz bir çevrim içi haber*; Sözcü gazetesi *on çevrim içi haber* ve Yeni Şafak gazetesi de *sadece iki çevrim içi haber* yayımlamıştır. Çevrim içi haberlerin yüzdelik dağılımına bakılırsa, yüzde yetmiş ikiyle Hürriyet, yüzde onla

Sözcü, yüzde beşle Yeni Şafak, pastayı tamamlamıştır. Öğrenci Andı'nın kaldırılması kararının iptaline karar verilmesini kapsayan ve ikinci dönem olarak belirlenen süreçte Hürriyet gazetesi *yetmiş beş çevrim içi haber*, Sözcü gazetesi *kırk üç çevrim içi haber* ve Yeni Şafak gazetesi ise *yirmi beş çevrim içi haber* yayımlamıştır. Haberlerin yüzdelik dağılımına bakıldığında, Hürriyet gazetesinin yüzde elli iki; Sözcü gazetesinin yüzde otuz ve Yeni Şafak gazetesinin yüzde on sekizlik paylara ayrıldığı tespit edilmiştir.

Elde edilen verilere göre; Hürriyet gazetesi, Sözcü ve Yeni Şafak gazetesine oranla Öğrenci Andı'nın kaldırılması kararıyla ilgili daha fazla çevrim içi haber yayımlamıştır. Birinci dönemde, üç gazete arasından Yeni Şafak gazetesi, en az çevrim içi haber yayımlayan gazete olmuştur. İkinci dönemde de en çok çevrim içi haber yayımlayan gazete Hürriyet gazetesidir. Aynı dönem, en az çevrim içi haber yayımlayan gazete ise, Yeni Şafak gazetesi olmuştur. İki zaman aralığını da kıyaslayınca, üç gazetenin de çevrim içi haber sayılarının birinci dönemde az olduğu tespit edilmiştir.

3.10.14. Türk Basınında Öğrenci Andı'nın Uygulamadan Kaldırılması Kararı ve Kararın İptali Kararına İlişkin Yerli Basındaki Çevrim İçi Haber Aktörlerinin Değerlendirilmesi

Tablo 23: 8 Ekim – 8 Kasım 2013 ve 19 Ekim-19 Kasım 2018 tarihleri arasında Öğrenci Andı'nın Uygulamadan Kaldırılması Kararına ve Kararın İptali Kararına İlişkin Türk Basınının Çevrim İçi Haber Aktörleri

Haber Aktörleri	Hürriyet	Sözcü	Yeni Şafak	Toplam
Recep Tayyip Erdoğan (Cumhurbaşkanı)	13	0	6	19
Devlet Bahçeli (Mhp Genel Başkanı)	8	2	5	15
Bekir Bozdağ (Anayasa Komisyonu Başkanı)	2	5	3	10

Abdülhamit Gül (Adalet Bakanı)	3	2	4	9
Ziya Selçuk (Milli Eğitim Bakanı)	4	3	0	7
Faik Öztürk (CHP Genel Başkan Yrd.)	4	3	0	7
Meral Akşener (İyi Parti Genel Başkanı)	3	3	0	6
Talip Geylan (Türk Eğitim-Sen Genel Başkanı)	1	3	0	4
Ömer Çelik (AKP Sözcüsü)	0	1	3	4
Nabi Avcı (Dönemin Milli Eğitim Bakanı)	2	2	0	4
Engin Özkoç (CHP Grup Başkanvekili)	3	0	0	3
İbrahim Kalın (Türkiye Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü)	2	0	1	3
Kemal Kılıçdaroğlu (CHP Genel Başkanı)	2	1	0	3
Önder Kahveci (Türkiye Kamu-Sen Genel Başkanı)	2	0	0	2
Kâmil Ünal (Kamu-Sen Kayseri Şube Başkanı)	2	0	0	2
Metin Feyzioğlu (Barolar Birliği Başkanı)	2	0	0	2
Kazım Erdi Aktunç (Ülkü Ocakları İstanbul İl Başkanı)	1	1	0	2
Yusuf Ziya Günaydın (Dönemin Isparta Belediye Başkanı)	1	1	0	2
Numan Kurtulmuş (AKP Genel Başkanvekili)	2	0	0	2

Mehmet Ruşen Gültekin (Yargıtay Eski Savcısı)	1	1	0	2
Ali Yalçın (Eğitim-Bir-Sen Genel Başkanı)	1	0	1	2
Ümit Özdağ (İyi Parti Genel Başkan Yrd.)	0	2	0	2
Engin Altay (TBMM CHP Grup Başkanvekili)	2	0	0	2
Ömer Faruk Eminağaoğlu (Eski Yargıçlar Sendikası Başkanı)	0	1	1	2
İsmail Koncuk (Dönemin Türkiye Kamu-Sen Genel Başkanı)	2	0	0	2
Canan Arıtman (Cumhuriyet Kadınları Derneği)	1	0	0	1
Yıldırım Kaya (CHP Eğitim Politikalarından Sorumlu Genel Başkan Yrd.)	1	0	0	1
İsmail Şişman (Eğitim-Sen Düzce Şube Başkanı)	1	0	0	1
İlber Ortaylı	1	0	0	1
Güllü Yaman (Cumhuriyet Kadınları Derneği Bolu Şube Başkanı)	1	0	0	1
Hamza Dağ (Akp Seçim İşleri Birimi Başkan Yrd.)	1	0	0	1
Kâmil Terzi (Türk Eğitim-Sen Amasya İl Temsilcisi)	1	0	0	1
Orhan Akın (Kamu-Sen Burdur İl Temsilcisi)	1	0	0	1

Rıza Özmen (Kamu-Sen İstanbul Temsilcisi)	1	0	0	1
Muharrem İnce	1	0	0	1
Evgil Türker (Süryani Dernekleri Federasyonu Başkanı)	1	0	0	1
Celal Köse (Dönemin AKP Yozgat İl Başkanı)	1	0	0	1
Kazım Arslan (Dönemin Yozgat Belediye Başkanı)	1	0	0	1
Mehmet Bekaroğlu (Dönemin CHP İstanbul Milletvekili)	1	0	0	1
Erkan Doğan (İyi Parti Çankırı Merkez İlçe Başkanı)	1	0	0	1
İsmail Akgül (Ülkü Ocakları Bolu İl Başkanı)	1	0	0	1
Yunus Memiş (Dönemin Memur-Sen Diyarbakır İl Başkanı)	1	0	0	1
Oğuz Özyavuz (Türkiye Gençlik Birliği)	1	0	0	1
Bilal Kara (Eğitim- Bir-Sen Uşak Şube Başkanı)	1	0	0	1
Öztürk Yılmaz (Ardahan Milletvekili)	1	0	0	1
Ali Musa Bina (Dönemin Eğitim-Bir- Sen İzmir Şube Başkanı)	1	0	0	1
Hidayet Vahapoğlu (MHP Genel Başkan Yrd.)	0	1	0	1
Olca Kılavuz (MHP Mersin Milletvekili)	0	1	0	1

Kazım Kurt (Odunpazarı Belediye Başkanı)	0	1	0	1
Erhan Usta (Dönemin MHP Grup Başkanvekili)	0	1	0	1
Sezai Temelli (HDP Genel Eş Başkanı)	0	1	0	1
Numan Kurtulmuş (AKP Genel Başkanvekili)	0	1	0	1
Teoman Duralı (Dönemin Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Kurulu Üyesi)	0	0	1	1
Mustafa Şentop (Tbmm Başkanvekili)	0	0	1	1
Semih Yalçın (Mhp Genel Başkan Yrd.)	0	0	1	1
Mihail Vasiliadis (Apoyevmatini Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni)	0	0	1	1
Mahmut Tanal (Dönemin Chp İstanbul Milletvekili)	1	0	0	1
Mevlüt Kuntoğlu (Dönemin Mardin İl Milli Eğitim Müdürü)	1	0	0	1
Lütfi Değirmenci (Cumhuriyet İçin Güçbirliği Platformu Dönem Sözcüsü)	1	0	0	1
Hayati Yazıcı (Dönemin Gümrük ve Ticaret Bakanı)	1	0	0	1
Mehmet Ali Şahin (Dönemin AKP Siyasi ve Hukuki İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yrd.)	1	0	0	1
Özgür Güllü (Dönemin Çivril Ülkü Ocakları İlçe Başkanı)	1	0	0	1

Süheyl Batum (Dönemin CHP Eskişehir Milletvekili)	1	0	0	1
Dilek Akagün (Dönemin CHP Uşak Milletvekili)	1	0	0	1
Mesut Ergin (Dönemin CHP Küçükköy Belediye Başkanı)	0	1	0	1
Ege (Müzisyen)	0	1	0	1
Adil Zozani (Dönemin BDP Hakkâri Milletvekili)	0	1	0	1

Değerlendirme:

Araştırmada incelenen iki dönemde de yayınlanan çevrim içi haberler, aktörler açısından da analiz edilmiştir. Çevrim içi haberlerde ön plana çıkan aktörler sırasıyla; Recep Tayyip Erdoğan, Devlet Bahçeli, Bekir Bozdağ, Abdülhamit Gül, Ziya Selçuk, Faik Öztrak ve Meral Akşener'dir.

Sözcü gazetesi çevrim içi haberlerinde, Recep Tayyip Erdoğan'a haber aktörü olarak yer vermemiştir. Ziya Selçuk, Faik Öztrak ve Meral Akşener'e ise, Yeni Şafak gazetesinin çevrim içi haberlerinde aktör olarak yer verilmemiştir.

Yeni Şafak gazetesi, Erdoğan'ın aktör olduğu haberlerinin bir kısmını "Cumhurbaşkanı Erdoğan: Danıştay'ın kararını iyi niyetli görmüyorum", "Erdoğan: Danıştay 5 yıldır neredeydi?", "Bizim için en güzel ant İstiklal Marşımız" başlıklarıyla servis etmiştir. Başlıklar, Erdoğan'ın Öğrenci Andı'nın kaldırılmasını iptal eden Danıştay kararının verildiği ikinci döneme aittir. Yeni Şafak gazetesi, başlık seçimlerinde Erdoğan'ın Danıştay kararına yönelik tutumunu net olarak göstermiştir. Hürriyet gazetesi ise, "Cumhurbaşkanı Erdoğan: Andımız ezanı Türkçe okumak, okutmak isteyenlerin eseridir" başlığını kullanmıştır.

Devlet Bahçeli'nin tepkisi, birinci dönemde Öğrenci Andı'nın kaldırılması kararına yönelik olmuştur. Haber başlıklarında en çok yer aldığı dönem de birinci dönemdir. Bahçeli'nin söylemlerinin kararı veren kurumdan çok, kararı destekleyen

tarafllara yönelik olduğu görülmüştür. Bahçeli'ye yer verilen başlıklar: "Bahçeli: Tescilli Türk düşmanı" (Gündem Haberleri: Hürriyet, 2013), "Bahçeli: Türkçülük ırkçılık değildir" (Yerel Haberler: Hürriyet, 2018), "Bahçeli: İttifak arayışımız artık kalmamıştır" (Politika: Yeni şafak, 2018).

Bekir Bozdağ, ğrenci Andı'nın yeniden uygulanması kararını eleştirmiş, hukuka uygun olmadığını belirtmiştir. Muhalif parti yeleri, Bozdağ'ın yaptığı açıklamalara tepki göstermiştir. Bu olaylar neticesinde Bozdağ, evrim içi haberlerde sıkça yer almıştır. Bozdağ'ın en çok yer aldığı gazete, Sözcü olmuştur. Öğrenci Andı'nın yeniden uygulanması kararını eleştiren isimlerden birisi olan Abdülhamit Gl de Bozdağ'dan sonra en sık kullanılan haber aktörü olmuştur. Gl'e haber aktörü olarak en çok yer veren Yeni şafak gazetesidir.

Bakan Selçuk, araştırmanın ikinci döneminde haber aktörü olarak yer almakta ancak Selçuk'un mecbur kalmadıkça ğrenci Andı kararlarına yönelik yorum yapmamaya çalıştığı gözlemlenmiştir. Danıştay kararına yönelik duruşunun anlaşıldığı habere ise Sözcü gazetesi, "Bakan Selçuk: Andımız'da Cumhurbaşkanı'nın durduğu yerdeyiz" (Sözcü, 2018) başlığıyla bakanın açıklamalarına yer vermiştir.

İncelenen veriler ışığında, Hürriyet gazetesinin çevrim içi haberlerinde ön plana çıkan haber aktörleri, Erdoğan, Bahçeli, Selçuk ve ztrak iken Sözcü gazetesinde Bozdağ, Yeni şafak gazetesinde Gl olmuştur. Meral Akşener'e haber aktörü olarak yer veren gazeteler Hürriyet ve Sözcü'dr. Yani iktidar parti üyelerine, muhalif parti üyelerine ve sivil toplum kuruluşu yöneticilerine yer vererek kendini diğer gazetelerden ayırıtıran gazete Hürriyet olmuştur.

3.10.15. Türk Basınında Öğrenci Andı'nın Uygulamadan Kaldırılması Kararına İlişkin Çevrim İçi Haberlerin İçerik Bakımından Değerlendirilmesi

Tablo 24: 8 Ekim – 8 Kasım 2013 ve 19 Ekim-19 Kasım 2018 tarihleri arasında Öğrenci Andı'nın Uygulamadan Kaldırılması Kararına ve Kararın İptali Kararına İlişkin Türk Basınının Çevrim İçi Haber İçerikleri

İçerik	Hürriyet	Sözcü	Yeni Şafak	Toplam
Çatışma	48	25	11	84
Yargıya Güven	18	11	10	39
Hukuka Uygunluk	15	13	6	34
Milli Değerlere Saygı	17	10	4	31
Tarihi Mirasa Saygı	14	8	0	22
Demokrasi	10	1	3	14
Azınlık Hakları	7	1	3	11
Dindar	6	0	0	6
Ekonomik Kriz	2	3	0	5
Dini Değerlere Saygı	4	0	0	4
Kararlı	3	0	1	4
Uzun Yargılama	4	0	0	4
İnanç Özgürlüğü	1	0	0	1
Yolsuzluk	1	0	0	1
Evrensellik	0	0	0	0
Görünürlük	0	0	0	0
Ülkeye Güven	0	0	0	0
Ab Üyeliği	0	0	0	0
Geleneksel	0	0	0	0
Tutarlı	0	0	0	0

Kutuplaştırıcı	0	0	0	0
İşsizlik	0	0	0	0
Milliyetçi	0	0	0	0
Otoriter	0	0	0	0
Güçlü	0	0	0	0
Basın Özgürlüğü	0	0	0	0
İzolasyon	0	0	0	0
Ulusal Güvenlik	0	0	0	0
Güvenilir	0	0	0	0
Saygınlık	0	0	0	0
Modern	0	0	0	0
Hırs	0	0	0	0
İfade Özgürlüğü	0	0	0	0

Değerlendirme:

Çalışmanın bu kısmında, daha önce belirtilen iki dönem boyunca yayımlanan Öğrenci Andı kararları hakkındaki çevrim içi haberlerin içeriği incelenmiştir. Belirlenen kriterlere göre, içerikler sınıflandırılmış ve gündem olan hukuki kararların iç hedef kitleye ne şekilde yansıtıldığı gözlemlenmiştir.

Haber içeriklerini incelediğimizde, haberlerin seksen dört tanesinin yaşanan çatışmaya yönelik, otuz dokuz tanesinin yargıya güven, otuz dört tanesinin hukuka uygunluk, otuz bir tanesinin milli değerlere saygı ve yirmi ikisinin tarihi mirasa saygı üzerine olduğu görülmektedir. Diğer kategoriler sırasıyla; demokrasi, azınlık hakları, dindarlık(lider), ekonomik kriz, dini değerlere saygı, kararlılık(lider), uzun yargılama, inanç özgürlüğü ve yolsuzluk şeklinde yer almıştır.

Andımızın kaldırılması kararı ve beş yıl sonrasında kararın anayasaya uygun olmadığı gerekçesiyle iptal edilmesi, Öğrenci Andı'na yönelik kararların siyasi çatışmaların sebeplerinden biri olmasına neden olmuştur. Yukarıda incelenen haber aktörlerinin kullanımına bakıldığında da çatışma taraflarının ağırlıklı olarak iktidar

partisinin ve muhalif partilerin üyeleri olduğu görülmektedir. Bu da bize, bir sosyal bölünme yaşandığını göstermektedir. Şerif Mardin'in çalışmalarında, Türkiye Cumhuriyeti'ndeki sosyal bölünmeler, merkez-çevre teorisiyle açıklanmıştır. Şerif Mardin, merkez ve çevre ilişkisinde temel bir güvensizlik ve kuşku olduğundan sürekli bir çatışma hali yaşandığını vurgulamıştır (Mardin, 1990, s. 37-38). 2013 yılında partilerin ittifak olup olmayacağını gündemde olduğu bir dönemde Öğrenci Andı kararı, merkez ve çevre ilişkisindeki çatışmayı alevlendirmiştir. Bu çatışmadan doğan hukuk ve siyaset ilişkisi de yargının güvenilirliğini tartışma konusu haline getirmiştir.

Danıştay'ın Öğrenci Andı'nın kaldırılmasını iptal etmesi üzerine Bekir Bozdağ, Danıştay'ın anayasayı çiğnediğini söylemiştir (Sözcü, 2018). Abdülhamit Gül ise, Danıştay'ın yargının yürütmenin yerine geçmeye çalıştığını belirtmiştir (Politika: Yeni Şafak, 2018). Bu gibi açıklamalar, yargı organlarına olan güveni etkilemiştir. Engin Özkoç, iktidarın Danıştay eleştirileri üzerine Danıştay'ı töhmet altında bırakmanın doğru olmadığını belirtmiş (Ankara Haberleri: Hürriyet, 2018), Erhan Usta ise, Danıştay kararının tartışılacak bir yanı olmadığını söyleyerek kararın uygulanması gerektiğini söylemiştir (Gündem: Sözcü, 2018). Böylece iktidar ve muhalif kanatlarının, yargıya yönelik aynı derece güven barındırmadıkları görülmüştür ve bu durumun medyaya dolayısıyla da kamuoyuna yansıdığı söylenebilir. İktidarın yargıya yönelttiği eleştirilerin temelinde kararın anayasaya ve hukuka uygunluğunun tartışıldığı görülmüştür. Bu sebeple hukuka uygunluk kategorisi de içerik sıralamasında üçüncü sırada yer almıştır.

2013 yılında verilen kararlar ilgili kanaat önderleri dışında halk ve dernek protestoları da haberlerde yer almıştır ancak 2018 yılındaki kararlar ilgili haberlerin merkezinde iktidar ve muhalif parti üyelerini görmekteyiz. Diğer kategorilere baktığımızda, her iki karar döneminde de milli değerler ve milli değerlere saygı, tartışma konusu olduğu için haber içeriklerinde dördüncü sırada yer almıştır. Milli değerlere saygı gibi tarihi mirasa saygı da haber içeriklerinde yer almıştır. Öğrenci Andı'nın milli değeri ve önemi bu süreçte çok konuşulmuş ve kararlarla birlikte bu konular gündeme gelmiştir. Siyasi parti liderleri ve üyeleri, bu konuyu kendi ilkeleri nezdinde tartışmıştır. Özellikle andımız kararları konusundaki söylemleri, milli değerlere olan yaklaşımlarıyla ilişkilidir. Örneğin; Erdoğan'ın İslam'ın ırkçılığı reddetmesini sebep göstererek Türk olduğunu ama Türkçü olmadığını söylemesi,

kendi parti ideolojisine dayanan bir yorumdur (Gündem: Hürriyet, 2018) ve bu yorum kendi parti tabanına verdiği bir mesaj olarak görülebilir.

Türklüğün değerleriyle beraber Atatürk'ün ilkeleri ve Öğrenci Andı'nın yazarı Reşit Galip hakkında birtakım bilgi ve tartışmalar gündeme gelmiştir. İktidar partisinin ve muhalif partilerin söylemlerine yönelik bu içerikler tarihi mirasa saygı kategorisinde kendini göstermektedir. Tarihi mirasa saygı kategorisinde içeriği bulunmayan tek gazete Yeni Şafak gazetesidir. Haberlerin içeriğinde, kararların demokrasi ve azınlık haklarına bağlamında da tartışıldığı görülmüştür. 2018 yılındaki Danıştay kararına yönelik tartışmalar, yargının bağımsızlığına yönelik şüphe oluştururken kararın hukuka uygun olmadığını öne süren eleştiriler, bu durumun ülkenin demokratik yapısına zarar vereceğini iddia etmişlerdir. Hayati Yazıcı'nın Öğrenci Andı'nın okunmasının toplumun farklı ırk ve etnik kesimleri için uygun olmayacağını dile getirmesi (Gündem: Hürriyet, 2013), Kemal Kılıçdaroğlu'nun "demokrasi kılıfıyla Andımız'ı kaldırdılar" söylemi, sürecin demokrasi ve azınlık hakları ekseninde geliştiğini göstermektedir.

Haber analizlerinin sonucunda, 2013 yılında kaldırılan Öğrenci Andı'nın o dönem, çözüm süreci diye adlandırılan girişim nedeniyle sunulan demokratikleşme paketinin bir parçası olarak iktidar ve taraflarınca desteklenmiş, muhalif ve milliyetçi kesim tarafından eleştirilmiştir. 2018 yılında Danıştay'ın bu kararı iptal etmesi, yargının siyasetin oklarına hedef olmasına neden olmuştur. İktidar partisi üyelerinin yargının hukuka uygun karar vermediği gibi söylemleri, yargıya güveni olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Öğrenci Andı meselesinin milli değerler, tarihi miras, demokrasi ve azınlık hakları çerçevesinde tartışılması toplumun hassasiyetlerine dokunulduğunu göstermektedir. Bu noktada yargıya yönelik güvensizlik yaratmak ve toplumun hassasiyetlerine yönelik çatışmacı söylemler de bulunmak yargının ve siyasetin itibarsızlaşmasına neden olmaktadır. Salim Kadıbeşegil'in söylediği gibi, siyaset kurumunun da itibarlı olması gerekmektedir (Kadıbeşegil, 2013). Hukukun siyasallaşması da yargı organlarının itibarını düşürmektedir, zira hukukun üstünlüğünden ve yargının bağımsızlığından şüphe eden halk; yargıya, yönetime ve ülkesine de güven duymayacaktır.

3.11.YÜKSEK MAHKEME KARARLARININ ÜLKE İTİBARI KRİTERLERİ AÇISINDAN ANALİZİ

Hukuk, tarih yolcuğunun başında güçlü olanın takdirine bağlıydı. Bu durum zaman zaman güçlü olan yöneticilerin ya da üstün sosyo-ekonomik bir sınıfın hukuka aykırı işler yaptığında herhangi bir bedel ödemesine engel olmuştur. Yönetimler değiştikçe bir önceki yönetimde gerçekleşen hukuka aykırılıklar cezalandırılrsa bile, devletin adalet sistemi ve halkın devlete olan güveni zarar görmüş, bir tarafın haksız üstünlüğü zamanla isyanlara yol açmıştır. Böylece kamu düzenini, adaleti ve eşitliği sağlamak için yargılama işini yapabilecek bağımsız bir organa ihtiyaç olduğu fark edilmiştir. Bu yüzden yargı organlarının bağımsızlığı, hukuk devletinin önemli bir niteliğidir.

Yargı organları bağımsız olup adaleti sağlasa bile, kimi zaman adaleti sağlaması yeterli değil, kamuda adaleti sağladığına dair inanç oluşması da gereklidir. Bu noktada medyanın dönüşümü önemli bir güçtür. Gününü internette geçiren insanların sosyal medya dışında bilgi aldığı bir diğer kaynak olan çevrim içi haberler, bilginin hızla dağılımının yanı sıra ulusal veya uluslararası arenada olayın nasıl geliştiğinin, kanaat önderlerinin söylemlerinin takip edilebilmesi için ehemmiyetlidir. Yargı kararlarının adaleti sağladığına olan inancı pekiştirmek, verilen kararların insanların değerlerinde karşılık bulmasını sağlamak için çevrim içi haberler kullanılabilir bir güçtür. Bu sebeple çalışma için oluşturulan kriterler çevrim içi haberlerden edinilen bulgularla geliştirilmiştir. Belirlenen kriterler; yargıya yönelik, lidere yönelik, kültürel değerler, uluslararası ilişkiler, ekonomik kalkınma ve insan haklarına uygundur.

Yargı kararlarının medyadaki yansımaları, iç hedef kitlenin kendi yargı sistemine ve dış hedef kitlenin o ülkenin yargı sistemine bakışını etkilemektedir. Bu durumda oluşturulan algı, ülkeye dair bir imaj yaratıp itibarın yükselmesine ya da düşmesine neden olmaktadır.

Yargıya yönelik kategorilerde; yargıya güven, uzun yargılama, kamu düzeni, ulusal güvenlik, hukuka uygunluk yer almaktadır. Türk yargısı, bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda güven oluşturmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında, demokratik toplumlarda mahkemelerin kamuoyuna güven aşılması

gerektiği belirtilmiştir (Morris v. the U.K. No. 38784/97'dan Aktaran: Akyol, 2018). Yargıya yönelik güven sağlandıkça hem yargı kurumlarının itibarı hem de ülke itibarı yükselecektir. Adaletin sağlanması kadar adaletin ne kadar sürede sağlandığı da önem arz etmektedir. Adil yargılanmak kadar makul sürede yargılanmak da bir insan hakkıdır. Bu hakkın ihlal edilmesi, ülkenin demokratik imajına zarar verip itibarını düşürecektir. Yargılama süresi uzadıkça kamuoyu, davaların çözümlenememesinden ve yargının neye bağlı olduğundan endişe duyacaktır. Yargı tarafından alınan kararlarının sebepleri de kamuoyuna basın aracılığıyla iletilebilmeli, kamu düzeni ve ulusal güvenlik için gerekli olduğu mesajı verilmelidir. Kamuoyu, alınan kararın hukuka uygun ve toplum yararına olduğuna inandığında yargıya yönelik eleştiriler azalacaktır.

Çevrim içi haberlerde lidere yönelik kategoriler ise; güvenilirlik, otoriterlik, saygınlık, modernlik, geleneksellik, dindarlık, tutarlılık, kararlılık, hırs, milliyetçilik, güç, kutuplaştırıcı, görünürlüktür. Yargının itibarını, tarafsızlığı ve bağımsızlığı güçlendirir. Bir ülkenin liderinin o ülkenin yargı organlarına ve kararlarına yönelik söylemleri ve liderin imajı da mühim bir faktördür. Özellikle uluslararası arenada ülke liderleri en etkin aktörlerdir. Bu siyasal aktörlerin imajı ve itibarı, ülkenin itibarına da yansımaya sahiptir. Demokratik olarak görülen bir lider, yargının bağımsızlığının desteklendiğinin, demokratik olarak yönetilen bir ülke imajının da aynasıdır ancak otoriter veya diktatör bir lider yargı kararlarına müdahale edilen ve hak ihlallerinin çok olduğu bir ülke imajını yansıtır. Bu yüzden lidere yönelik kriterler, yargıya güven ve ülke itibarının elzem faktörüdür.

Kültürel değerler kriterinin alt kategorilerinde; dini ve milli değerlere saygı, tarihi mirasa saygı vardır. Bu kriter yargı kararlarının siyasal zeminde kamuoyunun hassasiyetlerine nasıl sunulduğunun tespit edilmesi için konulmuştur. Yargı tarafından alınan kararlara güvenilmesi için kararların kamuoyunun vicdanına, değerlerine yönelik olduğu iletişim mecralarında sunulmalıdır.

Uluslararası ilişkilerin alt kategorileri de AB üyeliği, evrensellik, ülkeye yönelik güven, çatışma ve izolasyondur. Türkiye Avrupa Birliği Üyeliği'ne başvurduğundan beri birtakım demokratikleşme aşamaları geçirmektedir. Üyelik için aday olan ülkenin "demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, insan hakları ile azınlıkların korunmasını ve saygı görmesini teminat altına alan kurumlarının istikrara kavuşturulmuş olmasını,

işleyen bir piyasa ekonomisinin mevcudiyetini, AB içindeki rekabet ve piyasa güçleriyle baş etme kapasitesini” gerektirir (Bozkır, tarih yok). Bu sebeple Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne kabul edilmesi için belirtilen kriterleri karşılaması gerekmektedir. Yargı kararlarının demokrasiye, insan haklarına ve azınlık haklarına uygunluğu ve ülkede hukukun üstünlüğünün sağlanabilmesi, ülkenin uluslararası alandaki itibarını etkilemektedir. Çevrim içi haberlerde de yüksek mahkeme kararlarının siyasal zeminde bu faktörler üzerinden tartışıldığı görülmektedir. Üyelik için belirlenen kriterler, ülkenin uluslararası ortamdaki güvenilirliğini de yönlendirmektedir. İnsan ve azınlık haklarına karşı hassasiyeti olan ve hukukun üstün olduğu bir ülke, diğer ülke vatandaşları tarafından eğitim, yaşam, ticaret ve benzeri hususlarda tercih edilebilirliği yüksek ülke konumunda yer alır. Böylece ülke, refah seviyesi yüksek, güvenilir ve yaşanabilir ideal ülke olarak itibarını yükseltecektir. Güven ve itibar arasındaki ilişki tartışılmaz bir gerçektir. Bir kuruma veya ülkeye yönelik güven arttıkça itibar güçlenir. Ülkenin yaşanabilir ve refah seviyesi yüksek imajı oluşturabilmesi için ekonomik kalkınmasının olması gerekmektedir. Ekonomik kalkınma tartışmaları, işsizlik, yolsuzluk ve ekonomik kriz üzerine gerçekleşiyorsa yaşanabilir ülke konumunda görülmez ve hem ulusal hem de uluslararası kamuoyunda ülke itibarı düşer.

Yargı kararlarının inanç özgürlüğünü, azınlık haklarını, ifade özgürlüğünü, basın özgürlüğünü ve demokrasiyi ihlal etmesi veya kararların bu kriterler doğrultusunda tartışılıyor olması yargıya güven duyulmasının önüne geçer. Ülke kararlarının uluslararası ortamda tanınmasını güçleştirir. Uluslararası koruma mekanizmalarının müdahalesini gerektirerek ülkenin saygınlığını yıpratır. Kısaca bu çalışmadaki kriterler, yargının ve kararlarının basında ne şekilde ele alındığı üzerinden yargının güvenilirliğinin ve ülke itibarının basına nasıl yansıdığını göstermektedir.

SONUÇ

Küreselleşmeyle değişen siyasal, sosyal ve ekonomik zeminler dönüşümden paylarını almıştır. Küreselleşme sonucunda daha yüksek etkileşimler içerisine giren ülkeler ve halklar sahip oldukları ilişkileri güvenceli ve güçlü ittifaklar haline getirmeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda uluslararası halkla ilişkiler faaliyetleri aracılığıyla ülkeleri, dış hedef kitlelere iyi göstermek önem kazanmıştır. Bir ülkeye

yönelik algı, o ülkenin ekonomisini, uluslararası siyasetteki gücünü, göç almasını, vatandaş kazanmasını veya uluslararası antlaşmalarda birtakım imtiyazlarla yer almasını sağlayabilmektedir. Bu nedenle uluslararası arenada bir ülkeye dair algı kötüyse, o ülke gelişmesini sağlayacak kaynaklara erişimde sorun yaşayabilir. Bu yüzden ülkelerin algıları, kadere ya da sadece olayların gidişine bırakılmamalı, doğru halkla ilişkiler stratejileriyle ülke itibarı yönetilmelidir.

Aynı şekilde bir ülkenin iç hedef kitesinin o ülkeye yönelik algısı da önem arz etmektedir. Geçmişten günümüze değişen şartlarla halkın devlete ve ülkeye bakış açısı değişmiştir. Halk, eskiden devleti sadece mutlak güç olarak benimsemişken artık devletin kendisine hizmet etmesi, koruyup kollaması ve vatandaşının refahını sağlaması gereken bir oluşum olarak görmektedir. Bu sebeple iktidarın halka kazandırdıkları ve halkla iletişimi, bilgi akışı önem kazanmıştır. Halk olarak iç hedef kitlenin iktidardan memnun olmayışı, ülkede bir takım çatışma ve kaos doğurmaktadır, böylece toplumsal refah ve halkın kültürü olumsuz etkilenmektedir. Bir ülkenin siyasal, kültürel ve ekonomik durumu ülke algısını etkilerken aynı döngüde ülke algısı da ülkenin siyasal, kültürel ve ekonomik ortamını etkilemektedir. Bu etkiyi yönlendirebilmek için kamuoyunu bu doğrultuda idare ederek ülke itibarı yönetilebilmektedir. Ülkelerin itibarını yönetebilmek için birçok araç vardır, bunlar arasında uzun yıllardır etkili bir araç olan medya, itibarları yönetmek kadar kitleleri yönlendirip birtakım şeyleri meşrulaştırmak için devlete hizmet edebilmektedir.

Özellikle son yıllarda tekelleşmesi oldukça artan medya organları, iktidar ve destekçileri tarafından yönlendirilen içeriklerle hizmet vermektedir. Bu durumda iktidarın gerçekleştirdiği hukuka uygun olmayan ve halka fayda sağlamayan değişimler, medya aracılığıyla meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Günümüzde hukukun siyasallaşmasının halkın hukuka veya yargıya olan güvenini etkilemesiyle halk iktidardan daha çok medet ummaktadır. Yargı organlarının itibarını zedeleyecek söylemlerde bulunan siyasal aktörlere çok sık yer veren ancak konu hakkında uzmanlara yeterince yer vermeyen medya, algıları yönlendirmektedir. Bu doğrultuda hem yargının paradan ve iktidardan taraf gözükp bağımsız izlenimini kaybetmesi hem de yargı organlarının kararlarının iktidar ve destekçileri tarafından sıkça olumsuz ve ağır ithamlarla eleştirilmesi, yargının itibarını zedelemekte ve yargıya güveni azaltmaktadır.

İç hedef kitlenin yargıya güveninin zedelenmesi, ülkeye bağımlı ancak bağı olmayan vatandaşlar yetişmesine sebep olmaktadır. Adaletin, demokrasinin ve insan haklarının sağlanamadığı bir ortamda ne sulh ne refah bulunmayacağından vatandaşlar ülkeleriyle aidiyet kuramaz ve karmaşa hâkim olur. Bu sebeple yargıya güven vatandaşların ülkelerine yönelik algılarını etkileyen unsurlardandır. Bir ülkede verilen yargı kararları ve bu kararların siyasal ortamda hangi açılardan tartışılıp medyada nasıl yansıtıldığı, ülke itibarı açısından oldukça önemlidir.

“*Wikipedia, Öğrenci Andı ve Ayasofya Kararları Özelinde Ülke İtibarının Çevrim İçi Haberler Ekseninde Değerlendirilmesi*” isimli bu çalışmada Türkiye’nin uluslararası arenada sıkça etkileşimde olduğu ve uluslararası antlaşmalarla bağlantıları olan ABD, İngiltere ve Almanya’nın çok okunan dokuz haber sitesinin çevrim içi haberleri ve Türk basınından çok okunan üç gazetenin çevrim içi haberleri incelenerek Türkiye’deki Wikipedia yasağına ve yasağın kaldırılmasına, Öğrenci Andı’nın kaldırılmasına ve kaldırılma kararının iptaline, Ayasofya’nın cami olmasına yönelik Yüksek Mahkeme kararlarının gündeme geldiği konular sınıflandırılarak yargıya güven ve ülke itibarı ilişkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gerçekleştirilen araştırma ve sunulan bulgular, yapılan değerlendirmeler sonucunda; Wikipedia’ya erişim engeline, engelin kaldırılması kararına ve Ayasofya’nın cami olarak ibadete açılması kararına ilişkin çevrim içi haberlerin en çok Türk basınında yer aldığı tespit edilmiştir. Yabancı basının haber sitelerinde Öğrenci Andı’na yönelik kararlar hakkında hiç çevrim içi haber yapılmamıştır. Bu veriler, Yabancı basının Wikipedia ve Ayasofya hakkındaki gelişmelerin kendi kamuoyunu ilgilendirdiğini ancak Öğrenci Andı hakkındaki gelişmelerin Türkiye’nin iç meselesi olarak görüldüğünü ve kendi kamuoyunu ilgilendirmediğini düşündüklerini göstermektedir. Türk basınında en çok çevrim içi haber yapılan karar, Ayasofya’nın cami olması kararıdır. Türk basınında en az çevrim içi haber yapılan karar, Öğrenci Andı’nın uygulamadan kaldırılması ve kaldırılma kararının iptali hakkındadır. Gündem olma oranına bakıldığında Ayasofya’ya yönelik karar, en çok konuşulan karar olmuştur.

Haberler sıkça siyasal aktörler çerçevesinde yazılmıştır. Bu da hukuki kararların siyaset ortamına girdiğini göstermektedir. Wikipedia kararlarına yönelik yabancı çevrim içi haberlerde en çok kullanılan aktör Anayasa Mahkemesi olmuştur. Anayasa

Mahkemesi, BTK ve Erdoğan'ın çok kullanılan aktörler arasında yer alması, hukuk, iletişim ve siyaset sahalarının birbiriyle bağlantısını gözler önüne sermektedir. Wikipedia'ya erişimin engellenmesi kararı, ifade özgürlüğü ve bilgi edinme hakkı konularıyla gündeme gelmiştir. Bu karar Türkiye'de yaşanan diğer konulardaki insan hakları sorunlarını da gündeme getirmiştir. Ayrıca Wikipedia yasağı ve sonrasında Anayasa Mahkemesi'nden sonuç alınamayıp Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulmasının gündeme gelmesiyle adil yargılanma hakkı ve yargının uygun sürede yargılması konuları dikkat çekmiştir. Bu durumda yabancı basında, Türkiye'de yaşanan basın özgürlüğü ve demokrasi sorunları da gündeme gelmiş, Türkiye'nin FETÖ darbesi sonrasında basın çalışanlarına ve başka kurumlara yönelik kısıtlama ve tutuklamalardan Erdoğan'ın sorumlu olduğu yazılmıştır. Bu yüzden yabancı basında Türkiye ve Cumhurbaşkanına yönelik insan haklarına aykırı ve hukukun üstünlüğünü tanımayan ülke ve lider imajı oluşturulduğu tespit edilmiştir.

Türk basınının çevrim içi haberlerinde de aynı haber aktörlerine ve içeriklere yer verilmiştir. Ancak Türk basınının çevrim içi haberlerinde yabancı çevrim içi haberlerden ayrılan gündem ülkeye yönelik güvendir. Türkiye'deki ifade özgürlüğü, bilgi edinme hakkı, hukuka uygunluk ve demokrasi meselelerinin gündemde sıkça yer alması, ülkeye yönelik güveni etkilemektedir fakat Türk basını çevrim içi haberlerinde ülkeye yönelik güven konusu, Wikipedia'nın Türkiye'yi terör işbirlikçisi göstermesi nedeniyle ülkeye yönelik güveni sarsıcı karalama kampanyası olması üzerine yazılmıştır. Bu da gündemdeki her olayın tüm yönleriyle ele alınmadığı için yönlendirilmenin kolaylığını göstermektedir.

Yabancı basının Ayasofya kararına yönelik çevrim içi haberlerinde, gündemin en çok Erdoğan üzerinden konuşulduğu ve gazetelerin çoğunlukla Erdoğan'ı geleneksel, kutuplaştırıcı ve otoriter bir lider olarak nitelendirmesi hem lideri hem de Türkiye'yi imaj ve itibar açısından olumsuz etkilemektedir. Ayrıca yabancı basında Ayasofya'nın cami olması kararının Erdoğan'ın halkın ekonomik krize yönelik dikkatini dağıtarak kaybettiği seçmenini geri kazanmak amacıyla alındığının ve alınan kararın Türk yargısına değil, Erdoğan'a ait olduğu yazılmıştır. Bu durumda haberleri okuyan yabancı yurttaşlarda, Türk yargısının bağımsız olmadığı, Türkiye'nin Erdoğan'ın otoritesi altında saltanatlık yaşayan bir ülke olduğu izlenimi oluşturulmuştur. Haberlerde Türkiye'nin yine insan hakları meseleleriyle gündeme

gelmesi, Türkiye'nin itibarını zedelemektedir. Ülkede inanç özgürlüğü olup olmadığına dair uluslararası arenada dönen tartışmalarda yabancı basında daha çok Türkiye itibarının aleyhine yapılan söylemlere yer verilmiştir.

Türk basınında Ayasofya'nın cami olması kararına yönelik çevrim içi haberlerde, konu daha çok Atatürk, Fatih Sultan Mehmet gibi tarihi kişiler üzerinden tartışılmıştır. Halkın hassasiyeti olan iki önemli liderin bu çatışmada kullanılması algıyı yönlendirip karara yönelik sempati veya antipati oluşturmak içindir diyebiliriz. Ayrıca evrensel ve dini değerlerinde sıkça konu olması, yine aynı amaçlardır. Türk basınında da bu kararın inanç özgürlüğü, hukukun üstünlüğü, ülkeye yönelik güven çerçevesinde gündeme gelmesi, bir kez daha Türk yargısının itibarını ve Türkiye'nin laik bir devlet olma imajını zedeleyeceğini söyleyebiliriz. İç hedef kitlenin kendi yargısına ve ülkesine güveninin azalması, toplumdaki bireyleri sorunların çözümünde başka yollar aramaya ya da sadece güçlünün yanında olup öteki sayılanları haklarından mahrum etme politikasına dahil olmaya yönlendirebilir. Ayrıca çevrim içi haberlerde mesele hukuki, siyasal ve dini boyutlarda yansıtılmıştır. Hukuk açısından hukuka uygunluk ve yargıya güven; siyaset açısından çatışma, tarihi mirasa saygı, görünürlük ve ülkeye güven; dini boyutta evrensellik, dini değerlere saygı ve inanç özgürlüğüne konularına eğilim vardır. Hristiyan ülkelerin ve kiliselerin çevrim içi haberlerde yer alan açıklamaları ülkeye olan güveni olumsuz etkileyebilirken İslam ülkeleri ve kuruluşlarının açıklamaları ülkeye olan güveni olumlu yönde etkileyebilir.

Öğrenci Andı'na yönelik her iki karar sürecinde de üç Türk gazetesinin çevrim içi haberlerinden de anlaşılacağı üzere sıkça iktidar ve muhalefet karşı karşıya gelmiştir. Öğrenci Andı'nın kaldırılması kararı verilince iktidar ve yanlılar, yargı organlarını destekleyici söylemlerde bulunurken Öğrenci Andı'nın kaldırılması kararının iptaline karar verilince aynı kesim bu sefer yargı organlarını hukuka aykırı karar vermekle itham etmiştir. Muhalefet ve yanlıları ise, Öğrenci Andı'nın kaldırılmasının sebebinin yargının dışında aramış ancak Öğrenci Andı'nın kaldırılma kararının iptal edilmesi kararının verilmesi üzerine yargının bu kararı desteklemiştir.

Genel değerlendirmenin sonucunda; Türk basınında ve yabancı basında görüldüğü üzere dijitalleşmeyle sanal ortama taşınan haberler, ne kadar teknolojiye ayak uyduruyor gözüke de tekelleşmiş basın organlarına ait olduğu süreç günümüzde arzulanan özgür basın perspektifinde olaylara farklı boyutlara bakan

içerikler olamayacaktır. Tekelleşmeler sonucunda ülke iktidarları tarafından tek tipleştirilen basın organları, iktidarların uygulamalarını meşrulaştırıcı bir araçtır, bu çalışmada da görüldüğü üzere Yabancı Basın'da yakın içerikler üretilirken Türk Basını'ndaki üç gazete de temelde çok fazla ayrışmamaktadır. Tek büyük fark, Hürriyet ve Sözcü gazeteleri hem iktidar kanadının hem de muhalif kanadının aktörlerine yer vermiştir, Yeni Şafak ise ağırlıklı olarak iktidar kesimin aktörlerine, din adamlarına ve İslam ülkelerinin aktörlerine daha çok yer vermiştir. Hürriyet ve Sözcü gazetelerinin çevrim içi haberlerinde haberlerin yönlendirme niteliği yokken Yeni Şafak gazetesinin çevrim içi haberlerinde dini ve milli değerler çerçevesinde öznel değerlendirmelere yer verilmiştir. Çevrim içi haberlerde yargı kararlarının hem Türk basınında hem de yabancı basında hukuka uygunluk, yargıya güven, uzun yargılama ve insan haklarına uygunluk nezdinde gündeme gelmesi ve yargının aleyhine söylemlere yer verilmesi yargıyı itibarsızlaştırmaktadır. Bir ülkenin ekonomisi ne kadar iyi olursa olsun, çağımızın gerekliliği olan ve vatandaşları koruyan insan hakları ve yargının bağımsızlığı ülkenin iç ve dış itibarı için oldukça önemlidir.

Araştırma sonucunda görülmüştür ki, yargıya karşı bulunulan ithamları ve kararlar hakkında çıkarılan yalan yanlış haberlere yönelik yargı organlarının açıklama yapan herhangi bir birimi bulunmamakta bu sebeple yargının itibarını yönetmek üzere işleyen bir planlama oluşturulamamaktadır. Bunun dışında ülkedeki yargı kararları hakkındaki haberlerde ülke itibarının aleyhine yönelik içeriklere açıklama getirilmemiş, çizilen olumsuz imajlara yönelik basın aracılığıyla itibar yönetimi stratejileri olmadığı tespit edilmiştir. Ülkeye yönelik ithamlara karşı diğer siyasetçilerden ayrışan bir üslupla açıklama getiren isim İbrahim Kalın olmuştur ancak bir ülkenin itibarının yönetilebilmesi için bir basın açıklaması yeterli değildir. Ülkenin itibarı için yargının bağımsızlığının şart olduğu, iç ve dış hedef kitlede böyle bir algının yaratılması gerektiği görülmüştür. İtibar, her zaman gerçek olan değildir, bazen sadece algıdır. Türkiye'nin ve Türk yargısının güven oluşturmaya yönelik itibar yönetiminde kat etmesi gereken çok yolu vardır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akgündüz, Ahmet, Said Öztürk, Yaşar Baş (2006). *Kiliseden Müzeye Ayasofya Camii*. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı.
- Anayurt, Ömer (2019). *Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Arsal, Sadri Maksudi (1947). *Türk Tarihi ve Hukuku*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi.
- Asna, Alaaddin (1997). *Halkla İlişkiler - Public Relations*. İstanbul: Sabah Kitapları.
- Asna, Alaaddin (1998). *Public Relations: Temel Bilgiler*. İstanbul: Der Yayınları.
- Ayasofya Kariye*. (2005). İstanbul: Mert Basım Yayıncılık.
- Aziz, Aysel (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bal, Hüseyin (2003). *Hukuk - Hukuk Sosyolojisi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Balmer, John, Edmund Gray (1998). Managing Corporate Image and Corporate Reputation. *Long range planning*, 31(5), 695-702.
- Beetham, David (2006). *Demokrasi ve İnsan Hakları*. (B. Canatan, Çev.) Ankara: Liberte Yayınları.
- Broom, Gleen, Bey-Ling Sha, (2012). *Cutlip and Center's Effective Public*. Pearson.
- Budak, Gülay, Gönül Budak (2014). *İmaj Mühendisliği Vizyonundan Halkla İlişkiler*. İstanbul: Nobel Yayıncılık
- Bülbül, Ali Rıdvan (2000). *Halkla İlişkiler ve Tanıtım*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Coşkun, Vahap (2006). *İnsan Hakları, Liberal Açından Bir Tahlil*. Ankara: Liberte Yayınları.
- Cutlip, Scott., Allen Center, (1982). *Effective Public Relations*. New Jersey: Prentice Hall.
- Çetin, Nurullah (2016). *Andımız ve Gençliğe Hitabe'yi Anlamak*. İstanbul: Umay Kitap.
- Çift, Pelin, Erhan Altunay (2020). *Ayasofya'nın Gizli Tarihi*. İstanbul: Destek Yayınları.
- Çiftçioğlu, Adem (2009). *Kurumsal İtibar Yönetimi*. Bursa: Dora Basım Yayın Dağıtım.

- Çoban, Ali Rıza, Bilal Canatan, Adnan Küçük (2008). *Hukuk Devleti, Hukuki Bir İlke Siyasi Bir İdeal*. Ankara: Adres Yayınları.
- Danişmend, İsmail Hami (1947). *İzâhlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*. İstanbul: Türkiye Yayınevi.
- Demirkent, Işın (2005). Bizans Kaynaklarına Göre IV. - XI. Yüzyıllarda. Şu kitapta: Işın Demirkent. *Bizans Tarihi Yazıları*. İstanbul: Dünya Yayıncılık, (s. 121-138).
- Dural, Mustafa, Suat Sarı (2013). *Türk Özel Hukuku Cilt 1 Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Erdoğan, İrfan (2006). *Teori ve Pratikte Halkla İlişkiler*. Ankara Erk Yayınları.
- Erdoğan, Mustafa (2011). *İnsan Hakları Teorisi ve Hukuku*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Eyice, Semavi (1984). *Ayasofya (Cilt 1)*. İstanbul: Yapı Kredi Bankası Kültür ve Sanat.
- Çelik Mehmet (ed.) (2018). *Fatih Sultan Mehmed Dönemi Ferman ve Arşiv Belgeleri*. İstanbul: Gebze Belediyesi Kültür Yayınları.
- Fombrun, Charles (1996). *Reputation: Realizing Value from the Corporate Image*. Harvard Business School Press.
- Foster, Chris (2019). *Hiper-Bağlı Dünyada İtibar Stratejisi*. (A. Parlar, Çev.) İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Gözler, Kemal (2008). *Genel Hukuk Bilgisi*. Bursa: Ekin Basım Yayım Dağıtım.
- Gözler, Kemal (2013). *Anayasa Hukukunun Genel Esasları*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Gözler, Kemal (2013). *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*. Bursa : Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Gözler, Kemal (2015). *Hukukun Temel Kavramları*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Gözlügül, Said Vakkas (2002). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İç Hukukumuzun Etkisi*. Ankara Yetkin Yayınları.
- Gregory, Timothy (2008). *Bizans Tarihi*. (E. Ermert, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Güneş, Ahmet M. (2020). *İnsan Hakları Hukukuna Giriş*. Ankara: Adalet Yayınevi .
- Habermas, Jürgen (2001). *İletişimsel Eylem Kuramı*. (M. Tüzel, Çev.) İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- İnan, Afet (2009). *Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İşçi, Metin (2002). *Halkla İlişkiler*. İstanbul: Der Yayınları.
- Işık, Mehmet (2013). *Halkla İlişkilere Giriş*. Konya : Eğitim Kitabevi.
- Kalabalık, Halil (2009). *İnsan Hakları Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Kalabalık, Halil (2015). *İnsan Hakları Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kalabalık, Halil (2019). *Temel Hukuk Bilgisi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kapani, Münci (1976). *Kamu Hürriyetleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Kavala, Coşkun Faik (2020). *Ayasofya: İsyân ve Devlet*. İstanbul: Doğu Kitabevi.
- Kayar, İsmail, İlhan Üzülmöz (2018). *Hukukun Temel Kavramları*. Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar.
- Koçyiğit, Murat (2018). *Halkla İlişkiler ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Konyalı, İbrahim Hakkı (1968). *Âbideleri ve kitâbeleri ile Kilis Tarihi*. İstanbul: Fatih Matbaası.
- Köseoğlu, Talat (1962). *Demokraside dâvalarımız: İdeal demokrasiye, refah ve saadete kavuşma mücadelelerimiz ve bu konularda zafer sağlama çarelerimiz*. İstanbul: Türkiye Basımevi.
- Kuran, Ercüment (1994). *Türkiye'nin Batılılaşması ve Milli Meseleler*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Kubalı, Hüseyin Nail (1964). *Anayasa Hukukunun Genel Esasları ve Siyasal Rejimler*. İstanbul: Ersa Matbaacılık.
- Mardin, Şerif (1990). Türk Siyasetini Açıklayabilecek Bir Anahtar: Merkez-Çevre İlişkileri. Ş. Mardin, M. Türköne, & T. Önder (Dü) içinde, *Türkiye'de Toplum ve Siyaset* (s. 34-77). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Okay, Ayla, Aydemir Okay (2018). *Halkla İlişkiler Kavram Strateji ve Uygulamaları*. İstanbul: Der Yayınları.
- Onal, Güngör (2000). *Halkla İlişkiler*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Özdoğan, Günay Göksu (2001). *Turan'dan "Bozkurt"a: Tek Parti Döneminde Türkçülük*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Pazarcı, Hüseyin (1989). *Uluslararası Hukuk Dersleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.
- Saray, Mehmet (2016). *Türklerde Dini ve Kültürel Hoşgörü, Atatürk ve Laiklik*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Seitel, Fraser (2016). *The Practice of Public Relations - Halkla İlişkiler Uygulaması*. (S. Mengü, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sümer, Haluk Hadi (2019). *Hukuka Giriş*. Ankara: Seçkin.
- Şen, Ersan, Sefa Eryıldız (2019). *Hukuka Giriş*. Ankara: Seçkin.
- Şevket, Mahmud (1983). *Osmanlı Askeri Teşkilatı ve Kıyafeti: (Osmanlı Ordusunun kuruluşundan 1908 yılına kadar)*. Ankara: Kara Kuvvetleri Komutanlığı.
- Tanör, Bülent (1994). *Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu*. İstanbul: B.D.S. Yayınları.

- Tanör, Bülent (2000). *Osmanlı - Türk Anayasal Gelişmeleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tanör, Bülent (2016). *Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tekeli, İlhan (1999). *Modernite Aşılırken Siyaset*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Üçok, Coşkun, Ahmet Mumcu, Gülnihal Bozkurt (2006). *Türk Hukuk Tarihi*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Üzülmez, İlhan, İsmail Kayar (2018). *Hukukun Temel Kavramları*. Ankara: Seçkin.
- Vasiliev, Alexander A. (1943). *Bizans İmparatorluğu Tarihi* (Cilt 1). (A. M. Mansel, Çev.) Ankara: Maarif Vekâleti.
- Yüksel, Mehmet (2011). *Hukuk Sosyolojisi Yazıları*. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Makaleler

- Acaray, Deniz (2013). İnsan Haklarının Korunması Amacıyla Devlet İktidarının Sınırlandırılması ve Siyasal Katılmanın Buna Etkisi. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(4), 119-144.
- Akan, Erkin (2020). Ayasofya Cami'nin Müzeye Çevrilmesi Üzerine Bir Araştırma. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 125(247), 313 - 328.
- Akar, Azade (2006). Ayasofya'da Bulunan Türk Eserleri ve Süslemelerine Dair Bir Araştırma. *Vakıflar Dergisi*(9), 277-290.
- Aktaş, Sururi (2018). Hukuk Kavramının Analizi. *Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi*, 67(2).
- Akyel, Recai (2019). Stratejik Yargı Yönetimi. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 0(13), 61-96.
- Alkan, Mehmet (2017/1). Askeri Yargı Gerekli Mi ? *Ankara Barosu Hukuk Gündemi Dergisi*, 18-23.
- Artantaş, Erkin, Hakan Gürsoy (2020). İşletmelerde Kurumsal İtibar, Kurumsal İtibarın Yönetilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 352-367.
- Attar, Aygün (2004). Ulus Devlete Geçiş Süreci ve Türkiye Cumhuriyetinin Üniter Yapısı. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 20(60), 643-657.
- Aybay, Rona (2010). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Konusunda Bazı Genel Gözlemler ve 14. Protokol. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 23(88), 225-260.
- Bahar, Belgin, Tolga Bilener (2019). Kurumsal İtibardan Ülke İtibarına: Farklı. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 348 - 1375.
- Bilir, Faruk (2005). Anayasanın 90. Maddesinde Yapılan Değişiklik Çerçevesinde Milletlerarası Andlaşmaların İç Hukuktaki Yeri. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(1), 77-108.

- Boztepe, Hatun (2013). İtibar Çalışmalarının Yeni Bir Boyutu Olarak Ülke İtibarı: İç Hedef Kitle Olarak Yönetilenlerin Ülke İtibarına Yönelik Algısı Üzerine Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1(44), 33-47.
- Cin, Halil (1984). Türk Tarihi ve Hukuk. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(2), 3-16.
- Çatal, Betül (2018). İnsan Haklarının Korunmasında Ulusal, Bölgesel ve Uluslararası Mekanizmalar. *Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1(1), 69-99.
- Dervişoğlu, Suat (2010). İnsan Haklarının Korunması Açısından İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları. *Türk İdare Dergisi*(466), 95-120.
- Eroğlu, İzzet (2006). TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. *Yasama Dergisi*(2), 32-74.
- Eroğlu, İzzet (2010). 1924 Anayasası Döneminde İnsan Haklarının Normatif Çerçevesi ve. *Yasama Dergisi*(14), 79-157.
- Ertan, Temuçin F. (1999). Atatürk, Cumhuriyet ve Hukuk Sistemi. *ERDEM İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 11(33), 743 - 757.
- Esen, Emel. (2011). Türkiye'deki ve Dünya'daki İtibar Ölçümlerinin Karşılaştırılması. *İ.İ.B.F. Dergisi*, 289-306.
- Ferris, Gerald, Darren Treadway, Ceaser Douglas, Fred Blass, Robert Kolodinsky (2003). Personal reputation in organizations. *Organizational behavior: The state of the science*, 211-246.
- Fombrun, Charles., Leonard Ponzi, William Newburry (2015). Stakeholder Tracking and Analysis: The RepTrak® System for Measuring Corporate Reputation. *Corporate Reputation Review*, 18(1), 3-24.
- İkinciogulları, Füzulan (1991). Hukuk Devleti. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1), 28-30.
- Jain, Rajul, Lawrence Winner (2013). Country reputation and performance: The role of public relations and news media. *Place Branding and Public Diplomacy*, 9(2), 109-123.
- Kang, Minjeong, Sung-un Yang (2010). Comparing Effects of Country Reputation and the Overall Corporate Reputations of a Country on International Consumers' Product Attitudes and Purchase Intentions. *Corporate Reputation Review*, 13(1), 52-62.
- Kantar, Gökmen (2019). Milliyetçilik Anlayışının; Atatürk Dönemi Türk Yönetim. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 2141-2156.
- Karakılıç, Nilüfer Yörük (2005). Kurumsal İtibarın Müşteri Tercihleri Üzerine Etkileri: Afyon'da Perakende Sektöründe Faaliyet Gösteren İşletmeler Üzerine Bir Araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 181 - 196.

- Karlı, İhsan, Mustafa Yılmaz (2009). Güzelordu Gazetesi ve Erken Cumhuriyet Döneminde Kültürel Söylem. *Yeditepe Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, 15-37.
- Kartal, Sadık (2019). Türkiye Cumhuriyeti'nin Eğitim İdeolojisi ve Andımız Metni. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(12), 25-31.
- Koçak Süren, Özlem (2009). Türkiye'de yargının örgütlenmesi ve Adalet sisteminin problemleri. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 0(85), 403-413.
- Kulat, Mehmet Ali (2001). İstanbul'un Fethini Müjdeleyen Hadisin Değerlendirilmesi. *Diyaret İlim Dergisi*, 37(2), 5-23.
- Mihçioğlu, Cemal (1970). *Halkla İlişkiler Nedir?* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 3(1), 91-109.
- Öktem, Niyazi (1992). İlk Çağlarda İnsan Hakları Kavramının Düşünsel Temelleri ve İnsan Doğası. *Yeni Toplum, Fikir Dergisi*, 1(2), 589-621.
- Özdemir, Hakan (2012). Ulus Devlet ve Ulusçuluğun Küreselleşmeyle Etkileşimi: Vazgeçilmeyen Ulus Devlet, Yükselen Ulusçuluk. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 39-59.
- Öztürk, Sait (2003). İstanbul'un Fethinden Sonra Ayasofya Kilisesinin Camiye Çevrilişi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*(14), 133 - 142.
- Öztürkeci, Alpaslan (2021). Türkiye'nin 1930'lar Blok ve Pakt Politikaları Bağlamında Ayasofya'nın Müzeye Dönüştürülmesi. *Social Science Development Journal*, 6(23), 1-15.
- Passow, Tanja, Rolf Fehlmann, Heike Grahlow (2005). Country Reputation — From Measurement to Management: The Case of Liechtenstein. *Corporate Reputation Review*, 7(4), 309-326.
- Raub, Werner, Jeroen Weesie (1990). Reputation and Efficiency in Social Interactions: An Example of Network Effects. *American Journal of Sociology*, 96(3), 626-654.
- Şen, Fulya (2012). Kamu Yönetiminde Halkla İlişkileri Yeniden Düşünmek. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(16), 63-79.
- Turhan, Aydın (2013). İnsan Hakkı Kuşakları Arasındaki Tamamlayıcılık İlişkisi. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 4(2), 357-378.
- Yanık, Murat (2018). 1982 Anayasası'nın İnsan Hakları Anlayışının Uluslararası Belgeler ve Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Değerlendirilmesi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1), 1133 - 1162.
- Yılmaz, Mustafa (2011). Kültürel Dönüşüm Aracı Olarak Halkevleri ve İnan Dergisi. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*(11), 93-106.
- Yüksel, Mehmet (2012). Hukuk Kültürü Kavramına Sosyolojik Bir Bakış. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*(35), 1-18.

Hall, Angela, Fred Blass, Gerald Ferris, Randy Massengale (2004). Leader reputation and accountability in organizations: Implications for dysfunctional leader behavior. *The Leadership Quarterly*.

İnternet kaynakları

AA (2017, 05 09). Wikipedia Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu. *Haberler*. www.ntv.com.tr. 10 10, 2020 tarihinde <https://www.ntv.com.tr/teknoloji/wikipedia-anayasa-mahkemesine-basvurdu,p3tezeQnhk-7OaFGkuyCQw> adresinden alındı

AA *Kültür Sanat*. (2016, 10 20). 02 01, 2021 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/ayasofyanin-4-minaresinden-5-vakit-ezan-sesi-yukseliyor/668646> adresinden alındı

AA *Türkiye*. (2016, 07 02). 02 01, 2021 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/ayasofyada-85-yil-sonra-sabah-ezani-okundu/601507> adresinden alındı

AA *Türkiye*. (2018, 10 19). 02 01, 2021 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/adalet-bakani-gulden-danistaya-ogrenci-andi-tepkisi/1286419> adresinden alındı

AA *Türkiye Arşiv*. (2013, 10 08). 02 01, 2021 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/ilkogretimde-ogrenci-andi-kaldirildi/213038> adresinden alındı

Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği ; Türkiye Adalet Akademisi. (tarih yok). Türk Adalet Sistemi. 11 20, 2019 tarihinde alındı

Adalet.gov.tr. (2020, 01 05). T.C. Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğü: <https://sozluk.adalet.gov.tr/hak> adresinden alındı

Akşam Güncel. (2018, 10 26). 02 10, 2021 tarihinde Akşam: <https://www.aksam.com.tr/guncel/danistay-andimiz-neden-kaldirildi-andimiz-sozlerinde-ne-var-andimiz-yazari-resit-galip-kimdir/haber-786647> adresinden alındı

Ankara Haberleri: Hürriyet. (2018, 10 19). 02 11, 2021 tarihinde Hürriyet: <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/engin-ozkoc-danistayi-tohmet-altinda-birakmak-40992343> adresinden alındı

Akkayan Yıldırım, Ayça (2020, 04 23). *Genç Hukukçuya E-postalar*. 04 18, 2021 tarihinde aycaakkayanyildirim.com: <https://www.aycaakkayanyildirim.com/uluslararasilasma-ulus-otesilesme-ve-globallesme-surecleri-hukuk-egitimini-ve-hukuk-uygulamasini-ne-sekilde-etkilemistir/> adresinden alındı.

Arıboğan, Deniz Ülkü (2020, 08 20). “Travmaların Gölgesinde: Politik Psikoloji” kitabının editörlüğünü yapan Prof. Arıboğan, Ayasofya’yı değerlendirdi: Ayasofya’nın etkileri olacak. *www.cumhuriyet.com.t*. (İ. Kaya, Röportaj Yapan) 02 11, 2021 tarihinde

<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/travmalarin-golgesinde-politik-psikoloji-kitabinin-editorlugunu-yapan-prof-aribogan-ayasofyayi-degerlendirdi-1759633> adresinden alındı

Armutçu, Oya (2018, 10 24). *hurriyet.com*. 02 01, 2021 tarihinde Hürriyet: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/milli-egitimden-andimiz-temyizi-40997602> adresinden alındı

Avenarius, Tomas (2020, 07 12). *Süddeutsche Zeitung*. 12 10, 2020 tarihinde sueddeutsche.de: <https://www.sueddeutsche.de/politik/hagia-sophia-in-istanbul-waghalsiger-schritt-567-jahre-zurueck-1.4964543> adresinden alındı

Ayhan, Deniz (2017, 04 29). *Sözcü: Son Dakika*. 10 02, 2020 tarihinde Sözcü: <https://www.sozcu.com.tr/2017/dunya/son-dakika-wikipediaya-turkiyeden-erisim-engellendi-mi-1821885/> adresinden alındı

Baaklini, Toufic (2020, 07 07). *New York Post*. 12 11, 2020 tarihinde ny.com: <https://nypost.com/2020/07/07/turkish-islamist-tyrants-obscene-bid-to-turn-hagia-sophia-into-mosque/> adresinden alındı

Bardakçı, Murat (2018, 09 17). *Habertürk Yazarlar*. 02 13, 2021 tarihinde Habertürk: <https://www.haberturk.com/yazarlar/murat-bardakci/2144986-kilic-hakki> adresinden alındı

Başer, Hikmet Faruk (2020, 07 25). *AA Türkiye*. 02 13, 2021 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/ayasofya-camii/prof-dr-ziya-kazici-kilicla-hutbe-gelenegi-oranin-savasla-fethedildigi-anlamina-geliyor/1921902> adresinden alındı

Başlar, Kemal (2005, 01 28). Avrupa Birliği'ne Katılım Sürecinde Türk Anayasası'nın Uyumlaştırılması Sorunu. <https://anayasa.gen.tr/baslar-AB-anayasa.pdf> adresinden alındı

BBC News. (2020, 10 07). 02 02, 2021 tarihinde BBC: https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-53358312?at_medium=custom7&at_custom2=twitter&at_custom3=BBC+Turkce&at_custom4=EC81E488-C2DE-11EA-B21E-A1D339982C1E&at_custom1=%5Bpost+type%5D&at_campaign=64 adresinden alındı

BBC News Türkçe. (2017, 04 29). 10 04, 2020 tarihinde BBC News: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-39718562> adresinden alındı

BBC News Türkçe. (2019, 06 23). BBC News: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-48380473> adresinden alındı

BBC News Türkçe. (2021, 18 01). 04 20, 2021 tarihinde www.bbc.com: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-55699746> adresinden alındı

Bild. (2020, 07 14). 12 11, 2020 tarihinde Bild.de: <https://www.Bild.de/politik/ausland/politik-ausland/tuerkei-streit-um-bohrungen-eu-droht-erdogan-mit-knallhart-sanktionen-71877086.Bild.html> adresinden alındı

- Bild Plus.* (2020, 07 27). 12 11, 2020 tarihinde Bild.de: <https://www.Bild.de/Bild-plus/politik/ausland/politik-ausland/hagia-sophia-zur-moschee-gemacht-erdogan-blatt-ruft-das-kalifat-aus-72083380,view=conversionToLogin.bild.html> adresinden alındı
- Bozdoğan, Kaan (2020, 05 29). *AA Türkiye.* 02 01, 2021 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/ayasofyada-fetih-suresi-okundu/1858279> adresinden alındı
- Bozkır, Volkan (tarih yok). *Türkiye ve Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Süreci.* 04 08, 2021 tarihinde mfa.gov.tr: https://www.mfa.gov.tr/turkiye-ve-avrupa-birligi_ne-tam-uyelik-sureci.tr.mfa adresinden alındı
- Coggle: Halkla İlişkilerin Tarihsel Gelişimi.* (tarih yok). 05 18, 2021 tarihinde coggle.it: <https://coggle.it/diagram/Wk3L-stHwgABZjOZ/t/halkla-i%CC%87li%C5%9Fkiler> adresinden alındı
- Cumhuriyet.com.* (2018, 10 19). 02 01, 2021 tarihinde Cumhuriyet: <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/milli-egitim-bakanligindan-andimiz-aciklamasi-1115749> adresinden alındı
- Dal, Aylin, Kemal Karadağ (2020, 07 10). *AA Ayaasofya Camii.* 01 02, 2021 tarihinde AA: <https://www.aa.com.tr/tr/ayasofya-camii/ayasofyayi-camiden-muzeyedonusturen-bakanlar-kurulu-kararina-iptal-/1906077> adresinden alındı
- Daragahi, Borzou (2020, 07 24). *Independent.* 04 11, 2021 tarihinde independent.co.uk: <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/hagia-sophia-reopens-mosque-erdogan-koran-prayer-a9635986.html> adresinden alındı
- Demircan, Ozan (2020, 07 14). *Handelsblatt.* 12 10, 2020 tarihinde handelsblatt.com: <https://www.handelsblatt.com/meinung/kommentare/kommentar-erdogan-diktiert-die-agenda-in-den-europaeischen-hauptstaedten/26002680.html?ticket=ST-4647253-hwKQbCKMXjJsNXLpEBtb-ap6> adresinden alındı
- DW Türkçe.* (2020, 07 24). 02 04, 2021 tarihinde Deutsche Welle Türkçe: <https://www.dw.com/tr/ayasofyada-86-y%C4%B1-sonra-ilk-cuma-namaz%C4%B1-k%C4%B1%C4%B1nd%C4%B1/a-54308821> adresinden alındı
- Editor Info. (2018, 06 03). Wikipedia “Türkiye’yi özledik / #wemissturkey” kampanyası başlattı. *Global.* www.campaigntr.com. 10 12, 2020 tarihinde <https://www.campaigntr.com/wikipedia-t%C3%BCrkiyeyi-%C3%B6zledik-wemissturkey-kampanyas%C4%B1-ba%C5%9Flat%C4%B1/> adresinden alındı
- Ekonomi: Yeni Şafak.* (2020, 07 25). 10 10, 2020 tarihinde yenisafak.com: <https://www.yenisafak.com/ekonomi/cumhurbaskani-erdogan-turkiyenin-diz-cokmesini-bekleyenler-yine-hayal-kirikligina-ugradi-3550622> adresinden alındı
- Erdoğan, Mustafa (2019, 07 26). *Siyasi Bir Kurum Olarak Hukuk.* sosyalbilimler.org: <https://www.sosyalbilimler.org/siyasi-kurum-hukuk/> adresinden alındı

- Europe: The New York Times.* (2020, 01 15). 04 21, 2020 tarihinde nytimes.com: <https://www.nytimes.com/2020/01/15/world/europe/turkey-wikipedia-access-restored.html> adresinden alındı
- Eyice, Semavi (tarih yok). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi Test Yayını.* 01 11, 2021 tarihinde İslam Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/ayasofya#1> adresinden alındı
- Financial Times.* (2020, 07 02). 12 10, 2020 tarihinde ft.com: <https://www.ft.com/content/2975ef8a-0585-4f2a-bd62-bffcb21adeb9> adresinden alındı
- Financial Times.* (2020, 07 10). 12 11, 2020 tarihinde ft.com: <https://www.ft.com/content/bd0c89be-0b8b-4a63-954a-50caa36549bb> adresinden alındı
- Financial Times.* (2020, 07 09). 12 11, 2020 tarihinde ft.com: <https://www.ft.com/content/3d12a959-0a68-4d22-a7f6-39d620c847db> adresinden alındı
- Fisk, Robert (2020, 07 30). *Independent Premium.* 02 13, 2021 tarihinde independent.co.uk: <https://www.independent.co.uk/independentpremium/voices/erdogan-hagia-sophia-mosque-assad-syria-russia-a9646151.html> adresinden alındı
- Gall, Carlotta (2020, 07 08). *The New York Times.* 12 11, 2020 tarihinde nytimes.com: <https://www.nytimes.com/2020/07/08/world/europe/erdogan-hagia-sophia-mosque.html> adresinden alındı
- Göğem, Erhan (2013, 10 02). *DHA Kıvıkkale.* 02 09, 2021 tarihinde DHA: <https://www.dha.com.tr/yasam/turkiye-genelinde-andimiz-protestosu/haber-533719> adresinden alındı
- Güger, Mustafa Birol (2020, 07 10). *Cumhuriyet Dünya Haberleri.* 02 03, 2021 tarihinde Cumhuriyet: <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya-basininda-ayasofya-tartismasi-kim-neler-dedi-1750764> adresinden alındı
- Gündem Haberleri: Hürriyet.* (2013, 10 09). 02 11, 2021 tarihinde Hürriyet.com.tr: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bahceli-tescilli-turk-dusmani-24882406> adresinden alındı
- Gündem: Hürriyet.* (2013, 10 12). 02 11, 2021 tarihinde Hürriyet: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/yazicidan-andimiz-sorusuna-cevap-24907954> adresinden alındı
- Gündem: Hürriyet.* (2018, 11 03). 02 11, 2021 tarihinde Hürriyet: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-mujdeyi-genlerimizle-paylasmis-olalim-41007383> adresinden alındı
- Gündem: Hürriyet.* (2020, 07 03). 10 10, 2020 tarihinde hurriyet.com.tr: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-cumhurbaskani-erdogan-ayasofya-ithamlari-egemenlik-haklarimiza-saldiri-amaci-tasiyor-41556604> adresinden alındı

- Gündem: Hürriyet.* (2020, 07 03). 10 04, 2020 tarihinde hurriyet.com.tr:
<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-cumhurbaskani-erdogan-ayasofya-ithamlari-egemenlik-haklarimize-saldiri-amaci-tasiyor-41556604> adresinden alındı
- Gündem: Sözcü.* (2018, 10 27). 02 11, 2021 tarihinde Sözcü:
<https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/son-dakika-mhpli-erhan-ustadanistay-kararinin-tartisilacak-bir-yani-yok-2690893/> adresinden alındı
- Gündem: Yeni Şafak.* (2020, 07 30). 10 10, 2020 tarihinde yenisafak.com:
<https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-erdogandan-bayram-mesaj-3551252> adresinden alındı
- Gündem:Hürriyet.* (2019, 12 27). 04 20, 2020 tarihinde hurriyet.com.tr:
<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/wikipedia-2-5-yil-sonra-aciliyor-gereceli-karari-bekleniyor-41407150> adresinden alındı
- Güner, Atilla (2020, 07 10). *SputnikNews Akşam Postası.* 02 10, 2021 tarihinde SputnikNews:
https://tr.sputniknews.com/aksam_postasi/202007101042434388-ilahiyatci-prof-mehmet-hayri-kirbasoglu-ayasofya-karari-siyasi-bir-pr-calismasidir/ adresinden alındı
- Habertürk Gündem.* (2020, 07 10). 02 03, 2021 tarihinde Habertürk:
<https://www.haberturk.com/son-dakika-haberi-cumhurbaskani-erdogan-dan-onemli-aciklamalar-2740033> adresinden alındı
- Habertürk.com.* (2018, 10 19). 02 01, 2021 tarihinde Habertürk:
<https://www.haberturk.com/meb-bu-karar-kesin-degil-hukuki-surec-devam- ediyor-2184985> adresinden alındı
- HatayVatan.* (2013, 10 02). 02 11, 2021 tarihinde HatayVatan:
<https://www.hatayvatan.com/andimizin-kaldirilmasina-protestolar-devam- ediyor.html> adresinden alındı
- Hıdır, Özcan (2020, 07 17). *AA Analiz.* 02 03, 2021 tarihinde AA:
<https://www.aa.com.tr/tr/analiz/ayasofya-nin-camiye-cevrilmesi-karari-ve-teo-politik-tepkiler/1913722> adresinden alındı
- Hurriyet.com.tr. (2017, 05 02). İstanbul Büyükşehir Belediyesi Wikipedia kurucusu Wales'e daveti geri çekti. *Gündem.* www.hurriyet.com.tr. 10 10, 2020 tarihinde
<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-istanbul-buyuksehir-belediyesi-wikipedia-kurucusu-walese-daveti-geri-cekti-40444515> adresinden alındı
- Hürriyet.* (2017, 05 02). 04 25, 2020 tarihinde hurriyet.com.tr:
<https://www.hurriyet.com.tr/tbv-wikipediaya-erisimin-yasaklanmasini-derin-40444806> adresinden alındı
- Hürriyet Dış Haberler.* (2020, 07 25). 02 11, 2021 tarihinde Hürriyet:
<https://www.hurriyet.com.tr/galeri-son-dakika-haberi-yunanistandan-skandal-goruntuler-turk-bayragini-yaktilar-41571787/3> adresinden alındı

- Hürriyet Gündem.* (2016, 06 06). 02 01, 2021 tarihinde Hürriyet: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyada-kurani-kerim-yunanistani-rahatsiz-etti-40114098> adresinden alındı
- Hürriyet.com.tr.* (2021, 03 13). 05 15, 2021 tarihinde hurriyet.com.tr: <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/bu-yil-10uncu-kez-yapilan-turkiye-itibar-endeksi-sonuclari-aciklandi-41761915> adresinden alındı
- Hürriyet/teknoloji.* (2017, 05 09). 10 10, 2020 tarihinde Hürriyet.com.tr: <https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/bakandan-wikipedia-aciklamasi-40452738> adresinden alındı
- Hürriyet/Teknoloji.* (2017, 05 12). 10 10, 2020 tarihinde Hürriyet.com.tr: <https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/ulastirma-bakani-wikipedia-dogru-bilgiyi-koysun-yayina-izin-verelim-40455285> adresinden alındı
- İmamoğlu, İbrahim (2020, 08 13). *Denizli Haber Yazarlar.* 02 11, 2021 tarihinde Denizli Haber: <https://www.denizlihaber.com/yazarlar/ibrahim-imamoglu/turklerde-kilic-hakki-diye-bir-sey-yoktur/> adresinden alındı
- İnternethaber Güncel.* (2013, 10 02). 02 10, 2021 tarihinde İnternethaber: <https://www.internethaber.com/eylemler-basladi-andimiz-icin-buyuk-tepki-591250h.htm> adresinden alındı
- İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi.* (tarih yok). 04 29, 2021 tarihinde bilgi.edu.tr: <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/49-avrupa-insan-haklar-sozlesmesi/> adresinden alındı
- İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku ve Araştırma Merkezi.* (tarih yok). 05 15, 2021 tarihinde bilgi.edu.tr: <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/120-ekonomik-sosyal-ve-kulturel-haklara-iliskin-uluslararası-sozlesme/> adresinden alındı
- İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku ve Araştırma Merkezi.* (tarih yok). 05 15, 2021 tarihinde bilgi.edu.tr: <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/117-medeni-ve-siyasi-haklara-iliskin-uluslararası-sozlesme/#:~:text=S%C3%B6zle%C5%9Fme%2C%20Birle%C5%9Fmi%C5%9F%20Milletler%20Genel%20Kurulu,Mart%201976%20tarihinde%20y%C3%BCr%C3%BCr%C3%BCr%C4%9Fe%20girmi> adresinden alındı
- İtibar Akademisi.* (tarih yok). 04 26, 2021 tarihinde www.itibarakademisi.com: <https://www.itibarakademisi.com/turkiye-itibar-endeksi/> adresinden alındı
- İtibar Araştırmaları Merkezi.* (2005). 04 26, 2021 tarihinde www.repman.com: <http://www.repman.com.tr/tr/promotion/itibarinizi-yonetmekten-daha-onemli-isiniz-var-mi/> adresinden alındı
- İYİ Parti TBMM Faaliyetleri.* (2019, 02 06). 01 12, 2021 tarihinde İYİ Parti: <https://iyiparti.org.tr/andimiz-onergesi-6-subat> adresinden alındı

- İzmir Haberleri:Hürriyet.* (2017, 05 03). 04 25, 2020 tarihinde hurriyet.com.tr:
<https://www.hurriyet.com.tr/vikipediye-erisim-yasagini-meclis-gundemine-ta-40445914> adresinden alındı
- Kadıbeşegil, Salim (2013, 12 22). *Siyasette “itibarlı” olmak!* 02 12, 2021 tarihinde salimkadibesegil.com:
<http://www.salimkadibesegil.com/tr/2013/12/22/siyasette-itibarli-olmak/> adresinden alındı
- Karaca, Kayhan (2019, 08 21). *Deutsche Welle Türkçe.* 10 12, 2020 tarihinde www.dw.com:
<https://www.dw.com/tr/aihm-vikipedi-dosyas%C4%B1n%C4%B1-a%C3%A7t%C4%B1/a-50101672> adresinden alındı
- Karahasan, Sefa (2020, 07 25). *Demirören Haber Ajansı Dünya.* 02 11, 2021 tarihinde DHA: <https://www.dha.com.tr/dunya/selanikte-turk-bayragi-yaktilar/haber-1783705> adresinden alındı
- Kırbaki, Yorgo (2020, 07 07). *Dünya: Hürriyet.* 10 04, 2020 tarihinde hurriyet.com.tr:
<https://www.hurriyet.com.tr/dunya/yunan-papazdan-kustah-yorum-41558716> adresinden alındı
- Kutsal Kitap.* (2019, 04 08). 01 20, 2021 tarihinde Kutsal Kitap:
<https://www.kutsalkitap.org/ayasofya/> adresinden alındı
- Lien, Samantha (2018, 05 02). #WeMissTurkey: A year without Wikipedia in Turkey. *Diff.* 10 15, 2020 tarihinde <https://diff.wikimedia.org/2018/05/02/we-miss-turkey/> adresinden alındı
- Matzig, Gerhard (2020, 07 24). *Süddeutsche Zeitung.* 12 10, 2020 tarihinde sueddeutsche.de: <https://www.sueddeutsche.de/kultur/hagia-sophia-tuerkei-erdogan-moschee-1.4976493> adresinden alındı
- McKernan, Bethan (2020, 07 10). *Turkey: The Guardian.* 12 10, 2020 tarihinde theguardian.com: <https://www.theguardian.com/world/2020/jul/10/turkey-court-ruling-paves-way-for-istanbuls-ayasofya-to-revert-to-mosque> adresinden alındı
- Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi. (1997, 10). Tebliğler Dergisi Arşiv. (2481). 02 01, 2021 tarihinde Tebliğler Dergisi:
<http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/61-1997> adresinden alındı
- Milliyet.* (2017, 04 29). 05 28, 2020 tarihinde milliyet.com.tr:
<https://www.milliyet.com.tr/gundem/askeri-yargitay-ve-ayim-kaldirildi-2441186> adresinden alındı
- Okur, Ekmel Ali (2015, 12). Öğrenci Andı. 01 20, 2021 tarihinde http://www.isev.org.tr/wp-content/uploads/2015/12/ogrenci_andi_isev.pdf adresinden alındı
- Ozoglu, Melis (2020, 07 10). *Euronews Türkiye.* 02 03, 2021 tarihinde Euronews:
<https://tr.euronews.com/2020/07/10/ayasofya-n-n-cami-olarak-ibadete-ac-lmas-karar-dunyada-nas-l-yank-buldu-kim-ne-dedi> adresinden alındı

- Özkök, Ertuğrul (2018, 09 15). *Hürriyet Yazarlar*. 02 11, 2021 tarihinde Hürriyet: <https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ertugrul-ozkok/eger-ayasofya-kilic-hakki-ise-40956766> adresinden alındı
- Policy: The Hill*. (2017, 04 29). 04 21, 2020 tarihinde thehill.com: <https://theHill.com/policy/international/331217-report-turkey-bans-wikipedia-after-accusing-website-of-a-smear-campaign> adresinden alındı
- Politik: Bild*. (2020, 07 10). 10 11, 2020 tarihinde Bild.de: <https://www.Bild.de/politik/ausland/politik-ausland/erdogan-clinch-mit-unesco-wegen-hagia-sophia-bald-moschee-statt-museum-71811142.bild.html> adresinden alındı
- Politik: Bild*. (2020, 07 10). 12 10, 2020 tarihinde Bild.de: <https://www.Bild.de/politik/ausland/politik-ausland/erdogan-clinch-mit-unesco-wegen-hagia-sophia-bald-moschee-statt-museum-71811142.bild.html> adresinden alındı
- Politik: Handelsblatt*. (2019, 12 29). 04 23, 2020 tarihinde handelsblatt.com: <https://www.handelsblatt.com/politik/international/urteil-tuerkisches-verfassungsgericht-erklaert-wikipedia-sperre-fuer-rechtswidrig/25367398.html?ticket=ST-685799-YxpjDXNYgyOXrRhFXTU3-ap6> adresinden alındı
- Politika: Yeni Şafak*. (2018, 11 23). 02 11, 2021 tarihinde Yeni Şafak: <https://www.yenisafak.com/gundem/bahceliden-ittifak-aciklamasi-3403945> adresinden alındı
- Politika: Yeni Şafak*. (2018, 10 19). 02 11, 2021 tarihinde Yeni Şafak: <https://www.yenisafak.com/gundem/danistayin-ogrenci-andi-karari-tepkiyle-karsilandi-3403074> adresinden alındı
- RepTrak*. (tarih yok). 05 10, 2021 tarihinde www.reptrak.com: <https://www.reptrak.com/rankings/> adresinden alındı
- ReputationX*. (tarih yok). 08 06, 2020 tarihinde blog.reputationx.com: <https://blog.reputationx.com/whats-reputation> adresinden alındı
- Resmi Gazete. (2004, 05 22). Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun. *Madde 7(25469)*.
- Resmi Gazete. (2013, 10 08). Resmi Gazete. *Yönetmelik(28789)*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/10/20131008-12.htm> adresinden alındı
- Rühle, Marc Oliver (2020, 07 11). *Yurt Dışı: Bild*. 10 11, 2020 tarihinde Bild.de: <https://www.Bild.de/politik/ausland/politik-ausland/moschee-umbau-der-hagia-sophia-eu-beitrittsverhandlungen-mit-tuerkei-beenden-71826868.Bild.html> adresinden alındı
- Sabah Gündem Haberleri*. (2020, 07 26). 02 11, 2021 tarihinde Sabah: <https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/07/26/son-dakika-msbden-yunanistanin-selanik-kentinde-turk-bayraginin-yakilmasina-cok-sert-tepki> adresinden alındı

- sozluk.gov.tr.* (2020, 01 05). TDK Güncel Türkçe Sözlük: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Sözcü.* (2017, 04 29). 04 25, 2020 tarihinde [sozcu.com.tr: https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/son-dakika-haberi/wikipediaye-erisim-engeli-1822308/](https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/son-dakika-haberi/wikipediaye-erisim-engeli-1822308/) adresinden alındı
- Sözcü.* (2017, 04 30). 04 25, 2020 tarihinde [sozcu.com.tr: https://www.sozcu.com.tr/2017/teknoloji/wikipedia-kurucusundan-mesaj-var-turkiye-halkinin-yaninda-olacagim-1823265/](https://www.sozcu.com.tr/2017/teknoloji/wikipedia-kurucusundan-mesaj-var-turkiye-halkinin-yaninda-olacagim-1823265/) adresinden alındı
- Sözcü.* (2018, 11 15). 02 11, 2021 tarihinde [Sözcü: https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/bakan-selcuk-andimizda-cumhurbaskaninin-yanindayiz-2706075/](https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/bakan-selcuk-andimizda-cumhurbaskaninin-yanindayiz-2706075/) adresinden alındı
- Sözcü.* (2018, 10 19). 02 11, 2021 tarihinde [Sözcü: https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/bekir-bozdogdan-danistayin-ogrenci-andi-kararina-tepki-2689488/](https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/bekir-bozdogdan-danistayin-ogrenci-andi-kararina-tepki-2689488/) adresinden alındı
- Sözcü.* (2020, 01 15). 04 25, 2020 tarihinde [sozcu.com.tr: https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/tbmm-genel-kurulunda-wikipedi-tartismasi-5570198/](https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/tbmm-genel-kurulunda-wikipedi-tartismasi-5570198/) adresinden alındı
- Sözcü.* (2020, 07 12). 10 10, 2020 tarihinde [sozcu.com.tr: https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/erdogan-diger-ulkelere-ayasofya-kararina-saygi-gostermek-duser-5926458/](https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/erdogan-diger-ulkelere-ayasofya-kararina-saygi-gostermek-duser-5926458/) adresinden alındı
- Sözcü Gündem.* (2018, 10 19). 02 01, 2021 tarihinde [Sözcü: https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/prof-ilber-ortayli-andimizin-kalkmasi-yanlisti-2690735/](https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/prof-ilber-ortayli-andimizin-kalkmasi-yanlisti-2690735/) adresinden alındı
- Sözcü Gündem.* (2020, 07 21). 02 03, 2021 tarihinde [Sözcü: https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofyada-ilk-namaz-ne-zaman-ayasofyada-cuma-namaz-programi-belli-oldu-5942887/#:~:text=%C4%B0LK%20NAMAZ%2024%20TEMMUZ'DA&text=Resmen%20cami%20olan%20ve%20Diyanet,i%C3%A7inde%20500%20ki%C5%9Fi%20namaz%20k%C4%B1lacak.](https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofyada-ilk-namaz-ne-zaman-ayasofyada-cuma-namaz-programi-belli-oldu-5942887/#:~:text=%C4%B0LK%20NAMAZ%2024%20TEMMUZ'DA&text=Resmen%20cami%20olan%20ve%20Diyanet,i%C3%A7inde%20500%20ki%C5%9Fi%20namaz%20k%C4%B1lacak.) adresinden alındı
- Sözcü Haberler Gündem.* (2020, 07 24). 02 04, 2021 tarihinde [Sözcü: https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofya-i-kebir-ne-demek-kebir-kelimesinin-anlami-ne-5949426/](https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofya-i-kebir-ne-demek-kebir-kelimesinin-anlami-ne-5949426/) adresinden alındı
- Sputnik Türkiye.* (2020, 07 14). 02 03, 2021 tarihinde [Sputnik News: https://tr.sputniknews.com/turkiye/202007141042456154-kabine-toplantisi-sona-erdi-cumhurbaskani-erdogan-aciklama-yapiyor-koronavirus-bayram/](https://tr.sputniknews.com/turkiye/202007141042456154-kabine-toplantisi-sona-erdi-cumhurbaskani-erdogan-aciklama-yapiyor-koronavirus-bayram/) adresinden alındı
- Süddeutsche Zeitung.* (2017, 04 30). 04 23, 2020 tarihinde [sueddeutsche.de: https://www.sueddeutsche.de/service/internet-behoerde-grund-fuer-wikipedia-sperrung-kritische-inhalte-ueber-tuerkei-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-170430-99-266189](https://www.sueddeutsche.de/service/internet-behoerde-grund-fuer-wikipedia-sperrung-kritische-inhalte-ueber-tuerkei-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-170430-99-266189) adresinden alındı

Süddeutsche Zeitung. (2020, 07 24). 12 10, 2020 tarihinde sueddeutsche.de:
<https://www.sueddeutsche.de/politik/hagia-sophia-istanbul-moschee-freitagsgebet-erdogan-tuerkei-1.4977729> adresinden alındı

Süddeutsche Zeitung. (2020, 07 10). 12 10, 2020 tarihinde sueddeutsche.de:
<https://www.sueddeutsche.de/politik/hagia-sophia-erdogan-moschee-1.4963988> adresinden alındı

Süddeutsche Zeitung. (2020, 07 12). 12 10, 2020 tarihinde sueddeutsche.de:
<https://www.sueddeutsche.de/politik/hagia-sophia-papst-tuerkei-1.4965083>
adresinden alındı

TC Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete Arşivi. (1972, 08 29). 01 20, 2021 tarihinde TC
Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete:
<https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14291.pdf> adresinden alındı

TC Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete Arşivi. (2020, 07 10). 02 01, 2021 tarihinde TC
Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete:
<https://www.resmigazete.gov.tr/fihrist?tarikh=2020-07-10&mukerrer=1>
adresinden alındı

TDK Sözlükleri. (tarih yok). 05 30, 2020 tarihinde ozluk.gov.tr: <https://sozluk.gov.tr/>
adresinden alındı

Tech: New York Post. (2019, 12 26). 04 21, 2020 tarihinde nypost.com:
<https://nypost.com/2019/12/26/court-rules-turkey-violated-rights-by-blocking-wikipedia/> adresinden alındı

Teknoloji:Hürriyet. (2017, 05 05). 04 25, 2020 tarihinde hurriyet.com.tr:
<https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/son-dakika-wikipedia-hakkinda-flas-karar-40448238> adresinden alındı

Teknoloji:Hürriyet. (2020, 01 16). 04 20, 2020 tarihinde hurriyet.com.tr:
<https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/wikipedia-turkiyede-erisime-tekrar-acildi-41420833> adresinden alındı

TRT Haber Gündem. (2020, 07 19). 02 03, 2021 tarihinde TRT Haber:
<https://www.trthaber.com/haber/gundem/ayasofya-camii-86-yil-sonra-cemaatine-kavusuyor-502684.html> adresinden alındı

TRT Haber (2020, 01 15). Wikipedia açılıyor. *Gündem*. www.trthaber.com. 10 10, 2020 tarihinde <https://www.trthaber.com/haber/gundem/wikipedia-aciliyor-454198.html> adresinden alındı

TÜHİD. (tarih yok). 03 20, 2021 tarihinde tuhid.org:
<http://www.tuhid.org/misyon.html> adresinden alındı

TÜHİD. (tarih yok). 03 20, 2021 tarihinde tuhid.org:
<http://www.tuhid.org/tarihce.html> adresinden alındı

Türk Büro-Sen Haber. (2013, 10 04). 02 09, 2021 tarihinde Türk Büro-Sen:
<http://www.turkburosen.org.tr/?action=news&id=5352> adresinden alındı

- Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi.* (tarih yok). 11 29, 2019 tarihinde anayasa.gov.tr: <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mahkeme/gorev-ve-yetkileri/norm-denetimi/> adresinden alındı
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı.* (2020, 07 10). 02 03, 2021 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı: <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/haberler/detay/ayasofyanin-ibadete-acilmasina-iliskin-cumhurbaskani-karari-resmi-gazetede> adresinden alındı
- Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu.* (tarih yok). 04 06, 2021 tarihinde www.tihk.gov.tr: <https://www.tihk.gov.tr/misyon-vizyon/> adresinden alındı
- Uluslararası Haber.* (2021, 03 26). 04 16, 2021 tarihinde www.amerikaninseesi.com: <https://www.amerikaninseesi.com/a/cin-sincan-politikalarini-elestiren-tekstil-firmalarina-savas-acti-/5829887.html> adresinden alındı
- unicankara.org.tr.* (tarih yok). 04 25, 2020 tarihinde unicankara.org.tr: <http://unicankara.org.tr/today/4.html> adresinden alındı
- Unmik: Resources.* (tarih yok). 05 16, 2020 tarihinde unmik.unmissions.org: <https://unmik.unmissions.org/sites/default/files/regulations/06turkish/TIntCovCivPolRights.pdf> adresinden alındı
- Vikipedi:Hakkında.* (tarih yok). 01 01, 2021 tarihinde tr.wikipedia.org: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Vikipedi:Hakk%C4%B1nda> adresinden alındı
- Walles, Jimmy (2017, 04 29). *jimmy_wales/status/*. 12 12, 2020 tarihinde Twitter: https://twitter.com/jimmy_wales/status/858318136717656064 adresinden alındı
- Wikipedia:About.* (tarih yok). 01 01, 2021 tarihinde Wikipedia: <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:About> adresinden alındı
- World: The Guardian.* (2017, 04 30). 04 23, 2020 tarihinde theguardian.com: <https://www.theguardian.com/world/2017/apr/29/turkey-blocks-wikipedia-under-law-designed-to-protect-national-security> adresinden alındı
- World: The Guardian.* (2019, 12 26). 04 23, 2020 tarihinde theguardian.com: <https://www.theguardian.com/world/2019/dec/26/turkish-court-wikipedia-block-lifted> adresinden alındı
- World: The Guardian.* (2020, 07 24). 04 11, 2021 tarihinde The Guardian: <https://www.theguardian.com/world/2020/jul/24/erdogan-prayers-hagia-sophia-museum-turned-mosque> adresinden alındı
- www.diken.com.tr. (2017, 05 02). ‘Devlet destekli terörizm’: Wikipedia’ya erişim engelinin nedeni iki İngilizce madde. *Aktüel*. www.diken.com.tr. 11 20, 2020 tarihinde <http://www.diken.com.tr/devlet-destekli-terorizm-wikipediaya-erisim-engelinin-nedeni-iki-ingilizce-madde/> adresinden alındı
- www.haberturk.com. (2019, 05 24). *Habertürk*. 10 10, 2020 tarihinde Habertürk: <https://www.haberturk.com/erisim-engeli-devam-eden-wikipedia-aihm-e-gitti-2474518-teknoloji> adresinden alındı

- Yeni Çağ Güncel.* (2018, 10 29). 02 10, 2021 tarihinde Yeni Çağ: <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/-210494h.htm> adresinden alındı
- Yeni Şafak, H. M.* (2017, 05 03). BTK Başkanı'ndan Wikipedia açıklaması. *Teknoloji.* www.yenisafak.com. 11 20, 2020 tarihinde <https://www.yenisafak.com/teknoloji/btk-baskanindan-wikipedia-aciklamasi-2652330> adresinden alındı
- Yeni Şafak/Teknoloji.* (2017, 06 11). 10 06, 2020 tarihinde Yeni Şafak: <https://www.yenisafak.com/teknoloji/ulastirma-bakani-wikipedia-engelinin-arka-planini-anlatti-2656158> adresinden alındı
- YeniÇağ Siyaset.* (2018, 10 28). 02 10, 2021 tarihinde Yeni Çağ: <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/-210303h.htm> adresinden alındı
- Yerel Haberler: Hürriyet.* (2018, 11 06). 02 11, 2021 tarihinde [Hürriyet.com.tr](https://www.hurriyet.com.tr): <https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/bahceli-turkculuk-irkcilik-degildir-41010404> adresinden alındı

Diğer kaynaklar

- Albayrak, Fatma* (2010). Türkiye'de İnsan Hakları Yönetimi -İl Ve İlçe İnsan Hakları Kurulları Üzerine Bir Alan Çalışması. *Yüksek Lisans Tezi.* Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Işık, Aslı* (2005). Türkiye'de İnsan Hakları İle İlgili Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi girişimleri : Antalya İl ve İlçe İnsan Hakları Kurulları Örneği. *Yüksek Lisans Tezi.* . Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaköse, Turgut* (2006). Eğitim Örgütlerindeki İç ve Dış Paydaşların Kurumsal İtibara İlişkin Algılamaları . *Doktora Tezi.* Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi.

EKLER

YABANCI BASINDAKİ WİKİPEDIA KARARLARINA YÖNELİK ÇEVİRİM İÇİ HABERLER

TARİH	GAZETE ADI	BAŞLIK	ÜLKE	BAĞLANTI
29.04.2017	Bild	Internetzugang zu Wikipedia in Türkei gesperrt	Almanya	https://www.Bild.de/news/aktuelles/news/internetzugang-zu-wikipedia-in-tuerkei-gesperrt-51519246.Bild.html
29.04.2017	Bild	Wikipedia-Gründer empört über gesperrten Wikipedia-Zugang in Türkei	Almanya	https://www.Bild.de/news/aktuelles/news/wikipediagründer-empoert-ueber-gesperrten-51522842.Bild.html
30.04.2017	Bild	Behörde: Grund für Wikipedia-Sperrung kritische Inhalte über Türkei	Almanya	https://www.Bild.de/news/aktuelles/news/behoerde-grund-fuer-wikipediasperrung-kritische-51531566.Bild.html
30.04.2017	Financial Times	Turkey restricts TV dating shows and blocks access to Wikipedia	İngiltere	https://www.ft.com/content/62bcef70-2d9c-11e7-9555-23ef563ecf9a
23.05.2019	Financial Times	Country imposed a blanket ban on the online encyclopaedia in 2017	İngiltere	https://www.ft.com/content/ff2bf0d0-7d5a-11e9-81d2-f785092ab560
29.04.2017	Handelsblatt	Internetzugang zu Wikipedia gesperrt	Almanya	https://www.handelsblatt.com/politik/international/tuerkei-internetzugang-zu-wikipedia-gesperrt/19736430.html
30.04.2017	Handelsblatt	Die nächste Entlassungswelle	Almanya	https://www.handelsblatt.com/politik/international/tuerkei-die-naechste-entlassungswelle/19737894.html
26.12.2019	Handelsblatt	Türkisches Verfassungsgericht erklärt Wikipedia-Sperre für rechtswidrig	Almanya	https://www.handelsblatt.com/politik/international/urteil-tuerkisches-verfassungsgericht-erklaert-wikipedia-sperre-fuer-rechtswidrig/25367398.html
15.01.2020	Handelsblatt	Türkei beendet zweijährige Blockade von Wikipedia	Almanya	https://www.handelsblatt.com/politik/international/nach-gerichtsentscheidung-tuerkei-beendet-zweijaehrig-blockade-von-wikipedia/25438662.html

29.04.2019	New York Post	Turkish authorities allegedly block access to Wikipedia	ABD	https://nypost.com/2017/04/29/turkish-authorities-allegedly-block-access-to-wikipedia/
26.12.2019	New York Post	Court rules Turkey violated rights by blocking Wikipedia	ABD	https://nypost.com/2019/12/26/court-rules-turkey-violated-rights-by-blocking-wikipedia/
29.04.2017	Süddeutsche Zeitung	Türkei blockiert Wikipedia	Almanya	https://www.sueddeutsche.de/digital/wikipedia-tuerkei-blockiert-wikipedia-1.3484554
30.04.2017	Süddeutsche Zeitung	Behörde: Grund für Wikipedia-Sperrung kritische Inhalte über Türkei	Almanya	https://www.sueddeutsche.de/service/internet-behoerde-grund-fuer-wikipedia-sperrung-kritische-inhalte-ueber-tuerkei-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-170430-99-266189
5.05.2017	Süddeutsche Zeitung	Wikipedia bleibt blockiert	Almanya	https://www.sueddeutsche.de/panorama/tuerkei-wikipedia-bleibt-blockiert-1.3492555
26.12.2019	Süddeutsche Zeitung	Verfassungsgericht: Wikipedia-Sperre rechtswidrig	Almanya	https://www.sueddeutsche.de/medien/tuerkei-verfassungsgericht-wikipedia-sperre-rechtswidrig-1.4736853
16.01.2020	Süddeutsche Zeitung	Nach langer Sperre: Wikipedia in Türkei wieder zugänglich	Almanya	https://www.sueddeutsche.de/panorama/recht-nach-langer-sperre-wikipedia-in-tuerkei-wieder-zugaenglich-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-200116-99-496054
16.01.2020	Süddeutsche Zeitung	Wikipedia in der Türkei nach langer Sperre wieder zugänglich	Almanya	https://www.sueddeutsche.de/panorama/recht-wikipedia-in-der-tuerkei-nach-langer-sperre-wieder-zugaenglich-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-200116-99-495945
16.01.2020	Süddeutsche Zeitung	Das Ende der Sperre	Almanya	https://www.sueddeutsche.de/medien/wikipedia-tuerkei-sperre-1.4759777
29.04.2017	The Guardian	Turkey blocks Wikipedia under law designed to protect national security	İngiltere	https://www.theguardian.com/world/2017/apr/29/turkey-blocks-wikipedia-under-law-designed-to-protect-national-security
26.12.2019	The Guardian	Turkey's Wikipedia block violates human rights, high court rules	İngiltere	https://www.theguardian.com/world/2019/dec/26/turkish-court-wikipedia-block-lifted
29.04.2017	The Hill	Turkey blocks access to Wikipedia, claiming 'smear campaign'	ABD	https://thehill.com/policy/international/331217-report-turkey-bans-wikipedia-after-accusing-website-of-a-smear-campaign

26.12.2019	The Hill	Court rules Turkey Wikipedia ban violates rights	ABD	https://thehill.com/policy/technology/475948-court-rules-turkeys-wikipedia-ban-violates-rights
15.01.2020	The Hill	Wikipedia access restored in Turkey after court ruled against ban	ABD	https://thehill.com/policy/technology/478527-wikipedia-access-restored-in-turkey-after-court-ruled-against-ban
29.04.2017	The Independent	Turkey blocks Wikipedia without court order or explanation	İngiltere	https://www.independent.co.uk/news/world/europe/turkey-blocks-wikipedia-internet-erdogan-online-wiki-it-down-a7708941.html
30.04.2017	The Independent	Turkey blocks Wikipedia over 'refusal to delete articles alleging government terrorist links'	İngiltere	https://www.independent.co.uk/news/world/turkey-blocks-wikipedia-refusal-delete-articles-terrorism-co-operation-erdogan-media-censorship-coup-a7710491.html
30.04.2017	The New York Times	Turkey Purges 4,000 More Officials, and Blocks Wikipedia	ABD	https://www.nytimes.com/2017/04/30/world/europe/turkey-purge-wikipedia-tv-dating-shows.html?searchResultPosition=7
10.06.2017	The New York Times	Turks Click Away, but Wikipedia Is Gone	ABD	https://www.nytimes.com/2017/06/10/world/europe/turkey-wikipedia-ban-recep-tayyip-erdogan.html?searchResultPosition=4
26.12.2019	The New York Times	Turkey's Ban on Wikipedia Is Unconstitutional, Court Says	ABD	https://www.nytimes.com/2019/12/26/world/europe/wikipedia-ban-turkey.html
15.01.2020	The New York Times	Turkey Restores Wikipedia After More Than 2-Year Ban	ABD	https://www.nytimes.com/2020/01/15/world/europe/turkey-wikipedia-access-restored.html

TÜRK BASININDAKİ WİKİPEDIA KARARLARINA YÖNELİK ÇEVİRİM İÇİ HABERLER

TARİH	GAZETE ADI	BAŞLIK	BAĞLANTI
29.04.2017	Hürriyet	Wikipedia kurucusu: Her zaman yanınızda olacağım	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/wikipedia-kurucusu-her-zaman-yaninizda-olacagim-40442606
29.04.2017	Hürriyet	Wikipedia yasaklandı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/wikipedia-yasaklandi-40442581
29.04.2017	Hürriyet	Wikipedia'ye erişim engeli	https://www.hurriyet.com.tr/wikipediaye-erisim-engeli-40442163
29.04.2017	Hürriyet	Son dakika: Wikipedia'ya erişim durduruldu, işte yasağın nedeni	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-wikipediaya-erisim-engellendi-40441904
1.05.2017	Hürriyet	Wikipedia'ya erişim engeli sürüyor, kurucusu İBB davetiyle geliyor	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/wikipediaya-erisim-engeli-suruyor-kurucusu-ibb-davetiyle-geliyor-40444144
2.05.2017	Hürriyet	Wikipedia neden yasaklandı?	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/wikipedia-aciliyor-mu-sorusu-merakla-araniyor-wikipedia-neden-kapatildi-40443414
2.05.2017	Hürriyet	TBV: Wikipedia'ya erişimin yasaklanmasını derin bir kaygı ve üzüntüyle karşılıyoruz	https://www.hurriyet.com.tr/tbv-wikipediaya-erisimin-yasaklanmasini-derin-40444806
2.05.2017	Hürriyet	Wikipedia'dan ilk resmi hamle geldi	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/son-dakika-wikipediadan-ilk-resmi-hamle-geldi-40444768
2.05.2017	Hürriyet	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Wikipedia kurucusu Wales'e daveti geri çekti	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-istanbul-buyuksehir-belediyesi-wikipedia-kurucusu-wales-e-daveti-geri-cekti-40444515
3.05.2017	Hürriyet	Wikipedia'ya erişim yasağını Meclis gündemine taşıdı	https://www.hurriyet.com.tr/vikipediye-erisim-yasagini-meclis-gundemine-ta-40445914

3.05.2017	Hürriyet	BTK Başkanı'ndan son dakika Wikipedia açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/video/btk-baskanindan-son-dakika-wikipedia-aciklamasi-40445672
3.05.2017	Hürriyet	BTK Başkanı'ndan son dakika Wikipedia açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/btk-baskanindan-son-dakika-wikipedia-aciklamasi-40445622
3.05.2017	Hürriyet	Wikipedia itiraz etti	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/wikipedia-itiraz-etti-40445331
4.05.2017	Hürriyet	Wikipedia Türkiye'de neden yasaklandı?	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/wikipedia-turkiyede-neden-yasaklandi-40446532
4.05.2017	Hürriyet	'Wikipedia sistemi rehabilite etmeli'	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/wikipedia-sistemi-rehabilite-etmeli-40446478
5.05.2017	Hürriyet	Mahkeme, 'Wikipedia' itirazını reddetti	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/mahkeme-wikipedia-itirazini-reddetti-40448802
5.05.2017	Hürriyet	Son dakika... Wikipedia hakkında flaş karar	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/son-dakika-wikipedia-hakinda-flas-karar-40448238
5.05.2017	Hürriyet	Wikipedia neden kapatıldı? Vikipedi ne zaman açılacak?	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/btkdan-flas-aciklama-wikipedia-ne-zaman-acilacak-40447754
5.05.2017	Hürriyet	Mahkeme, 'Wikipedia' itirazını reddetti	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/mahkeme-wikipedia-itirazini-reddetti-40448802
6.05.2017	Hürriyet	Kritik Wikipedia açıklaması: İletişim kanalları açık	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/kritik-wikipedia-aciklamasi-iletisim-kanallari-acik-40449026
9.05.2017	Hürriyet	Hakkımı Anayasa Mahkemesi'nde arayacak	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/hakkini-anayasa-mahkemesinde-arayacak-40452749
9.05.2017	Hürriyet	Bakan'dan Wikipedia açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/bakandan-wikipedia-aciklamasi-40452738
9.05.2017	Hürriyet	Wikipedia'dan erişim engeli için flaş karar	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/wikipediadan-erisim-engeli-icin-flas-karar-40452410
11.05.2017	Hürriyet	Wikipedia'dan rica ediyoruz: Kaldırın!	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/rica-ediyoruz-kaldirin-40455171

12.05.2017	Hürriyet	Ulaştırma Bakanı: Wikipedia doğru bilgiyi koysun, yayına izin verelim	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/ulastirma-bakani-wikipedia-dogru-bilgiyi-koysun-yayina-izin-verelim-40455285
7.08.2017	Hürriyet	Wikipedia ne zaman açılacak?	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/wikipedia-ne-zaman-acilacak-40542339
23.08.2017	Hürriyet	Son dakika... Wikipedia ne zaman açılacak? Bakan açıkladı	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/son-dakika-wikipedia-ne-zaman-acilacak-bakan-acikladi-40558997
7.09.2017	Hürriyet	Korsan Wikipedia açtılar!	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/korsan-wikipedia-actilar-40571902
17.11.2017	Hürriyet	Wikipedia ne zaman açılacak? BTK'dan flaş açıklama	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/wikipedia-ne-zaman-acilacak-btkdan-flas-aciklama-40648014
29.12.2017	Hürriyet	Vikipedi nasıl girilir? Vikipedi 0 yöntemi	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/yasakli-wikipedi-nasil-gilir-wikipedi-0-yontemi-40693550
17.01.2018	Hürriyet	BTK'dan Wikipedia açıklaması: Yasak kalkıyor mu?	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/btkdan-wikipedia-aciklamasi-yasak-kalkiyor-mu-40713225
17.01.2018	Hürriyet	BTK'dan "Wikipedia" açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/btkdan-wikipedia-aciklamasi-40713091
6.03.2018	Hürriyet	Wikipedia'dan kampanya: Türkiye'yi özledik	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/wikipediadan-kampanya-turkiyeyi-ozledik-40763085
18.05.2018	Hürriyet	Wikipedia adım atsın yasak kalkar	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/wikipedia-adim-atsin-yasak-kalkar-40841535
19.05.2018	Hürriyet	Wikipedia yasağı ne zaman kalkıyor? Bakandan flaş açıklama	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/wikipedia-yasagi-ne-zaman-kalkiyor-bakandan-flas-aciklama-40841671
22.08.2019	Hürriyet	AİHM'den taraflara Wikipedia soruları	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/aihmden-taraflara-wikipedia-sorulari-41308589
11.09.2019	Hürriyet	Wikipedia'ya erişim yasağıyla ilgili yeni gelişme	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/wikipediaya-erisim-yasagiyla-ilgili-yeni-gelisme-41328067

12.09.2019	Hürriyet	Yasağa AYM Genel Kurulu bakacak	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/yasaga-aym-genel-kurulu-bakacak-41328526
26.12.2019	Hürriyet	Wikipedia açıldı mı? Wikipedia neden yasaklandı?	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/wikipedia-acildi-mi-wikipedia-neden-yasaklandi-41406574
26.12.2019	Hürriyet	Son dakika: AYM'den Wikipedia kararı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-aymden-wikipedia-karari-41406567
27.12.2019	Hürriyet	Wikipedia 2,5 yıl sonra açılıyor! Gerekçeli kararı bekleniyor...	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/wikipedia-2-5-yil-sonra-aciliyor-gerekceli-karari-bekleniyor-41407150
27.12.2019	Hürriyet	Wikipedia ne zaman açılacak? Wikipedia için açılma kararı verildi mi?	https://www.hurriyet.com.tr/galeri-wikipedia-ne-zaman-acilacak-wikipedia-icin-acilma-karari-verildi-mi-41406987
27.12.2019	Hürriyet	AYM: Wikipedia'nın engellenmesi ihlal	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/aym-wikipedianin-engellenmesi-ihlal-41406873
27.12.2019	Hürriyet	Wikipedia erişim yasağı kaldırılıyor mu? AYM kararını verdi	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/wikipedia-erisim-yasagi-kaldiriliyor-mu-aym-kararini-verdi-41406949
10.01.2020	Hürriyet	Son dakika... Wikipedia ne zaman açılacak? Adalet Bakanı Gül açıkladı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-bakan-gul-dogu-akdenizde-uluslararasi-hukukun-gerektirdigi-adimlari-attik-41416567
13.01.2020	Hürriyet	Wikipedia ne zaman açılacak? Adalet Bakanından önemli açıklamalar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/wikipedia-ne-zaman-acilacak-adalet-bakanindan-onemli-aciklamalar-41418253
15.01.2020	Hürriyet	Wikipedia erişim engeli açıldı mı? Wikipedia ne zaman kapandı?	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/wikipedia-acildi-mi-wikipedia-erisim-engeli-kaldirildi-mi-41420655
15.01.2020	Hürriyet	Son dakika haberi! BTK duyurdu: Wikipedia ile ilgili çalışmalar tamamlandı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-wikipedianin-acilacagi-saat-belli-oldu-41420733

15.01.2020	Hürriyet	Son dakika... Wikipedia'ya erişim engeline ilişkin karar kaldırıldı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-wikipediaya-erisim-engeline-iliskin-karar-kaldirildi-41420599
15.01.2020	Hürriyet	Wikipedia nedir? Wikipedia sözcüğü ne demek?	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/wikipedia-nedir-41419992
15.01.2020	Hürriyet	Wikipedia ile ilgili son dakika gelişmesi! Anayasa Mahkemesi gerekçeli kararı açıkladı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/wikipedia-ile-ilgili-son-dakika-gelismesi-anayasa-mahkemesi-gerekceli-karari-acikladi-41419957
16.01.2020	Hürriyet	Wikipedia Türkiye'de erişime tekrar açıldı	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/wikipedia-turkiyede-erisime-tekrar-acildi-41420833
29.04.2017	Sözcü	Wikipedia'ya Türkiye'den erişim engeli	https://www.sozcu.com.tr/2017/dunya/son-dakika-wikipediaya-turkiyeden-erisim-engellendi-mi-1821885/
29.04.2017	Sözcü	Vikipedi (Wikipedia) neden kapatıldı? Ne zaman açılacak?	https://www.sozcu.com.tr/2017/gunun-icinden/vikipedi-wikipedia-neden-kapatildi-ne-zaman-acilacak-1822325/
29.04.2017	Sözcü	Wikipedia (vikipedi) neden açılmıyor? Kapatıldı mı?	https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/wikipedia-wikipedi-neden-acilmiyor-kapatildi-mi-1821988/
29.04.2017	Sözcü	İstanbul Haberi: Wikipedia'ye erişim engeli	https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/son-dakika-haberi/wikipediaye-erisim-engeli-1822308/
29.04.2017	Sözcü	Alexa 500'de Türkiye damgası	https://www.sozcu.com.tr/2017/ekonomi/alexa-500de-turkiye-damgasi-1822593/
30.04.2017	Sözcü	Wikipedia kurucusundan mesaj var: Türkiye halkının yanında olacağım	https://www.sozcu.com.tr/2017/teknoloji/wikipedia-kurucusundan-mesaj-var-turkiye-halkinin-yaninda-olacagim-1823265/
2.05.2017	Sözcü	Wikipedia neden kapatıldı? Nedeni belli oldu	https://www.sozcu.com.tr/2017/teknoloji/wikipedia-neden-kapatildi-nedeni-belli-oldu-1827988/
2.05.2017	Sözcü	İBB Wikipedia'nın kurucusuna 'gelme' dedi	https://www.sozcu.com.tr/2017/ekonomi/ibb-wikipedianin-kurucusuna-gelme-dedi-1826680/

3.05.2017	Sözcü	Son dakika: BTK'dan Wikipedia açıklaması	https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/son-dakika-btkdan-wikipedia-aciklamasi-1828674/
5.05.2017	Sözcü	Mahkemeden Wikipedia kararı	https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/mahkemeden-wikipedia-karari-1832963/
5.05.2017	Sözcü	Mahkemeden Wikipedia kararı	https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/mahkemeden-wikipedia-karari-1832963/
5.05.2017	Sözcü	Ankara Haberi: Mahkeme, 'Wikipedia' itirazını reddetti	https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/son-dakika-haberi/mahkeme-wikipedia-itirazini-reddetti-1833044/
8.05.2017	Sözcü	Ulaştırma Bakanı'ndan önemli açıklamalar	https://www.sozcu.com.tr/2017/ekonomi/ulastirma-bakanindan-onemli-aciklamalar-1837600/
9.05.2017	Sözcü	Wikipedia'dan Anayasa Mahkemesi kararı	https://www.sozcu.com.tr/2017/gundem/wikipediadan-anayasa-mahkemesi-karari-1840092/
16.11.2017	Sözcü	201 gündür yasaklı! Sosyal medyayı ayağa kaldırmıştı ama...	https://www.sozcu.com.tr/2017/teknoloji/201-gundur-yasakli-sosyal-medyayi-ayaga-kaldirmisti-ama-son-dakika-haberleri-2092638/
17.11.2017	Sözcü	Türkiye Bilişim Vakfı'ndan Wikipedia talebi: Erişim sorunu çözülsün	https://www.sozcu.com.tr/hayatum/yasam-haberleri/turkiye-bilisim-vakfindan-wikipedia-talebi-erisim-sorunu-cozulsun/
17.01.2018	Sözcü	Wikipedia'dan ezber bozan Türkiye açıklaması!	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/son-dakika-wikipediadan-ezber-bozan-turkiye-aciklamasi-2177103/
17.01.2018	Sözcü	Wikipedia açılıyor mu?	https://www.sozcu.com.tr/2018/ekonomi/son-dakika-wikipedia-aciliyor-mu-2177894/
3.03.2018	Sözcü	BTK Başkanı: Wikipedia ülkemizde olmalı	https://www.sozcu.com.tr/2018/ekonomi/btk-baskani-wikipedia-ulkemizde-olmalı-2261804/
6.03.2018	Sözcü	Wikipedia'dan kampanya: Türkiye'yi özledik	https://www.sozcu.com.tr/2018/dunya/wikipediadan-kampanya-turkiyeyi-ozledik-2267939/
30.04.2018	Sözcü	İYİ Parti'den seçim vaadi: Wikipedia açılacak	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/iyi-partiden-secim-vaadi-wikipedia-acilacak-2379321/
9.05.2018	Sözcü	Wikipedia'nın kurucusundan 'Tamam' mesajı	https://www.sozcu.com.tr/2018/dunya/wikipedianin-kurucusundan-tamam-mesaji-2397571/

21.09.2018	Sözcü	AİHM'den Türkiye'ye iki ay süre	https://www.sozcu.com.tr/2019/dunya/son-dakika-aihmden-turkiyeye-iki-ay-sure-5292092/
11.11.2018	Sözcü	Bakan'dan Wikipedia açıklaması: İçerik değişiklikleri yetersiz	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/bakandan-wikipedia-aciklamasi-icerik-degisiklikleri-yetersiz-2731590/
10.12.2018	Sözcü	'Basın özgürlüğüne vurulan kelepçe çözümedi'	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/basin-ozgurlugune-vurulan-kelepce-cozulmedi-2786975/
23.05.2019	Sözcü	Wikipedia Türkiye'yi AİHM'e şikâyet etti!	https://www.sozcu.com.tr/2019/dunya/wikipedia-turkiyeyi-aihme-sikayet-etti-4908718/
30.05.2019	Sözcü	Wikipedia'ya erişim ne olacak?	https://www.sozcu.com.tr/2019/ekonomi/wikipediaya-erisim-ne-olacak-4992753/
11.09.2019	Sözcü	AYM 'Wikipedia yasağını' genel kurula sevk etti	https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/aym-wikipedia-yasagini-genel-kurula-sevk-etti-5328743/
29.10.2019	Sözcü	Türkiye'ye Wikipedia savunması için ek süre	https://www.sozcu.com.tr/2019/ekonomi/turkiyeye-wikipedia-savunmasi-icin-ek-sure-5417104/
18.12.2019	Sözcü	Wikipedia'ya erişim yasağıyla ilgili kritik gün	https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/wikipediaya-erisim-yasagiyla-ilgili-kritik-gun-5517063/
26.12.2019	Sözcü	AYM'den flaş Wikipedia kararı!	https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/aymden-flas-wikipedia-karari-5532471/
26.12.2019	Sözcü	AYM'den Wikipedia kararı: İfade özgürlüğünü ihlali! Wikipedia nedir?	https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/aymden-flas-wikipedia-karari-5532471/
15.01.2020	Sözcü	Wikipedia ile ilgili flaş gelişme	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/wikipedia-turkiyede-erisime-aciliyor-5568403/
15.01.2020	Sözcü	Vikipedi nedir? Wikipedia açıldı mı?	https://www.sozcu.com.tr/2020/teknoloji/vikipedi-nedir-wikipedia-acildi-mi-5568457/
15.01.2020	Sözcü	Wikipedia açıldı	https://www.sozcu.com.tr/2020/teknoloji/wikipedia-karari-btkya-gonderildi-5569992/
15.01.2020	Sözcü	Wikipedia'nın açılma talimatı verildi	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/son-dakika-wikipedianin-acilma-talimati-verildi-5569108/

15.01.2020	Sözcü	Wikipedia nedir? Mahkemeden 'Wikipedia açılsın' kararı!	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/wikipedia-nedir-mahkemeden-wikipedia-acilsin-karari-5569803/
15.01.2020	Sözcü	TBMM Genel Kurulu'nda, 'Vikipedi' tartışması	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/tbmm-genel-kurulunda-vikipedi-tartismasi-5570198/
16.01.2020	Sözcü	Şahan Gökbakar'dan 'Wikipedia' yorumu	https://www.sozcu.com.tr/hayatim/magazin-haberleri/sahan-gokbakardan-wikipedia-yorumu/
5.05.2017	Yeni Şafak	Wikipedia'nın itirazına ret	https://www.yenisafak.com/gundem/wikipedianin-itirazina-ret-2653393
6.05.2017	Yeni Şafak	Ulaştırma Bakanı Arslan'dan Wikipedia açıklaması geldi	https://www.yenisafak.com/teknoloji/ulastirma-bakani-arslandan-wikipedia-aciklamasi-geldi-2653743
11.05.2017	Yeni Şafak	Ulaştırma Bakanı Wikipedia engelinin arka planını anlattı	https://www.yenisafak.com/teknoloji/ulastirma-bakani-wikipedia-engelinin-arka-planini-anlatti-2656158
26.12.2019	Yeni Şafak	Wikipedia'nın engellenmesi hak ihlali sayıldı	https://www.yenisafak.com/teknoloji/wikipedianin-engellenmesi-hak-ihlali-sayildi-3519573
15.01.2020	Yeni Şafak	Wikipedia ile ilgili son dakika gelişmesi: Anayasa Mahkemesi gerekçeli kararı sonrası Wikipedia erişime açıldı	https://www.yenisafak.com/teknoloji/wikipedia-ile-ilgili-son-dakika-gelismesi-anayasa-mahkemesi-gerekceli-karari-sonrasi-wikipedia-erisime-acildi-3521842
15.01.2020	Yeni Şafak	Wikipedia Türkiye'de erişime açıldı	https://www.yenisafak.com/teknoloji/wikipedia-turkiyede-erisime-acildi-3521946
15.01.2020	Yeni Şafak	Wikipedia'ya erişimin engellenmesine ilişkin karar kaldırıldı	https://www.yenisafak.com/teknoloji/wikipediaya-erisimin-engellenmesine-iliskin-karar-kaldirildi-3521925
6.05.2017	Yeni Şafak	Wikipedia'nın itirazına ret	https://www.yenisafak.com/gundem/wikipedianitirazina-ret-2653644

YABANCI BASINDAKİ AYASOFYA KARARINA YÖNELİK ÇEVİRİM İÇİ HABERLER

TARİH	GAZETE ADI	BAŞLIK	ÜLKE	BAĞLANTI
10.07.2020	Bild	Istanbuler Wahrzeichen Hagia Sophia wird zur Moschee	Almanya	https://www.Bild.de/politik/ausland/politik-ausland/erdogan-clinch-mit-unescowegen-hagia-sophia-bald-moscheestatt-museum-71811142.bild.html
11.07.2020	Bild	“EU-Beitrittsverhandlungen mit Türkei beenden”	Almanya	https://www.Bild.de/politik/ausland/politik-ausland/moschee-umbau-der-hagia-sophia-eu-beitrittsverhandlungen-mit-tuerkei-beenden-71826868.Bild.html
14.07.2020	Bild	Erdogan will in der Hagia Sophia predigen	Almanya	https://www.Bild.de/politik/ausland/politik-ausland/tuerkei-erdogan-will-in-der-hagia-sophia-predigen-71881074.Bild.html
14.07.2020	Bild	EU droht Erdogan mit Knallhart-Sanktionen	Almanya	https://www.Bild.de/politik/ausland/politik-ausland/tuerkei-streit-um-bohrungen-eu-droht-erdogan-mit-knallhart-sanktionen-71877086.Bild.html
24.07.2020	Bild	Erdogan liest in Hagia Sophia aus dem Koran	Almanya	https://www.Bild.de/politik/ausland/politik-ausland/istanbul-tuerken-stuermendie-hagia-sophia-72042882.Bild.html
27.07.2020	Bild	Erdogan-Blatt ruft jetzt das Kalifat aus	Almanya	https://www.Bild.de/Bild-plus/politik/ausland/politik-ausland/hagia-sophia-zur-moscheegemacht-erdogan-blatt-ruft-das-kalifat-aus-72083380,view=conversionToLogin.bild.html
2.07.2020	Financial Times	Museum or mosque: Erdogan stokes debate over Hagia Sophia’s future	İngiltere	https://www.ft.com/content/2975ef8a-0585-4f2a-bd62-bffcb21adeb9
8.07.2020	Financial Times	Letter: Unesco has role to play in Hagia Sophia debate	İngiltere	https://www.ft.com/content/87f2d6a4-12e2-438d-a91a-a97211f2b802
9.07.2020	Financial Times	Erdogan’s plan to turn Hagia Sophia into a mosque sparks anger in Russia	İngiltere	https://www.ft.com/content/3d12a959-0a68-4d22-a7f6-39d620c847db

10.07.2020	Financial Times	Erdogan orders Istanbul's Hagia Sophia to revert to being a mosque	İngiltere	https://www.ft.com/content/bd0c89be-0b8b-4a63-954a-50caa36549bb
14.07.2020	Financial Times	The Hagia Sophia decree is about more than religious chauvinism	İngiltere	https://www.ft.com/content/1bc5da0d-918f-4f1e-a6be-fa1df9a842dc
14.07.2020	Handelsblatt	Erdogan diktiert die Agenda in den europäischen Hauptstädten	Almanya	https://www.handelsblatt.com/meinung/kommentare/kommentar-erdogan-diktiert-die-agenda-in-den-europaeischen-hauptstaedten/26002680.html
26.07.2020	Handelsblatt	Erdogan erfüllt sich mit Gebet in der Hagia Sophia einen „Jugendtraum“	Almanya	https://www.handelsblatt.com/politik/international/weltkurerbe-in-istanbul-erdogan-erfuellt-sich-mit-gebet-in-der-hagia-sophia-einen-jugendtraum/26038120.html
27.07.2020	Handelsblatt	Die Erdogan-Doktrin baut auf die Uneinigkeit des Westens	Almanya	https://www.handelsblatt.com/meinung/kommentare/kommentar-die-erdogan-doktrin-baut-auf-die-uneinigkeit-des-westens/26041188.html
7.07.2020	New York Post	Turkish Islamist tyrant's obscene bid to turn the Hagia Sophia into a mosque	ABD	https://nypost.com/2020/07/07/turkish-islamist-tyrants-obscene-bid-to-turn-hagia-sophia-into-mosque/
10.07.2020	New York Post	Turkey's President Recep Tayyip Erdogan formally makes Hagia Sophia a mosque	ABD	https://nypost.com/2020/07/10/turkey-president-erdogan-formally-makes-hagia-sophia-a-mosque/
14.07.2020	New York Post	Trump and Erdogan speak, but it's unclear if Hagia Sophia mosque change was discussed	ABD	https://nypost.com/2020/07/14/trump-and-erdogan-speak-after-hagia-sophia-becomes-mosque/
10.07.2020	Süddeutsche Zeitung	Türkisches Gericht erlaubt Nutzung von Hagia Sophia als Moschee	Almanya	https://www.sueddeutsche.de/politik/hagia-sophia-moschee-1.4963776
12.07.2020	Süddeutsche Zeitung	Waghalsiger Schritt 567 Jahre zurück	Almanya	https://www.sueddeutsche.de/politik/hagia-sophia-in-istanbul-waghalsiger-schritt-567-jahre-zurueck-1.4964543?reduced=true

23.07.2020	Süddeutsche Zeitung	Werk einer verrückten Ära	Almanya	https://www.sueddeutsche.de/kultur/hagia-sophia-moschee-istanbul-1.4976490?reduced=true
23.07.2020	Süddeutsche Zeitung	Mehr wert als ihr Gold	Almanya	https://www.sueddeutsche.de/kultur/hagia-sophia-tuerkei-istanbul-architektur-1.4976575
24.07.2020	Süddeutsche Zeitung	Die Destruktion des Geschichtlichen	Almanya	https://www.sueddeutsche.de/kultur/hagia-sophia-tuerkei-erdogan-moschee-1.4976493
24.07.2020	Süddeutsche Zeitung	Erstes Freitagsgebet nach 86 Jahren	Almanya	https://www.sueddeutsche.de/politik/hagia-sophia-istanbul-moschee-freitagsgebet-1.4977831
24.07.2020	Süddeutsche Zeitung	Erdoğan's großes Ablenkungsmanöver	Almanya	https://www.sueddeutsche.de/politik/hagia-sophia-istanbul-moschee-freitagsgebet-erdogan-tuerkei-1.4977729?reduced=true
24.07.2020	Süddeutsche Zeitung	"Ich habe früher heimlich in der Hagia Sophia gebetet"	Almanya	https://www.sueddeutsche.de/politik/hagia-sophia-moschee-interview-1.4977755?reduced=true
30.06.2020	The Guardian	Hagia Sophia: the mosque-turned-museum at the heart of an ideological battle	İngiltere	https://www.theguardian.com/world/2020/jun/30/ayasofya-the-mosque-turned-museum-at-the-heart-of-an-ideological-battle
10.07.2020	The Guardian	Court ruling paves way for Istanbul's Hagia Sophia to revert to mosque	İngiltere	https://www.theguardian.com/world/2020/jul/10/turkey-court-ruling-paves-way-for-istanbuls-ayasofya-to-revert-to-mosque
12.07.2020	The Guardian	Hagia Sophia is too complex for Erdoğan's cleansing	İngiltere	https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/jul/12/hagia-sophia-is-too-complex-for-erdogans-cleansing
12.07.2020	The Guardian	Pope Francis 'very distressed' over Hagia Sophia mosque move	İngiltere	https://www.theguardian.com/world/2020/jul/12/pope-francis-very-distressed-over-hagia-sophia-mosque-move
20.07.2020	The Guardian	Erdoğan leads first prayers at Hagia Sophia museum reverted to mosque	İngiltere	https://www.theguardian.com/world/2020/jul/24/erdogan-prayers-hagia-sophia-museum-turned-mosque
29.07.2020	The Guardian	Hagia Sophia's conversion into a museum-archive, 1935	İngiltere	https://www.theguardian.com/world/from-the-archive-blog/2020/jul/29/hagia-sophia-conversion-into-museum-archive-1935

7.07.2020	The Hill	State Dept. Says US 'disappointed' by Turkey's move to turn Hagia Sophia back into mosque	ABD	https://theHill.com/homenews/administration/506857-state-dept-says-us-disappointed-by-turkeys-move-to-turn-hagia-sophia
7.07.2020	The Hill	Senators blast Turkey's move to convert Hagia Sophia back into a mosque	ABD	https://theHill.com/homenews/senate/506794-senators-blast-turkeys-move-to-convert-hagia-sophia-back-into-a-mosque
3.07.2020	The Independent	The debate over the future of Hagia Sophia tells you everything you need to know about modern Turkey	İngiltere	https://www.independent.co.uk/voices/hagia-sophia-mosque-decision-turkey-istanbul-erdogan-a9599736.html
23.07.2020	The Independent	The enduring fight for the Hagia Sophia	İngiltere	https://www.independent.co.uk/independentpremium/long-reads/hagia-sophia-mosque-erdogan-turkey-istanbul-secularism-museum-a9624376.html
24.07.2020	The Independent	Hagia Sophia: Erdogan recites Koran at grand reopening of historic Istanbul landmark as mosque	İngiltere	https://www.independent.co.uk/news/world/europe/hagia-sophia-reopens-mosque-erdogan-koran-prayer-a9635986.html
25.07.2020	The Independent	Turkey criticises Greek hostility to Islamic prayers in Hagia Sophia	İngiltere	https://www.independent.co.uk/news/world/europe/turkey-greece-first-islamic-prayer-hagia-sophia-istanbul-a9637526.html
30.07.2020	The Independent	Erdogan is sure his strategy of politics cloaked by religion will consolidate his power. We shall see	İngiltere	https://www.independent.co.uk/independentpremium/voices/erdogan-hagia-sophia-mosque-assad-syria-russia-a9646151.html
29.10.2020	The Independent	Orthodox church petitions UN over Istanbul's Hagia Sophia	İngiltere	https://www.independent.co.uk/news/orthodox-church-petitions-un-over-istanbuls-hagia-sophia-turkey-un-istanbul-mosque-museum-b696492.html

8.07.2020	The New York Times	Erdogan Talks of Making Hagia Sophia a Mosque Again, to International Dismay	ABD	https://www.nytimes.com/2020/07/08/world/europe/erdogan-hagia-sophia-mosque.html?searchResultPosition=7
10.07.2020	The New York Times	Erdogan Signs Decree Allowing Hagia Sophia to Be Used as a Mosque Again	ABD	https://www.nytimes.com/2020/07/10/world/europe/hagia-sophia-erdogan.html?searchResultPosition=5
10.07.2020	The New York Times	'The Doors of Hagia Sophia Will Be Open to All,' Erdogan Says	ABD	https://www.nytimes.com/video/world/100000007233558/hagia-sophia-erdogan-mosque.html?searchResultPosition=4
14.07.2020	The New York Times	Turkey's Islamist Dream Finally Becomes a Reality	ABD	https://www.nytimes.com/2020/07/14/opinion/hagia-sophia-turkey-mosque.html?searchResultPosition=11
20.07.2020	The New York Times	Would the Prophet Muhammad Convert Hagia Sophia?	ABD	https://www.nytimes.com/2020/07/20/opinion/hagia-sophia-mosque.html?searchResultPosition=3
22.07.2020	The New York Times	The Hagia Sophia Was a Cathedral, a Mosque and a Museum. It's Converting Again	ABD	https://www.nytimes.com/2020/07/20/opinion/hagia-sophia-mosque.html?searchResultPosition=3
24.07.2020	The New York Times	Erdogan Fulfills Cherished Goal, Opening Hagia Sophia to Prayers	ABD	https://www.nytimes.com/2020/07/24/world/europe/turkey-hagia-sophia-mosque-prayers.html?searchResultPosition=6
24.07.2020	The New York Times	Hagia Sophia Draws Huge Crowds for Friday Prayer	ABD	https://www.nytimes.com/video/world/middleeast/100000007255122/hagia-sophia-mosque-prayers.html?searchResultPosition=8

TÜRK BASININDAKİ AYASOFYA KARARINA YÖNELİK ÇEVİRİM İÇİ HABERLER

TARİH	GAZETE ADI	BAŞLIK	BAĞLANTI
2.07.2020	Hürriyet	Danıştay Ayasofya kararı ne zaman saat kaçta açıklanacak?	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/danistay-ayasofya-karari-ne-zaman-saat-kacta-aciklanacak-41555225
2.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... Danıştay 15 gün içinde Ayasofya kararını verecek	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-danistay-15-gun-icinde-ayasofya-kararini-verecek-41555315
3.07.2020	Hürriyet	Savcının Ayasofya görüşü: Cumhurbaşkanlığı takdiridir	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/savcinin-ayasofya-gorusu-cumhurbaskanligi-takdiridir-41556013
3.07.2020	Hürriyet	AK Parti Sözcüsü Çelik: Fransa suçludur, o toplu mezarların üstünü örtmezler	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ak-parti-sozcusu-celik-fransa-sucludur-o-toplu-mezarlarin-ustunu-ortemezler-41556403
3.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... Cumhurbaşkanı Erdoğan: Ayasofya ithamları egemenlik haklarımıza saldırı amacı taşıyor	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-cumhurbaskani-erdogan-ayasofya-ithamlari-egemenlik-haklarimize-saldiri-amaci-tasiyor-41556604
4.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler: Bahçeli'den baro başkanlarına sert tepki	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-bahceliden-baro-baskanlarina-sert-tepki-41557277
6.07.2020	Hürriyet	Son Dakika: Yunanistan Başpiskoposu'ndan Ayasofya ve Türkiye hakkında küstah sözler	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/son-dakika-yunanistan-baspiskoposundan-ayasofya-ve-turkiye-hakkinda-kustah-sozler-41558486
7.07.2020	Hürriyet	Yunan papazdan küstah yorum	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/yunan-papazdan-kustah-yorum-41558716
8.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... AK Parti'den flaş 'Ayasofya' açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-ak-partiden-flas-ayasofya-aciklamasi-41560131
9.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'da karar günü... Danıştay kararını yarın açıklayacak	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyada-karar-gunu-danistay-kararini-yarin-aciklayacak-41560460

9.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Kalın'dan sosyal medya ve Ayasofya açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-cumhurbaskanligi-sozcusu-kalindan-sosyal-medya-ve-ayasofya-aciklamasi-41560935
9.07.2020	Hürriyet	Adalet Bakanı Abdulhamit Gül'den baro ve Ayasofya açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/adalet-bakani-abdulhamit-gulden-baro-ve-ayasofya-aciklamasi-41561330
10.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Ayasofya için tarihi gün! Ya yüksek yargı ya kararname	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-ayasofya-icin-tarihi-gun-ya-yuksek-yargi-ya-kararname-41561383
10.07.2020	Hürriyet	Son dakika... Bakan Albayrak'tan Ayasofya paylaşımı	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/son-dakika-bakan-albayrak-kazanimlarimizi-koruyarak-bu-surecten-guclenerek-cikacagiz-41561700
10.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... Danıştay'dan tarihi Ayasofya kararı! Ayasofya ibadete açıldı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-danistayin-ayasofya-karari-belli-oldu-41561939
10.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... Cumhurbaşkanı Erdoğan imzaladı... Ayasofya ibadete açıldı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-cumhurbaskani-erdogan-imzaladi-ayasofya-ibadete-acildi-41561993
10.07.2020	Hürriyet	Necip Fazıl Kısakürek'in Ayasofya sözleri gündemde! İşte Necip Fazıl Kısakürek'in Ayasofya sözleri	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/necip-fazil-kisakurekin-ayasofya-sozleri-gundemde-iste-necip-fazil-kisakurekin-ayasofya-sozleri-41561950
10.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... Cumhurbaşkanı Erdoğan 20.53'te millete seslenecek	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-cumhurbaskani-erdogan-20-53te-millete-seslenecek-41561954
10.07.2020	Hürriyet	Ayasofya davasını kazanan Kandemir: Çok sevinçliyim, ilk namaza gideceğim	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-davasini-kazanan-kandemir-cok-sevincliyim-ilk-namaza-gidecegim-41562034
10.07.2020	Hürriyet	Herkes bu soruyu soruyor: Ayasofya mozaikleri ne olacak? İşte cevabı...	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/herkes-bu-soruyu-soruyor-ayasofya-mozaikleri-ne-olacak-iste-cevabi-41562051
10.07.2020	Hürriyet	İstanbul Valisi Ali Yerlikaya'dan 'Ayasofya' paylaşımı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/istanbul-valisi-ali-yerlikayadan-ayasofya-paylasimi-41562058

10.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'dan "Ayasofya" paylaşımı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-cumhurbaskani-yardimcisi-fuat-oktaydan-ayasofya-paylasimi-41562063
10.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: 55 yıl önce söylediği Ayasofya sözleri sosyal medyayı salladı! 'Necip Fazıl'ın ruhu şad olacaktır'	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-55-yil-once-soyledigi-ayasofya-sozleri-sosyal-medyayi-salladi-necip-fazil-in-ruhu-sad-olacaktir-41562070
10.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Bahçeli'den Ayasofya teşekkürü: Tertemiz alınların secdeyle buluşması sağlanmıştır	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-bahceliden-ayasofya-tesekkuru-tertemiz-alinlarin-secdeyle-bulusmasi-saglanmistir-41562073
10.07.2020	Hürriyet	ICYF Başkanı Taha Ayhan: "İnananların kardeşliğini pekiştiren ve gençliğin heyecanını imgelediren bir gelişme"	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/icyf-baskani-taha-ayhan-inananlarin-kardesligini-pekistiren-ve-gencligin-heyecanini-imgelendiren-bir-gelisme-41562101
10.07.2020	Hürriyet	KKTC Başbakanı Ersin Tatar Ayasofya kararına ilişkin değerlendirmede bulundu	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/kktc-basbakani-ersin-tatardan-ayasofya-degerlendirmesi-tarihi-bir-an-karari-selamliyoruz-41562093
10.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Meclis'te o an! Ayasofya kararı ayakta alkışlandı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-mecliste-o-an-tbmmde-ayasofya-karari-ayakta-alkislandi-41562082
10.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Millete Sesleniş konuşmasında önemli açıklamalar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-cumhurbaskani-erdogan-millete-seslenis-konusmasi-yapiyor-41562108
10.07.2020	Hürriyet	Ayasofya önünde akşam namazı kılındı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-onunde-aksam-namazi-kilindi-41562113
10.07.2020	Hürriyet	Mimar Sinan kimdir? Ayasofya'ya katkılarıyla gündeme gelen Mimar Sinan'ın hayatı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/mimar-sinan-kimdir-ayasofyaya-katkilariyla-gundeme-gelen-mimar-sinanin-hayati-41562120
10.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Emine Erdoğan'dan Ayasofya paylaşımı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-emine-erdogandan-ayasofya-paylasimi-41562138

10.07.2020	Hürriyet	Erdoğan'ın Ayasofya şifreleri! 20.53'teki konuşmada 3 Ayasofya mesajı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/erdoganin-ayasofya-sifreleri-20-53teki-konusmada-3-ayasofya-mesaji-41562143
11.07.2020	Hürriyet	Ayasofya ne demek, anlamı nedir? İşte Ayasofya isminin anlamı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-ne-demek-ayasofya-isminin-anlami-nedir-41561964
11.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'ya giriş ücretsiz mi olacak? Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan son dakika açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyaya-giris-ucretsiz-mi-olacak-cumhurbaskani-erdogandan-son-dakika-aciklamasi-41562112
11.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: 86 yıl sonra Ayasofya'da ilk ibadet böyle olacak	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/86-yil-sonra-ayasofyada-ilk-ibadet-boyle-olacak-41562218
11.07.2020	Hürriyet	Ayasofya nerede, hangi semtte? İşte Ayasofya Camii'nin bulunduğu yer	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberleri-istanbulda-bu-sabah-ilginc-goruntu-41698889
11.07.2020	Hürriyet	Çok önemli Salda açıklaması... Gittiğimizde içler acıydı: Yoğunlaşma olursa kısıtlamaya gideceğiz	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/son-dakika-kentsel-donusumde-kritik-adimler-bugun-temel-atiyoruz-41562291
11.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... Bahçeli: Artık sözü dinlenen bir ülke gerçeğine herkes alışmalı, sonuçlarına hazır olmalıdır	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-bahceli-artik-sozu-dinlenen-bir-ulke-gercegine-herkes-alismali-sonuclarina-hazir-olmalidir-41562509
11.07.2020	Hürriyet	Son dakika: Diyanet İşleri Başkanı'ndan 'Ayasofya' açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/diyanet-isleri-baskanindan-ayasofya-aciklamasi-41562437
11.07.2020	Hürriyet	İletişim Başkanı Altun'dan, 'Ayasofya' açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/iletisim-baskani-altundan-ayasofya-aciklamasi-41562503
11.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... UNESCO'ya madde madde Ayasofya cevabı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-unescoya-madde-madde-ayasofya-cevabi-41562515
11.07.2020	Hürriyet	Son dakika... 50 yıllık hayal gerçek oldu! Botan Çayı Beğendik Köprüsü'nün açılışı gerçekleştirildi	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/son-dakika-50-yillik-hayal-gercek-oldu-botan-cayi-begendik-koprusunun-acilisi-gerceklestirildi-41562540

11.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Ayasofya'da kimler görev alacak? Namaz nerede kılınacak? İşte kulis bilgileri	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-ayasofyada-kimler-gorev-alacak-namaz-nerede-kilinacak-iste-kulis-bilgileri-41562542
11.07.2020	Hürriyet	Bakan Kurum: İstanbul'da 300 bin konutun acil bir şekilde dönüştürülmesi hedefi koyduk	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/bakan-kurum-istanbulda-300-bin-konutun-acil-bir-sekilde-donusturulmesi-hedefi-koyduk-41562573
11.07.2020	Hürriyet	Ayasofya Camisi "çekim merkezi" oldu	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-camisi-cekim-merkezi-oldu-41562615
11.07.2020	Hürriyet	Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, ibadete açılan Ayasofya Camisi hakkında değerlendirmelerde bulundu	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cumhurbaskanligi-sozcusu-ibrahim-kalin-ibadete-acilan-ayasofya-camisi-hakkinda-degerlendirmelerde-bulundu-41562651
11.07.2020	Hürriyet	Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum: 'Mahalle kültürümüzü yansıtan yaşam alanı inşa ediyoruz'	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cevre-ve-sehircilik-bakani-murat-kurum-mahalle-k
11.07.2020	Hürriyet	Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'tan Ayasofya açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/diyanet-isleri-baskani-ali-erbas-tan-ayasofya-aciklamasi-41562668
12.07.2020	Hürriyet	Sözcü İbrahim Kalın'dan eski İsveç Başbakanına Ayasofya yanıtı: Avrupa, Türkiye hakkında ön yargılı	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/cumhurbaskanligi-sozcusu-kalindan-eski-isvec-basbakanina-yanit-avrupanin-turkiye-hakkinda-gorusleri-on-yargilara-dayaniyor-41562712
12.07.2020	Hürriyet	Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş, Ayasofya ile ilgili merak edilen soruları yanıtladı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/diyanet-isleri-baskani-erbas-ayasofya-ile-ilgili-merak-edilen-sorulari-yanitladi-41562734
12.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Ayasofya'da kritik soru cevap buldu	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-ayasofyada-kritik-soru-cevap-buldu-41562729
12.07.2020	Hürriyet	"Türk ve İslam Alemi'nin Ayasofya hayali gerçek oldu"	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/turk-ve-islam-aleminin-ayasofya-hayali-gercek-oldu-41562865
12.07.2020	Hürriyet	Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Ayasofya ve Akdeniz açıklaması: Açık ve net söylüyorum...	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cumhurbaskani-erdogandan-ayasofya-ve-akdeniz-aciklamasi-acik-ve-net-soyluyorum-41562879

12.07.2020	Hürriyet	Ömer Çelik'ten Ayasofya açıklaması: Milletimizin özlemi yerine gelmiştir	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/omer-celikten-ayasofya-aciklamasi-milletimizin-ozlemi-yerine-gelmistir-41562945
12.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'da hareketlilik! İşte bugün gelen görüntüler...	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyada-hareketlilik-iste-bugun-gelen-goruntuler-41562952
12.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Yunan Bakandan skandal öneri! Atatürk'ün doğduğu evi...	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/son-dakika-haberi-yunan-bakan-haddini-asti-bak-sen-su-hadsiz-ataturk-muzesi-41562701
12.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'da ilk namaz 24 Temmuz'da... Diyanet İşleri Başkanı'ndan açıklama	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyada-ilk-namaz-24-temmuzda-diyamet-isleri-baskanindan-aciklama-41562989
12.07.2020	Hürriyet	İhvan'dan "Ayasofya" açıklaması: Tarihi bir adım	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/ihvandan-ayasofya-aciklamasi-tarihi-bir-adim-41563134
13.07.2020	Hürriyet	Türk tarihçi ve ilahiyatçılar Papa'ya sordu: 'Cordoba için de acı çekiyor mu?'	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-turk-tarihci-ve-ilahiyatcilar-papaya-sordu-cordoba-icin-de-aci-cekiyor-mu-41563137
13.07.2020	Hürriyet	Ekrem İmamoğlu, Ayasofya kararından üç gün sonra konuştu	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ekrem-imamoglu-ayasofya-kararindan-uc-gun-sonra-konustu-41563233
13.07.2020	Hürriyet	Ferruh Muştuer kimdir nereli kaç yaşında? İşte, şu an görev yaptığı cami	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ferruh-mustuer-kimdir-nereli-kac-yasinda-41563288
13.07.2020	Hürriyet	Alpcan Çelik kimdir nereli kaç yaşında? Ayasofya Camii'nin müezzini olacağı iddia edildi	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/alpcan-celik-kimdir-nereli-kac-yasinda-ayasofya-camiinin-muezzini-olacagi-iddia-edildi-41563318
13.07.2020	Hürriyet	Rusya'dan Ayasofya açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/rusyadan-ayasofya-aciklamasi-41563453
13.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi... Çavuşoğlu'ndan sert açıklama: Ermenistan aklını başına toplasin!	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-bakan-cavusoglundan-sert-aciklamalar-ermenistan-aklini-basina-toplasin-41563517
13.07.2020	Hürriyet	Adalet Bakanı Gül: 4 bin 130 sanığa ceza verildi	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-adalet-bakani-gul-4-bin-130-saniga-ceza-verildi-41563677
13.07.2020	Hürriyet	İran'dan Ayasofya için ilk yorum geldi	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/irandan-ayasofya-icin-ilk-yorum-geldi-41563751

13.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'nın planları "Ayasofya Camii ve Külliyesi" olarak değiştirildi	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyanin-planlari-ayasofya-camii-ve-kulliyesi-olarak-degistirildi-41563774
13.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi... AK Parti Sözcüsü Ömer Çelik'ten önemli açıklamalar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-ak-parti-sozcusu-omer-celikten-onemli-aciklamalar-41563870
13.07.2020	Hürriyet	AB'den Türkiye mesajı: İlişkilerimizi geliştirmek ve güçlendirmek istiyoruz	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/abden-turkiye-mesaji-iliskilerimizi-gelistirmek-ve-guclendirmek-istiyoruz-41563877
14.07.2020	Hürriyet	Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Hami Aksoy'dan AB Yüksek Temsilcisi Borrell'in açıklamalarına tepki	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/disisleri-bakanligi-sozcusu-hami-aksoydan-ab-yuksektemsilcisi-borrellin-aciklamalarina-tepki-41564066
14.07.2020	Hürriyet	Cumhurbaşkanlığı Kabine Toplantısı ne zaman? Bakanlar Kurulu'nda kritik konular masaya yatacak!	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cumhurbaskanligi-kabine-toplantisi-ne-zaman-bakanlar-kurulu-toplantisinde-kritik-konular-masaya-yatacak-41563978
14.07.2020	Hürriyet	Fatih ortodoksların da hükümdarıydı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/fatih-ortodokslarin-da-hukumdariydi-41564053
14.07.2020	Hürriyet	AB'den Türkiye'ye yaptırım çıkmadı, Fransa'nın eli yine boş kaldı	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/abden-turkiyeye-yaptirim-cikmadi-fransanın-eli-yine-bos-kaldi-41564001
14.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler: Din İşleri Yüksek Kurulu'ndan Ayasofya açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/din-isleri-yuksekkurulundan-ayasofya-aciklamasi-41564270
14.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'daki resimler namaz kılınmasına engel mi? İşte Diyanet'ten gelen son açıklama	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyadaki-resimler-namaz-kilinmasına-engel-mi-iste-diyanetten-gelen-son-aciklama-41564342
14.07.2020	Hürriyet	Ömer Çelik: En utanç verici sözler CHP'den geldi	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/omer-celik-en-utanc-verici-sozler-chpden-geldi-41564328
14.07.2020	Hürriyet	Son dakika... Türkiye'den AB'nin Ayasofya ile ilgili açıklamasına sert tepki!	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-turkiyeden-abnin-ayasofya-ile-ilgili-aciklamasına-sert-tepki-41564550
14.07.2020	Hürriyet	"Ayasofya kınaması yok hükmünde bir karardır"	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-kinamasi-yok-hukmunde-bir-karardir-41564626

14.07.2020	Hürriyet	İstanbul Valiliği'nde Ayasofya koordinasyon toplantısı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/istanbul-valiliginde-ayasofya-koordinasyon-toplantisi-41564759
14.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan önemli açıklamalar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-cumhurbaskani-erdogandan-onemli-aciklamalar-41564769
15.07.2020	Hürriyet	Ne olur... Artık biraz dürüst olun	https://www.hurriyet.com.tr/avrupa/ne-olur-artik-biraz-durust-olun-41565033
15.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'da bugün... Böyle görüntülendiler...	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyada-bugun-boyle-goruntulendiler-41565059
15.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler: Ve Ayasofya'da tabela söküldü! İşte son gelişmeler...	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-ve-ayasofyada-tabela-sokuldu-iste-son-gelisimler-41565237
15.07.2020	Hürriyet	Kudüs Başkonsolosu Demirer: Türk bayrağına yapılan hain saldırıya ilişkin soruşturma başlatıldı	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/turk-bayragina-yapilan-hain-saldiriya-iliskin-sorusturma-baslatildi-41565415
15.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan 'Ulusa Sesleniş' konuşmasında önemli açıklamalar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-cumhurbaskani-erdogandan-millete-seslenis-konusmasinda-onemli-aciklamalar-41565537
15.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'da 15 Temmuz'a özel koreografi gösterisi: "Unutma, unutturma"	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyada-15-temmuza-ozel-koreografi-gosterisi-unutma-unutturma-41565491
15.07.2020	Hürriyet	15 Temmuz gazisinden uygulandıran 'Ayasofya' açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/15-temmuz-gazisinden-duygulandiran-ayasofya-aciklamasi-41565562
16.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... Tarihi gün! Ayasofya Camii protokolü imzalandı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-tarihi-gun-ayasofya-cami-protokolu-imzalandi-41565819
16.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Fransız Le Point dergisinden skandal kapak	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/son-dakika-haberi-fransiz-le-point-dergisinden-skandal-kapak-41565978
17.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... Ayasofya'da ilk namazın ayrıntıları belli oldu!	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-ayasofyada-ilk-namazin-ayrintilari-belli-oldu-41566790

17.07.2020	Hürriyet	Ayasofya Camii'nde bugün... Bilet gişesi üzerindeki yazılar da söküldü	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-camiinde-bugun-bilet-gisesi-uzerindeki-yazilar-da-sokuldu-41566888
17.07.2020	Hürriyet	Dünyanın gözü Azerbaycan-Ermenistan sınırındaki çatışmalarda	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/dunyanin-gozu-azerbaycan-ermenistan-sinirindaki-catismalarda-41566879
17.07.2020	Hürriyet	Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Kalın, CNN International'a konuştu: 'Ayasofya kiliseden camiye değil, müzeden camiye çevrildi'	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cumhurbaskanligi-sozcusu-kalin-cnn-internationala-konustu-ayasofya-kiliseden-camiye-degil-muzeden-camiye-cevrildi-41567169
17.07.2020	Hürriyet	TBMM Başkanı Şentop'tan Ayasofya açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/tbmm-baskani-sentoptan-ayasofya-aciklamasi-41567171
17.07.2020	Hürriyet	Bakan Akar'dan Fransa'ya tepki: Herkesin efelik yapacağı bir ülke olmadığımızı görsünler	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bakan-akar-dan-fransaya-tepki-herkesin-efelik-yapacagi-bir-ulke-olmadigimizi-gorsunler-41567187
18.07.2020	Hürriyet	İslam dünyasından Türkiye'ye "Ayasofya" tebriği	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/islam-dunyasindan-turkiyeye-ayasofya-tebrigi-41567472
18.07.2020	Hürriyet	MHP Genel Başkanı Bahçeli'nin yüzüğünde dikkat çeken detay	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/mhp-genel-baskani-bahcelinin-yuzugunde-dikkat-ceken-detay-41567543
18.07.2020	Hürriyet	Bakan Kurum'dan Ayasofya açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bakan-kurumdan-ayasofya-aciklamasi-41567586
19.07.2020	Hürriyet	Son dakika... Kaftancıoğlu'ndan Ayasofya'da namaz yanıtı: 'Muharrem Bey herkesin yerine Ayasofya'ya gider'	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-kaftancioglundan-ayasofyada-namaz-yaniti-muharrem-bey-herkesin-yerine-ayasofyaya-gider-41567693
19.07.2020	Hürriyet	Son dakika... Ayasofya'ya sürpriz ziyaret! Cumhurbaşkanı Erdoğan paylaştı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-cumhurbaskani-erdogan-ayasofyada-41567926
19.07.2020	Hürriyet	İbrahim Kalın açıkladı! Ayasofya'daki ikonlar nasıl kapatılacak?	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ibrahim-kalin-acikladi-ayasofyadaki-ikonlar-nasil-kapatilacak-41568112
20.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler: Ayasofya'da önemli hazırlık! İşte son durum...	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyanin-halilari-seriliyor-41568589

20.07.2020	Hürriyet	Diyanet İşleri Başkanı Erbaş'tan 'Ayasofya' paylaşımı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/diyanet-isleri-baskani-erbastan-ayasofya-paylasimi-41568682
21.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'dan giden çok eser var	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyadan-giden-cok-eser-var-41568905
21.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'da hazırlıklar tamam; fresklere yelken perde	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyada-hazirliklar-tamam-fresklere-yelken-perde-41568900
21.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'nın halıları asırlık tecrübeyle dokunuyor	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/izmir/ayasofyanin-halilari-asirlik-tecrubeyle-dokunuyor-41569160
21.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'da ilk Cuma namazı için hazırlıklar sürüyor	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyada-ilk-cuma-namazi-icin-hazirliklar-suruyor-41569323
21.07.2020	Hürriyet	'Ayasofya'da kayıp eserler var' iddialarına İstanbul Kültür ve Turizm Müdürü'nden yanıt	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyada-kayip-eserler-var-iddialarina-istanbul-kultur-ve-turizm-mudurunden-yanit-41569495
22.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'da hazırlıklar sürüyor	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyada-hazirliklar-suruyor-41570146
22.07.2020	Hürriyet	Son dakika... AK Parti'den Yunanistan'a çok sert tepki: 'Boş hayallere kapılmasın'	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-ak-parti-sozcusu-celikten-yunanistana-tepki-kara-propagandaya-basvuruyor-41570325
22.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Ayasofya paylaşımı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-cumhurbaskani-erdogandan-ayasofya-paylasimi-41570383
22.07.2020	Hürriyet	Diyanet İşleri Başkanı açıkladı... Ayasofya'daki ilk namazda kaç kişi olacak?	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/diyanet-isleri-baskani-acikladi-ayasofyadaki-ilk-namazda-kac-kisi-olacak-41570405
22.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Ayasofya Camii'nde ilk Cuma Namazı öncesi bazı yollar trafiğe kapatılacak	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-ayasofya-camiinde-ilk-cuma-namazi-oncesi-bazi-yollar-trafige-kapatilacak-41570528
23.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: İlginç kaza senaryosu! Ankara'dan Atina'ya ders	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/son-dakika-haberi-ilginc-kaza-senaryosu-ankaradan-atinaya-ders-41570662

23.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: İstanbul Valisi harita ile paylaştı... Saat 20.00'den sonra bu yollar kapalı!	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-istanbul-valisi-harita-ile-paylasti-saat-20-00den-sonra-bu-yollar-kapali-41570811
23.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'da ilk namaz ne zaman kılınacak? Ayasofya'da kılınacak ilk namaz ile ilgili bilgiler	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyada-ilk-namaz-ne-zaman-kilnacak-iste-hazirliklarda-son-durum-41568779
23.07.2020	Hürriyet	İçişleri Bakanı Süleyman Soylu: Kadına şiddete karşı alarm halindeyiz	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/icisleri-bakani-suleyman-soylu-kadina-siddete-karsi-alarm-halindeyiz-41570835
23.07.2020	Hürriyet	Son dakika... İYİ Parti Genel Başkanı Akşener, Ayasofya'nın ibadete açılış programına katılmayacak	Son dakika... İYİ Parti Genel Başkanı Akşener, Ayasofya'nın ibadete açılış programına katılmayacak
23.07.2020	Hürriyet	Ayasofya Kur'an-ı Kerim tilavetiyle açılacak	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-kuran-i-kerim-tilavetiyle-acilacak-41570985
23.07.2020	Hürriyet	Ekrem İmamoğlu sürpriz görüşmeyi anlattı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ekrem-imamoglu-surpriz-gorusmeyi-anlatti-41571086
23.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Ayasofya için görevlendirme: 3 imam ve 5 müezzin atandı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-ayasofya-icin-gorevlendirme-3-imam-ve-5-muezzin-atandi-41571193
23.07.2020	Hürriyet	Ayasofya Camii müezzini Mehmet Hadi Duran kimdir?	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-camii-muezzini-mehmet-hadi-duran-kimdir-41571208
23.07.2020	Hürriyet	Sultanahmet Meydanı'ndaki Cuma Namazı için sosyal mesafe etiketleri yapıştırıldı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/sultanahmet-meydanindaki-cuma-namazı-icin-sosyal-mesafe-etiketleri-yapistirildi-41571231
23.07.2020	Hürriyet	Ayasofya Camisi'nin açılış için bazı yollar trafiğe kapatıldı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-camisinin-acilisi-icin-bazi-yollar-trafiğe-kapatildi-41571453
23.07.2020	Hürriyet	Müezzin Şükrü Asıleren kimdir?	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/muezzin-sukru-asileren-kimdir-41571247
23.07.2020	Hürriyet	İbrahim Çoban kimdir? Ayasofya Camii müezzini İbrahim Çoban hakkında bilgiler	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ibrahim-coban-kimdir-ayasofya-camii-muezzini-ibrahim-coban-hakkında-bilgiler-41571237

23.07.2020	Hürriyet	Son dakika... Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Bahçeli tarihi güne saatler kala Ayasofya'da...	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-cumhurbaskani-erdogan-tarihi-namaza-saatler-kala-ayasofyada-41571397
23.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Bakan Albayrak paylaştı! İşte Ayasofya Camii için basılan özel para...	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/son-dakika-haberi-bakan-albayrak-paylasti-iste-ayasofya-camii-icin-basilan-ozel-para-41571455
23.07.2020	Hürriyet	İstanbul'da tarihi gün! 21 cami sabaha kadar açık olacak	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/istanbulda-tarihi-gun-21-cami-sabaha-kadar-acik-olacak-41571475
23.07.2020	Hürriyet	Herkes o sistemi merak ediyordu! Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ziyareti sırasında ortaya çıktı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/herkes-o-sistemi-merak-ediyordu-cumhurbaskani-erdoganin-ziyareti-sirasinda-ortaya-cikti-41571493
24.07.2020	Hürriyet	Bakan Koca'dan Ayasofya'daki Cuma namazına ilişkin uyarı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bakan-kocadan-ayasofyadaki-cuma-namazina-iliskin-uyari-41571549
24.07.2020	Hürriyet	Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi paylaşımı	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/cumhurbaskani-erdogandan-ayasofya-i-kebir-cami-i-serifi-paylasimi-41571573
24.07.2020	Hürriyet	Ayasofya tarihi güne hazır	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-tarihi-gune-hazir-41571553
24.07.2020	Hürriyet	İsmail Kandemir kimdir?	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ismail-kandemir-kimdir-41571609
24.07.2020	Hürriyet	Ayasofya cami imamı Bünyamin Topçuoğlu kimdir, nereli? İmam Bünyamin Topçuoğlu'nun hayatı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bunyamin-topcuoglu-kimdir-nereli-ayasofya-camisi-imami-bunyamin-topcuoglunun-hayati-41571198
24.07.2020	Hürriyet	Prof. Dr. Mehmet Boynukalın kimdir? Ayasofya Cami imamı Prof. Dr. Mehmet Boynukalın'ın biyografisi	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-cami-imami-prof-dr-mehmet-boynukalin-kimdir-41571212
24.07.2020	Hürriyet	Ayasofya Cami müezzini Rıdvan Akbaş kimdir? İşte Rıdvan Akbaş ile ilgili bilgiler	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ridvan-akbas-kimdir-ayasofya-cami-muezzini-ridvan-akbas-ile-ilgili-bilgiler-41571230

24.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'nın açılışına yerli ve yabancı basından yoğun ilgi	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyanin-acilisina-yerli-ve-yabanci-basindan-yogun-ilgi-41571670
24.07.2020	Hürriyet	Binali Yıldırım: Ayasofya'nın tekrar ibadete açılması bütün İslam alemi için önemli bir karar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/binali-yildirim-ayasofyanin-tekrar-ibadete-acilmasi-butun-islam-alemi-icin-onemli-bir-karar-41571695
24.07.2020	Hürriyet	CHP'li Muharrem İnce cuma namazını Sultanahmet'te kıldı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/chpli-muharrem-ince-cuma-namazini-sultanahmette-kildi-41571728
24.07.2020	Hürriyet	24 Temmuz Cuma hutbesi yayımlandı! Diyanet Ayasofya'da okunacak cuma namazı hutbesi	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/24-temmuz-cuma-hutbesi-yayimlandi-iste-ayasofyada-okunacak-cuma-namazi-hutbesi-41571341
24.07.2020	Hürriyet	Son dakika... Tarihi gün! 86 yıl sonra Ayasofya'da ilk namaz	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-tarihi-gun-86-yil-sonra-ayasofyada-ilk-namaz-41571734
24.07.2020	Hürriyet	Ayasofya Cami tarihi, önemi nedir ve Ayasofya neden önemli?	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-cami-tarihi-ve-onemi-nedir-ayasofya-neden-onemli-41571894
24.07.2020	Hürriyet	Ayasofya-i Kebir Camii'nin açılışında izdihamı önlemek için tramvay seferleri durduruldu	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-i-kebir-camiinin-acilisinda-izdihami-onlemek-icin-tramvay-seferleri-durduruldu-41571920
24.07.2020	Hürriyet	Tramvay seferleri durunca binlerce kişi Ayasofya Camii'ne yürüdü	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/tramvay-seferleri-durunca-binlerce-kisi-ayasofya-camiine-yurudu-41571949
24.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler...Cumhurbaşkanı Erdoğan Fatih'in türbesinde... Namaza katılanların sayısını açıkladı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-cumhurbaskani-erdogan-fatihin-turbesinde-namaza-katilanlarin-sayisini-acikladi-41572045
24.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberleri... Ayasofya'da tarihi gün! Diyanet İşleri Başkanı'ndan kılıç geleneğiyle Cuma hutbesi...	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberleri-ayasofyada-tarihi-gun-diyamet-isleri-baskanindan-kilic-gelenegiyle-cuma-hutbesi-41571990
24.07.2020	Hürriyet	Son dakika... Bakan Albayrak'tan Ayasofya mesajı	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/son-dakika-bakan-albayraktan-ayasofya-mesaji-41572073
24.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'ya gidemeyenler Cuma Namazı'nı Yenikapı'da kıldı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyaya-gidemeyenler-cuma-namazini-yenikapida-kildi-41572088

24.07.2020	Hürriyet	Hürriyet yazarı Nedim Şener yorumladı: Ayasofya ruhuna kavuştu	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/hurriyet-yazari-nedim-sener-yorumladi-ayasofya-ruhuna-kavustu-41572082
24.07.2020	Hürriyet	İletişim Başkanı Altun'dan dikkat çeken '24 Temmuz' mesajı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/iletisimbaskani-altundan-dikkat-ceken-24-temmuz-mesaji-41572143
24.07.2020	Hürriyet	Cumhurbaşkanı Erdoğan, Özbekistan Cumhurbaşkanı ile görüştü	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-ozbekistan-cumhurbaskani-ile-gorustu-41572162
24.07.2020	Hürriyet	Türkiye'den ABD Başkan Yardımcısı Pence'e Ayasofya yanıtı	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/turkiyeden-abdbaskan-yardimcisi-pencee-ayasofya-yaniti-41572164
24.07.2020	Hürriyet	Cuma namazı sonrası Ayasofya Camii'ne akın ettiler	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cuma-namazisonrasi-ayasofya-camiine-akin-ettiler-41572166
24.07.2020	Hürriyet	"Ayasofya Camii" kitabı açılışa gelenlere dağıtıldı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyacamii-kitabi-acilisa-gelenlere-dagitildi-41572204
24.07.2020	Hürriyet	İran'da Ayasofya yorumu: 'Yüzyılın en önemli olaylarından biri'	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/iranda-ayasofya-yorumu-yuzyilin-en-onemli-olaylarindan-biri-41572231
24.07.2020	Hürriyet	Bulgaristan'da Ayasofya için şükür namazı kılındı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bulgaristanda-ayasofya-icin-sukur-namazi-kilindi-41572244
24.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Ayasofya'da kılınan namaz sonrası Miçotakis'ten skandal sözler!	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/son-dakika-haberi-ayasofyada-kilinan-namaz-sonrasi-micotakisten-skandal-sozler-41572299
24.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Vali Yerlikaya açıkladı: Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Ayasofya talimatı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-talimat-verdi-ayasofya-camii-24-saat-acik-olacak-41572311
24.07.2020	Hürriyet	Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nde akşam namazı kılındı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-ikebir-cami-i-serifinde-aksam-namazi-kilindi-41572316
24.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın'dan Ayasofya açıklaması: 24 Temmuz bir milat olarak anılacak	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-cumhurbaskanligi-sozcusu-ibrahim-kalindan-ayasofya-aciklamasi-24-temmuz-birmilat-olarak-anilacak-41572378
24.07.2020	Hürriyet	Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nde yatsı namazı kılındı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-ikebir-cami-i-serifinde-yatsi-namazi-kilindi-41572385

25.07.2020	Hürriyet	İstanbul Valisi Ali Yerlikaya'dan 'Ayasofya Camii' teşekkürü	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/istanbul-valisi-ali-yerlikayadan-ayasofya-camii-tesekkuru-41572412
25.07.2020	Hürriyet	Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nde ilk sabah namazı kılındı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-i-kebir-cami-i-serifinde-ilk-sabah-namazi-kilindi-41572471
25.07.2020	Hürriyet	Vali Yerlikaya, Ayasofya'da 86 yıl aradan sonra kılınan ilk sabah namazına katıldı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/vali-yerlikaya-ayasofyada-86-yil-aradan-sonra-kilinan-ilk-sabah-namazina-katildi-41572488
25.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... Yunanistan'daki skandal görüntülere AK Parti'den tepki	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-yunanistandaki-skandal-goruntulere-ak-partiden-tepki-41572614
25.07.2020	Hürriyet	Ayasofya Camii ibadete açıldığının ikinci günü ziyaretçi akınına uğradı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-camii-ibadete-acildiginin-ikinci-gunu-ziyaretci-akinina-ugradi-41572646
25.07.2020	Hürriyet	Emine Erdoğan: Ayasofya'mıza 86 yıl sonra cami sıfatıyla yeniden kavuşmuş olmanın sevincini yaşıyorum	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/emine-erdogan-ayasofyamiza-86-yil-sonra-cami-sifatiyla-yeniden-kavusmus-olmanin-sevincini-yasiyorum-41572744
25.07.2020	Hürriyet	Son dakika... Ayasofya'daki o alana neden halı serilmedi? Dr. Coşkun Yılmaz açıkladı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-ayasofyadaki-o-alana-neden-hali-serilmedi-dr-coskun-yilmaz-acikladi-41572756
25.07.2020	Hürriyet	Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'ne ziyaretçi akını	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-i-kebir-cami-i-serifine-ziyaretci-akini-41572811
25.07.2020	Hürriyet	Bakan Karaismailoğlu: Artık laf dinleyen değil, yöneten Türkiye var	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bakan-karaismailoglu-artik-laf-dinleyen-degil-yoneten-turkiye-var-41572825
25.07.2020	Hürriyet	Ayasofya Camii'ni gelinlik ve damatlıkla ziyaret ettiler	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-camiini-gelinlik-ve-damatlikla-ziyaret-ettiler-41572856
25.07.2020	Hürriyet	TBMM Başkanı Şentop'tan Fatih'in türbesinde dua	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/tbmm-baskani-sentoptan-fatihin-turbesinde-dua-41572860
26.07.2020	Hürriyet	'Ayasofya daha güzel açılmazdı... O yüzden gelinlikle geldim'	https://www.hurriyet.com.tr/avrupa/ayasofya-daha-guzel-acilamazdi-o-yuzden-gelinlikle-geldim-41572941

26.07.2020	Hürriyet	Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'ne ilgi ikinci gece de devam etti	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-i-kebir-cami-i-serifine-ilgi-ikinci-gece-de-devam-etti-41573011
26.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi... Başpiskoposun yeni küstahlığı! Ankara'dan çok sert cevap	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/son-dakika-haberi-baspiskoposun-yeni-kustahligi-ankaradan-cok-sert-cevap-41572991
26.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'nın dünyaca ünlü kedisine yoğun ilgi! Fotoğrafını çekmek için yarıştılar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyanin-dunyaca-unlu-kedisine-yogun-ilgi-fotografini-cekme-icin-yaristilar-41573037
26.07.2020	Hürriyet	Ayasofya Camii bugün de ziyaretçi akınına uğradı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-camii-bugun-de-ziyaretci-akinina-ugradi-41573129
26.07.2020	Hürriyet	Çirkin paylaşıma gözaltı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cirkin-paylasima-gozalti-41573282
26.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... Filistin Devlet Başkanı Abbas'tan Cumhurbaşkanı Erdoğan'a Ayasofya teşekkürü	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-filistin-devlet-baskani-abbastan-cumhurbaskani-erdogana-ayasofya-tesekkuru-41573285
26.07.2020	Hürriyet	Dikkat çeken Ayasofya açıklaması: Türkiye'nin rolünün artmasından endişe ediyorlar	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/dikkat-cek-en-ayasofya-aciklamasi-turkiyenin-rolunun-artmasindan-endise-ediyorlar-41573335
27.07.2020	Hürriyet	Hamas lideri Heniyye'den Cumhurbaşkanı Erdoğan'a Ayasofya tebriği	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/hamas-lideri-heniyyeden-cumhurbaskani-erdogana-ayasofya-tebrigi-41573421
27.07.2020	Hürriyet	Almanya'daki Ayasofya Camisi'ni açan gurbetçinin Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi mutluluğu	https://www.hurriyet.com.tr/avrupa/almanyadaki-ayasofya-camisini-acan-gurbetcinin-ayasofya-i-kebir-cami-i-serifi-mutlulugu-41573721
27.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: İspanyol Bakan'ın Ayasofya sözlerine Çavuşoğlu'ndan ders gibi cevap	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-ispanyol-bakanin-ayasofya-sozlerine-cavusoglundan-ders-gibi-cevap-41573818
27.07.2020	Hürriyet	Yunan Papaz'dan Ayasofya'nın cami olmasına övgü	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/yunan-papazdan-ayasofyanin-cami-olmasina-ovgu-41573981
27.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Bahçeli'den Selanik'te Türk bayrağı yakılmasına sert tepki!	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-bahceliden-selanikte-turk-bayragi-yakilmasina-sert-tepki-41574129

27.07.2020	Hürriyet	Ayasofya Camii'ne ait bütün eserler bir araya getirilecek	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-camiine-ait-butun-eserler-bir-araya-getirilecek-41574094
27.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan önemli açıklamalar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-bayramda-seyahat-kisitlamasi-olacak-mi-cumhurbaskani-erdogandan-onemli-aciklamalar-41574132
28.07.2020	Hürriyet	Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Ayasofya paylaşımı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/canakkalede-tedirgin-eden-goruntu-inceleme-baslatildi-41699646
28.07.2020	Hürriyet	Ayasofya Camii dezenfekte edildi	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-camii-dezenfekte-edildi-41574317
28.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Kalın'dan önemli açıklamalar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-cumhurbaskanligi-sozcusu-kalindan-onemli-aciklamalar-41574588
28.07.2020	Hürriyet	İYİ Parti Genel Başkanı Akşener'den 'İstanbul Sözleşmesi' çağrısı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/iyi-parti-genel-baskani-aksenerden-istanbul-sozlesmesi-cagrısı-41574651
28.07.2020	Hürriyet	Kılıçdaroğlu: Atatürk olmasaydı bugün camilerde 5 vakit ezan okunmazdı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/kilicdaroglu-ataturk-olmasaydi-bugun-camilerde-5-vakit-ezan-okunmazdi-41574970
28.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Kurban Bayramı öncesi önemli uyarı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-cumhurbaskani-erdogandan-kurban-bayrami-oncesi-onemli-uyari-41574713
28.07.2020	Hürriyet	Azerbaycan Cumhurbaşkanı Yardımcısı Hacıyev: Askeri tatbikat düşmana güçlü bir mesaj verecek	https://www.hurriyet.com.tr/dunya/azerbaycan-cumhurbaskani-yardimcisi-haciyev-askeri-tatbikat-dusmana-guclu-bir-mesaj-verecek-41574841
28.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberler... Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan dikkat çeken mesajlar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberler-cumhurbaskani-erdogandan-dikkat-cekten-mesajlar-41574975
28.07.2020	Hürriyet	AK Parti Sözcüsü Çelik: Atatürk'ü kendine kalkan yapanlar onu istismar ediyor	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ak-parti-sozcusu-celik-ataturku-kendine-kalkan-yapanlar-onu-istismar-ediyor-41575108
29.07.2020	Hürriyet	Erbaş'tan Müslüman dini liderlere 'Ayasofya' mektubu	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/erbastan-musliman-dini-liderlere-ayasofya-mektubu-41575481

29.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Ünal'dan sosyal medya düzenlemesi açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/canakkalede-tedirgin-eden-goruntu-inceleme-baslatildi-41699646
29.07.2020	Hürriyet	Son dakika... Ayasofya Camii'ne dikkat çeken ziyaret	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-ayasofya-camiine-dikkat-ceken-ziyaret-41575871
29.07.2020	Hürriyet	Bakan Akar'dan net mesaj: 'Herkes Türkiye Cumhuriyeti'nin aldığı kararlara saygı duymak durumunda'	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bakan-akar-dan-net-mesaj-herkes-turkiye-cumhuriyetinin-aldigi-kararlara-saygi-duymak-durumunda-41576033
30.07.2020	Hürriyet	Son dakika... Bahçeli'den sert tepki: Soysuzluktur	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-bahceliden-sert-tepki-soysuzluktur-41576637
30.07.2020	Hürriyet	Ayasofya Camisi'nde Kurban Bayramı temizliği	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-i-kebir-cami-i-serifinde-kurban-bayrami-temizligi-41576876
31.07.2020	Hürriyet	Ayasofya Camii'ne bayram namazı için koşa koşa geldiler	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofya-camiine-bayram-namazi-icin-kosa-kosa-geldiler-41577024
31.07.2020	Hürriyet	TBMM Başkanı Şentop Bayram Namazı'ndan sonra açıklama yaptı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/tbmm-baskani-sentop-bayram-namazindan-sonra-aciklama-yapti-41577092
31.07.2020	Hürriyet	Ayasofya'da ilk bayram namazı! Kurban Bayramı kutlanıyor	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyada-ilk-bayram-namazi-kurban-bayrami-kutlaniyor-41577029
31.07.2020	Hürriyet	Son dakika haberi: Menfezler 3 boyutlu tarandı... Ayasofya'nın gizemi	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-menfezler-3-boyutlu-tarandi-ayasofyanin-gizemi-41576951
1.08.2020	Hürriyet	AK Parti'de bayramlaşma... Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan önemli açıklamalar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ak-partide-bayramlasma-cumhurbaskani-erdogandan-onemli-aciklamalar-41577867
1.08.2020	Hürriyet	Meral Akşener, Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'ni ziyaret etti	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/meral-aksener-ayasofya-i-kebir-cami-i-serifini-ziyaret-etti-41577932
1.08.2020	Hürriyet	TBMM Başkanı Şentop, Tunuslu mevkidaşıyla görüştü	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/tbmm-baskani-sentop-tunuslu-mevkidasıyla-gorustu-41578014
2.08.2020	Hürriyet	Ayasofya'ya ziyaretçi akını sürüyor	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ayasofyaya-ziyaretci-akini-suruyor-41578446

2.08.2020	Hürriyet	Fransız Le Monde gazetesi: Erdoğan Sevr'den intikamını alıyor	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/fransiz-le-monde-gazetesi-erdogan-sevrden-intikamini-aliyor-41578548
2.07.2020	Sözcü	Danıştay'daki Ayasofya davasının duruşması sona erdi	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/son-dakika-ayasofya-icin-karar-gunu-dava-basladi-5906396/
2.07.2020	Sözcü	Yunanistan'dan flaş Ayasofya açıklaması	https://www.sozcu.com.tr/2020/dunya/son-dakika-yunanistandan-flas-ayasofya-aciklamasi-5907081/
2.07.2020	Sözcü	Ayasofya ne zaman müze oldu? İşte Ayasofya'nın 1500 yıllık tarihi...	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofya-ne-zaman-muze-oldu-iste-ayasofyanin-1500-yillik-tarihi-5906427/
8.07.2020	Sözcü	Ayasofya ne zaman müze oldu? İşte geçmişten günümüze Ayasofya'nın tarihi...	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofya-ne-zaman-muze-oldu-iste-gecmisten-gunumuz-ayasofyanin-tarihi-5919171/
9.07.2020	Sözcü	AKP'li yetkililerden Reuters'a Ayasofya açıklaması: cuma günü açılması kararı çıkar	https://www.sozcu.com.tr/2020/dunya/son-dakika-akpli-yetkililerden-reutersa-ayasofya-aciklamasi-cuma-gunu-acilmasi-karari-cikar-5920786/
10.07.2020	Sözcü	Ayasofya'nın tarihi: Ayasofya ne zaman müze oldu?	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofyanin-tarihi-ayasofya-ne-zaman-muze-oldu-5922994/
10.07.2020	Sözcü	Erdoğan'ın 2019 yılındaki 'Ayasofya' yorumu gündem oldu	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/erdoganin-2019-yilindaki-ayasofya-yorumu-gundem-oldu-5923928/
10.07.2020	Sözcü	Erdoğan'dan Ayasofya açıklaması	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/son-dakika-erdogandan-ayasofya-aciklamasi-5923693/
10.07.2020	Sözcü	Ayasofya ne zaman müze oldu? Ayasofya kaç yılında yapıldı?	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofya-ne-zaman-muze-oldu-ayasofya-kac-yilinda-yapildi-5923805/
10.07.2020	Sözcü	Siyasilerden peş peşe Ayasofya açıklaması!	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/siyasilerden-pes-pese-ayasofya-aciklamasi-5923826/
10.07.2020	Sözcü	UNESCO'dan Ayasofya açıklaması!	https://www.sozcu.com.tr/2020/dunya/son-dakika-unescodan-ayasofya-aciklamasi-5923911/
10.07.2020	Sözcü	ABD'den Ayasofya ile ilgili ilk tepki!	https://www.sozcu.com.tr/2020/dunya/son-dakika-abdden-ayasofya-ile-ilgili-ilk-tepki-5924069/
10.07.2020	Sözcü	Yunanistan Başbakanı Miçotakis'ten Ayasofya açıklaması	https://www.sozcu.com.tr/2020/dunya/son-dakika-yunanistan-basbakani-micotakisten-ayasofya-aciklamasi-5924104/

11.07.2020	Sözcü	Ayasofya Müzesi rekorla kapandı	https://www.sozcu.com.tr/2020/ekonomi/turkiyenin-en-fazla-ziyaret-edilen-muzesi-ayasofya-ibadete-aciliyor-5924687/
11.07.2020	Sözcü	Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan UNESCO'ya Ayasofya yanıtı	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/kultur-ve-turizm-bakanligindan-unescoya-ayasofya-yaniti-5925377/
11.07.2020	Sözcü	Muharrem İnce: Davet gelirse Ayasofya'da namaza giderim	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/muharrem-ince-davet-gelirse-ayasofyada-namaza-gidebilirim-5924461/
11.07.2020	Sözcü	Fazıl Say'dan Ayasofya yorumu!	https://www.sozcu.com.tr/hayatim/kultur-sanat-haberleri/fazil-saydan-ayasofya-yorumu/
11.07.2020	Sözcü	Dünya Ayasofya kararını böyle gördü: Erdoğan kritik amacına ulaştı	https://www.sozcu.com.tr/2020/dunya/dunya-ayasofya-kararini-boyle-gordu-erdogan-kritik-amacina-ulasti-5924432/
11.07.2020	Sözcü	Akşener'den Ayasofya yorumu: İlk defa yanıldım	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/aksenerden-ayasofya-yorumu-ilk-defa-yanildim-5924418/
12.07.2020	Sözcü	Erdoğan: Diğer ülkelere Ayasofya kararına saygı göstermek düşer	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/erdogan-diger-ulkelere-ayasofya-kararina-saygi-gostermek-duser-5926458/
12.07.2020	Sözcü	Ayasofya'da ilk namaz nasıl olacak? Kaç kişi aynı anda namaz kılacak?	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofyada-ilk-namaz-nasil-olacak-kac-kisi-ayni-anda-namaz-kilacak-5926115/
12.07.2020	Sözcü	Sedat Bornovalı: Ayasofya'da cemaat turistler için bir engel değil ama...	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/sedat-bornovali-ayasofyada-cemaat-turistler-icin-bir-engel-degil-ama-5926237/
12.07.2020	Sözcü	Babacan'dan Ayasofya yorumu: Umarım sonuçlarını hesap etmişlerdir	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/toplum-yoruldu-nefes-aldirmaliyiz-5925978/
13.07.2020	Sözcü	Davutoğlu'dan dikkat çeken 'Ayasofya' yorumu	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/davutoglu-dan-dikkat-ceken-ayasofya-yorumu-5927281/
13.07.2020	Sözcü	Ekrem İmamoğlu'ndan flaş Ayasofya Camii açıklaması	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ekrem-imamoglundan-flas-ayasofya-camii-aciklamasi-5927965/
13.07.2020	Sözcü	Cumhurbaşkanlığı müze kalmasını istemiş	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/cumhurbaskanligi-muze-kalmasini-istemis-5927244/
13.07.2020	Sözcü	Ayasofya'ya namaz turları başladı	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofyaya-namaz-turlari-basladi-5928336/
14.07.2020	Sözcü	İmamoğlu, Ayasofya'nın tapusunu gösterdi!	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/imamoglu-ayasofyanin-tapusunu-gosterdi-5931137/

14.07.2020	Sözcü	Akşener'den Ayasofya uyarısı: İbadete açılınsın ama siyasete kapatılınsın	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/iyi-parti-genel-baskani-meral-aksener-grup-toplantisinde-40-5929465/
18.07.2020	Sözcü	Tarihi miras: Ayasofya	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/tarihi-miras-ayasofya-5935866/
22.07.2020	Sözcü	AKP'den Yunanistan'a çok sert 'Ayasofya' tepkisi	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/akpden-yunanistan-cumhurbaskanina-cok-sert-ayasofya-tepkisi-5946206/
23.07.2020	Sözcü	Ayasofya Cami saat kaçta açılacak? Ayasofya'da cuma namazı heyecanı...	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofya-cami-saat-kacta-acilacak-ayasofyada-cuma-namaz-heyecani-5948966/
23.07.2020	Sözcü	Ayasofya Cami ne zaman açılacak? Kim nerede namaz kılacak, girişler nasıl olacak?	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofya-cami-ne-zaman-acilacak-kim-nerede-namaz-kilacak-girisler-nasil-olacak-5947659/
23.07.2020	Sözcü	İBB açıkladı! İşte Ayasofya'daki namaz için alınan önlemler	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ibb-ayasofyadaki-ilk-cuma-namaz-icin-otobus-kaldiracak-5947741/
23.07.2020	Sözcü	Ayasofya'ya nasıl gidilir? Ayasofya'da ilk namaz sebebiyle kapatılacak yollar...	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofyaya-nasil-gidilir-ayasofyada-ilk-namaz-sebebiyle-kapatilacak-yollar-5947611/
23.07.2020	Sözcü	Akşener Ayasofya açılışına katılmıyor... 3 isim belli oldu	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/aksener-ayasofya-acilisina-katilamiyor-5947680/
23.07.2020	Sözcü	Sağlık Bakanı Koca'dan Ayasofya uyarısı!	https://www.sozcu.com.tr/2020/saglik/son-dakika-saglik-bakani-kocadan-ayasofya-uyarisi-5949005/
23.07.2020	Sözcü	İmamoğlu, 'Ayasofya için davet geldi mi?' sorusunu yanıtladı	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/imamoglu-ayasofya-icin-davet-mi-sorusunu-yanitladi-5948047/
24.07.2020	Sözcü	Ayasofya'da yıllar sonra ilk namaz!	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofyada-tarihi-gun-5949270/
24.07.2020	Sözcü	Cumhurbaşkanı Erdoğan: Ayasofya'da namaza 350 bin kişi katıldı	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/cumhurbaskani-erdogan-ayasofya-camiindeki-namaza-350-bin-kisi-katildi-5950178/
24.07.2020	Sözcü	Ayasofya'da tarihi gün... Corona tedbirleri maalesef hiçe sayılıyor!	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/son-dakika-ayasofyada-tarihi-gun-corona-tedbirleri-maalesef-hice-sayiliyor-5949374/

24.07.2020	Sözcü	Erbaş'ın Ayasofya hutbesindeki sözleri tepki çekti: Mısıroğlu'na rahmet Atatürk'e lanet okundu	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/erbasin-ayasofya-hutbesindeki-sozleri-tepki-cektil-misriogluna-rahmet-ataturke-landet-okundu-5951053/
24.07.2020	Sözcü	Karamollaoğlu, Ayasofya'nın açılışına katılmama nedenini açıkladı: Özel bir nedeni yok ama...	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/karamollaoğlu-ayasofyanin-acilisina-katilmama-nedenini-acikladi-ozel-bir-nedeni-yok-ama-5950599/
24.07.2020	Sözcü	Ayasofya önünde dikkat çeken yoğunluk!	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofya-onunde-dikkat-cekken-yogunluk-5950659/
24.07.2020	Sözcü	CHP'li Ayradilli: İstanbul Ayasofya ibadete açıldı, İznik Ayasofya da müze olsun	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/chpli-ayradilli-istanbul-ayasofya-ibadete-acildi-iznik-ayasofya-da-muze-olsun-5949945/
24.07.2020	Sözcü	Ayasofya'da ilk namaza kimler katılacak? Ayasofya'da kimler olacak?	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofyada-ilk-namaza-kimler-katilacak-ayasofyada-kimler-olacak-5949425/
25.07.2020	Sözcü	Athena Gökhan: 'Atatürk olmasaydı Ayasofya'yı rüyanızda görürdünüz'	https://www.sozcu.com.tr/hayatim/kultur-sanat-haberleri/athena-gokhan-ataturk-olmasaydi-ayasofyayi-ruyanizda-gorurdunuz/
27.07.2020	Sözcü	İmamoğlu yanıtladı: 'Ayasofya' için davet geldi mi?	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/imamoglu-yanitladi-ayasofya-icin-davet-geldi-mi-5950129/
28.07.2020	Sözcü	Flaş iddia: Ayasofya'nın açılışına katılmıştı... AKP'li vekil corona virüsüne yakalandı	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/son-dakika-akpli-vekilin-corona-testi-pozitif-cikti-5957407/
29.07.2020	Sözcü	Tepkilerin odağındaki Erbaş'tan 'Müslüman dini liderlere' Ayasofya mektubu: 'İlk işareti olacaktır'	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/tepkilerin-odagindaki-erbasan-musliman-dini-liderlere-ayasofya-mektubu-ilk-isareti-olacaktır-5958943/
30.07.2020	Sözcü	Ayasofya açılışından maskesiz fotoğraf paylaşan bir AKP'li vekilde daha corona çıktı	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofya-acilisindan-maskesiz-fotograf-paylasan-bir-akpli-vekilin-daha-corona-virusu-test-sonucu-pozitif-cikti-5961778/
31.07.2020	Sözcü	Ayasofya'da ilk bayram namazı kılındı	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofya-camiinde-ilk-bayram-namazi-kilindi-5962724/

28.08.2020	Sözcü	Ayasofya Camii'ne başörtüsüz, şortlu ve dekolte girilemeyecek!	https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ayasofya-camiine-basortusuz-sortlu-ve-dekolte-girilemeyecek-6011756/
2.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya duruşması bitti: Karar neden 15 gün içinde açıklanıyor?	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-cami-olacak-mi-ayasofya-durusmasi-bitti-3547605
2.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'nın statüsüne Türkiye karar verir: ABD ve Yunanistan'ın taleplerinin hukuki karşılığı yok	https://www.yenisafak.com/gundem/son-durum-ayasofya-cami-olarak-ibadete-acilacak-mi-yunanistanin-basvurusu-ne-anlama-geliyor-3547644
2.07.2020	Yeni Şafak	Danıştay'ın Ayasofya duruşması TVNET'te masaya yatırıldı	https://www.yenisafak.com/gundem/danistayin-ayasofya-durusmasi-tvnette-masaya-yatirildi-3547626
2.07.2020	Yeni Şafak	AK Parti'den İstanbul Sözleşmesi'nden çıkış sinyali: Kurtulmuş 'Nasıl usulünü yerine getirerek imzalanmışsa, usulünü yerine getirerek sözleşmeden çıkılır' dedi	https://www.yenisafak.com/gundem/ak-partiden-istanbul-sozlesmesinden-cikis-sinyali-kurtulmus-nasil-usulunu-yerine-getirerek-imzalanmissa-usulunu-yerine-getirerek-sozlesmeden-cikilir-dedi-3547621
2.07.2020	Yeni Şafak	Danıştay'daki Ayasofya duruşması bitti: Mahkeme kararı daha sonra açıklayacak	https://www.yenisafak.com/gundem/son-dakika-danistaydaki-ayasofya-durusmasi-bitti-ayasofya-ibadete-aciliyor-mu-3547594
2.07.2020	Yeni Şafak	Müslümanların 89 yıllık özlemi: Türkiye Ayasofya'yı zincirlerinden kurtaracak kararı bekliyor	https://www.yenisafak.com/gundem/danistayin-ayasofya-karari-ne-oldu-ayasofya-ibadete-acildi-mi-3547557
3.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Ayasofya mesajı: Kimsenin Türkiye'deki ibadethanelere karışmaya hakkı yok	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaşkanı-erdogandan-ayasofya-mesaji-kimsenin-turkiyedeki-ibadethanelere-karismaya-hakki-yok-3547805
3.07.2020	Yeni Şafak	Heyecanlı bekleyiş: Milyonların beklediği kararın bugün ya da birkaç gün içinde açıklanması bekleniyor	https://www.yenisafak.com/gundem/heyecanlı-bekleyis-milyonların-beklediği-kararın-bugün-ya-da-birkaç-gün-icinde-aciklanmasi-bekleniyor-3547704

4.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya bizim hakkımız: Cumhurbaşkanı Erdoğan Ayasofya hakkında net mesaj verdi	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyanin-ibadethane-olarak-hizmete-girmesiyle-ilgili-son-durum-ne-3547857
4.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya için bir milyon imza: "#ilmekilmekAyasofya" etiketiyle başlatılan kampanyada Ayasofya'nın dijital halısına bir ilmek de siz atın	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-icin-bir-milyon-imza-ilmekilmekayasofya-etiketiyle-baslatilan-kampanyada-ayasofyanin-dijital-halisina-bir-ilmek-de-siz-atin-3547846
5.07.2020	Yeni Şafak	Ecdadın yadigarı: Beş asırlık cami Ayasofya	https://www.yenisafak.com/hayat/ecdadin-yadigari-bes-asirlik-cami-ayasofya-3547945
5.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya için flaş başvuru: Müze olarak kalması din-vicdan hürriyetine ve egemenlik haklarına aykırı	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-icin-flas-basvuru-muze-olarak-kalması-din-vicdan-hurriyetine-ve-egemenlik-haklarına-aykiri-3547963
6.07.2020	Yeni Şafak	Rusya Dışişleri Bakanlığı'ndan Ayasofya açıklaması: Dünya için öneminin göz önünde bulundurulmasını umuyoruz	https://www.yenisafak.com/gundem/rusya-disisleri-bakanligindan-son-dakika-ayasofya-aciklamasi-3548142
7.07.2020	Yeni Şafak	Müslüman Alimler Dayanışma Derneği'nden Ayasofya açıklaması: Cami olarak ibadete açılmalı	https://www.yenisafak.com/hayat/musulman-alimler-dayanisma-derneginden-ayasofya-aciklamasi-cami-olarak-ibadete-acilmali-3548250
8.07.2020	Yeni Şafak	Numan Kurtulmuş'tan Ayasofya açıklaması: İnşallah yargı bu konuda müspet bir karar verir, Ayasofya'nın ibadete açılmasını bekliyoruz	https://www.yenisafak.com/gundem/ak-partiden-son-dakika-ayasofya-aciklamasi-ayasofya-ibadete-acilacak-mi-3548466
8.07.2020	Yeni Şafak	"Ayasofya'nın müzeye çevrilmesi kararı Danıştay tarafından iptal edildi" iddiası	https://www.yenisafak.com/gundem/son-dakika-ayasofyanin-muzeye-cevrilmesi-karari-danistay-tarafından-iptal-edildi-iddiasi-3548460

9.07.2020	Yeni Şafak	AK Partili yetkililer Reuters'a konuştu: Danıştay'ın Ayasofya kararı cuma günü belli olur	https://www.yenisafak.com/gundem/ak-partili-yetkililer-reutersa-konustu-danistayin-ayasofya-karari-cuma-gunu-belli-olur-3548620
9.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya ne zaman müze oldu?	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-ne-zaman-muze-oldu-3548618
9.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Ibrahim Kalın: Ayasofya'nın ibadete açılması, tarihi dünya mirası kimliğinden bir şey eksiltmez	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaşkanligindan-son-dakika-sosyal-medya-ve-ayasofya-aciklamasi-3548609
9.07.2020	Yeni Şafak	Dünya mimarlık tarihine damga vuran Ayasofya: 916 yıl kilise, 477 yıl cami olarak kaldı	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-mimarisi-ve-tarihi-ayasofya-916-yil-kilise-477-yil-cami-olarak-kaldi-3548608
9.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya kararı yarın: Türkiye'nin gözü Danıştay'ın açıklamasında olacak	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-karari-yarin-turkiyenin-gozu-danistayin-aciklamasinda-olacak-3548525
10.07.2020	Yeni Şafak	UMAD'dan Ayasofya Camii'nin ibadete açılmasıyla ilgili Bildiri: Gönlünde bu sevinci hisseden tüm dünya Müslümanlarına teşekkür ederiz	https://www.yenisafak.com/gundem/umaddan-ayasofya-camiinin-ibadete-acilmasiyla-igili-Bildiri-gonlunde-bu-sevinci-hisseden-tum-dunya-muslimanlarina-tesekkur-ederiz-3548819
10.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya için iki formül: Aylardır beklenen kararın bugün açıklanması bekleniyor	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-icin-iki-formul-danistayin-ayasofya-karari-belli-oluyor-3548685
10.07.2020	Yeni Şafak	Diyanet İşleri Başkanı Erbaş, Ayasofya'nın ibadete açılmasını değerlendirdi: 86 yıllık hasret ve özlem sona erdi	https://www.yenisafak.com/hayat/diyanet-isleri-baskani-erbas-ayasofyanin-ibadete-acilmasini-degerlendirdi-86-yillik-hasret-ve-ozlem-sona-erdi-3548815
10.07.2020	Yeni Şafak	Fatih Erbakan: Ayasofya'mızın ibadete açılması yolunda gayret gösteren yetkilileri tebrik ediyorum	https://www.yenisafak.com/gundem/fatih-erbakan-ayasofyamizin-ibadete-acilmasi-yolunda-gayret-gosteren-yetkilileri-tebrik-ediyorum-3548813

10.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan açıkladı: Ayasofya'ya girişler ücretsiz olacak	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofyaya-giris-ucretsiz-mi-cumhurbaskani-erdogan-acikladi-3548812
10.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan: 24 Temmuz Cuma günü cuma namazı ile Ayasofya'yı ibadete açmayı planlıyoruz	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-erdogan-acikladi-ayasofya-ne-zaman-ibadete-acilacak-son-dakika-3548768
10.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Yardımcısı Oktay'dan Ayasofya Camii paylaşımı: Özgürlüğüne kavuştu hamdolsun	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-yardimcisi-oktaydan-ayasofya-camii-paylasimi-ozgurlugune-kavustu-hamdolsun-3548794
10.07.2020	Yeni Şafak	MHP Lideri Bahçeli'den Ayasofya Camii açıklaması: Bugün tarihi bir gün!	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-ibadete-acildi-mhp-lideri-aciklama-yapti-3548793
10.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya davasını kazanan 75 yaşındaki İsmail Kandemir: Çok sevinçliyim, ilk namaza gideceğim	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-davasini-kazanan-75-yasindaki-ismail-kandemir-cok-sevincliyim-ilk-namaza-gidecegim-3548792
10.07.2020	Yeni Şafak	İstanbul Valisi Ali Yerlikaya'dan 'Ayasofya' paylaşımı: Ayasofya'mıza kavuşuyoruz	https://www.yenisafak.com/gundem/istanbul-valisi-ali-yerlikayadan-ayasofya-paylasimi-3548791
10.07.2020	Yeni Şafak	Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'tan Ayasofya paylaşımı: Elhamdülilah	https://www.yenisafak.com/hayat/diyanet-isleri-baskani-ali-erbastan-ayasofya-paylasimi-elhamdulilah-3548786
10.07.2020	Yeni Şafak	TBMM Başkanı Şentop: Ayasofya'nın ibadete açılması tarihi bir olay	https://www.yenisafak.com/gundem/tbmm-baskani-mustafa-sentop-ayasofya-onumuzdeki-hafta-cumaya-kadar-ibadete-acilacak-3548785
10.07.2020	Yeni Şafak	Necip Fazıl'ın Ayasofya sözleri gerçek oldu: Sonunda açıldı	https://www.yenisafak.com/hayat/necip-fazilin-ayasofya-sozleri-gercek-oldu-sonunda-acildi-3548787
10.07.2020	Yeni Şafak	Hazımsızlık başladı: Karar uluslararası öfkeye neden olabilir!	https://www.yenisafak.com/gundem/hazimsizlik-basladi-karar-uluslararasi-ofkeye-neden-olabilir-3548781
10.07.2020	Yeni Şafak	Danıştay Ayasofya kararını iptal etti: Yarından itibaren ibadete açılmalıdır	https://www.yenisafak.com/gundem/danistay-ayasofya-kararini-iptal-etti-yarından-ibadete-acilmalidir-3548783

10.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan, Ayasofya'nın ibadete açılmasına ilişkin kararnameyi imzaladı: Hayırlı olsun	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-erdogan-kararnameyi-imzaladi-ayasofya-diyanete-devredildi-3548779
10.07.2020	Yeni Şafak	Saadet Partili Sevim'den Ayasofya mesajı: Tekbirle omuz omuza saf tutma zamanı	https://www.yenisafak.com/gundem/saadet-partili-sevimden-ayasofya-mesaji-tekbirle-omuz-omuza-saf-tutma-zamani-3548782
10.07.2020	Yeni Şafak	Danıştay'ın Ayasofya kararı sonrası AK Parti'den ilk açıklama: 86 yıllık tarihi bir ayıp ortadan kaldırmıştır	https://www.yenisafak.com/gundem/danistayin-ayasofya-karari-sonrasi-ak-partiden-ilk-aciklama-86-yillik-tarihi-bir-ayip-ortadan-kaldirmistir-3548775
10.07.2020	Yeni Şafak	Danıştay'ın Ayasofya kararı sonrası vatandaşlar toplanmaya başladı	https://www.yenisafak.com/gundem/danistay-ayasofya-kararini-acikladi--danistayin-ayasofya-karari-sonrasi-ayasofya-cevresinde-yogun-hareketlilik-3548769
10.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'nın ibadete açılma sürecindeki kilit nokta yaşananları anlattı: Emekli öğretmen Kandemir 15 yıldan beri hukuk mücadelesi veriyor	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyanin-ibadete-acilma-surecindeki-kilit-nokta-yasananlari-anlatti-emekli-ogretmen-kandemir-15-yildan-berihukuk-mucadelesi-veriyor-3548771
10.07.2020	Yeni Şafak	'Fethin Sembölü' Ayasofya için Danıştay kararını verdi: Müzeye dönüştürülmesine dair Bakanlar Kurulu kararı iptal edildi	https://www.yenisafak.com/gundem/son-dakika-ayasofya-icin-danistay-kararini-verdi-ayasofya-ibadete-acildi-mi-3548753
10.07.2020	Yeni Şafak	Muhalefeti karın ağrısı tuttu: CHP Ayasofya müze olarak kalsın derken HDP kilisiye dönüştürülsün dedi	https://www.yenisafak.com/gundem/chp-ve-hdpnin-ayasofya-gorusu-muhalefet-neden-ayasofyanin-cami-olmasini-istemiyor-3548759
10.07.2020	Yeni Şafak	Bakan Albayrak'tan Ayasofya mesajı: Ama bugün ama yarın Ayasofya açılacak	https://www.yenisafak.com/gundem/bakan-albayraktan-ayasofya-mesaji-ama-bugun-ama-yarin-ayasofya-acilacak-3548755
10.07.2020	Yeni Şafak	Dünyanın gözü Ayasofya'da: Yerli ve yabancı medya kuruluşları yoğun ilgi gösteriyor	https://www.yenisafak.com/gundem/dunyanin-gozu-ayasofyada-yerli-ve-yabanci-medya-kuruluslari-yogun-ilgi-gosteriyor-3548752

10.07.2020	Yeni Şafak	Bakan Gül'den Ayasofya değerlendirmesi: Tekrar ibadete açılması hukuki bir gereklilik	https://www.yenisafak.com/gundem/bakan-gulden-ayasofya-degerlendirmesi-tekrar-ibadete-acilmasi-hukuki-bir-gereklilik-3548712
11.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'nın dirilişi: Seksen altı yıllık sürgün bitti	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyanin-dirilisi-seksen-alti-yillik-surgun-bitti-3548817
11.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'nın ibadete açılmasından Arap gazeteciler memnun: Tarihi bir adım	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofyanin-ibadete-acilmasindan-arap-gazeteciler-memnun-tarihi-bir-adim-3548826
11.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Kalın'dan UNESCO açıklaması: Ayasofya cami olunca 'dünya mirası' statüsünü neden kaybedecek?	https://www.yenisafak.com/gundem/ibrahim-kalin-ayasofya-kararini-degerlendirdi-unesconun-ayasofya-aciklamasi-3548905
11.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya kararına Kosova'dan destek: Hak yerini buldu	https://www.yenisafak.com/dunya/ayasofya-kararina-kosovadan-destek-hak-yerini-buldu-3548890
11.07.2020	Yeni Şafak	İletişim Başkanı Altun'dan Ayasofya açıklaması: Dini özgürlükler açısından bir zaferdir	https://www.yenisafak.com/gundem/iletisimbaskani-altundan-ayasofya-aciklamasi-dini-ozgurlukler-acisindan-bir-zaferdir-3548877
11.07.2020	Yeni Şafak	MHP lideri Bahçeli'den Ayasofya mesajı: Artık tüm hesapları bozacağız	https://www.yenisafak.com/gundem/mhp-lideri-bahceliden-ayasofya-mesaji-artik-tum-hesaplari-bozacagiz-3548873
11.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya için 26 yıldır mücadele veren İsmail Kandemir: Sevinçten ağladık	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-icin-26-yildir-mucadele-veren-ismail-kandemir-sevincten-agladik-3548883
11.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Ayasofya çıkışı: Kimin ne dediğine değil, milletimizin isteğine bakarak ibadete açtık	https://www.yenisafak.com/ekonomi/cumhurbaskani-erdogandan-ayasofya-cikisi-kimin-ne-dedigine-degil-milletimizin-istegine-bakarak-ibadete-actik-3548871

11.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'nın açılmasına karşı çıkan UNESCO'ya Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan madde madde cevap: Bu durum Ayasofya'nın üstün evrensel değerini asla etkilememektedir	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyanin-acilmasina-karsi-cikan-unescoya-kultur-ve-turizm-bakanligindan-madde-madde-cevap-bu-durum-ayasofyanin-ustun-evrensel-degerini-asla-etkilememektedir-3548876
11.07.2020	Yeni Şafak	Rumlar Ayasofya kararına çıldırdı: Dünya mirasına yapılmış tarihi bir saygısızlıktır	https://www.yenisafak.com/gundem/rumlar-ayasofya-kararina-cildirdi-dunya-mirasina-yapilmis-tarihi-bir-saygisizliktir-3548872
11.07.2020	Yeni Şafak	Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'tan Ayasofya açıklaması: İçinde sadece ibadet etmekle kalınmasın bir mektep ve bir medrese olsun	https://www.yenisafak.com/gundem/diyanet-isleri-baskani-ali-erbaskan-ayasofya-aciklamasi-icinde-sadece-ibadet-etmekle-kalinmasin-bir-mektep-ve-bir-medrese-olsun-3548867
11.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'nın önünde hareketlilik: Sabah saatlerinden bu yana çok sayıda kişi geldi	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyanin-onunde-hareketlilik-sabah-saatlerinden-bu-yana-cok-sayida-kisi-geldi-3548874
11.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'ya büyük ilgi: Akın akın geliyorlar	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyaya-buyuk-ilgi-akin-akin-geliyorlar-3548861
11.07.2020	Yeni Şafak	Alman basını Ayasofya kararını böyle gördü: Erdoğan İstanbul'un ikinci Fatih'i	https://www.yenisafak.com/gundem/alman-basini-ayasofya-kararini-boyle-gordu-erdogan-istanbulun-ikinci-fatih-i-3548862
11.07.2020	Yeni Şafak	86 yıl sonra ibadete açılan Ayasofya'da ilk namaz ne zaman?	https://www.yenisafak.com/hayat/danistayin-ayasofya-karari-ayasofya-cami-oldu-mu-ilk-namaz-ne-zaman-3548766
11.07.2020	Yeni Şafak	Yunan Başbakan Miçotakis'ten hadsiz sözler: Türkiye'nin Ayasofya kararı AB'yle ilişkilerini de etkileyecek	https://www.yenisafak.com/gundem/yunan-basbakan-micotakisten-hadsiz-sozler-turkiyenin-ayasofya-karari-abyle-iliskilerini-de-etkileyecek-3548839
11.07.2020	Yeni Şafak	Kilise, cami ve müze olarak hizmet veren Ayasofya neden bu kadar önemli?	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-neden-bu-kadar-onemli-3548595
11.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'daki mozikler ve semboller namaz kılmaya engel mi?	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofyadaki-mozikler-ve-semboller-namaz-kilmaya-engel-mi-3548830

11.07.2020	Yeni Şafak	Nevşehir'de Ayasofya coşkusu: Cami oluşu şerbetle kutlandı	https://www.yenisafak.com/gundem/nevsehirde-ayasofya-coskusu-cami-olusu-serbetle-kutlandi-3548825
11.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'nın dirilişi fetret devrinin bitişidir	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyanin-dirilisi-fetret-devrinin-bitisidir-3548818
11.07.2020	Yeni Şafak	Erdoğan Ayasofya'yı 1994'te vaat etmiş: Yeniden Müslümanların camisi olacak	https://www.yenisafak.com/dunya/erdogan-ayasofyayi-1994te-vaat-etmis-yeniden-muslimanlarin-camisi-olacak-3548814
11.07.2020	Yeni Şafak	Tarihçi Ahmet Anapalı: Ayasofya halısının parasını ümmetin 'Halife' dediği biri verdi	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofyanin-halisinin-parasini-kim-odedi-3548820
12.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan Ayasofya kararının açıklandığı gece uyuyamadığını açıkladı	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskan-i-erdogan-ayasofya-karari-aciklandigi-gece-neyapti-3548993
12.07.2020	Yeni Şafak	Diyanetten Ayasofya açıklaması: İki imam dört müezzin olacak	https://www.yenisafak.com/gundem/diyanetten-ayasofya-aciklamasi-iki-imam-dort-muezzin-olacak-3548983
12.07.2020	Yeni Şafak	AK Parti Sözcüsü Çelik'ten 'Ayasofya' değerlendirmesi: Ayasofya Camii'nin evrensel kültürel mirası korunacaktır	https://www.yenisafak.com/gundem/ak-parti-sozcusu-celikten-ayasofya-degerlendirmesi-ayasofya-camiinin-evrensel-kulturel-mirasi-korunacaktır-3548972
12.07.2020	Yeni Şafak	Papa çok üzgün: Ayasofya'nın cami olmasından derin acı duyuyormuş	https://www.yenisafak.com/gundem/papa-cok-uzgun-ayasofyanin-cami-olmasindan-derin-aciduyuyormus-3548967
12.07.2020	Yeni Şafak	Mehmet Görmez'den Ayasofya açıklaması: Erdoğan İslam dünyasının duygularına tercüman oldu	https://www.yenisafak.com/gundem/mehmet-gormezden-ayasofya-aciklamasi-erdogan-islam-dunyasinin-duygularina-tercuman-oldu-3548965
12.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Ayasofya açıklaması: Diğer ülkelere ancak alınan karara saygı göstermek düşer	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskan-i-erdogandan-ayasofya-aciklamasi-diger-ulkelere-ancak-alinan-karara-saygi-gostermek-duser-3548952
12.07.2020	Yeni Şafak	El-Ezher Ayasofya'nın cami olarak ibadete açılmasından rahatsız oldu	https://www.yenisafak.com/dunya/el-ezher-ayasofyanin-cami-olarak-ibadete-acilmasindan-rahatsiz-oldu-3548937

12.07.2020	Yeni Şafak	Yıldız Tilbe'den Ayasofya paylaşımı: Fatih Sultan Mehmet'in ruhu huzura ermiştir	https://www.yenisafak.com/hayat/yildiz-tilbeden-ayasofya-paylasimi-fatih-sultan-mehmetin-ruhu-huzura-ermistir-3548926
12.07.2020	Yeni Şafak	Millet istedi Ayasofya'yı açtı	https://www.yenisafak.com/gundem/millet-istedi-ayasofyayi-actik-3548902
12.07.2020	Yeni Şafak	Büyük güne hazırlık	https://www.yenisafak.com/gundem/buyuk-gune-hazirlik-3548906
12.07.2020	Yeni Şafak	Kararı duyunca yola çıktılar	https://www.yenisafak.com/gundem/karari-duyunca-yola-ciktilar-3548907
12.07.2020	Yeni Şafak	Dokuz kardeşin hepsi cami	https://www.yenisafak.com/gundem/dokuz-kardesin-hepsi-cami-3548899
12.07.2020	Yeni Şafak	CHP'nin Ayasofya hazimsizliği	https://www.yenisafak.com/gundem/chpnin-ayasofya-hazimsizligi-3548908
13.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'nın ibadete açılması Ekrem İmamoğlu'na soruldu: Dünyanın çeşitli yerlerindeki camilerimiz bu kararlar riskli bir duruma düşmüş müdür?	https://www.yenisafak.com/gundem/istanbul-haberleri-ayasofyanin-ibadete-acilmasi-ekrem-imamoglu-na-soruldu-3549038
13.07.2020	Yeni Şafak	AK Parti Sözcüsü Çelik: Ayasofya'nın bütün özellikleri korunacak, bundan sonra daha iyi muhafaza edilecektir	https://www.yenisafak.com/gundem/son-dakika-omer-celik-ayasofya-aciklamasi-3549104
13.07.2020	Yeni Şafak	CHP'den Ayasofya tepkisi: Osmanlı hukukuyla Cumhuriyet'i yok saydınız	https://www.yenisafak.com/gundem/chpden-ayasofya-tepkisi-osmanli-hukukuyla-cumhuriyeti-yok-saydiniz-3549098
13.07.2020	Yeni Şafak	Papa Francis'in tepkisi kiliseye dönüştürülen Kurtuba Camii'ni hatırlattı	https://www.yenisafak.com/gundem/papa-francisin-tepkisi-kiliseye-donusturulen-kurtuba-camiiyi-hatirlatti-3549087
13.07.2020	Yeni Şafak	İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Musevi: Ayasofya'nın ibadete açılmasından mutluluk duyduk	https://www.yenisafak.com/gundem/iran-disisleri-bakanligi-sozcusu-musevi-ayasofyanin-ibadete-acilmasindan-mutluluk-duyduk-3549085

13.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan, Rusya Devlet Başkanı Putin'le telefonda görüştü	https://www.yenisafak.com/gundem/son-dakika-cumhurbaskani-erdogan-rusya-devlet-baskani-putinle-telefonda-gorustu-3549073
13.07.2020	Yeni Şafak	Bakan Çavuşoğlu: Ermenistan aklını başına toplasın, tüm imkanlarımızla Azerbaycan'ın yanındayız	https://www.yenisafak.com/gundem/mevlut-cavusoglu-ermenistan-aklini-basina-toplasin-tum-imkanlarimizla-azerbaycanin-yanindayiz-3549064
13.07.2020	Yeni Şafak	İngiliz işgal kuvvetinin 1919'daki Ayasofya raporu: Türkler tekrar kilise olmasın diye camiye 200 asker yerleştirmiş	https://www.yenisafak.com/gundem/ingiliz-isgal-kuvvetinin-1919daki-ayasofya-raporu-turkler-tekrar-kilise-olmasin-diye-camiye-200-asker-yerlestirmis-3549045
13.07.2020	Yeni Şafak	Rusya: Ayasofya'nın camiye dönüştürülmesi kararı, Türkiye'nin içişleri	https://www.yenisafak.com/dunya/rusya-ayasofyanin-camiye-donusturulmesi-karari-turkiyenin-icisleri-3549040
13.07.2020	Yeni Şafak	Arap dünyasından tek resmi Ayasofya tebriği: Bu doğru yolda ilerleyin, Müslümanların duaları sizinle	https://www.yenisafak.com/dunya/arap-dunyasindan-tek-resmi-ayasofya-tebrigi-bu-dogru-yolda-ilerleyin-muslumanlarin-dualari-sizinle-3549039
13.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya kararı sonrası Türkiye'ye 'AB adaylığı' tehdidi: Müzakereleri sonlandırma cesareti göstermeliyiz	https://www.yenisafak.com/dunya/ayasofya-karari-sonrasi-turkiyeye-ab-adayligi-tehdidi-muzakereleri-sonlandirma-cesareti-gostermeliyiz-3549037
13.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya iç meselemiz: Diğer ülkelere de ancak alınan karara saygı göstermek düşer	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-ic-meselemiz-diger-ulkelere-de-ancak-alinan-karara-saygi-gostermek-duser-3549015
13.07.2020	Yeni Şafak	Dört Ayasofya 134 Sultanahmet var: Tarihi camilerin isimlerini nüfus cüzdanında taşıyorlar	https://www.yenisafak.com/hayat/dort-ayasofya-134-sultanahmet-var-tarihi-camilerin-isimlerini-nufus-cuzdaninda-tasiyorlar-3549014
13.07.2020	Yeni Şafak	Mihrap imama kavuştu: Ayasofya'yı yağmur bekleyen toprak gibi, rüzgâr bekleyen bayrak gibi bekledik	https://www.yenisafak.com/hayat/mihrap-imama-kavustu-ayasofyayi-yagmur-bekleyen-toprak-gibi-ruzgar-bekleyen-bayrak-gibi-bekledik-3549013

13.07.2020	Yeni Şafak	Sevincim içime sığmadı: “Müjdelers olsun Ayasofya açıldı!” diye bağırarak koşan gence ulaştık	https://www.yenisafak.com/hayat/sevincim-icime-sigmadi-mujdeler-olsun-ayasofya-acildi-diye-bagirarak-kosan-gence-ulastik-3549012
13.07.2020	Yeni Şafak	İşte ilk atamalar: Ayasofya'ya atanacak 2 imam ile 4 müezzinden ilk ikisinin isimleri belli oldu	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-camiinin-imami-ve-muezzini-belli-oldu-3549011
14.07.2020	Yeni Şafak	Dışişleri Bakanlığı Kudüs'te Türk bayrağının yakılmasını kınadı: Şanlı bayrağımıza kimse el uzatamaz	https://www.yenisafak.com/gundem/disisleri-bakanligi-kuduste-turk-bayraginin-yakilmasini-kinadi-sanli-bayragimiza-kimse-el-uzatamaz-3549236
14.07.2020	Yeni Şafak	İstanbul Valiliği Ayasofya Camisi'nin ibadete açılmasına hazırlanıyor: Koordinasyon toplantısı gerçekleşti	https://www.yenisafak.com/gundem/istanbul-valiligi-ayasofya-camisinin-ibadete-acilmasina-hazirlaniliyor-koordinasyon-toplantisi-gerceklesti-3549237
14.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan kabine toplantısı sonrası önemli açıklamalar: Koronavirüs salgınında zirveyi geride bıraktık	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaşkanı-erdogandan-kabine-toplantisi-sonrasi-onemli-aciklamalar-koronavirus-salgininda-zirveyi-geride-biraktik-3549235
14.07.2020	Yeni Şafak	MHP lideri Bahçeli'den Ayasofya tepkisi: Hazmedemeyenler aymaz ve ahlaksızlardır	https://www.yenisafak.com/gundem/mhp-lideri-bahceliden-ayasofya-tepkisi-hazmedemeyenler-aymaz-ve-ahlaksizlardir-3549223
14.07.2020	Yeni Şafak	Tarihi kararın ardından akın akın Ayasofya'ya koşuyorlar	https://www.yenisafak.com/gundem/tarihi-kararin-ardindan-akin-akin-ayasofyaya-kosuyorlar-3549213
14.07.2020	Yeni Şafak	Rusya'dan Azerbaycan ve Ermenistan'a itidal çağrısı	https://www.yenisafak.com/dunya/rusyadan-azerbaycan-ve-ermenistana-itidal-cagrisi-3549212
14.07.2020	Yeni Şafak	Alçaklar Türk bayrağını yakıp poz verdi: Ayasofya'nın açılmasına karşı çıkan gruptan çirkin provokasyon	https://www.yenisafak.com/gundem/alcaklar-turk-bayragini-yakip-poz-verdi-ayasofyanin-acilmasina-karsi-cikan-gruptan-cirkin-provokasyon-3549182

14.07.2020	Yeni Şafak	Rusya'dan Ermenistan ile Azerbaycan'a 'itidal' çağrısı: Taraflar ateşkes süreci yükümlülüklerine uymalı	https://www.yenisafak.com/dunya/rusyadan-ermenistan-ile-azerbaycana-itidal-cagrisi-taraflar-ateskes-sureci-yukumluluklerine-uymali-3549216
14.07.2020	Yeni Şafak	Çavuşoğlu: AB'nin Ayasofya'ya ilişkin 'kınama' sözcüğünü reddediyoruz	https://www.yenisafak.com/gundem/bakan-cavusoglu-abnin-ayasofya-aciklamasina-cevap-kinama-sozunu-reddediyoruz-3549207
14.07.2020	Yeni Şafak	AK Parti Sözcüsü Çelik'ten CHP'ye Ayasofya tepkisi: Utanç verici	https://www.yenisafak.com/gundem/ak-parti-sozcusu-celikten-chpye-ayasofya-tepkisi-utanç-verici-3549185
14.07.2020	Yeni Şafak	Din İşleri Yüksek Kurulu: Ayasofya Camii'nde bulunan resimler, burada kılınacak namazların sıhhatine engel değildir	https://www.yenisafak.com/gundem/din-isleri-yuksek-kurulu-ayasofya-camiinde-bulunan-resimler-burada-kilnacak-namazların-sihhatine-engel-degildir-3549171
14.07.2020	Yeni Şafak	En güzel cevap sessiz devrimler: Ayasofya'nın açılışını eleştirenler bunları görmüyor	https://www.yenisafak.com/hayat/en-guzel-cevap-sessiz-devrimler-ayasofyanin-acilisini-elestirenler-bunlari-gormuyor-3549129
14.07.2020	Yeni Şafak	Dışişleri Bakanlığı Kudüs'te Türk bayrağının yakılmasını kınadı: Şanlı bayrağımıza kimse el uzatamaz	https://www.yenisafak.com/gundem/disisleri-bakanligi-kuduste-turk-bayraginin-yakilmasini-kinadi-sanli-bayragimiza-kimse-el-uzatamaz-3549236
15.07.2020	Yeni Şafak	Dini jeopolitik açıdan Ayasofya Camii	https://www.yenisafak.com/hayat/dini-jeopolitik-acidan-ayasofya-camii-3549267
15.07.2020	Yeni Şafak	Filistinli baba kızına 'Ayasofya' ismini verdi	https://www.yenisafak.com/dunya/filistinli-baba-kizina-ayasofya-ismine-verdi-3549350
15.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camii girişinde müzeye ilişkin tabela kaldırıldı	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-camii-girisinde-muzeye-iliskin-tabela-kaldirildi-3549332
15.07.2020	Yeni Şafak	Erivan zorbalığı: Ermeniler tarafından yakılan camiler şimdilerde domuz ve inekler için ahır olarak kullanılıyor	https://www.yenisafak.com/dunya/ermeniler-tarafından-yakılan-camiler-simdilerde-domuz-ve-inekler-icin-ahir-olarak-kullaniliyor-3549258
15.07.2020	Yeni Şafak	İlk namazda içeriye kaç kişi alınacağı belli oldu: Ayasofya, 86 yıl sonra cemaatine kavuşacak	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofyada-kilnacak-ilk-namazda-cami-icerisine-kac-kisi-alinacak-ayasofyada-kilnacak-ilk-namazda-cami-icerisine-kimler-alinacak-3549253

15.07.2020	Yeni Şafak	AK Parti Genel Başkanvekili Kurtulmuş: Ayasofya inşallah kıyamete kadar ibadete açık kalacak	https://www.yenisafak.com/gundem/ak-parti-genel-baskanvekili-kurtulmus-ayasofya-insallah-kiyamete-kadar-ibadete-acik-kalacak-3549247
15.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'da bir yanlış düzelttik: Kültürel miras vasfını ecdadın yaptığı gibi koruyacağız	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyada-bir-yanlisi-duzelttik-kulturel-miras-vasfini-eccadin-yaptigi-gibi-koruyacagiz-3549244
16.07.2020	Yeni Şafak	Fransız dergisinden yeni skandal: Savaş tehlikesi kapıda	https://www.yenisafak.com/dunya/fransiz-dergisinden-yeni-skandal-savas-tehlikesi-kapida-3549456
16.07.2020	Yeni Şafak	Kültür Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında Ayasofya Camii protokolü imzalandı	https://www.yenisafak.com/gundem/kultur-bakanligi-ile-diyamet-isleri-baskanligi-arasinda-ayasofya-camii-protokolu-imzalandi-3549439
16.07.2020	Yeni Şafak	HDP'li Paylan'dan Ayasofya teklifi: Çan çalsın pazar günleri ayın yapılsın	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-haberleri-hdpli-garo-paylandan-ayasofya-camiinde-can-calsin-onerisi-3549425
16.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camii için ödüllü makale yarışması	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-camii-icin-odullu-makale-yarismasi-3549474
16.07.2020	Yeni Şafak	Minnettarız: 15 Temmuz'un dördüncü yıl dönümünde kahramanlarımız unutulmadı	https://www.yenisafak.com/gundem/minnettariz-15-temmuzun-dorduncu-yil-donumunde-kahramanlarimiz-unutulmadi-3549383
17.07.2020	Yeni Şafak	Rusya'nın Ayasofya açıklaması: Resmi duruşumuz Türkiye'nin içişleri olduğu yönünde	Rusya'nın Ayasofya açıklaması: Resmi duruşumuz Türkiye'nin içişleri olduğu yönünde
17.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Kalın'dan CNN International'a Ayasofya açıklaması	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskanligi-sozcusu-kalindan-cnn-internationala-ayasofya-aciklamasi-3549693
17.07.2020	Yeni Şafak	Karadağ'da Ayasofya'nın yeniden ibadete açılması dolayısıyla şükür secdesi yapıldı	https://www.yenisafak.com/dunya/karadagda-ayasofyanin-yeniden-ibadete-acilmasi-dolayisiyla-sukur-secdesi-yapildi-3549688
17.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'daki ilk cuma namazında cemaate baklava sürprizi	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyadaki-ilk-cuma-namazinda-cemaate-baklava-surprizi-3549658

17.07.2020	Yeni Şafak	Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar: Fransız müttefiklerimizden hala bir özür bekliyoruz	https://www.yenisafak.com/gundem/bakan-akar-ayasofyayla-ilmli-turkiye-ve-turk-milleti-disinda-hicbir-kisi-kurum-ve-devletin-soz-soyleme-hakki-yoktur-3549643
17.07.2020	Yeni Şafak	Twitter, tarihçi Ahmet Anapalı'nın hesabını gerekçe göstermeden sınırlandırdı	https://www.yenisafak.com/teknoloji/twitter-tarihci-ahmet-anapalinin-hesabini-gerekce-gostermeden-sinirlandirdi-3549634
17.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camii 24 Temmuz'a hazırlanıyor: Bilet gişesi üzerindeki yazılar söküldü	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-camii-24-temmuza-hazirlaniliyor-bilet-gisesi-uzerindeki-yazilar-sokuldu-3549623
17.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan: Ayasofya'daki ilk namaza daveti Diyanet yapacak	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaşkanı-erdogan-ayasofyadaki-ilk-namaza-daveti-diyanet-yapacak-3549621
17.07.2020	Yeni Şafak	Beklenen haber geldi: Ayasofya'da ilk namazı Diyanet İşleri Başkanı Erbaş kıldırarak	https://www.yenisafak.com/gundem/son-dakika-ayasofya-camiinde-ilk-namazı-diyanet-isleri-başkanı-ali-erbaş-kıldırarak-3549588
17.07.2020	Yeni Şafak	Her dilden dua aldık: Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş Ayasofya kararını değerlendirdi	https://www.yenisafak.com/hayat/her-dilden-dua-aldik-diyanet-isleri-başkanı-ali-erbaş-ayasofya-kararını-değerlendirdi-3549556
18.07.2020	Yeni Şafak	Katolik rahipten Türkiye'ye Ayasofya övgüsü: Erdoğan, Ayasofya'yı herkesin ayakları altında çiğnenen bir müzeden, içinde Allah'ın adının anıldığı bir camiye çevirdi	https://www.yenisafak.com/dunya/katolik-rahipten-turkiyeye-ayasofya-ovgusu-erdogan-ayasofyayı-herkesin-ayakları-altında-ciğnenen-bir-muzeden-icinde-allahın-adının-anıldığı-bir-camiye-çevirdi-3549771
18.07.2020	Yeni Şafak	MHP Genel Başkanı Bahçeli'ye 'Ayasofya' yüzüğü	https://www.yenisafak.com/gundem/mhp-genel-başkanı-bahçeliye-ayasofya-yuzugu-3549773
18.07.2020	Yeni Şafak	İslam dünyası Türkiye'ye, Ayasofya Camii tebriginde bulundu	https://www.yenisafak.com/dunya/islam-dunyasi-turkiyeye-ayasofya-camii-tebriginde-bulundu-3549735
18.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya kararı Avusturya'yı korkuttu: On yıl sonra biz de aynı şeyleri yaşamayalım	https://www.yenisafak.com/dunya/ayasofya-karari-avusturyayı-korkuttu-on-yıl-sonra-biz-de-aynı-seyleri-yasamayalım-3549716
18.07.2020	Yeni Şafak	İkonalar karartılıp ayet yansıtılacak	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-camiinde-ikonaların-kaderi-belli-oldu-3549684

18.07.2020	Yeni Şafak	Mesaj net: Azerbaycan'ı ve Libya'yı yalnız bırakmayız	https://www.yenisafak.com/gundem/mesaj-net-azerbaycani-ve-libyayi-yalniz-birakmayiz-3549697
19.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Kalın: İkonalar ışıkla değil perdeyle kapatılacak	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskanligi-sozcusu-kalin-ikonalar-iskla-degil-perdeyle-kapatilacak-3549876
19.07.2020	Yeni Şafak	Alman papazdan, Ayasofya tartışmalarına 'iki yüzlülük' eleştirisi: Biz 1453'te kaybettik	https://www.yenisafak.com/gundem/alman-papazdan-ayasofya-tartismalarina-iki-yuzluluk-elestirisi-biz-1453te-kaybettik-3549851
19.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan Ayasofya Camii'nde	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-recep-tayyip-erdogan-ayasofya-camiinde-incelemelerde-bulundu-3549845
19.07.2020	Yeni Şafak	Malezya'dan Batı ülkelerine tepki: Aksa'yı yıkma planlarına sessiz kalanlar Ayasofya'yı protesto ediyor	https://www.yenisafak.com/dunya/malezeyadan-bati-ulkelerine-tepki-aksayi-yikma-planlarina-sessiz-kalanlar-ayasofyayi-protesto-ediyor-3549810
19.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya 800 işçiyle ayağa kalktı	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-800-isciyle-ayaga-kalkti-3549790
19.07.2020	Yeni Şafak	İslam dünyasından tebrikler geliyor: Ayasofya kararının ardından tebrik mektupları yağdı	https://www.yenisafak.com/hayat/islam-dunyasindan-tebrikler-geliyor-ayasofya-kararinin-ardindan-tebrik-mektuplari-yagdi-3549807
20.07.2020	Yeni Şafak	CHP Sözcüsü Öztrak: Ayasofya'da namaz kılmak için davete ihtiyacımız yok	https://www.yenisafak.com/gundem/kilicdaroglu-ayasofyadaki-cumaya-gidecek-mi-sorusuna-chpli-oztraktan-cevap-3549975
20.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camii'nin halıları seriliyor: Halıda Yeni Zelanda yünü kullanacaktık Cumhurbaşkanı 'yerli olsun' dedi	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyanin-halilari-seriliyor-halida-yeni-zelanda-yunu-kullanacaktik-cumhurbaskani-yerli-olsun-dedi-3549957
20.07.2020	Yeni Şafak	Yunan tarihçi Ahrweiler Türkiye'nin Ayasofya kararını yorumladı: Bizans'ın ikinci çöküşü	https://www.yenisafak.com/gundem/yunan-tarihci-ahrweiler-turkiyenin-ayasofya-kararini-yorumladi-bizansin-ikinci-cokusu-3549929
20.07.2020	Yeni Şafak	İsraili gazeteden küstah çıkış: Türkiye Ayasofya'nın bedelini ödeyecek!	https://www.yenisafak.com/gundem/israilli-gazeteden-kustah-cikis-turkiye-ayasofyanin-bedelini-odeyecek-3549928

20.07.2020	Yeni Şafak	İlk namaza yetiştirildi: Ayasofya'nın halıları hazır	https://www.yenisafak.com/gundem/ilk-namaza-yetistirildi-ayasofyanin-halilari-hazir-3549907
20.07.2020	Yeni Şafak	Libya Müftülüğünden Ayasofya tebriği: Camiye dönüştürülmesi şanlı bir tarihi olay	https://www.yenisafak.com/dunya/libya-muftulugunden-ayasofya-tebriği-camiye-donusturulmesi-sanli-bir-tarihi-olay-3549901
20.07.2020	Yeni Şafak	Tarihi fotoğraf: Türkiye Ayasofya'da kılınacak ilk Cuma namazını bekliyor	https://www.yenisafak.com/hayat/tarihi-fotograf-turkiye-ayasofyada-kilinaacak-ilk-cuma-namazini-bekliyor-3549892
21.07.2020	Yeni Şafak	'Ayasofya'da kayıp eserler var' iddialarına yanıt: Çalıntı var diyenin ne olduğunu söylemesi lazım	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofyada-kayip-eserler-var-iddialarina-yanit-calinti-var-diyenin-ne-oldugunu-soylemesi-lazim-3550109
21.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'nın açılışına günler kaldı: Hazırlıklar sürüyor	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofyanin-acilisina-gunler-kaldi-hazirliklar-suruyor-3550082
21.07.2020	Yeni Şafak	Kılıçdaroğlu, Ayasofya davetini neden geri çevirdiğini açıkladı	https://www.yenisafak.com/gundem/kilicdaroglu-ayasofya-davetini-neden-geri-cevirdigini-acikladi-3550081
21.07.2020	Yeni Şafak	"Ayasofya'nın açılmasına gerek yok" diyen İmamoğlu ilk cumaya katılmayacak	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyanin-acilmasina-gerek-yok-diyen-imamoglu-ilk-cumaya-katilmayacak-3550036
21.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Kütüphanesinde bulunan el yazmaları: Hepsi birbirinden değerli	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-kutuphanesinde-bulunan-el-yazmalari-hepsi-birbirinden-degerli-3549983
21.07.2020	Yeni Şafak	Seferber oldular: Ayasofya'nın halısını üreten fabrikasının yönetim kurulu üyesi Yeni Şafak'a konuştu	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-camiinin-ibadete-acilmasina-sayili-gunler-kalihalilari-serilmeye-baslandi-3550002
22.07.2020	Yeni Şafak	Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'tan Ayasofya açıklaması: cuma günü her şey hazır olacak	https://www.yenisafak.com/gundem/diyanet-isleri-baskani-ali-erbas-tan-ayasofya-aciklamasi-cuma-gunu-her-sey-hazir-olacak-3550251
22.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya şarkısı yazarı Yücel Arzen kimdir? Yücel Arzen'in biyografisi	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-sarkisi-yazari-yucel-arzen-kimdir-yucel-arzenin-biyografisi-3550253

22.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Ayasofya Camii paylaşımı: Ta ezelden sen bizimsin, biz de senin	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-erdogandan-ayasofya-camii-paylasimi-ta-ezelden-sen-bizimsin-biz-de-senin-3550240
22.07.2020	Yeni Şafak	AK Parti Sözcüsü Çelik'ten Yunanistan'a tepki: Kara propagandaya başvuruyor	https://www.yenisafak.com/gundem/ak-parti-sozcusu-celikten-yunanistana-tepki-kara-propagandaya-basvuruyor-3550237
22.07.2020	Yeni Şafak	Fethin sembolü Ayasofya: İstanbul'un Ulu Cami'si	https://www.yenisafak.com/hayat/fethin-sembolu-ayasofya-istanbulun-ulu-camisi-3550230
22.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camisi'ndeki açılış hazırlıklarında sona yaklaşıldı: 24 Temmuz'da cuma namazıyla ibadete açılacak	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-camisindeki-acilis-hazirliklarinda-sona-yaklasildi-24-temmuzda-cuma-namazıyla-ibadete-acilacak-3550226
22.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camisi'nin halıları için yoğun mesai: Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın oluruyla desen ve renk seçimi yapıldı	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-camisinin-halilari-icin-yogun-mesai-3550224
22.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya için 86 yıllık esaretine 86 bin ilmekli seccade dokundu	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-icin-86-yillik-esaretine-86-bin-ilmekli-seccade-dokundu-3550188
23.07.2020	Yeni Şafak	Google'dan flaş Ayasofya düzeltmesi	https://www.yenisafak.com/gundem/google-dan-flas-ayasofya-duzeltmesi-3550433
23.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camisi özel parası basıldı: Yarın piyasaya sürülecek	https://www.yenisafak.com/ekonomi/iste-ayasofya-camisi-icin-basilan-gumus-ve-bronz-ozel-parasi-3550431
23.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camisi'nin açılışına saatler kaldı: Bazı yollar trafiğe kapatıldı	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-camisinin-acilisina-saatler-kaldi-bazi-yollar-trafige-kapatildi-3550427
23.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan ve MHP lideri Bahçeli, Cuma namazı öncesi Ayasofya Camii'nde incelemelerde bulundu	https://www.yenisafak.com/gundem/son-dakika-cumhurbaskani-erdogan-ayasofya-camiinde-incelemelerde-bulunuyor-3550416

23.07.2020	Yeni Şafak	Fatih Sultan Mehmet'in Ayasofya Vakfiyesi, Ayasofya Camisi'nin tarihine ışık tutuyor	https://www.yenisafak.com/gundem/fatih-sultan-mehmetin-ayasofya-vakfiyesi-ayasofya-camisinin-tarihine-isik-tutuyor-3550411
23.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'nın en genç müezzini: Alpcan Çelik kimdir?	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyanin-en-genc-muezzini-alpcan-celik-kimdir-3550396
23.07.2020	Yeni Şafak	Yurdun dört bir yanından gelenler Ayasofya önünde toplanıyor: Çimlere yatak döşek serenler de var	https://www.yenisafak.com/gundem/istanbul-haberleri-yurdun-dort-bir-yanindan-gelenler-ayasofya-onunde-toplaniyor-cimlere-yatak-dosek-serenler-de-var-3550388
23.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camii imamlarından Bünyamin Topçuoğlu kimdir?	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-camii-imamlarindan-bunyamin-topcuoglu-kimdir-3550392
23.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camii imamlarından Ferruh Muştuer kimdir?	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-camii-imamlarindan-ferruh-mustuer-kimdir-3550390
23.07.2020	Yeni Şafak	Diyanet açıkladı: Ayasofya baş imamı Prof. Dr. Mehmet Boynukalın kimdir?	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-bas-imami-prof-dr-mehmet-boynukalin-kimdir-3550391
23.07.2020	Yeni Şafak	Diyanet İşleri Başkanı Erbaş, Ayasofya Camiinde görevlendirilen imam-kayyım ve müezzinlerini açıkladı	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-camiinin-imam-ve-muezzinleri-belli-oldu-3550382
23.07.2020	Yeni Şafak	İYİ parti lideri Akşener, Ayasofya'nın ibadete açılışı programında yok	https://www.yenisafak.com/gundem/iyi-parti-lideri-aksener-ayasofyanin-ibadete-acilisi-programinda-yok-3550351
23.07.2020	Yeni Şafak	İstanbul Valisi Yerlikaya'dan Ayasofya açıklaması: Cami sabaha kadar açık olacak	https://www.yenisafak.com/gundem/istanbul-valisi-yerlikayadan-ayasofya-aciklamasi-cami-sabaha-kadar-acik-olacak-3550342
23.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camii açılışı için İstanbul'da trafiğe kapatılacak yollar belli oldu	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-camii-acilisi-icin-istanbulda-trafige-kapatilacak-yollar-belli-oldu-alternatif-yollar-neler-3550316

23.07.2020	Yeni Şafak	Vuslat yarın: Ayasofya Camii 86 yıllık aranın ardından yarın cemaatine kavuşuyor	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-camiinde-kilinacak-ilk-cuma-namazi-oncesi-hazirliklar-ne-durumda-3550289
23.07.2020	Yeni Şafak	Tele1'in "Ayasofya açılırken Atatürk'ün evi kapatılıyor" haberi 'bakım çalışması' çıktı	https://www.yenisafak.com/gundem/tele1in-ayasofya-acilirken-ataturkun-evi-kapatiliyor-haberi-bakim-calismasi-cikti-3550259
24.07.2020	Yeni Şafak	İsrail gazetesi Haaretz yazarı Fishman: Erdoğan'ın Kur'an okuması ile ürperdim, kimse bu olayın büyüklüğünü küçümseyemez	https://www.yenisafak.com/dunya/israil-gazetesi-haaretz-yazari-fishman-erdoganin-kuran-okumasi-ile-urperdim-kimse-bu-olayin-buyuklugunu-kucumseyemez-3550560
24.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın: 24 Temmuz bir milat olarak anılacak	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaşkanligi-sozcusu-ibrahim-kalından-ayasofya-aciklamasi-3550548
24.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan, Özbekistan Cumhurbaşkanı Mirziyoyev ile telefonda görüştü	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaşkanı-erdogan-ozbekistan-cumhurbaşkanı-mirziyoyev-ile-telefonda-gorustu-3550547
24.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan talimat verdi: Ayasofya Camii 24 saat açık kalacak	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-camii-24-saat-acik-olacak-3550543
24.07.2020	Yeni Şafak	Sultanahmet esnafından Ayasofya Camii'nden taşan cemaate muhteşem sürpriz: Sokaklara serdikleri kilimleri üzerinde namaz kılanlara hediye ettiler	https://www.yenisafak.com/hayat/sultanahmet-esnafından-ayasofya-camiinden-tasan-cemaate-muhtesem-surpriz-sokaklara-serdikleri-kilimleri-uzerinde-namaz-kilanlara-hediye-ettiler-3550542
24.07.2020	Yeni Şafak	İran Ayasofya'nın tekrar cami olmasını yüzyılın en önemli olaylarından biri olarak değerlendirdi	https://www.yenisafak.com/dunya/ayasofya-camiinin-acilisi-iran-basinından-yogun-ilgi-3550536
24.07.2020	Yeni Şafak	İletişim Başkanı Altun'dan dikkat çeken mesaj: Şiir okuduğu için girdiği cezaevinden çıktı, Ayasofya'nın zincirleri kırıldı	https://www.yenisafak.com/gundem/iletisim-baskani-altundan-dikkat-cekken-mesaj-siir-okudugu-icin-girdigi-cezaevinden-cikti-ayasofyanin-zincirleri-kirildi-3550532

24.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan, Özbekistan Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev ile telefon görüşmesi yaptı.	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-erdogan-ozbekistan-cumhurbaskani-sevket-mirziyoyev-ile-telefon-gorusmesi-yapti-3550530
24.07.2020	Yeni Şafak	Kuzey Makedonya'da Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi için şükür secdesi yapıldı	https://www.yenisafak.com/dunya/kuzey-makedonyada-ayasofya-i-kebir-cami-i-serifi-icin-sukur-secdesi-yapildi-3550529
24.07.2020	Yeni Şafak	ABD Başkan Yardımcısı Pence'e, Türk büyükelçiden tokat gibi Ayasofya cevabı: Yunanistan'daki Müslüman mirası hakkında bilginiz var mı?	https://www.yenisafak.com/gundem/abd-baskan-yardimcisi-pencee-turk-buyukelciden-tokat-gibi-ayasofya-cevabi-yunanistandaki-musliman-mirasi-hakkinda-bilginiz-var-mi-3550525
24.07.2020	Yeni Şafak	Afganistan'da Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi için şükür namazı kılındı	https://www.yenisafak.com/dunya/afganistanda-ayasofya-i-kebir-cami-i-serifi-icin-sukur-namazi-kilindi-3550520
24.07.2020	Yeni Şafak	Bakan Albayrak'tan Ayasofya mesajı: Kalbimizde Yasin, zihnimizde fetih	https://www.yenisafak.com/gundem/bakan-albayraktan-ayasofya-mesaji-kalbimizde-yasin-zihnimizde-fetih-3550521
24.07.2020	Yeni Şafak	Diyanet İşleri Başkanı Erbaş hutbeyi neden kılıçla verdi?	https://www.yenisafak.com/gundem/diyanet-isleri-baskani-erbas-hutbeyi-neden-kilicla-verdi-3550516
24.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan Fatih Sultan Mehmet'in türbesini ziyaret etti: 350 bin kişi cuma namazına iştirak etmiş	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-erdogan-fatih-sultan-mehmetin-turbesini-ziyaret-etti-350-bin-kisi-cuma-namazina-istirak-etmis-3550513
24.07.2020	Yeni Şafak	CHP lideri Kılıçdaroğlu'ndan tepki çeken paylaşım: Dünyanın gündemi Ayasofya onunki Lozan Anlaşması	https://www.yenisafak.com/gundem/chp-lideri-kilicdaroglundan-tepki-ceken-paylasim-dunyanin-gundemi-ayasofya-onunki-lozan-anlasmasi-3550515
24.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'da dikkat çeken an: Diyanet İşleri Başkanı Erbaş hutbeye elinde kılıçla çıktı	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofyada-dikkat-ceken-an-diyanet-isleri-baskani-erbas-hutbeye-elinde-kilicla-cikti-3550512

24.07.2020	Yeni Şafak	Alman basınında Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi: Erdoğan'ın gençlik hayali gerçek oldu	https://www.yenisafak.com/dunya/alman-basininda-ayasofya-i-kebir-cami-i-serifi-erdoganin-genclik-hayali-gercek-oldu-3550518
24.07.2020	Yeni Şafak	CHP'lileri Muharrem İnce temsil etti: Ayasofya'daki ilk cumayı vatandaşların arasında kıldı	https://www.yenisafak.com/gundem/chplileri-muharrem-ince-temsil-etti-ayasofyadaki-ilk-cumayi-vatandaslarin-arasinda-kildi-3550509
24.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camii'ne gelen Tansu Çiller: Türkiye bu konuda her zaman bir hassasiyet göstermiştir	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-camiine-gelen-tansu-ciller-turkiye-bu-konuda-her-zaman-bir-hassasiyet-gostermistir-3550508
24.07.2020	Yeni Şafak	Yunanistan'da matem çanları çalıyor: Bayraklar yarıya indirildi	https://www.yenisafak.com/dunya/yunanistanda-matem-canlari-caliyor-bayraklar-yariya-indirildi-3550506
24.07.2020	Yeni Şafak	'Ayasofya davasını' kazanan İsmail Kandemir: Kuşlar gibi uçuyorum ve sevinçliyim çok mutluyum, başardık	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-davasini-kazanan-ismail-kandemir-kuslar-gibi-ucuyorum-ve-sevincliyim-cok-mutluyum-basardik-3550505
24.07.2020	Yeni Şafak	İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun dili sürçtü: Aklım İstanbul'da ne yapayım	https://www.yenisafak.com/gundem/ibb-baskani-ekrem-imamoglundun-dili-surctu-aklim-istanbulda-ne-yapayim-3550504
24.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nin açılışına yetişemeyenler cuma namazını Yenikapı'da kılacak	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-i-kebir-cami-i-serifinin-acilisina-yetisemeyenler-cuma-namazini-yenikapida-kilacak-3550502
24.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Ayasofya'da Kur'an-ı Kerim tilaveti	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaşkanı-erdogandan-ayasofyada-kuran-i-kerim-tilaveti-3550494
24.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nin açılışına yabancı medyadan yoğun ilgi	https://www.yenisafak.com/dunya/ayasofya-i-kebir-cami-i-serifinin-acilisina-yabanci-medyadan-yogun-ilgi-3550495
24.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya önu doldu: Tramvay seferleri durduruldu	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-onu-doldu-tramvay-seferleri-durduruldu-3550493

24.07.2020	Yeni Şafak	İstanbul Valisi Yerlikaya duyurdu: Ayasofya çevresinde namaz kılma alanları doldu, girişler durduruldu	https://www.yenisafak.com/gundem/istanbul-valisi-yerlikaya-duyurdu-ayasofya-cevresinde-namaz-kilma-alanlari-doldu-girisler-durduruldu-3550489
24.07.2020	Yeni Şafak	Sahil yolunda Ayasofya trafiği: Vatandaşlar yollara döküldü	https://www.yenisafak.com/gundem/sahil-yolunda-ayasofya-trafigi-vatandaslar-yollara-dokuldu-3550491
24.07.2020	Yeni Şafak	Cuma hutbesi: Ayasofya fethin nişanesi, Fatih'in emaneti	https://www.yenisafak.com/hayat/24-temmuz-2020-cuma-hutbesinin-konusu-ayasofya-fethin-nisanesi-fatihin-emaneti-3550397
24.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'nın 86 yılı: Darbecilerin ilk işi ezanı susturmak olmuştur	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-muzeyken-yapilanlar-neler-3550478
24.07.2020	Yeni Şafak	CHP Grup Sözcüsü Osman Ayradilli'den Ayasofya'nın açılmasına yakın ilginç teklif: İznik'teki Ayasofya Camiyi müzeye çevirelim	https://www.yenisafak.com/gundem/chp-grup-sozcusu-osman-ayradilliden-ayasofyanin-acilmasina-yakin-ilginclik-teklif-iznikteki-ayasofya-camiyi-muzeye-cevirelim-3550479
24.07.2020	Yeni Şafak	İstanbul Valisi Yerlikaya paylaştı: Ayasofya ilk namaza hazır	https://www.yenisafak.com/gundem/son-dakika-ayasofya-camiinin-icinden-ilk-goruntu-3550474
24.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'nın ibadete açılma sürecindeki kilit isim İsmail Kandemir'in heyecanlı bekleyişi: Bu anlatılamaz bir duygu	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyanin-ibadete-acilma-surecindeki-kilit-isim-ismail-kandemirin-heyecanlı-bekleyisi-bu-anlatılamaz-bir-duygu-3550472
24.07.2020	Yeni Şafak	Tarihi gün: Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi, 86 yıl sonra yeniden ibadete açıldı	https://www.yenisafak.com/gundem/tarihi-gun-ayasofya-i-kebir-cami-i-serifi-86-yil-sonra-yeniden-ibadete-acildi-3550466
24.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan vefa: Danıştay sürecini başlatan İsmail Amca ile Ayasofya'da yan yana saf tutacaklar	https://www.yenisafak.com/hayat/cumhurbaskani-erdogandan-vefa-danistay-surecini-baslatan-ismail-amca-ile-ayasofyada-yan-yana-saf-tutacaklar-3550452
24.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'nın açılışında kimler olacak?	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofyanin-acilisinda-hangi-siyasi-isimler-nerde-olacak-ayasofyanin-acilisina-kimler-katilacak-3550444

24.07.2020	Yeni Şafak	Şükür kavuşturana 'Diriliş Günü': Ayasofya'dan bugün kılınacak Cuma Namazı ile yeniden ezan ve dua sesleri yükselecek	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofyadan-bugun-kilnacak-cuma-namaz-ile-yeniden-ezan-ve-dua-sesleri-yankilanacak-ayasofyada-acilis-oncesi-son-hazirliklar-ne-durumda-3550442
25.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan, Prof. Dr. İncalık paylaşımı: Batı Ayasofya'yı hiç unutmadı	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-erdogandan-prof-dr-inalcik-paylasimi-bati-ayasofyayi-hic-unutmadi-3550657
25.07.2020	Yeni Şafak	Pakistan Başbakanı Han Ayasofya-i Kebir Camii kararı dolayısıyla Türkiye'yi kutladı	https://www.yenisafak.com/dunya/pakistan-basbakani-han-ayasofya-i-kebir-camii-karari-dolayisiyla-turkiyeyi-kutladi-3550648
25.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'nın yeniden ibadete açılmasının mutluluğunu yaşayan esnaf 1453 kişiye kitap hediye etti	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyanin-yeniden-ibadete-acilmasinin-mutlulugunu-yasayan-esnaf-1453-kisiye-kitap-hediye-etti-3550639
25.07.2020	Yeni Şafak	Türkiye Düşünce Platformundan Prof. Dr. Ali Erbaş'a destek: Ayasofya Kebir Camii Şerif açılışından rahatsız olanlar, hutbe üzerinden Diyanet İşleri Başkanı'na saldırıyor	https://www.yenisafak.com/hayat/turkiye-dusunce-platformundan-prof-dr-ali-erbasa-destek-3550642
25.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan: Türkiye'nin diz çökmesini bekleyenler yine hayal kırıklığına uğradı	https://www.yenisafak.com/ekonomi/cumhurbaskani-erdogan-turkiyenin-diz-cokmesini-bekleyenler-yine-hayal-kirikligina-ugradi-3550622
25.07.2020	Yeni Şafak	Gökhan Özoguz'dan güldüren paylaşım: Ayasofya Atatürk sayesinde ibadete açılmış	https://www.yenisafak.com/gundem/gokhan-ozoguzdan-gulduren-paylasim-ayasofya-ataturk-sayesinde-ibadete-acilmis-3550621
25.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya-i Kebir Camiinde sadece bir yere halı serilmedi: İmparatorların tac giyme alanı	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-i-kebir-camiinde-sadece-bir-yere-hali-serilmedi-impatorlarin-tac-giyme-alani-3550616

25.07.2020	Yeni Şafak	AK Parti'den Yunanistan'daki skandal görüntülere sert tepki: Yunan faşistlerini cesaretlendiren siyasileri kınıyoruz	https://www.yenisafak.com/gundem/yunanistandaki-skandal-goruntulere-ak-partiden-sert-tepki-3550607
25.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camii'nde cuma namazı Pakistan haber kanallarında canlı yayınlandı	https://www.yenisafak.com/dunya/ayasofya-camiinde-cuma-namazi-pakistan-haber-kanallarinda-canli-yayinlandi-3550600
25.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camii Japon basınında: Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın fotoğrafları manşetleri süsledi	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-camii-japon-basininda-cumhurbaskani-erdoganin-fotograflari-mansetleri-susledi-3550597
25.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camii'nde 86 yıl sonra kılınan ilk cuma namazı Katar basınında yankı buldu: Tarihi gün	https://www.yenisafak.com/dunya/ayasofya-camiinde-86-yil-sonra-kilinan-ilk-cuma-namazi-katar-basininda-yanki-buldu-tarihi-gun-3550583
25.07.2020	Yeni Şafak	Dışişleri Bakanlığı'ndan Yunanistan'a çok sert tepki: Bizans rüyasından uyan	https://www.yenisafak.com/gundem/disisleri-bakanligindan-yunanistana-cok-sert-tepki-bizans-ruyasindan-uyan-3550572
25.07.2020	Yeni Şafak	Tarih döndü muhteşem: Ayasofya'dan yükselen ezan sesiyle vatandaşlar gözyaşları ile namaz kıldı	https://www.yenisafak.com/hayat/tarih-dondu-muhtesem-ayasofya-camiinin-acilisinda-neler-yasandi-3550562
25.07.2020	Yeni Şafak	Vatandaş devam dedi: Areda Survey "Bu pazar Cumhurbaşkanlığı seçimi olsa hangi adaya oy verirdiniz?" sorusunu sordu	https://www.yenisafak.com/gundem/bu-pazar-cumhurbaskanligi-secimi-olsa-kim-ne-kadar-oy-alabilecek-3550564
25.07.2020	Yeni Şafak	Yunanistan yasta: Atina Ayasofya yüzünden çılgına döndü	https://www.yenisafak.com/dunya/yunanin-ayasofyadaki-cuma-namazi-icin-yas-ilan-etti-bayraklar-yariya-indirildi-3550563
25.07.2020	Yeni Şafak	Göz nuru bin 322 halı: El emeği halılar Ayasofya'da göz kamaştırdı	https://www.yenisafak.com/hayat/goz-nuru-bin-322-hali-el-emeği-halilar-ayasofyada-goz-kamastirdi-3550554
25.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya seferi: Tarihi tanıklık etmek için yüzlerce kilometre yol geldiler	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-camiinde-kilinan-ilk-cuma-namazi-icin-istanbula-gelen-vatandaslar-tarihi-anlari-sahitlik-etti-3550553

26.07.2020	Yeni Şafak	Hamas lideri Heniyye'den Cumhurbaşkanı Erdoğan'a Ayasofya tebriği	https://www.yenisafak.com/dunya/hamas-lideri-heniyyeden-cumhurbaskani-erdogana-ayasofya-tebrigi-3550799
26.07.2020	Yeni Şafak	Dünya Müslüman Alimler Birliği Başkanı Raysuni: Ayasofya'nın ibadete açılmasından rahatsız olanlar Türkiye'nin rolünün artmasından endişe ediyor	https://www.yenisafak.com/dunya/dunya-musliman-alimler-birligi-baskani-raysuniden-ayasofya-aciklamasi-3550789
26.07.2020	Yeni Şafak	Filistin Devlet Başkanı Abbas'tan Cumhurbaşkanı Erdoğan'a Ayasofya teşekkürü	https://www.yenisafak.com/gundem/filistin-devlet-baskani-abbastan-cumhurbaskani-erdogana-ayasofya-tesekkuru-3550764
26.07.2020	Yeni Şafak	İstanbul Valisi Ali Yerlikaya Ayasofya Camii'nden çıkmıyor	https://www.yenisafak.com/gundem/istanbul-valisi-ali-yerlikaya-ayasofya-camiinden-cikmiyor-3550758
26.07.2020	Yeni Şafak	MSB'den Yunanistan'a çok sert tepki: Şanlı bayrağımıza uzanan kirli eller kırılır	https://www.yenisafak.com/gundem/msbden-yunanistana-cok-sert-tepki-sanli-bayragimiza-uzanan-kirli-eller-kirilir-3550746
26.07.2020	Yeni Şafak	İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu'ndan CHP Kurultayı ile ilgili dikkat çeken çıkış: İyi bir yönetimle toparlamamız gerekiyor	https://www.yenisafak.com/gundem/ibb-baskani-ekrem-imamoglundan-chp-kurultayi-ile-ilgili-dikkat-cekken-cikis-iyi-bir-yonetimle-toparlamamiz-gerekliyor-3550747
26.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camii'nde ikinci sabah namazı yoğunluğu	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-camiinde-ikinci-sabah-namazi-yogunlugu-3550700
26.07.2020	Yeni Şafak	Türkiye'nin gücünü gördüler: Bedelini göze alıyorsanız çıkın meydana	https://www.yenisafak.com/gundem/turkiyenin-gucunu-gorduler-bedelini-goze-aliyorsaniz-cikin-meydana-3550695
26.07.2020	Yeni Şafak	Turistlere özel rota: Namaz kılındığı esnada orta alan neden boş bırakıldı?	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-namaz-kilindigi-esnada-orta-alan-neden-bos-birakildi--3550694
26.07.2020	Yeni Şafak	Türkiye tarih yazıyor diğerleri tarih satıyor: Siyonist Arapların hüzünlü günü	https://www.yenisafak.com/hayat/turkiye-tarih-yaziyor-digerleri-tarih-satiyor-siyonist-araplarin-huzunlu-gunu-3550692

26.07.2020	Yeni Şafak	İlk namaz kimyalarını bozdu: Diyanet İşleri Başkanı Erbaş'a yönelik iftira kampanyası başlatıldı	https://www.yenisafak.com/hayat/diyanet-isleri-baskani-erbasa-yonelik-iftira-kampanyasi-baslatildi-3550690
26.07.2020	Yeni Şafak	Hadsizler: Ayasofya nedeniyle kuyruk acısı olan Yunanlar, Türkiye'ye küfür ve hakaret etti	https://www.yenisafak.com/dunya/ayasofya-nedeniyle-kuyruk-acisi-olan-yunanlar-turkiyeye-kufur-ve-hakaret-iceren-sloganlar-atti-3550681
26.07.2020	Yeni Şafak	Akın akın Ayasofya: Ayasofya önündeki kalabalık gece gündüz hiç bitmiyor	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-camii-turkiye-ve-dunyanin-dort-bir-yanindan-gelenlerin-akinina-ugradi-3550689
27.07.2020	Yeni Şafak	MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'den Selanik'te Türk bayrağı yakılmasına sert tepki	https://www.yenisafak.com/gundem/mhp-genel-baskani-devlet-bahceliden-selanikte-turk-bayragi-yakilmasina-sert-tepki-3550900
27.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan gençlere cami çağrısı: Gençler camilerimizi ihmal etmeyin	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaşkanı-erdogandan-genclere-cami-cagrisi-genclercamilerimizi-ihmal-etmeyin-3550897
27.07.2020	Yeni Şafak	Çavuşoğlu: Bayrak indirmek, Türk bayrağını yakmak böyle aciz davranışlar Yunanistan'a yakışır	https://www.yenisafak.com/gundem/cavusoglu-bayrak-indirmek-turk-bayragini-yakmak-boyle-aciz-davranislar-yunanistana-yakisir-3550862
27.07.2020	Yeni Şafak	Demba Ba'dan Ayasofya daveti: Beni görmek isteyen namaza gelsin	https://www.yenisafak.com/spor/demba-badan-ayasofya-daveti-beni-gormek-isteyen-namaza-gelsin-3550863
27.07.2020	Yeni Şafak	Yunan gazeteci böyle anlattı: Ayasofya'nın cami olarak açılması Yunanlıların kalbine saplanan bir ok...	https://www.yenisafak.com/gundem/yunan-gazeteci-boyle-anlatti-ayasofyanin-cami-olarak-acilmasi-yunanlilarin-kalbine-saplanan-bir-ok-3550836
27.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nde sabah namazına yoğun katılım sürüyor	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-i-kebir-cami-i-serifinde-sabah-namazina-yogun-katilim-suruyor-3550810
27.07.2020	Yeni Şafak	İlk ezanı ağlayarak okuduk	https://www.yenisafak.com/gundem/ilk-ezani-aglayarak-okuduk-3550797

27.07.2020	Yeni Şafak	Omuzlarımızda ağır ve şerefli bir yük var	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-camiinin-imam-ve-muezzinleri-konustu-omuzlarimizda-agir-ve-serefli-bir-yuk-var-3550798
27.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya sevgisi: Her saat büyük coşku	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-camiine-vatandaslarin-ilgisi-suruyor-her-saat-buyuk-cosku-3550783
27.07.2020	Yeni Şafak	Bayram tedbirleri masada	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskanligi-kabinesi-toplaniyor-masada-neler-var-kurban-bayraminda-yasak-olacak-mi-3550801
27.07.2020	Yeni Şafak	Savunma Bakanlığı'ndan Yunanistan'a bayrak uyarısı: O eller kırılır	https://www.yenisafak.com/gundem/savunma-bakanligindan-yunanistana-bayrak-uyarisi-o-eller-kirilir-3550790
28.07.2020	Yeni Şafak	İletişim Başkanı Altun'dan Yunanistan'a Yunanca mesaj: Milletimizin kültürel ve dini çeşitliliğini korumak için görülmemiş adımlar attık	https://www.yenisafak.com/gundem/iletisimbaskani-altundan-yunanistana-yunanca-mesajmilletimizin-kulturel-ve-dini-cesitliliğini-korumak-icin-gorulmemis-adimlar-attik-3551058
28.07.2020	Yeni Şafak	İletişim Başkanı Altun duyurdu: Ayasofya ile ilgili CİMER'e mesaj yağdı	https://www.yenisafak.com/gundem/iletisimbaskani-altun-duyurdu-ayasofya-ile-ilgili-cimere-mesaj-yagdi-3551036
28.07.2020	Yeni Şafak	Yunanistan Dışişleri Bakanı Dendias: Baskı veya tehdit olmadan Türkiye'yle diyaloga hazırız	https://www.yenisafak.com/dunya/yunanistan-disisleri-bakani-dendias-baski-veya-tehdit-olmadan-turkiyeye-diyaloga-haziriz-3551014
28.07.2020	Yeni Şafak	HDP'den PKK medyasına açıklama: Türkiye'yi Apo kurtarır	https://www.yenisafak.com/gundem/hdpden-pkk-medyasina-aciklama-turkiyeyi-apo-kurtarir-3551002
28.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın'dan 'Atatürk' ve 'Ayasofya' açıklaması: Müsaade etmeyiz	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskanligi-sozcusu-ibrahim-kalindan-ataturk-ve-ayasofya-aciklamasi-musaade-etmeyiz-3550972
28.07.2020	Yeni Şafak	Yunan rahipten Ayasofya ayarı	https://www.yenisafak.com/dunya/yunan-rahipten-ayasofya-ayari-3550904
28.07.2020	Yeni Şafak	Diriliş mücadelesi veriyoruz	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-erdogan-ilan-etti-dirilis-mucadelesi-veriyoruz-3550920

29.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'nın açılmasıyla ilgili yorumlarıyla çok konuşulan dövmeli genç artık AK Partili	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyanin-acilmasiyla-igili-yorumlariyla-cok-konusulan-dovmeli-genc-artik-ak-partili-3551148
29.07.2020	Yeni Şafak	320 yerel medya kuruluşundan Şener'e destek: Ezan diyen, cumhuriyet diyen Nedim Şener'in yanındayız	https://www.yenisafak.com/gundem/320-yerel-medya-kurulusundan-senere-destek-ezan-diyen-cumhuriyet-diyen-nedim-senerin-yanindayiz-3551125
29.07.2020	Yeni Şafak	Diyanet İşleri Başkanı Erbaş'tan Müslüman dini liderlere Ayasofya Camii mektubu	https://www.yenisafak.com/hayat/diyanet-isleri-baskani-erbastan-musliman-dini-liderlere-ayasofya-camii-mektubu-3551110
29.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'ndeki sabah namazına yoğun ilgi: İçeride yer kalmadı	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-i-kebir-cami-i-serifindeki-sabah-namazina-yogun- ilgi-iceride-yer-kalmadi-3551079
29.07.2020	Yeni Şafak	Dört stratejik müdahale: Ortadoğu, Afrika ve Balkanlar'da dengeleri değiştirdi	https://www.yenisafak.com/gundem/dort-stratejik-mudahale-ortadogu-afrika-ve-balkanlarda-dengeleri-degistirdi-3551068
30.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi gümüş üzeri altın kaplama hatıra paraları online satışa sunulacak	https://www.yenisafak.com/ekonomi/ayasofya-i-kebir-cami-i-serifi-gumus-uzeri-altin-kaplama-hatira-paralari-online-satisa-sunulacak-3551281
30.07.2020	Yeni Şafak	Bahçeli: Anıtkabir ile Ayasofya hattında kutuplaşma yaratmak soysuzluktur	https://www.yenisafak.com/gundem/mhp-lideri-devlet-bahceli-sanal-ucurumlar-olusturmak-en-hafif-tabirle-soysuzluktur-3551279
30.07.2020	Yeni Şafak	Murat Kekilli, Sezai Karakoç'un "Ey Sevgili" eserini besteleyerek müzikseverlerle buluşturdu	https://www.yenisafak.com/hayat/murat-kekilli-sezai-karakocun-ey-sevgili-eserini-besteleyerek-muzikseverlerle-bulusturdu-3551269
30.07.2020	Yeni Şafak	Erbaş Kurban Bayramı mesajı yayımladı: Bayramların teselli edici özelliğine daha fazla ihtiyacımız var	https://www.yenisafak.com/gundem/erbas-kurban-bayrami-mesaji-yayimladi-bayramlarin-teselli-edici-ozelligine-daha-fazla-ihtiyacimiz-var-3551267

30.07.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan: Egemenlik haklarımızı kullanmakta tereddüt göstermeyeceğiz	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-erdogandan-bayram-mesaj-3551252
31.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nde cuma namazı yoğunluğu	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-i-kebir-cami-i-serifinde-cuma-namazi-yogunlugu-3551393
31.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'da bayram namazını kılanlar cumayı bekliyor	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofyada-bayram-namazini-kilanlar-cumayi-bekliyor-3551376
31.07.2020	Yeni Şafak	TBMM Bakanı Şentop: Ayasofya'nın açılması tarihimizde en önemli dönüm noktalarından birisi oldu	https://www.yenisafak.com/gundem/tbmm-bakani-sentop-ayasofyanin-acilmasi-tarihimizde-en-onemli-donum-noktalarindan-birisi-oldu-3551335
31.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camii'nde ilk bayram namazı: Vatandaşlar koşarak geldi	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofya-camiinde-ilk-bayram-namazi-vatandaslar-kosarak-geldi-3551331
31.07.2020	Yeni Şafak	Evlatlarımıza yeni zaferler bırakacağız	https://www.yenisafak.com/gundem/evlatlarimiza-yeni-zaferler-birakacagiz-3551319
31.07.2020	Yeni Şafak	Ayasofya Camii'nde ilk bayram	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-camiinde-ilk-bayram-3551311
1.08.2020	Yeni Şafak	İYİ Parti lideri Akşener, Ayasofya'yı ziyaret etti	https://www.yenisafak.com/gundem/iyi-parti-lideri-aksener-ayasofyayi-ziyaret-etti-3551512
1.08.2020	Yeni Şafak	Ayasofya-i Kebir Cami-i Şerifi'nde bayramın ikinci günü ziyaretçi yoğunluğu yaşanıyor	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-i-kebir-cami-i-serifi-kac-kisi-ziyaret-etti-3551505
1.08.2020	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan: Ayasofya'nın ibadete açılması bayram sevincimizi daha da artırmıştır	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-erdogan-ak-partinin-81-il-teskilatiyla-bayramlasti-3551503
1.08.2020	Yeni Şafak	AK Parti'nin siyasi partilerle bayramlaşma programı belli oldu	https://www.yenisafak.com/gundem/ak-partinin-siyasi-partilerle-bayramlasma-programi-belli-oldu-3551462
1.08.2020	Yeni Şafak	Mescid-i Aksa'dan selam var	https://www.yenisafak.com/dunya/mescid-i-aksadan-selam-var-3551438

1.08.2020	Yeni Şafak	Ayasofya ortak coşku oldu	https://www.yenisafak.com/gundem/ayasofya-ortak-cosku-oldu-3551437
2.08.2020	Yeni Şafak	Fransız Le Monde gazetesi: Erdoğan, Sevr'den intikamını alıyor	https://www.yenisafak.com/dunya/fransiz-le-monde-gazetesi-erdogan-sevrden-intikamini-aliyor-3551611
2.08.2020	Yeni Şafak	İran, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a minnettar: Ayasofya'nın cami olması büyük başarı	https://www.yenisafak.com/gundem/iran-cumhurbaskani-erdogana-minnettar-ayasofyanin-cami-olmasi-buyuk-basari-3551598
2.08.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'da bir yatsı namazı	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofyada-bir-yatsi-namazi-3551475
2.08.2020	Yeni Şafak	Kadınlar kısmında ölümlük halılar	https://www.yenisafak.com/hayat/kadınlar-kisminda-olumluk-halilar-3551476
2.08.2020	Yeni Şafak	Ayasofya'da ilk namaz coşkusu	https://www.yenisafak.com/hayat/ayasofyada-ilk-namaz-coskusu-3551472
2.08.2020	Yeni Şafak	Bu heyecan bitmez: Ayasofya Cami dolup taşıyor	https://www.yenisafak.com/gundem/bu-heyecan-bitmez-ayasofya-cami-dolup-tasiyor-3551548
2.08.2020	Yeni Şafak	Dostlarımızı artıracamız	https://www.yenisafak.com/gundem/dostlarimizi-artiracagiz-3551542

TÜRK BASININDAKİ ÖĞRENCİ ANDI KARARLARINA YÖNELİK ÇEVİRİM İÇİ HABERLER

TARİH	GAZETE ADI	BAŞLIK	BAĞLANTI
8.10.2013	Hürriyet	Öğrenci andı okullarda okunmadı	https://www.hurriyet.com.tr/egitim/ogrenci-andi-okullarda-okunmadi-24876523
8.10.2013	Hürriyet	Şubat'ta atama yok	https://www.hurriyet.com.tr/egitim/subatta-atama-yok-24876515
8.10.2013	Hürriyet	Andımızı kim yazdı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/andimizi-kim-yazdi-24875649
8.10.2013	Hürriyet	Bahçeli: Türk milleti her şeyin farkındadır	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bahceli-turk-milleti-her-seyin-farkindadir-24877458
8.10.2013	Hürriyet	Erdoğan'dan başörtülü kadınlara 'provokasyon' uyarısı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/erdogandan-basortulu-kadinlara-provokasyon-uyarisi-24877218
8.10.2013	Hürriyet	Andımız ve kamuda başörtüsü yasağı kaldırıldı	https://www.hurriyet.com.tr/egitim/andimiz-ve-kamuda-basortusu-yasagi-kaldirildi-24875837
9.10.2013	Hürriyet	Öğrenci andının kaldırılması yargıya taşındı	https://www.hurriyet.com.tr/egitim/ogrenci-andinin-kaldirilmesi-yargiya-tasindi-24884871
9.10.2013	Hürriyet	Andımız yazarı sözüm ona bir bilim insanıydı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/andimiz-yazari-sozum-ona-bir-biliminsaniydi-24882319
9.10.2013	Hürriyet	Dershaneye ruhsat yok	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/dershaneye-ruhsat-yok-24882533
9.10.2013	Hürriyet	Ata'ya bile kafa tutan 'Ant' yazarı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ata-ya-bile-kafa-tutan-ant-yazari-24882357
9.10.2013	Hürriyet	'Türk yasak' de, mesele bitsin	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/turk-yasak-de-mesele-bitsin-24882441
9.10.2013	Hürriyet	Bahçeli: "Tescilli Türk düşmanı"	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bahceli-tescilli-turk-dusmani-24882406
9.10.2013	Hürriyet	İsimsiz bir ulus düşünülemez	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/isimsiz-bir-ulus-dusunulemez-24874885

10.10.2013	Hürriyet	AB İlerleme Raporu'na 'paket' makyajı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ab-ilerleme-raporuna-paket-makyaji-24884536
10.10.2013	Hürriyet	Andımız'la protesto	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/andimiz-la-protesto-24890310
10.10.2013	Hürriyet	Kalkan Andımız'a iptal davası	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/kalkan-andimiz-a-iptal-davasi-24890332
11.10.2013	Hürriyet	CHP'li 33 vekilden 'Andımız' teklifi	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/chpli-33-vekilden-andimiz-teklifi-24899925
11.10.2013	Hürriyet	Karşı devrimi kabul etmeyiz	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/karsi-devrimi-kabul-etmeyiz-24898241
12.10.2013	Hürriyet	Yazıcı'dan 'andımız' sorusuna cevap	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/yazicidan-andimiz-sorusuna-cevap-24907954
12.10.2013	Hürriyet	Balıkesir'de öğretmene dayak suçlaması	https://www.hurriyet.com.tr/egitim/balikesir-de-ogretmene-dayak-suclamasi-24907925
12.10.2013	Hürriyet	M. Ali Şahin'den başörtü açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/m-ali-sahinden-basortu-aciklamasi-24907023
12.10.2013	Hürriyet	CHP-MHP-İP'ten Andımız protestosu	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/chp-mhp-ip-ten-andimiz-protestosu-24905481
16.10.2013	Hürriyet	Hedef, 29 Ekim'de 1 milyon İzmirli'ye Andımız'ı okutmak	https://www.hurriyet.com.tr/ege/hedef-29-ekim-de-1-milyon-izmirli-ye-andimiz-i-okutmak-24922512
17.10.2013	Hürriyet	Beş bin Karşıyakalı tribünde Andımızı okudu	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bes-bin-karsiyakali-tribunde-andimizi-okudu-24932926
18.10.2013	Hürriyet	Hep orada kal	https://www.hurriyet.com.tr/ege/hep-orada-kal-24933901
21.10.2013	Hürriyet	Andımız için Danıştay'a dava	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/andimiz-icin-danistay-a-dava-24951630
22.10.2013	Hürriyet	'Andımız'la askere	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/andimiz-la-askere-24955495
23.10.2013	Hürriyet	Üzerimizde hesap yapan memur	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/uzerimizde-hesap-yapan-memur-24962744
27.10.2013	Hürriyet	Kan lobisi var	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/kan-lobisi-var-24990375
28.10.2013	Hürriyet	'ODTÜ'ye aldırma Yüzüncü Yıl seninle'	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/odtuye-aldirma-yuzuncu-yil-seninle-24989585

29.10.2013	Hürriyet	Halkın bayramı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/halkin-bayrami-25000650
19.10.2018	Hürriyet	Engin Özkoç: Danıştay'ı töhmet altında bırakmak doğru değil	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/engin-ozkoc-danistayi-tohmet-altinda-birakmak-40992343
19.10.2018	Hürriyet	MEB'den 'Andımız dönmesin' temyizi	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/mebden-andimiz-donmesin-temyizi-40992601
19.10.2018	Hürriyet	Eğitim Bir-Sen Uşak Şubesi'nden 'Andımız' açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/usak/egitim-bir-sen-usak-subesinden-andimiz-acikl-40992273
19.10.2018	Hürriyet	CHP'li Yılmaz: Atatürk'ü eleştirdikleri noktaları över hale gelecekler	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/chpli-yilmaz-aturku-elestirdikleri-noktala-40992074
19.10.2018	Hürriyet	Eğitim Bir-Sen: Danıştay'ın 'Öğrenci Andı' kararı ideolojik	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/izmir/egitim-bir-sen-danistayin-ogrenci-andi-kara-40991962
19.10.2018	Hürriyet	Danıştay'ın öğrenci andı kararıyla ilgili bakanlıktan açıklama	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/danistayin-ogrenci-andi-karariyla-ilgili-bakanliktan-aciklama-40991918
20.10.2018	Hürriyet	Bahçeli'den "andımız" açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bahceliden-andimiz-aciklamasi-40993292
20.10.2018	Hürriyet	TGB üyeleri 'Andımız'ı okudu	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/antalya/tgb-uyeleri-andimizi-okudu-40993181
20.10.2018	Hürriyet	AK Partili Kurtulmuş: Suudi yönetimi bu işten sıyrılamaz (2)	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/konya/ak-partili-kurtulmus-suudi-yonetimi-bu-isten-s-40993001
20.10.2018	Hürriyet	Gültekin: MEB, Danıştay kararını 30 gün içinde uygulamak zorunda	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/gultekin-meb-danistay-kararini-30-gun-icinde-40992949
21.10.2018	Hürriyet	Andımız'ın dönüşü muhteşem oldu	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/adana/andimizin-donusu-muhtesem-oldu-40993622
21.10.2018	Hürriyet	Belediye binasına dev 'Atatürk' ve 'Andımız' pankartı	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/isparta/belediye-binasina-dev-aturk-ve-andimiz-pa-40993624
21.10.2018	Hürriyet	Sezon açılışı Andımız'la yapıldı	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/izmir/gaziemir/sezon-acilisi-andimizla-yapildi-40993580
21.10.2018	Hürriyet	Son dakika... Numan Kurtulmuş'tan canlı yayında flaş sözler	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-numan-kurtulmustan-cemal-kasikci-cinayetiyle-ilgili-carpici-sozler-40993507

22.10.2018	Hürriyet	'Parti devletinin sonu olacak'	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/parti-devletinin-sonu-olacak-40995279
22.10.2018	Hürriyet	Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Kalın: Cumhurbaşkanımızın MHP'yi hedef alan bir açıklaması söz konusu değil	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/cumhurbaskanligi-sozcusu-kalin-cumhurbaskanimi-40995161
22.10.2018	Hürriyet	Ülkü Ocakları'ndan 'Andımız' okumalı Memur-Sen protestosu	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/bolu/merkez/ulku-ocaklarindan-andimiz-okumali-memur-sen-40995162
22.10.2018	Hürriyet	CHP'li Öztrak: Hukuk varsa Andımız yeniden okutulmaya başlanacak	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/chpli-oztrak-hukuk-varsa-andimiz-yeniden-okut-40995146
22.10.2018	Hürriyet	Eğitim-Bir-Sen İl Başkanı Memiş: TBMM ve Danıştay üyeleri Andımız'ı okusun	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/diyarbakir/merkez/egitim-bir-sen-il-baskani-memis-tbmm-ve-danist-40995041
23.10.2018	Hürriyet	Kamu-Sen Genel Başkanı Kahveci: Bu milletin adı Türk milletidir	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/amasya/merkez/kamu-sen-genel-baskani-kahveci-bu-milletin-adi-40996158
23.10.2018	Hürriyet	Akşener: Andımız'a da ezanimıza da el sürdürmeyiz	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/aksener-andimiza-da-ezanimiza-da-el-surdurmeyiz-40996427
23.10.2018	Hürriyet	Cumhurbaşkanı Erdoğan: 'Cumhur İttifakı'na herhangi bir leke gelsin asla istemeyiz (Geniş haber)	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/cumhurbaskani-erdogan-cumhur-ittifakina-herh-40995966
23.10.2018	Hürriyet	Erdoğan 'Yol arkadaşımı feda edemem' dedi, Bozdağ gözyaşlarını tutamadı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/erdogan-yol-arkadasimi-feda-edemem-dedi-bozdag-gozyaslarini-tutamadi-40995879
23.10.2018	Hürriyet	Bahçeli: İttifak niyetimiz kalmamıştır (2)-(Tekrar)	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/bahceli-ittifak-niyetimiz-kalmamistir-2-t-40995846
23.10.2018	Hürriyet	Akşener: Bu öksüz Türklüğümüzü bin cihana değişmeyiz	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/aksener-bu-oksuz-turklugumuzu-bin-cihana-degis-40995818
24.10.2018	Hürriyet	Milli Eğitim'den andımız temyizi	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/milli-egitimden-andimiz-temyizi-40997602
24.10.2018	Hürriyet	CHP'li Bekaroğlu: Bu bir çıkar ittifakıdır	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/chpli-bekaroglu-bu-bir-cikar-ittifakidir-40997110

24.10.2018	Hürriyet	İYİ Parti Çankırı teşkilatı 'Öğrenci Andı'nı okudu	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/cankiri/merkez/iyi-parti-cankiri-teskilati-ogrenci-andini-ok-40996992
24.10.2018	Hürriyet	Adalet Bakanı Gül'den flaş açıklamalar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/adalet-bakani-gulden-flas-af-aciklamasi-40996695
24.10.2018	Hürriyet	Google'da en çok neleri aradık?	https://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/google-da-en-cok-neleri-aradik-40996527
25.10.2018	Hürriyet	Milli Eğitim Bakanı Selçuk: Merkezi sınavda sürprizle karşılaşmayacaksınız	https://www.hurriyet.com.tr/egitim/milli-egitim-bakani-selcuk-bu-bir-millet-odevidir-40997845
25.10.2018	Hürriyet	Tokat'ta üniversite öğrencilerinden 'andımız' eylemi	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/tokat/tokatta-universite-ogrencilerinden-andimiz-e-40998424
25.10.2018	Hürriyet	TBB Başkanı Metin Feyzioğlu: Milli gururumuzda yaralanma oldu	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/erzurum/merkez/tbb-baskani-metin-feyzioглу-milli-gururumuzda-40998426
25.10.2018	Hürriyet	Bekir Bozdağ Meclis'teki o anları anlattı	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bekir-bozdog-meclisteki-o-anlari-anlatti-40998263
25.10.2018	Hürriyet	Milli Eğitim Bakanı Selçuk: Merkezi sınavda sürprizle karşılaşmayacaksınız	https://www.hurriyet.com.tr/egitim/milli-egitim-bakani-selcuk-bu-bir-millet-odevidir-40997845
26.10.2018	Hürriyet	Kamu çalışanları basın açıklamasında 'Andımız'ı okudu	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/kayseri/kamu-calisanlari-basin-aciklamasinda-andimiz-40999569
26.10.2018	Hürriyet	Türkiye Kamu-Sen'den 'Andımız' protestosu	https://www.hurriyet.com.tr/egitim/turkiye-kamu-senden-andimiz-protestosu-40999931
26.10.2018	Hürriyet	İnce: Cumhurbaşkanlığı seçiminin 5 yıl sürmeyeceğini senet veririm	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/sakarya/adapazari/ince-cumhurbaskanligi-seciminin-5-yil-surmeyec-40999913
26.10.2018	Hürriyet	Kamu çalışanları basın açıklamasında 'Andımız'ı okudu	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/kayseri/kamu-calisanlari-basin-aciklamasinda-andimiz-40999569
26.10.2018	Hürriyet	Erdoğan: Çocukça açıklamalar devlet ciddiyeti, adamlığı ile uyumsuz (Geniş haber)	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/erdogan-cocukca-aciklamalar-devlet-ciddiyeti-40999477
26.10.2018	Hürriyet	Son dakika... Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan kritik mesajlar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-cumhurbaskani-erdogandan-kritik-mesajlar-40999156

26.10.2018	Hürriyet	Süryani Türker, Daniştay'ın 'Andımız' kararını eleştirdi	https://www.hurriyet.com.tr/yemel-haberler/mardin/midyat/suryani-turker-danistayin-andimiz-kararini-40999140
27.10.2018	Hürriyet	'Öğrenci Andı'nı okudular	https://www.hurriyet.com.tr/yemel-haberler/amasya/merkez/ogrenci-andini-okudular-41000564
27.10.2018	Hürriyet	Beyoğlu'nda "Andımız" eylemi	https://www.hurriyet.com.tr/yemel-haberler/istanbul/beyoglu/beyoglundanda-andimiz-eylemi-41000427
27.10.2018	Hürriyet	Kamu-Sen'den Andımız açıklaması	https://www.hurriyet.com.tr/yemel-haberler/burdur/kamu-senden-andimiz-aciklamasi-41000100
28.10.2018	Hürriyet	Antalya'da müthiş görüntüler... 600 metrelik dev Türk bayrağı ile yürüyüş	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/antalyada-muthis-goruntuler-600-metrelik-dev-turk-bayragi-ile-yuruyus-41001364
28.10.2018	Hürriyet	29 Ekim kutlamasında 'Andımız' yanlış okundu	https://www.hurriyet.com.tr/yemel-haberler/bolu/merkez/29-ekim-kutlamasinda-andimiz-yanlis-okundu-41001315
28.10.2018	Hürriyet	Tarım ve Orman Bakanı Pakdemirli telekonferansla partililere seslendi	https://www.hurriyet.com.tr/yemel-haberler/izmir/tarim-ve-orman-bakani-pakdemirli-telekonferansl-41001316
29.10.2018	Hürriyet	TGB'den Anıtkabir'e Cumhuriyet yürüyüşü	https://www.hurriyet.com.tr/yemel-haberler/ankara/tgbden-anitkabire-cumhuriyet-yuruyusu-41002215
29.10.2018	Hürriyet	Düzce'de, Türk Eğitim-Sen'den andımız tepkisi	https://www.hurriyet.com.tr/yemel-haberler/duzce/merkez/duzcede-turk-egitim-senden-andimiz-tepkisi-41002190
29.10.2018	Hürriyet	Adalet Bakanı açıkladı: Yeni bir taslak hazırladık...	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/adalet-bakani-acikladi-yeni-bir-taslak-hazirladik-41001485
29.10.2018	Hürriyet	İlber Ortaylı: Atatürk'ün hayalindeki ülke beynelminel kültürü benimseyen bir Türkiye	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ilber-ortayli-aturkun-hayalindeki-ulke-beynelminel-kulturu-benimseyen-bir-turkiye-41001337
29.10.2018	Hürriyet	Yaz tatili kısalabilir	https://www.hurriyet.com.tr/egitim/yaz-tatili-kisalabilir-41001321
30.10.2018	Hürriyet	Cumhuriyet Yürüyüşü'nde bin metrelik Türk bayrağı ve Atatürk posteri	https://www.hurriyet.com.tr/yemel-haberler/merzin/merkez/cumhuriyet-yuruyusunde-bin-metrelik-turk-bayra-41003037
30.10.2018	Hürriyet	Cumhurbaşkanı Erdoğan: Biz cumhuriyetimizi lafla değil, icraatla kutluyoruz	https://www.hurriyet.com.tr/yemel-haberler/ankara/cumhurbaskani-erdogan-biz-cumhuriyetimizi-laf-41003000

30.10.2018	Hürriyet	Son dakika... Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan önemli açıklamalar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-cumhurbaskani-erdogandan-onemli-aciklamalar-41002761
31.10.2018	Hürriyet	CHP'li Öztrak: En doğru adayla en çok oyu alacağız	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/chpli-oztrak-en-dogru-adayla-en-cok-oyu-alaca-41004606
31.10.2018	Hürriyet	Fezlioğlu: Kaşıkçı'nın failleri Türkiye'de yargılanmalıdır	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/kayseri/fezlioglu-kasikcinin-failleri-turkiyede-yarg-41003629
1.11.2018	Hürriyet	CHP lideri Kılıçdaroğlu'ndan önemli açıklamalar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/chp-lideri-kilicdaroglundan-onemli-aciklamalar-41005845
2.11.2018	Hürriyet	Danıştay, Türk Eğitim-Sen'den Andımız için savunma istedi	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/danistay-turk-egitim-senden-andimiz-icin-savunma-istedi-41007095
3.11.2018	Hürriyet	Trump 'talimat vereceğim' dedi	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/trump-talimat-verecegim-dedi-41007845
3.11.2018	Hürriyet	Cumhurbaşkanı Erdoğan: Andımız ezanı Türkçe okumak, okutmak isteyenlerin eseridir-1	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/merkez/cumhurbaskani-erdogan-andimiz-ezani-turkce-oku-41007464
3.11.2018	Hürriyet	(Geniş Haber) Erdoğan: Andımız ezanı Türkçe okumak, okutmak isteyenlerin eseridir	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/genis-haber-erdogan-andimiz-ezani-turkce-oku-41007563
3.11.2018	Hürriyet	Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan çok sert 'Öğrenci Andi' tepkisi	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-mujdeyi-genclerimizle-paylasmis-olalim-41007383
5.11.2018	Hürriyet	CHP'li Öztrak: Milletçe hepimizi faiz lobilerinin ellerine düşürdüler	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/chpli-oztrak-milletce-hepimizi-faiz-lobilerin-41009645
6.11.2018	Hürriyet	'Türkiye toplumsal bunalımın kıyısında'	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/turkiye-toplumsal-bunalimin-kiyisinda-41010918
6.11.2018	Hürriyet	Bahçeli: Türkçülük ırkçılık değildir	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/bahceli-turkculuk-irkcilik-degildir-41010404
6.11.2018	Hürriyet	Meral Akşener İYİ Parti grup toplantısında konuştu	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/meral-aksener-iyi-parti-grup-toplantisinda-konustu-41009928
7.11.2018	Hürriyet	İbrahim Kalın: ABD'nin böyle bir ödül koyması, çok geç kalmış bir adımdır	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/ibrahim-kalin-abdnin-boyle-bir-odul-koymasi-41012101

9.11.2018	Hürriyet	CHP'li Kaya'dan Öztürk'e tepki	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/chpli-kayadan-ozturke-tepki-41014025
10.11.2018	Hürriyet	TGB'liler Andımız'ı okudu	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/izmir/tgbliler-andimizi-okudu-41015142
14.11.2018	Hürriyet	CHP'li Altay: Bürokratları görevden almak garip durum	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/chpli-altay-burokratları-gorevden-almak-garip-41019571
14.11.2018	Hürriyet	'Öğrenci andı' tartışmasında flaş görevden almalar	https://www.hurriyet.com.tr/gundem/ogrenci-andi-tartismasinda-flas-gorevden-almalar-41018861
15.11.2018	Hürriyet	'Andımız' faturası	https://www.hurriyet.com.tr/egitim/andimiz-faturasi-41019665
16.11.2018	Hürriyet	Bakan Selçuk: İleri hedeflere ihtiyacımız var (2)	https://www.hurriyet.com.tr/yerel-haberler/isparta/bakan-selcuk-ileri-hedeflere-ihtiyacimiz-var-41021650
8.10.2013	Sözcü	Türban ve Andımız yargıda	https://www.sozcu.com.tr/2013/gundem/turban-ve-andimiz-yargida-386088/
8.10.2013	Sözcü	'Ant'sız ilk gün!	https://www.sozcu.com.tr/2013/gunun-icinden/andsiz-ilk-gun-385684/
8.10.2013	Sözcü	Avcı'dan şok "Andımız" yorumu!	https://www.sozcu.com.tr/egitim/avcidan-sok-andimiz-yorumu.html
9.10.2013	Sözcü	Andımızın nesi dokundu bilmiyorum	https://www.sozcu.com.tr/2013/magazin/andimizin-nesi-dokundu-bilmiyorum-386672/
10.10.2013	Sözcü	SÖZCÜ, Tayyip'in kaldırdığı ANDIMIZ'ı veriyor	https://www.sozcu.com.tr/2013/genel/sozcu-tayyipin-kaldirdigi-andimizi-veriyor-386212/
13.10.2013	Sözcü	Andımız'ı okuyana hakaret ve dayak!	https://www.sozcu.com.tr/2013/genel/andimizi-okuyana-hakaret-ve-dayak-388611/
21.10.2013	Sözcü	'Andımız' için Danıştay'a dava!	https://www.sozcu.com.tr/egitim/andimiz-icin-danistaya-dava.html
24.10.2013	Sözcü	Okulda yasak cepte özgür	https://www.sozcu.com.tr/2013/teknoloji/andimiz-uygulamasina-buyuk-ilgi-394433/
29.10.2013	Sözcü	100 bin İzmirli Andımız'ı okudu	https://www.sozcu.com.tr/2013/gunun-icinden/100-bin-izmirli-andimizi-okudu-397615/
12.11.2013	Sözcü	Bütçede 'terbiyesiz' tartışması	https://www.sozcu.com.tr/2013/gunun-icinden/butcede-terbiyesiz-tartismasi-405467/

19.10.2018	Sözcü	Millî Eğitim Bakanlığı'ndan 'Andımız' açıklaması	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/milli-egitim-bakanligindan-andimiz-aciklamasi-2690105/
19.10.2018	Sözcü	Andımız kararı 1 oy farkla!	https://www.sozcu.com.tr/2018/egitim/mebden-aturklu-savunma-2690304/
19.10.2018	Sözcü	MHP'den dev 'Andımız' paylaşımı	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/mhpden-dev-andimiz-pankarti-2690384/
19.10.2018	Sözcü	İYİ Parti'den Bozdağ'a sert 'Andımız' tepkisi!	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/iyi-partiden-bozdaga-sert-andimiz-tepkisi-2690847/
19.10.2018	Sözcü	Andımız için gözler Millî Eğitim Bakanlığı'nda	https://www.sozcu.com.tr/2018/egitim/adimiz-icin-gozler-milli-egitim-bakanliginda-2690002/
19.10.2018	Sözcü	Önce eski bakan sonra yeni bakandan 'Andımız' tepkisi	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/once-eski-bakan-sonra-yeni-bakandan-andimiz-tepkisi-2689839/
19.10.2018	Sözcü	Bekir Bozdağ'dan, Danıştay'ın 'Öğrenci Andı' kararına tepki	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/bekir-bozdagdan-danistayin-ogrenci-andi-kararina-tepki-2689488/
19.10.2018	Sözcü	Akşener: Türk olmaktan mı, doğru olmaktan mı rahatsız oluyorlar?	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/aksener-turk-olmaktan-mi-dogru-olmaktan-mi-rahatsiz-oluyorlar-2690173/
20.10.2018	Sözcü	MHP ile AKP arasında 'andımız' kavgası	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/mhp-ile-akp-arasinda-andimiz-kavgasi-2692316/
20.10.2018	Sözcü	Ülkü Ocakları Genel Başkanı Olcay Kılavuz'dan andımız karşıtlarına FETÖ benzetmesi	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/ulku-ocaklari-genel-baskani-olcay-kilavuzdan-andimiz-karsitlarina-feto-benzetmesi-2692595/
20.10.2018	Sözcü	Akşener Mersin'de Andımız'ı okudu	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/aksener-mersinde-andimizi-okudu-2692859/
20.10.2018	Sözcü	AKP'li Bozdağ: Tehdide muhatap oldum	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/akpli-bozdag-tehdide-muhatap-oldum-2692721/
21.10.2018	Sözcü	'Millî Eğitim, Andımız kararını 30 gün içinde uygulamak zorunda'	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/milli-egitim-andimiz-kararini-30-gun-icinde-uygulamak-zorunda-2693113/
22.10.2018	Sözcü	MHP'de Andımız tepkisi bitmiyor	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/mhpde-andimiz-tepkisi-bitmiyor-2694543/
22.10.2018	Sözcü	CHP'li Öztrak: Açıklayın 'Andımız'ın neresine karşısınız?	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/chpli-oztrak-aciklayin-andimizin-neresine-karsisiniz-2695468/

23.10.2018	Sözcü	Türkiye Kamu-Sen'den sert 'Andımız' açıklaması	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/turkiye-kamu-senden-andimiz-aciklamasi-2698067/
23.10.2018	Sözcü	Andımızın yazarı Reşit Galip kimdir? Reşit Galip'in hayatı...	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/andimizin-yazarı-resit-galip-kimdir-resit-galipin-hayati-2697151/
23.10.2018	Sözcü	HDP'den Bahçeli'yle yolları ayıran Erdoğan'a çağrı: Gelin masaya oturalım	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/hdpden-bahceliyle-yollari-ayiran-erdogana-cagri-gelin-masaya-oturalim-2697492/
23.10.2018	Sözcü	Akşener: Biz o gün Birinci Meclis'te olacağız	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/aksener-grup-toplantisinde-konusuyor-2696663/
25.10.2018	Sözcü	AKP'den ilginç 'Gökçek' açıklaması	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/akpden-gokcek-aciklamasi-2701170/
26.10.2018	Sözcü	SÖZCÜ'den 3 dev hizmet	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/sozcuden-3-dev-hizmet-2702741/
27.10.2018	Sözcü	AKP'den Danıştay'a 'Andımız' tepkisi	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/akpden-andimiz-tepkisi-2695300/
27.10.2018	Sözcü	Binlerce kişi 'Andımız'ı okuyacak!	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/ankarada-binlerce-kisi-andimizi-okuyacak-2701807/
27.10.2018	Sözcü	İYİ Partili Özdağ'dan sert 'Andımız' açıklaması! "HDP ve MHP, AKP'nin ortağı"	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/iyi-partili-ozdagdan-sert-andimiz-aciklamasi-hdp-ve-mhp-akpnin-ortagi-2705668/
27.10.2018	Sözcü	Milli Eğitim Bakanı Selçuk'tan 'Andımız' açıklaması	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/meb-bakani-selcuk-5-yasinda-ilkokula-baslanmaz-2700973/
27.10.2018	Sözcü	Odunpazarı Belediyesi hizmet binalarına andımızı astı	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/odunpazarı-belediyesi-hizmet-binalarına-andimizi-asti-2705133/
27.10.2018	Sözcü	Ülkü Ocakları Taksim'de andımızı okudu	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/ulku-ocaklari-taksimde-andimizi-okudu-2705200/
27.10.2018	Sözcü	MHP'li Erhan Usta: Danıştay kararının tartışılacak bir yanı yok	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/son-dakika-mhpli-erhan-usta-danistay-kararinin-tartisilacak-bir-yani-yok-2690893/
27.10.2018	Sözcü	Erdoğan-Bahçeli krizine flaş açıklama! 'Çarpıtma var'	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/son-dakika-kabine-toplantisi-sonrasi-kalindan-onemli-aciklamalar-2695890/

30.10.2018	Sözcü	Anıtkabir’de tüyleri diken diken eden görüntüler! Binler hep bir ağızdan Andımızı okudu	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/anitkabirde-tuyleri-diken-diken-eden-goruntuler-binler-hep-bir-agizdan-andimizi-okudu-2708686/
31.10.2018	Sözcü	Bahçeli’den ‘Andımız’ çıkışı	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/son-dakika-bahceliden-andimiz-cikisi-2692653/
31.10.2018	Sözcü	Danıştay’dan flaş ‘Andımız’ kararı: Okutulsun!	https://www.sozcu.com.tr/2018/egitim/ogrenci-andinda-danistay-son-noktayi-koydu-okutulsun-2688481/
31.10.2018	Sözcü	‘Cumhur ittifakı’ askıya alındı...	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/son-dakika-aciklamalarinin-ardindan-cumhur-ittifaki-askiya-alindi-iste-23-ekim-sali-gunu-trafigi-2697316/
31.10.2018	Sözcü	CHP’li Öztrak: Albayrak hangi başkent olduğunu açıklamak zorunda	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/chpli-oztrak-bunun-hangi-baskent-oldugunu-aciklamak-zorundadir-2712691/
1.11.2018	Sözcü	CHP lideri Kılıçdaroğlu canlı yayında açıkladı	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/chp-lideri-kilicdaroglu-canli-yayinda-acikliyor-2714814/
5.11.2018	Sözcü	Öztrak: Mart’tan sonra IMF’nin kapısında soluğu alırlar	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/oztrak-marttan-sonra-imfnin-kapisinda-solugu-alirlar-2721394/
6.11.2018	Sözcü	MEB 9 yıl önce Andımız’ı savunuyordu	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/meb-9-yil-once-andimizi-savunuyordu-2722979/
6.11.2018	Sözcü	Meral Akşener: Helen’i hemen görevden alacaksınız	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/iyi-parti-genel-baskani-meral-aksener-grup-toplantisinde-4-2722159/
12.11.2018	Sözcü	İşte Milli Eğitim’in Andımız itiraz dilekçesi	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/iste-milli-egitimin-andimiz-iraz-dilekcesi-2732592/
12.11.2018	Sözcü	MEB’in ‘papağanlı’ Andımız savunmasına tepki!	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/mebin-papaganli-andimiz-savunmasina-tepki-2733085/
14.11.2018	Sözcü	Kurtulmuş: Üç dönem kuralı büyük oranda uygulanacak	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/kurtulmus-uc-donem-kurali-buyuk-oranda-uygulanacak-2738052/
15.11.2018	Sözcü	Bakan Selçuk: ‘Andımız’da Cumhurbaşkanı’nın durduğu yerdeyiz	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/bakan-selcuk-andimizda-cumhurbaskaninin-yanindayiz-2706075/
17.11.2018	Sözcü	Ziya Selçuk, Andımız sorusuna böyle cevap verdi	https://www.sozcu.com.tr/2018/gundem/ziya-selcuk-andimiz-sorusuna-boyle-cevap-verdi-2742094/
10.10.2013	Yeni Şafak	Bahçeli’den 2 bin kişiye "Öğrenci Andı	https://www.yenisafak.com/politika/bahceliden-2-bin-kisiye-ogrenci-andi-572715

13.10.2013	Yeni Şafak	Andımız 'öteki' için bambaşka	https://www.yenisafak.com/yenisafakpazar/andimiz-oteki-icin-bambaska-573365
19.10.2018	Yeni Şafak	Adalet Bakanı Gül'den 'öğrenci andı' kararına tepki: Danıştay idarenin yerine geçemez	https://www.yenisafak.com/gundem/danistayin-ogrenci-andi-karari-teпкиyle-karsilandi-3403074
20.10.2018	Yeni Şafak	Anayasayı çiğnedi	https://www.yenisafak.com/gundem/anayasayi-cignedi-3403337
22.10.2018	Yeni Şafak	Çelik: AK Parti camiası ve bütün milletimiz bu ifadeleri reddedecektir -- Danıştay kendini hükümet yerine koydu	https://www.yenisafak.com/gundem/ak-parti-sozcusu-omer-celik-aciklama-yapiyor-3403803
22.10.2018	Yeni Şafak	Sözcü Kalın: Danıştay'ın öğrenci Andı kararının takipçisi olacağız	https://www.yenisafak.com/gundem/sozcu-kalindanistayin-ogrenci-andi-kararinin-takipcisi-olacagiz-3403851
23.10.2018	Yeni Şafak	Erdoğan: Bizim için en güzel ant İstiklal Marşımız	https://www.yenisafak.com/gundem/erdogandan-af-ve-ittifak-aciklamasi-3403980
23.10.2018	Yeni Şafak	Bahçeli: İttifak arayışımız artık kalmamıştır	https://www.yenisafak.com/gundem/bahceliden-ittifak-aciklamasi-3403945
23.10.2018	Yeni Şafak	Siyasi nezakete uygun değil	https://www.yenisafak.com/gundem/siyasinezaketeuygun-degil-3403899
24.10.2018	Yeni Şafak	MEB yürütmeyi durdurma istedi	https://www.yenisafak.com/gundem/meb-yurutmeyi-durdurma-istedi-3404279
24.10.2018	Yeni Şafak	Erdoğan: Danıştay 5 yıldır neredeydi?	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-erdogan-danistay-sempozyumunda-konustu-3404191
24.10.2018	Yeni Şafak	Adalet Bakanı: Kripto bir yapıda hepsi deşifre oldu gibi bir yaklaşım olmaz	https://www.yenisafak.com/gundem/adalet-bakani-kripto-bir-yapida-hepsi-desifre-oldu-gibi-bir-yaklasim-olmaz-3404190
24.10.2018	Yeni Şafak	Cumhur ittifakı devam edecek	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhur-ittifaki-devam-edecek-3404119
25.10.2018	Yeni Şafak	Teoman Duralı: Andımız halk oylamasına sunulsun	https://www.yenisafak.com/hayat/teoman-durali-andimiz-halk-oylamasina-sunulsun-3404438
25.10.2018	Yeni Şafak	Bakan Selçuk: Her ay örnek sorular yayımlayacağız	https://www.yenisafak.com/gundem/bakan-selcuk-her-ay-ornek-sorular-yayimlayacagiz-3404414

25.10.2018	Yeni Şafak	Yasaklara kapı aralayan karar	https://www.yenisafak.com/gundem/yasaklara-kapi-aralayan-karar-3404362
26.10.2018	Yeni Şafak	Erdoğan: Bu son ikazlarımız Fırat'ın doğusu için kararlıyız -Bizim Tek Andımız İstiklal Marşımızdır	https://www.yenisafak.com/gundem/erdogandan-firatin-dogusuna-operasyon-sinyali-3404704
29.10.2018	Yeni Şafak	'Afta yeni bir taslak çalışması var	https://www.yenisafak.com/gundem/afta-yeni-bir-taslakcalismasi-var-3405180
30.10.2018	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan: Tepesine bineceğiz	https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-erdogan-tepesine-binecegiz-3405442
3.11.2018	Yeni Şafak	Cumhurbaşkanı Erdoğan: Danıştay'ın kararını iyi niyetli görmüyorum	https://www.yenisafak.com/hayat/cumhurbaskani-erdogan-genclik-zirvesinde-konusuyor-3406318
4.11.2018	Yeni Şafak	Kendilerini rezil ettiler	https://www.yenisafak.com/gundem/kendilerinirezil-ettiler-3406446
6.11.2018	Yeni Şafak	Bahçeli: Türkiye geleceğin süper gücü	https://www.yenisafak.com/gundem/bahceli-turkiye-gelecegin-super-gucu-3406886
7.11.2018	Yeni Şafak	Bu millet sizi tanıyor biliyor	https://www.yenisafak.com/gundem/bu-millet-sizi-taniyor-biliyor-3407051
14.11.2018	Yeni Şafak	Çelik: Andımız dilekçesi bizim görüşümüzü yansıtmıyor	https://www.yenisafak.com/gundem/ak-parti-sozcusu-celik-konusuyor-3408741
14.11.2018	Yeni Şafak	MEB'de 'Öğrenci Andı' temyiz metninde kusuru bulunanlar görevden alındı	https://www.yenisafak.com/gundem/meb-iki-avukati-gorenden-aldi-3408731
15.11.2018	Yeni Şafak	Sistemantik provokasyon	https://www.yenisafak.com/gundem/sistemantik-provokasyon-3408891
19.10.2018	Yeni Şafak	Baklayı çıkardı: Andımız'dan sonra sıra Türkçe ezanda	https://www.yenisafak.com/gundem/baklayi-cikardi-andimizdan-sonra-sira-turkce-ezanda-3403249

ÖZGEÇMİŞ

2014 yılında Ertuğrul Kurdoğlu Anadolu Lisesi'nden mezun olduktan sonra Sakarya Üniversitesi Halkla ilişkiler ve Tanıtım Anabilim dalında lisans eğitime başladı. 2016 yılında başarı notuyla Kocaeli Üniversitesi Halkla ilişkiler ve Tanıtım Anabilim dalına yatay geçiş yaptı. 2018 yılında mezun olduktan sonra Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Tezli Yüksek Lisans programına kabul edildi.

2019 yılında Üsküdar Üniversitesi Uluslararası İletişim Günleri'nde gerçekleştirilen Dijital Dönüşüm Sempozyumu'nda "Mizah Dergilerinin Dijital Dönüşüm Açısından Analizi" başlıklı makalesini sundu. Halen Kocaeli Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrencisi olarak eğitime devam etmektedir.